

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 741
Παρασκευή
29 Ιουνίου 2001
Δρχ. 1000/ευρώ 2,93

Η ΕΛΛΑΔΑ ΟΜΗΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

- Το αλβανικό ζήτημα
- ΠΑΣΟΚ: Κατήφορος; Πρώτος δρόμος δεξιά
 - Μαρτυρία από το Γκέτεμποργκ
 - Μετανάστες: Τα караβάνια της μεγάλης φυγής
 - Τουλούζ Λωτρέκ στην Άνδρο
 - Μπιεννάλε Βενετίας

ISSN 1108-

77110

26>

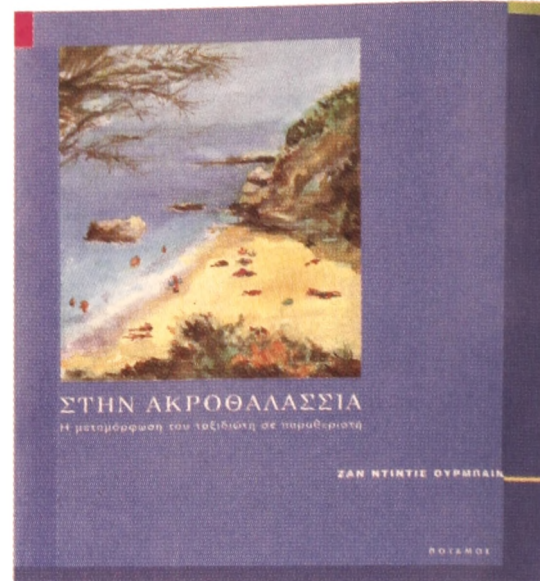
2000

Δ.Α. ΣΩΤΗΡΩΠΟΥΛΟΣ
Η ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΕΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΡΕΝΑ ΑΓΓΟΥΡΙΔΟΥ
ΕΙΚΟΣΙ ΠΡΟΣΩΠΑ ΖΗΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

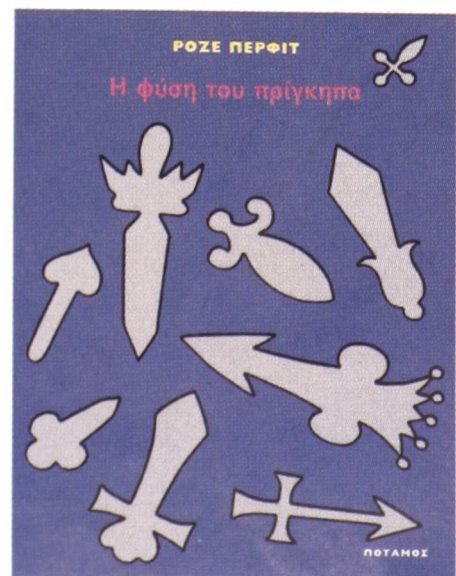
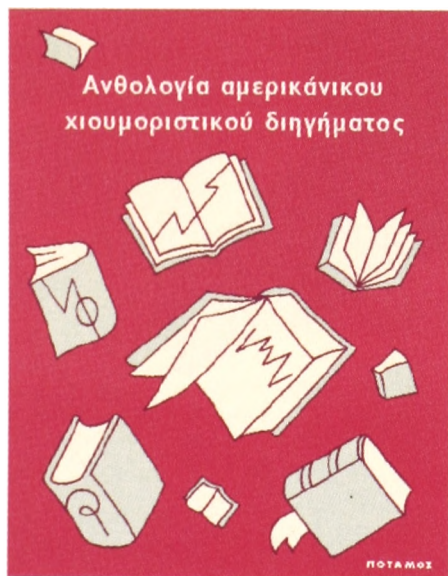
ΖΑΝ ΝΤΙΝΤΙΕ ΟΥΡΜΠΑΙΝ
ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΘΑΛΑΣΣΙΑ
Η μεταμόρφωση του ταξιδιώτη σε παραθεριστή

Βιβλία που αξίζει να διαβάσετε

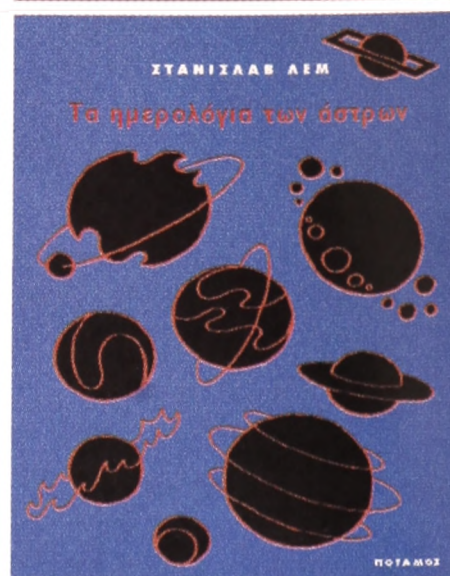
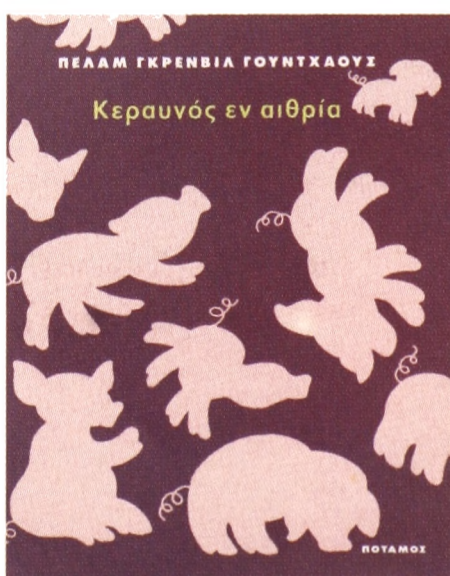
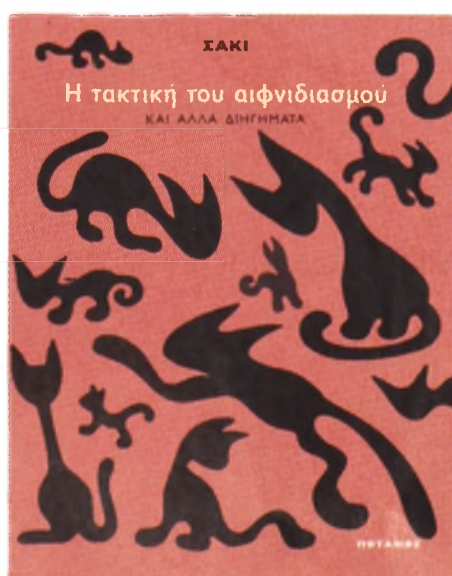
ΠΟΤΑΜΟΣ

ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ 31 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 01. 72.31.271

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

ΡΟΖΕ ΠΕΡΦΙΤ
Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΑ
ΣΑΚΙ
Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟΥ
Π. ΓΚ. ΓΟΥΝΤΧΑΟΥΣ
ΚΕΡΑΥΝΟΣ ΕΝ ΑΙΘΡΙΑ
ΣΤΑΝΙΣΛΑΒ ΛΕΜ
ΤΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ
ΜΑΡΚ ΤΟΥΕΪΝ
ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΠΡΑΚΤΟΡΑ

Περίοδος Β' • Έτος 28ο • Τεύχος 741

Παρασκευή 29 Ιουνίου 2001

Τιμή τεύχους: 1.000 δρχ./2,93 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 72.32.713-72.32.819, Fax: 72.26.107

ΑΝΤΙ ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chparou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Κωνσταντίνος Νούλας

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί

Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: **26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη**

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 9.000 δρχ./26,41 ευρώ, Ετήσια
18.000 δρχ./52,82 ευρώ, Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.:

70.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 15.000 δρχ./44,02 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 56 ευρώ, Ετήσια: 112 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 50 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 100 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 2.000 δρχ./5,86 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ:** Να μιλήσουμε για τους θεσμούς; Να μιλήσουμε με ονόματα; 4
- Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία 5
- **ΑΝΤΗΝΩΡ:** ΠΑΣΟΚ: Πόση απόσταση από τους ανθρώπους της «πολιτείας»; 6
- **ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ** 8
- **ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ** 14
- **ΤΟ ΘΕΜΑ:** Μετανάστες: Τα καραβάνια της μεγάλης φυγής 16
- Πέτρος Στάγκος: Μετανάστευση και Ρατσισμός 18
- Inge Johansson: Τι έγινε στο Γκέτεμποργκ; 22
- Τάσος Αναστασίου: Ο κύριος Οβίδιος (Γελοιογραφία) 27
- Στέφανος Προτεστάκις: Κατήφορος: Πρώτος δρόμος δεξιά 28
- **E-mail:** Από τον Απόστολο Διαμαντή 30
- Γιάννης Λυβιάκης: Να μην παραδοθούν οι ακτές στην τσιμεντοποίηση! 32
- — : Παραλειπόμενα των Πανελληνίων Εξετάσεων 33
- Δώρας Κυριαζής: «Εμφιλοχωρούσαι πλάναι» 36
- Λάμπρος Μπαλτσιώτης: Άντε Δέλβινο και Τσαμουριά 38
- **ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ:** Προς γενίκευση της αστάθειας 42
- Σωτήρης Ντάλης: Όλοι δηλώνουν νικητές στις εκλογές 43
- Σωτήρης Ντάλης: Ένα νέο κεφάλαιο για τη Σερβία 43
- Σωτήρης Ντάλης: Όχι στην «Ευρώπη-Φρούριο» 44
- Ευάγγελος Αρεταίος: Ο λόγος περί «Αρετής»... 48
- **ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ** 49
- Νίκος Γουλανδρής: Συμπληρώματα για το «αρχείο» Ανρί Μπασίς 52
- **Ημερολόγια εικαστικής κριτικής:** Από τον Μάνο Στεφανίδη 55
- Νατάσα Ρουχωτά: Αδιέξοδη τέχνη 58
- Φαίη Τζανετουλάκου: Από το μηδέν στο άπειρο 59
- Ειρήνη Μουντράκη: Η κυρία Επιθεώρηση 60
- Γρηγόρης Ιωαννίδης: Το έγκλημα ως φάρσα 61
- Βασίλης Μαζωμένος: Για έναν φανταστικό κινηματογράφο 62
- Δημήτρης Χαρίτος: Απρόσμενη κινηματογραφική αύρα 63
- **ΒΙΒΛΙΟ** 64

Εικόνα εξωφύλλου: Henri de Toulouse-Lautrec, «*La Revue blanche*» (1894), έγχρωμη λιθογραφία.

ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟ

ΤΟ ΑΝΤΙ έχει τη δική του ιστορία και τον δικό του τρόπο να διατυπώνει τις απόψεις του. Σε κάποιες στιγμές οριακές –και αποδείχθηκε αρκετές φορές ότι το ένστικτο δεν μας πρόδωσε– με παρρησία εξέφρασε την άποψή του και με τρόπους που ίσως ξάφνιασαν. Η προειδοποίηση αυτή δεν γίνεται χωρίς λόγο. Γιατί και σήμερα αισθανόμαστε την ανάγκη να μιλήσουμε χωρίς περιστροφές καταθέτοντας και τη δική μας άποψη.

Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ και η τήρηση των θεσμών είναι το θεμέλιο κάθε προσπάθειας για να ξεπεραστούν οι όποιες πολιτικές ή εθνικές κρίσεις. Όμως στην Ελλάδα σήμερα, τον Ιούνιο του 2001, οι θεσμοί έχουν καταρρακωθεί. Να το κάνουμε «λιανά»; Δηλαδή να αναφερθούμε σε συγκεκριμένους θεσμούς; Σε ποιούς; Στην Εκκλησία; Στο Κοινοβούλιο; Στην Κυβέρνηση; Η Εκκλησία έχει μετονομαστεί σε Χριστόδουλο. Το Κοινοβούλιο έχει αυτοκαταργηθεί από τους ίδιους τους βουλευτές που το συγκροτούν. Η Κυβέρνηση έχει κονιορτοποιηθεί. Μήπως τα Κόμματα; Μα και αυτά έχουν συρρικνωθεί σε κάποιες ομάδες έμμισθων στελεχών που συγκεντρώνονται γύρω από τα γραφεία τους εν απουσία μελών και οπαδών.

ΤΟ ΘΕΜΑ μας όμως επικεντρώνεται στο κόμμα που κυβερνά και που κατά τη γνώμη μας έχει την μέγιστη ευθύνη για τα δεινά που συσσωρεύονται και θα ξεσπάσουν αργά η γρήγορα. Το ΠΑΣΟΚ έχει διαγράψει την πορεία του και ο «πασοκισμός» κατέρρευσε. Έχει οριστεί τελεσίδικα και στο εξής θα αναφέρεται στην ιστορία του τόπου με όρους ανάλογους που έχουν χαρακτηρίσει και την Δεξιά του '45-'74 και την Αριστερά της ίδιας περιόδου. Την Μεταπολίτευση της Χούντας σημάδεψε και χρωμάτισε η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Και σήμερα πια μπορούμε καθαρά να αναφερόμαστε σε ένα αξιοπερίεργο φαινόμενο που ξεκίνησε, όπως ξεκίνησε, το 1974 και συνεχίστηκε μέχρι σήμερα. Και να κλείσει. ΑΣ ΑΝΑΚΑΛΕΣΟΥΜΕ το παρελθόν γιατί η υπενθύμισή του φωτίζει καθαρά το παρόν. Όσα συμβαίνουν σήμερα, δίνουν σε ανάγλυφο την πραγματική εικόνα προσώπων και καταστάσεων. Και επειδή πριν λίγες ημέρες με την ευκαιρία του μνημοσύνου του Ανδρέα Παπανδρέου ακούστηκαν πολλά (προχθές λ.χ. ο κ. Χυτήρης διχοτόμησε τον χρόνο με αφετηρία το 1981 ως «προ Ανδρέα και μετά Ανδρέα» εποχές) ας στοχαστούμε και πάλι τον ρόλο του γεννήτορα του ΠΑΣΟΚ. Μπορούμε να τον κρίνουμε τώρα πια από κάποια απόσταση και να θυμίσουμε στους υμνητές του ότι ούτε και οι ίδιοι όσο ζούσε ήταν τόσο ενθουσιώδης στον λόγο τους όσο εμφανίζονται σήμερα. Να τα υπενθυμίσουμε;

ΤΟ ΚΑΙΡΙΟ που κατόρθωσε ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν να ενοποιήσει τον κεντρικό χώρο, να τον «αποκαθάρει» από το παρελθόν του και να τον ντύσει με τα συνθήματα εκείνων των ημερών. Να τον περιβάλει με τους μύθους που κουβαλούσε η Αριστερά και συγχρόνως να τον γυμνώσει από τα πολιτικά αιτήματα που πρόβαλλε η Αριστερά. Ο Ανδρέας Παπανδρέου επέτυχε να κερδίσει στην πολιτική με τερτίπια και με την άσκηση της δημαγωγίας. Αυτό, πρέπει να το ομολογήσουμε: επέτυχε απόλυτα και νίκησε τους αντιπάλους του κατά κράτος. Ήταν ένας μεγάλος γητευτής. Αλλά συγχρόνως ενεπλάκη και ο ίδιος στη μυθολογία που είχε πλέξει. Η κατάσταση της υγείας του διέκοψε την πολιτική του πορεία, της οποίας η κατάληξη φαινόταν πια καθαρά. Είχε αρχίσει να αμφισβητείται συγκροτημένα από τα δικά του στελέχη. Μήπως ξεχάσατε τους περίφημους «τέσσερεις»; Ναι, αυτούς τους ίδιους που σήμερα «κλαυθμυρίζουν» στην αναπόλησή του...

ΣΗΜΕΡΑ, προωθώντας την παπανδρεϊκή γλωσσοπλασία, οι επίγονοι χρωμάτισαν τον όρο «επικοινωνία», «επικοινωνιακή πολιτική», «ορθώς επικοινωνικά» κ.λπ., κ.λπ. με το δικό τους τρόπο. Δηλαδή αυτό που παλιότερα αποκαλούσαμε ψευδές επιχείρημα ή απλούστερα απατηλό λόγο, σήμερα εκφωνείται ως «επικοινωνιακή τακτική». Τόσο απλά, τόσο ανενδοίαστα, τόσο προκλητικά. Αλλά αυτό είναι, πολύ απλά, η «περαιτέρω προώθηση» της παπανδρεϊκής διαλεκτικής! Από την άλλη, έφτασε τις ημέρες αυτές να μοιράζει ο Πανταγιάς «non paper» από το Μέγαρο Μαξίμου προκειμένου να διοχετεύσει στον Τύπο τις προθέσεις Σημίτη λες και πρόκειται για τρομοκρατική ομάδα που κρύβει το πρόσωπό της!

ΑΝ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΟΥΜΕ τα επιτεύγματα της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ, θα σκοντάψουμε συνέχεια σε «επικοινωνιακά τρικ». Όσπου έφτασε το πλήρωμα του χρόνου στο σήμερα. Όπου το ΠΑΣΟΚ έχοντας εξαντλήσει «όλα τα κόλπα, όλα τα τερτίπια» έδειξε τον βασιλιά γυμνό. Και έφτασε να μην διαθέτει ούτε εναλλακτικό του Κώστα Σημίτη πρωθυπουργό. Να αραδιάσουμε ονόματα; Άκης; Βάσω; Γιωργάκης; Γιάννος; Όλοι σημαδεμένοι και γνωστού βεληνεκούς, με γνωστές επιδόσεις στα τσιφτετέλια. Θα πείτε υπάρχουν νεώτεροι όπως ο Κώστας Λαλιώτης των εργολάβων, ο Πέτρος Ευθυμίου του Λαμπράκη, ο Νίκος Χριστοδουλάκης του λαϊκού καπιταλισμού, ο Βερελής του ναυαγίου της Ολυμπιακής, ο... ο...

ΑΝΑΚΑΤΑ μας έρχονται πάλι τα ονόματα του Βαγγέλη Γιαννόπουλου, του Βαγγέλη Βενιζέλου, του Θόδωρου Πάγκαλου, του Τηλέμαχου Χυτήρη, του Γιώργου Κατσιφάρα, του Κίμωνα Κουλούρη, της Τώνιας Αντωνίου, του Γεράσιμου Αρσένη. Ο καθένας από όλους αυτούς –και πόσους άλλους;– θα μένει με κάποιο παρατσούκλι, όπως ο Μητσοτάκης έμεινε με το παρατσούκλι του αποστάτη. Θα τους συνδεύει σε

ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΜΕ ΟΝΟΜΑΤΑ;

όλη την πολιτική και ιδιωτική ζωή τους από εδώ και στο εξής. Τα «επικοινωνιακά τρικ» δεν θα μπορέσουν να ξετινάξουν από πάνω τους την σκόνη...

ΤΩΡΑ ΘΑ ΠΕΙΤΕ, γιατί όλη αυτή η... ονοματοθεσία; Ας τα πούμε λοιπόν αλλιώς: Ανεργία, Τρομονόμος, Χρηματιστήριο, Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση, Εξωτερική Πολιτική, «Έργα», ερήμωση της Αττικής, ανεπανόρθωτη φθορά του περιβάλλοντος και τόσα άλλα, για να μην ξεχάσουμε και το Ασφαλιστικό στο οποίο αναφέρονται συνέχεια τα κυβερνητικά στελέχη λες κι αυτό ήταν που μάρανε την αίγλη της κυβέρνησης και του κόμματος. Όλες αυτές οι πολιτικές μήπως δεν ψηφίστηκαν και δεν χειροκροτήθηκαν από όλους που συμμετείχαν και στην διαμόρφωσή τους; Όλες αυτές οι πολιτικές μήπως διαμορφώθηκαν από τον θεσμό του Κοινοβουλίου και συζητήθηκαν από την κοινωνία; Τις ξεπρόνησαν οι προαναφερθέντες και άλλοι επώνυμοι πολίτες. Γι' αυτό δεν έχει νόημα να αναφερόμαστε συνέχεια σε θεσμούς χωρίς όνομα. Γιατί οι θεσμοί καταρρακώθηκαν από ανθρώπους που διαπλέχθηκαν υπηρετώντας συγκεκριμένα εντόπια οικονομικά συμφέροντα ή ξένες εταιρείες και ξένες πολιτικές.

ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ίσως αυτή την ώρα να μετρήσουμε τα χιλιάδες προβλήματα που μας περιτριγυρίζουν. Με κορυφαίο εκείνο των εξελίξεων στα σύνορά μας. Και σε λίγες ημέρες θα παραستούμε μάρτυρες όσων θα διαδραματιστούν στην Γένοβα και θα είναι επανάληψη όσων συνέβησαν στο Γκέτεμποργκ. Και τα δύο μάς αφορούν ζωτικά. Αυτά είναι τα πραγματικά γεγονότα που θα έπρεπε να προβληματίζουν τον καθένα από εμάς. Αλλά και τα προβλήματα που κάθε μέρα αντιμετωπίζουμε όλοι στο σπίτι μας και στο σπίτι του γείτονά μας: Η παιδεία και η ανεργία των νέων, τα ναρκωτικά που θερίζουν, το στέγνωμα της οικονομίας, η υποβάθμιση της οποίας παραγωγικής δραστηριότητας.

ΑΝΤ' ΑΥΤΩΝ με τι μας ωθεί το κυβερνητικό στρατόπεδο να ασχοληθούμε; Με το συνέδριο του κόμματος. Όπου θα αναμετρηθούν οι βαρώνοι του ΠΑΣΟΚ για την διανομή της πίτας των Ολυμπιακών, των εξοπλισμών, των κονδυλίων του Γ' Πλαισίου Στήριξης. Δηλαδή για τα πόσα νέα «προγράμματα» του Γ' Πακέτου θα φαγωθούν από τις εταιρείες που έστηναν μεθοδικά τα κομματικά στελέχη και σήμερα φοβούνται μήπως χάσουν την διαχείρισή τους. Μήπως μας ενδιαφέρει η εξέλιξη κάποιων πανεπιστημιακών που καθώς βλέπουν το καράβι του ΠΑΣΟΚ να βουλιάζει ανακάλυψαν αίφνης τον «ανανεωμένο λόγο της ΝΔ» και τρέχουν πίσω από γνωστούς τους που, περισσότερο προβλεπτικοί αυτοί, έτρεξαν από προηγούμενους μήνες να τρέξουν στην Ρηγίλης;

ΟΧΙ, ΤΙΠΟΤΕ απ' όλα αυτά δεν ενδιαφέρει τους πολίτες που παλεύουν την καθημερινότητά τους. Γι' αυτό υποστηρίζουμε ότι το ΠΑΣΟΚ έχει κατολισθήσει σε κατηφόρα απ' όπου δεν μπορεί να ανακάμψει. Η ανάκληση του παρελθόντος την οποία προκάλεσε το ίδιο το ΠΑΣΟΚ ανέδειξε μια εικόνα από την οποία δεν μπορεί να ξεφύγει. Το ΠΑΣΟΚ πιστεύει σήμερα ότι αποτελεί τιμή για το ίδιο η αναπόληση των ημερών του κουτσογιωργισμού, του αυριανισμού, του λαϊκισμού. Το ΠΑΣΟΚ θέλει να χωρίσουμε το χρόνο σε «προ Ανδρέα και μετά Ανδρέα» εποχές. Δεν έχουν ίσως συλλάβει ότι η Ιστορία έχει τοποθετήσει και το κόμμα αυτό στη σειρά που του αρμόζει. Δεν έχουν ίσως αναλογιστεί ότι πέρασαν εκείνα τα παλιά.

ΕΜΕΙΣ περιμένουμε από την Αριστερά να αρθρώσει τον δικό της λόγο. Μπορούμε να της χρεώσουμε πολλά. Αλλά δεν πρέπει να αποσιωπήσουμε ότι πολλοί «στάθηκαν στην τιμή και την υπόληψή τους». Και αυτοί, αν κάνουν σήμερα έναν απολογισμό της εικοσιπενταετίας που πέρασε, δεν έχουν να μετανοιώσουν για τις επιλογές τους. Γι' αυτό η Αριστερά είναι ο μόνος πολιτικός χώρος από τον οποίο μπορούμε να περιμένουμε. Το οφείλει σε όλους τους πολίτες της χώρας. Όχι για να διαχειριστεί την εξουσία. Αυτό θα ήταν ουτοπικό. Αλλά να συνεχίσει. Να αντέξει και να δυναμώσει για να μην αφήσει το δικομματισμό να καταστρέψει ό,τι έχει απομείνει.

ΠΑΣΟΚ:

Πόση απόσταση από τους «ανθρώπους της πολιτείας»;

ΑΣ ΥΠΟΘΕΣΟΥΜΕ – παραφράζοντας τον Καρυωτάκη... – πως το ΠΑΣΟΚ δεν έφτασε «στο μαύρο αδιέξοδο, στην άβυσσο του νου»... Τι προσδοκά, τι μπορεί να ελπίζει ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης, επισπεύδοντας τον χρόνο διεξαγωγής του συνεδρίου του κόμματος; Κάποιοι έγραψαν ότι ο κ. Σημίτης δεν ενδιαφέρεται ούτε για αριθμούς, ούτε για κομματικούς συσχετισμούς, ούτε για αποκλεισμούς και ότι μοναδική του έγνοια είναι ν' αποκαταστήσει την (σμπαραλιασμένη) «ενότητα του κόμματος» και να επιτύχει τη «συσπείρωση και νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 2004».

ΩΡΑΙΟ να το λες, το πρόβλημα είναι πώς το πετυχαίνεις. Ακριβέστερα, πώς δαμάζεις την εσωκομματική σου αμφισβήτηση, πώς λύνεις τα επίμαχα προβλήματα της χώρας, πώς αντιπαλεύεις τα «μεγάλα οικονομικά συμφέροντα», αν υποτεθεί ότι αιτία της σημερινής κακοδαιμονίας του ΠΑΣΟΚ δεν είναι ο εαυτός σου, η κυβέρνησή σου, αλλά όλοι οι άλλοι – η αξιωματική αντιπολίτευση, η αριστερά, ο ΣΕΒ, οι «συντεχνιακές εξουσίες», τα ΜΜΕ, κοντολογίς όλοι όσοι, κατά τον κ. Σημίτη, «δεν θέλουν την ορθολογική οργάνωση της πολιτείας».

ΤΟ ΕΥΚΟΛΟΤΕΡΟ των πραγμάτων, βέβαια, είναι να φορτώνεις τις δικές σου αντινομίες, τις δικές σου δυσλειτούργιες, σε τρίτους. Και το δυσκολότερο, η αυτοκριτική... Και ο κ. Σημίτης, μέχρι στιγμής, απέφυγε να μας πει πώς και γιατί η Νέα Δημοκρατία προηγείται, λόγω χάρη, του ΠΑΣΟΚ κατά 9 περίπου μονάδες (34,9% έναντι 26% του ΠΑΣΟΚ), πώς και γιατί όλα τα με-

γέθη της MRB (και στην πρόθεση ψήφου, και στην κρίση του κοινού ως προς τον καλύτερο πρωθυπουργό, και στην παράσταση νίκης) είναι χαμηλά για το κυβερνών ΠΑΣΟΚ και τον ίδιο τον πρωθυπουργό...

Η «ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ» Η ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ;

ΩΣΤΟΣΟ αυτό που εντυπωσιάζει (και ξενίζει) είναι η απόφαση του κ. Σημίτη να προσφύγει στις εσωκομματικές διαδικασίες, (στο εσπευσμένο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ), όταν ακόμα και τα μικρά παιδιά ξέρουν ότι τα συνέδρια δεν παράγουν πολιτική, αλλά απλώς επικυρώνουν ειλημμένες αποφάσεις της κομματικής ηγεσίας! Το ερώτημα, συνεπώς, που απασχολεί ορισμένους πολιτικούς αναλυτές είναι γιατί – προς τι; – το συνέδριο αυτό; Μια εξήγηση είναι ότι ο πρωθυπουργός θεωρεί ως κύριο υπαίτιο της κακοδαιμονίας της κυβέρνησης, το ίδιο το... κυβερνών κόμμα – διάβαζε την εσωκομματική του αντιπολίτευση, η οποία δεν στέργει να συμφωνήσει με την «εκσυγχρονιστική» του πολιτική. Η άλλη εξήγηση είναι ότι ο κ. Σημίτης δεν θέλει να αναγνωρίσει ότι ο ίδιος, και η κυβέρνησή του, βρίσκονται σε απόσταση από την κοινωνία των πολιτών – από τους «ανθρώπους της πολιτείας». Εξ ου και η αίσθηση – εντύπωση – ότι περισσότερο ενδιαφέρεται για την «επόμενη μέρα» του συνεδρίου (την «επόμενη μέρα του ΠΑΣΟΚ»), παρά για την επίλυση των προβλημάτων της χώρας – το μέλλον αυτού του τόπου.

ΟΠΩΣ ΚΑΙ αν έχει το πράγμα, βέβαιο είναι, με βάση τα όσα ανακοίνωσε

ο κ. Σημίτης, μετά το πέρας της συνεδρίας του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, της περασμένης Τετάρτης, ότι: *Πρώτον*, δεν θα υπάρξει ανασχηματισμός, ως τη σύγκληση του συνεδρίου, τον Οκτώβριο. [Και οι νυν υπουργοί – και οι φίλοι των υπουργών – ανέπνευσαν...]. *Δεύτερο*, στο συνέδριο δεν θα γίνει «ξεκαθάρισμα λογαριασμών», αλλά απλώς θα επιδιωχθεί η «σύνθεση απόψεων». [Διευκρίνηση: «Πολυφωνία δεν σημαίνει αναποτελεσματικότητα» ... Και ο νοών, νοείτω!]. *Τρίτο*, η σημερινή (κυβερνητική και κομματική) ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, διάβαζε ο κ. Σημίτης, απέδειξε ότι «ξέρει να αποκαθιστά την ενότητα του κόμματος», έστω και αν ο αριθμός των παρόντων ψηφοφόρων ξεπερνά τους 5.000 συνέδρους. Συνεπώς, όσοι προτίθενται να εκθέσουν υποψηφιότητα για την προεδρία του κόμματος, καλό είναι να το ξανασκεφθούν...

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Ο κ. Σημίτης ενδέχεται να κερδίσει και το συνέδριο του Οκτωβρίου. Το ερώτημα είναι: Ποιος πρωθυπουργός ή υπουργός ή υποψήφιος πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θα έχει μυαλό ν' ασχοληθεί με τα προβλήματα του τόπου, ως τον ερχόμενο Οκτώβριο; That is the question.

ΠΓΔΜ: ΟΙ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΕΙΣ ΦΩΝΕΣ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ Ν' ΑΦΑΝΙΣΘΟΥΝ...

ΚΑΙ ΕΝΩ ΑΥΤΑ συμβαίνουν παρ' ημίν, τα πράγματα στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ) βαίνουν από το κακό στο χειρότερο. Ο πρόεδρος Μπόρις Τραϊκόφσκι, που υπερασπίστηκε τον αναίμακτο τρόπο αποχώρησης των αλβανών ανταρτών από το Αρατσίνωβο, θε-

ωρείται ήδη (από ένα μεγάλο μέρος του σλαβικού στοιχείου της χώρας) ως «ενδοτικός», ενώ η εν εξελίξει ντε φάκτο αλβανική απόσχιση δυναμιτίζει το διεθνές συνοριακό στάτους κβο της χώρας. Ξένοι αναλυτές φοβούνται ότι η δημιουργία μιας συμπαγούς (αυτόνομης) γεωγραφικά περιοχής εντός της ΠΓΔΜ υπό αλβανικό έλεγχο, θα άνοιγε πιθανώς την όρεξη για ανάλογες «ρυθμίσεις» στην τουρκική μειονότητα της Βουλγαρίας ή την ουγγρική της Ρουμανίας, ενώ το αντιδυτικό μένος ολοένα κερδίζει έδαφος μεταξύ Σλαβομακεδόνων, οι οποίοι πιστεύουν ότι, αν δεν επενέβαινε το ΝΑΤΟ, θα είχαν συντρίψει εύκολα την «αλβανική ανταρσία».

ΗΔΗ, Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ θεωρείται άκρως τεταμένη, καθώς 6.000 Σλαβομακεδόνες εισέβαλαν, την εβδομάδα αυτή, στο Κοινοβούλιο, κατηγορώντας τον πρόεδρο της χώρας για «προδοσία», ενώ, από την πλευρά τους, οι αλβανοί αντάρτες προειδοποιούν ότι θα εισέλθουν στις μεγάλες πόλεις, αν οι Σλαβομακεδόνες βάλουν στο στόχαστρό τους αλβανούς πολίτες. Την ίδια στιγμή, ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου, με δηλώσεις του, υπογραμμίζει την ανάγκη «ανάληψης διεθνών πρωτοβουλιών», προκειμένου να σπάσει ο φαύλος κύκλος της πόλωσης. Διαφορετικά –προσθέτει– «τα εξτρεμιστικά στοιχεία θα πάρουν το πάνω χέρι και οι μετριοπαθείς φωνές θα εξαφανισθούν». [Κατά τον έλληνα υπουργό Εξωτερικών, οποιαδήποτε διεθνής επέμβαση θα ήταν άσκοπη, αν δεν έχει προηγηθεί πολιτική συμφωνία και εκχειρία μεταξύ των αντιμαχομένων πλευρών].

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ: Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΜΙΛΟΣΕΒΙΤΣ ΔΙΧΑΖΕΙ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, η επίσης γειτονική μας Γιουγκοσλαβία απειλείται με μια νέα αποσταθεροποίηση, καθώς η έκδοση του Σλόμποταν Μιλόσεβιτς έχει φέρει σε αντιπαράθεση τον πρόεδρο της χώρας Β. Κοστούνιτσα με τον πρωθυπουργό Ζόραν Τζίντζιτς. Ο Κοστούνιτσα κατηγορήσε –ανοιχτά– το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για «επιλεκτική απονομή της δικαιοσύνης», αλλά προσπάθησε να δικαιολογήσει την εφεκτική στάση του, λέγοντας ότι δεν

έχει τα μέσα να σταματήσει την έκδοση του Μιλόσεβιτς.

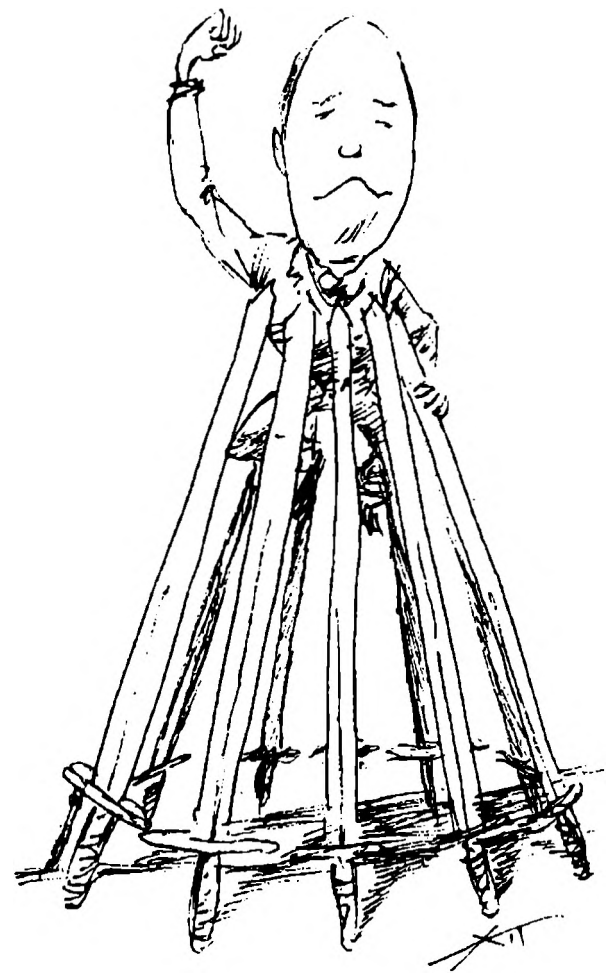
ΠΑΝΤΩΣ ΤΟ πλέον θλιβερό σύμπωμα της νέας (δημοκρατικής...) Γιουγκοσλαβίας είναι η προεμούρα της να παραδώσει τον Μιλόσεβιτς πριν από σήμερα Παρασκευή, 29 Ιουνίου – ημερομηνία έναρξης, στις Βρυξέλλες, του «συνεδρίου χορηγών», από το οποίο το Βελιγράδι προσδοκά ν' αποκομίσει οικονομική βοήθεια ύψους 1,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η προεμούρα αυτή περιέχει και ένα στοιχείο εμπαιγμού, καθώς οι ΗΠΑ (οι κατασκευαστές του «Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου» και εμπνευστές της παραπομπής του Μιλόσεβιτς) δεν έχουν δηλώσει, ως τη στιγμή που σύρονται οι γραμμές αυτές, αν θα μετάσχουν ή όχι στο συνέδριο αυτό. Η λογική τους είναι απλή: Αν δεν μας παραδώσετε τον Μιλόσεβιτς, μην περιμένετε ούτε δολάριο εν!

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, τα ερωτήματα των όπου γης ενεργών πολιτών παραμένουν τα ίδια: Ποιό δικαστήριο θα υποχρεώσει τις ΗΠΑ να καταβάλουν τα τρισεκατομμύρια δολάρια που χρεωστούν στον γιουγκοσλαβικό λαό για τη σπονδή του αίματος – τα θύματα, αλλά και τις ανείπωτες κατατροφές που προκάλεσαν οι «ανθρωπιστικοί» βομβαρδισμοί τους; Αλλά και ποιο δικαστήριο θα παραπέμψει, ως εγκληματίες πολέμου, την (τότε) αμερικανική και νατοϊκή ηγεσία;

ΑΓΚΥΡΑ: ΟΛΙΓΗ ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΕΙΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ «ΔΟΥΛΕΜΑ» ΚΑΝΟΝΙΚΟ

ΟΣΟ ΠΙΑ τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, το νέο στοιχείο είναι η «μετριοπάθεια» με την οποία ο τούρκος υπουργός Εξωτερικών Ισμαήλ Τζεμ κινήθηκε στο πλαίσιο των εργασιών του πρόσφατου Συμβουλίου Σύνδεσης Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τουρκίας, στο Λουξεμβούργο... Φυσικά υποστήριξε ότι η Κύπρος δεν πρέπει να ενταχθεί στην Ε.Ε., πριν από την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας, κ.λπ. Αλλά τη φορά αυτή απέφυγε τις γνωστές προκλητικές απειλές περί «προσαρτήσεως» των κατεχομένων στην Τουρκία, κ.λπ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, αξίζει να σημειωθεί η προειδοποίηση του Συμβουλίου της Ευρώπης, προς την Τουρκία, για άμεση αποπομπή της από το Συμβούλιο, αν δεν καταβάλει στην Τιτίνα Λοϊ-

ζίδου το ποσό των 600.000 δολαρίων (περίπου 240 εκατομμυρίων δραχμών), ως αποζημίωση για τη στέρηση της παρουσίας της, στην κατεχόμενη Κύπρο, σύμφωνα με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων... Και η απάντηση της Τουρκίας; Αποδέκτης της απόφασης του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν είναι η ίδια, αλλά η... «Τουρκοκυπριακή Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου»! Η τουρκική διπλωματία το παίζει θαυμάσια: Εμείς δεν ξέρουμε τίποτε για τον... φόνο. Ούτε είναι σαφές ποιοι εισέβαλαν στην Κύπρο, τον Ιούλιο του 1974, καταλαμβάνοντας το 37% του κυπριακού εδάφους. Πιθανόν να ήταν Τούρκοι, αλλά πιθανόν να ήταν και... Τουρκοκύπριοι. Πάντως, αρμοδιότητα επί του θέματος δεν μπορεί να έχει η Άγκυρα, αλλά ο... Ντενκτάς! Χρειάζεται, μήπως, να θυμίσουμε ότι, πολλές φορές, η Αθήνα, αλλά και η Λευκωσία, αποτάθηκαν στην Ουάσινγκτον, αλλά και στα Ηνωμένα Έθνη, ζητώντας ν' ασκήσουν την πίεσή τους στην Άγκυρα, «επί τω τέλει» η Άγκυρα ν' ασκήσει, με τη σειρά της, πίεση στον... Ντενκτάς, για να επιδείξει διαλλακτικότητα στο Κυπριακό; Κάποιοι, μας δουλεύουν πολύ άσχημα. Σε σημείο ώστε να δουλεύουμε εαυτούς!

ΑΝΤΗΝΩΡ

Ε-ΜΠΙΣΤΟΙ!

Ξέρετε από πότε άρχισε τα limit down ο Πασοκισμός; Από όταν επωμίστηκαν την υπεράσπισή του στα... μήδια (media) η εμπιστοφυλάκες της σημιτοφυλακής κ.κ. Λοβέρδος και Μπίστης. Και έπειτα απορούν γιατί φαλήρισαν οι μετοχές της Κεντροαριστεράς! Με τέτοιους εμπιστούς ο Σημίτης προλαβαίνει δεν προλαβαίνει το Συνέδριο. Και όπως θά 'λεγαν και οι Αντίκ: DEN KATHISE KAI SKEFTIKE PARA POLI!

Σία Τσαχπίνουλου

ΣΤΑ ΛΕΥΚΑ ΚΕΛΙΑ

Ο πολιτικός κρατούμενος-απεργός πείνας Aysun Bozdogan προστέθηκε στον θλιβερό αριθμό των 56 νεκρών στις τουρκικές φυλακές. Ο αριθμός των «ζωντανών-νεκρών» μεγαλώνει. Κρατούμενοι, συγγενείς και φίλοι τους συνεχίζουν να αγωνίζονται ενάντια στα «λευκά κελιά». Η Επιτροπή Αλληλεγγύης για τους πολιτικούς κρατούμενους στην Τουρκία και στο Κουρδιστάν οργανώνει συζήτηση την Πέμπτη 5 Ιουλίου στις 19.00 στο Κέντρο Αγωνιστικής και Πολιτιστικής Αλληλεγγύης, Ζωοδόχου Πηγής 34, στα Εξάρχεια.

Η ΕΛΛΑΔΑ, ΟΜΗΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Όχι δεν αναφέρομαι στο Χρηματιστήριο που σιωπηλά και νοικοκυρεμένα κατακυλάει στις 2.500 μονάδες δημιουργώντας πανικό και απόγνωση στους εγκλωβισμένους, ούτε στη μείωση των δεικτών της εθνικής μας οικονομίας λόγω της διαρκούς στασιμότητας και της παντελούς έλλειψης παραγωγικών επενδύσεων, ιδιωτικοποιήσεων, μετακύλησης των ζημιολόγων ΔΕΚΟ σε «υγιείς» επιχειρηματίες -αναφέρομαι βεβαίως σ' επιχειρηματίες που να έχουν περάσει ήλαρά και οστρακιά- ούτε τέλος, στο διεθνές οικονομικό ισοζύγιο της χώρας που ευρέθη λιποβαρές.

Εννοώ το κραχ στην κοινωνία την ίδια, στην οργή και το αγκούσεμα των πολιτών, στο βάλτωμα κάθε τομέα που συνδέει το κράτος με το κοινωνικό σύνολο: είναι τρίτη εβδομάδα που συνεχίζεται η εγκληματική αναταραχή στην δημόσια υγεία με τα κρατικά νοσοκομεία υπό κατάληψη κι είναι τέταρτος μήνας που η κυβέρνηση πορεύεται ακυβέρνητη σε κατάσταση πλήρους στασιμότητας και απραξίας. Κι ενώ υπάρχει αυτό το οφθαλμοφανές και προκλητικό έλλειμμα εξουσίας ο κ. Σημίτης αντί να καταφύγει στην κοινωνία η οποία βιώνει δραματικά το πρόβλημα πηγαίνει στις καλένδες ενός εσωκομματικού συνεδρίου για ν' αποκαταστήσει όχι τις κοινωνικές αλλά τις μικροκομματικές διασαλευθείσες ισορροπίες.

Είναι προφανές: ο πρωθυπουργός είτε ξέχασε είτε φοβάται να κυβερνήσει. Όσο είχε τον αυτόματο πιλότο της ΟΝΕ ήταν καλά. Τώρα

όμως; Αλλιώς δεν εξηγείται ότι δεν παίρνει ούτε μια πρωτοβουλία για να εξαγάγει τον τόπο από την παρατεταμένη κρίση, απ' το κενό εξουσίας. Αυτό είναι το πιο οδυνηρό και δυσπολέμητο κραχ που αντιμετωπίζει ο τόπος.

Απ' τη μια τα κοινωνικά προβλήματα σε δραματική όξυνση και απ' την άλλη μια κυβέρνηση που αλληλοσπαράζεται από έριδες πρωτοκαθεδρίας και παντελή έλλειψη στοιχειώδους συντροφικότητας. Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι, γιατί εμπρός στην κομματική τους επιβίωση θυσιάζουν και τα εθνικά συμφέροντα. Μήνες περίμενε ο επιχειρηματικός κόσμος το ταξίδι στην Κίνα και τις προοπτικές που θ' άνοιγε η επαφή με την τρίτη υπερδύναμη και με την αγορά των σχεδόν δύο δισεκατομμυρίων κατοίκων. Αντ' αυτού ο κ. Σημίτης, ψοφοδεής και ευθυνόφοβος, κλειδώθηκε στον Μαξίμου παρέα με τον Πρετεντέρη. Στη θέση του ο Ανδρέας θ' απέλυε υπουργούς εν πτήσει: ο κ. Σημίτης όμως όσο κι αν το παίζει «αρχηγός» φαίνεται ότι -ακόμη- ελέγχει μόνο την μικροομάδα των μπιστικών του. Όσο παραμένουν κι αυτοί. Απ' την άλλη η χώρα βρίσκεται σ' ελεύθερη πτώση με το πολιτικό σύστημα να μην βρίσκει διεξόδους εκτροπής της κρίσης. Ο δικομματισμός, το κόμμα-κράτος, η βουλή-άλλοθι και οι πολιτικοί-υπάλληλοι ιδιωτών ευθύνονται για το σημερινό κατάντημα. Και βέβαια ο υπεύθυνος πρωθυπουργός ο οποίος κάποτε το έπαιζε «βασιλεύς» δηλαδή ανεύθυνος άρχων μα τώρα αποδεικνύεται απλώς... ανεύθυνος.

Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗ

Το Βήμα της Κυριακής 24/6 δημοσιεύει την είδηση ότι αντισυνταγματάρχης των Διαβιβάσεων αποσπασμένος στη Γενική Διεύθυνση Εξοπλισμών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας βρέθηκε στο Παρίσι ως μέλος της ελληνικής αποστολής στην Διεθνή Αεροπορική Έκθεση όπου επέδειξε αξιόμημπτη συμπεριφορά.

Το θέμα δεν ήταν αυτό της «αλεπούς στο παζάρι», καθόσον η εργασία του αντισυνταγματάρχη διαλαμβάνει μεν θέματα διαβιβάσεων στρατού ξηράς και όχι αεροπορίας, αλλά ενδεχομένως να υπάρχουν ενδιεπιφάνειες συνεργασίας.

Το πρόβλημα ήταν επιφανειακότερο αλλά σαφώς προκλητικότερο: Ο αντισυνταγματάρχης δέχθηκε την επιδιπίλευση λιμουζίνας από το αεροδρόμιο όταν όλοι οι άλλοι, και ανώτατοι, στριμώχτηκαν σε λεωφορείο. Το δημοσίευμα

καταλήγει ότι ο αρχηγός ΓΕΣ μετέθεσε δυσμενώς τον αντισυνταγματάρχη για την επιλογή του αυτή. Το Βήμα δεν οδηγεί την υπόθεση παραπέρα, έχει απλώς το χαρακτηριστικό κυνικό ύφος για ό,τι συμβαίνει με τους εξοπλισμούς γενικά. Γεννώνται ωστόσο ορισμένα ερωτήματα. Ασφαλώς υποθέτει κανείς ότι η λιμουζίνα είχε παραχωρηθεί από εταιρεία εξοπλισμών και δεν μισθώθηκε με τα έξοδα πορείας του αντισυνταγματάρχη, παρ' όλο που κι αυτή η επιλογή θα άφηνε απορίες. Μια τόσο στενή σχέση με έναν προμηθευτή δεν θα έπρεπε να διερευνηθεί περαιτέρω; Αλλά και από την άλλη μεριά, πώς είναι δυνατόν να έχει τέτοιαν αφέλεια ο εν λόγω αξιωματικός επιδεικνύοντας τις εκχωρήσεις που του γίνονται; Ίσως εντέλει να υπάρχει ένας άλλος ΙΔΕΑ, μοντέρνος, οικονομικού αντικειμένου όπου με μυστικών

όρκο αποδέχονται οι προσχωρούντες αξιωματικοί ακόμα και το ενδεχόμενο της θυσίας, ήτοι να κληρωθούν ορισμένοι να παιξουν το απολωλός πρόβατο, έτσι ώστε να πείσουν με ρεαλιστικό τρόπο ότι οι επιδαφιλεύσεις γενικώς φτάνουν το πολύ μέχρι τις λιμουζίνες από το αεροδρόμιο.

Σ. Καφαντάρης

«ΟΙ ΚΑΘΑΡΕΣ ΛΥΣΕΙΣ»

Μετά τη μέθοδο των Δολιανών η πρόταση Πάγκαλου και μετά την πρόταση Πάγκαλου η νέα «σωσίβια λέμβος»: Η προσφυγή σε επισπευσμένο συνέδριο του κόμματος με ομόφωνη απόφαση του Ε.Γ. Αυτό θα πει κόμμα με δημοκρατικές διαδικασίες. Όταν τα άλλα κομματικά όργανα αδυνατούν να δώσουν λύση, μένει η προσφυγή στο ανώτερο κομματικό όργανο, που είναι το συνέδριο.

Από πού εξάλλου θέμε να γνωρίζουν οι αμφισβητίες του πρωθυπουργού ότι δεν είναι θεμιτές οι αμφισβητήσεις που διατυπώνονται εκτός οργάνων; Τώρα που θα πάνε στο συνέδριο θα τους το πει η βάση, θα το μάθουν και θα συμμορφωθούν. Δε θα ξανατολμήσουν να διατυπώσουν άλλη αμφισβήτηση.

Σε μια τέτοια όμως περίπτωση πώς θ' αυξήσουν τα εσωκομματικά τους ποσοστά οι αμφισβητίες και πώς θα εξασφαλίσουν τις πλειοψηφίες που επιδιώκουν χωρίς «κριτικό» λόγο; Αν δηλαδή «το κλείσουν», πώς θα πετύχουν το στόχο τους;

Συνεπώς και μετά από το συνέδριο θα συνεχιστεί το «βιολί» των αμφισβητήσεων. Θα επιμένουν οι αμφισβητίες να εκμεταλλεύονται τα πρόσφορα έδαφος για αμφισβητήσεις που δημιουργεί η αξιοθρήνητη κατάσταση του κόμματός τους, για την οποία δε φέρουν καθόλου μα καθόλου λιγότερη ευθύνη.

Και το συνέδριο;

Το συνέδριο, έστω κι αν έχει παγιωθεί ο εθιμοτυπικός του χαρακτήρας, εξακολουθεί να επιτελεί τον πολλαπλό του ρόλο:

— Βάζει τα κουκιά σε στοίχιση και γίνεται δυνατή η καταμέτρησή τους, ώστε να μπορεί ο καθένας να αναμετρά το «έχει» του και να λαμβάνει χώρα η αναμέτρηση. Αλλά αναμέτρηση μεταξύ ποιων; Κανείς δεν ξέρει. Οι αριστεροδεξιοί μάλλον του κόμματος με τους δεξιοαριστερούς του ή αντίστροφα οι δεξιοαριστεροί του με τους αριστεροδεξιούς του.

— Δημιουργεί στα μέλη του

κόμματος την αίσθηση ότι η συνεδριακή διαδικασία περιέχεται στις εσωκομματικές του λειτουργίες και φουσκώνουν από περηφάνια τα μέλη αυτά για την ενύπαρξή τους σ' ένα τέτοιο κόμμα.

— Απασχολεί για μεγάλο χρονικό διάστημα την κοινή γνώμη δημιουργώντας ταυτόχρονα κι εδώ την αίσθηση ότι το ΠΑΣΟΚ υπάρχει και κινείται. Δεν έχουν χαθεί ακόμα παντελώς τα σημάδια της ύπαρξής του. Επιπλέον, όπως διατείνονται οι αναλυτές των δημοσκοπήσεων, η δημοτικότητα του κάθε κόμματος ανεβαίνει πάντα μετά από τις συνεδριακές «τελετουργίες».

Πώς όμως κατάντησαν έτσι οι πολιτικές λειτουργίες του κόμματος των δημοκρατικών διαδικασιών, ώστε να σου δίνουν την αίσθηση ότι πρόκειται για δημόσιους βρυχηθμούς του πολιτικού νανισμού; Ο πανικός, είπαμε, τα έχει αυτά και ως τις επόμενες διπλές εκλογές θα δούνε τα μάτια μας πολλές ακόμα «σωστικές» επιχειρήσεις, αφού καμιά τους δεν τελεσφορεί. Το πολιτικό μέλλον αμφισβητιών και αμφισβητούμενων βρίσκεται πια στα άτεγκτα χέρια της ανυπότακτης νέμεσης.

Αλέκος Τζιόλας

Η ΑΝΑΛΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΚΤΟΡΩΝ

Πολύς θόρυβος έγινε με την νίκη του Συμεών στις βουλευτικές εκλογές της Βουλγαρίας. Διατυπώθηκαν ανησυχίες για την γενίκευση της νεκρανάστασης των «μοναρχικών φαντασμάτων» στην περιοχή, περιλαμβανομένου και του ημετέρου Κοκού.

Ωστόσο οι κομματάρχες βασιλιάδες μάλλον ενισχύουν τις αβασίλευτες δημοκρατίες έστω και αν δεν το θέλουν. Το πρώτο που δηλώνεται με την κάθοδο σε εκλογές οιοδήποτε είναι η άμεση αποδοχή του πολιτειακού στάτους κβο.

Αυτή η επιτυχία έχει πολύ μικρότερες πιθανότητες να αποδειχθεί δούρειος ίππος ή αυγό του φιδιού για την επαναφορά των βασιλείων παρά όταν την εκλογική φροντίδα είχε απλώς ένας βασιλικός εγκάθετος, γιατί βέβαια τότε με ποιο ρόλο θα ξαναγύριζε ο ίδιος ο βασιλιάς παρά μόνο με αυτόν που είχε πριν φύγει;

Σ. Καφαντάρης

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΩΝ ΜΕΤΡΟΝ ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ;

Ο κόσμος μάλλον κουράστηκε από τον Σημίτη αλλά και αντιστρόφως. Η δυσθυμία του κόσμου εκφράζεται με τα διάφορα σημεία της έρευνας της MRB για την πρόθεση ψήφου και ιδίως με το πρωτοφανές προβάδισμα Καραμανλή ως καταλληλότερου για την πρωθυπουργία. Η δυσθυμία Σημίτη εκφράζεται με την επιθετικότητά του εναντίον της εσωκομματικής αντιπολίτευσης και την διάθεση να ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς του με την επίσημη του συνεδρίου.

Θα γραφτούν πολλά μέχρι το συνέδριο για στρατηγικές και τακτικές αλλά και για την έκβαση των πραγμάτων, εκ των προτέρων. Ο Τύπος ξαναβρήκε την όρεξη του και ελπίζει να συγκρατήσει μ' αυτά την εποχική διαρροή αναγνώστών. Όλα αυτά τα φληναφήματα μικρή αξία έχουν.

Η ουσία είναι ότι ο Σημίτης δεν μπορεί να παραιτηθεί, δεν έχει τέτοια στόφα, άλλωστε υπέρ ποίου θα παραιτείτο; Από την άλλη πλευρά δεν μπορεί να σκληρύνει την στάση του και να διδάξει πώς τηρείται η σοσιαλιστική πορεία. Είναι πλέον εγκλωβισμένος στον κομματικό κλεφτοπόλεμο, όπου για να επικρατήσει μπορεί να θυσιά-

σει αρκετές εκσυγχρονιστικές ιδέες, ίσως και κατακτήσεις.

Τα Συνέδρια Πολιτικών Κομμάτων λ.χ. είναι εκ παραδόσεως αντιεκσυγχρονιστικά. Θα λάβουν τον λόγο 750 ημιεξημερωμένοι ως επί το πολύ Πασόκοι με ρητορεία αμφίβολης ποιότητας και λόγο ατελούς ανάλυσης και περιορισμένων νοημάτων. Δύο τρεις θα επιδιώξουν την περίφημη σύνθεση, άλλοι θα επιδιώξουν την απόλυτη αντίθεση προς τον πρωθυπουργό, αλλά και πού να στηριχτούν; Έστω, σοφίσματα και εφευρήματα θα ακουστούν, ωστόσο ποια θα είναι η κατάληξη; Θα βγάλουν είτε το Σημίτη αδυνατισμένο πρόεδρο, είτε κάποιον άλλον. Οπότε είτε ο Σημίτης θα παραμείνει πρωθυπουργός είτε όχι. Τελικά τι διαφορά κάνει αυτό, όταν όλοι, λαός και πολιτικοί, έχουν κουραστεί;

Έχω και άλλοτε υποστηρίξει ότι οι πολιτικές έρευνες παγιδεύουν τους πολιτικούς και μειώνουν την άσκηση πολιτικής, ο δε πρωθυπουργός ατυχώς έχει δείξει ότι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος, δηλαδή κατ' ουσίαν δέσμιος στα αποτελέσματα των ερευνών. Ήδη επέσπευσε το συνέδριο εξαιτίας της έρευνας, αντί να την αγνοήσει ή και να την

καταγγείλει ως ανεδαφική αν όχι και αντιεπιστημονική, με το απλούστατο επιχείρημα ότι μπορεί ο ίδιος και οι συνεργάτες του να είχαν αστοχίες οι οποίες να αύξησαν την δυσθυμία του κόσμου αλλά πώς μπορεί αυτό να μειώσει την καταλληλότητα του ως πρωθυπουργού που είναι ένα διαρκές χαρακτηριστικό επιβεβαιωμένο ακόμα και από έρευνες. Και πάντως κανείς δεν γίνεται καταλληλότερος με τις αστοχίες του άλλου αλλά μόνο αν στοιχειωδώς παρουσιάσει θετικά δείγματα στην διαμόρφωση πολιτικής και συγκεκριμένες προθέσεις στην διαχείριση.

Ατυχώς η MRB δεν ρώτησε τους δικούς της συνέδρους, παρεμπιπτόντως μικρότερου πλήθους από του Πασόκ, ποιον θεωρούν καλύτερο για πρόεδρο του Κινήματος. Ούτε τους ρώτησε αν ο τάδε ή δείνα γινόταν πρόεδρος και εν συνεχεία πρωθυπουργός μήπως ήταν καλύτερος από τον Καραμανλή. Κρίμα. Δύο τρεις ερωτήσεις ακόμα να απαντούσαμε, ίσως αποφεύγαμε εντελώς το συνέδριο του Πασόκ και συντείναμε άμεσα στις πολιτικές εξελίξεις.

Σ. Καφαντάρης

ΤΑ ΣΕΡΒΙΚΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ

Στη Σερβία μια νέα κρίση κορυφώνεται. Η ηγεσία της χώρας είναι διχασμένη. Ο πρωθυπουργός Ζόραν Τζίντζιτς έχει αναδειχθεί επικεφαλής των τιμωρών του Μιλόσεβιτς. Ο Ζόραν Τζίντζιτς είναι γνωστός από τα προηγούμενα πολιτικά του παίγνια και βεβαίως δεν είναι ο αγνότερος των σέρβων πολιτικών. Ο Μιλόσεβιτς βρίσκεται από μήνες στη φυλακή και αντιμετωπίζει την σερβική δικαιοσύνη. Όμως ο διεθνής χωροφύλακας, «ος τα πανθ' ορά», θέλει να τιμωρήσει αυτός τον Μιλόσεβιτς και επιθυμεί να ταπεινώσει τη Σερβία. Η οποία προκειμένου να λάβει δάνειο πρέπει να εκδώσει τον Μιλόσεβιτς στη Χάγη να δικαστεί. Τόσο απλά και κυνικά. Τα άλλα, περί εγκλημάτων, πολύ ολίγο τα πιστεύουν οι τιμωροί. Δηλαδή ο κύριος Τζίντζιτς, το Σταϊντ Ντηπάρτμεντ και οι υπουργοί Εξωτερικών της Ε.Ε. συμπεριλαμβανομένου

και του δικού μας Γιωργάκη. Διότι εάν τα είπαμε, θα καταλόγιζαν τις ευθύνες που αναλογούν και στους Σολάνα-Ολμπράιτ που ρήμαξαν τη χώρα με τους ανηλεείς βομβαρδισμούς αμάχων. Αλλά η κυρία Κάραλ ντελ Πόντε «έθεσε στο αρχείο» τις ευθύνες των επιτελών του ΝΑΤΟ.

Στη Σερβία υπάρχει σήμερα μια δημοκρατική διακυβέρνηση και πρόεδρος είναι ο Βόισλαβ Κουστουνίτσα –ο πρώτος και παλιός πολέμιος αλλά και ανατροπέας του Μιλόσεβιτς– και όχι κάποτε συνομιλητής του όπως ο Τζίντζιτς. Και όλοι όσοι διαδηλώνουν στο Βελιγράδι δεν είναι φιλο-Μιλοσεβιτικοί. Πολλοί από αυτούς απλώς δεν δέχονται την κηδεμονία της χώρας τους από τον διεθνή χωροφύλακα. Έτσι λοιπόν οι θριαμβολογίες για την απόδοση δικαιοσύνης μετά την έκδοση Μιλόσεβιτς ακούγονται σήμερα τουλάχιστον πε-

ρίεργα. Έχοντας ζήσει και στην Ελλάδα έναν εμφύλιο θα έπρεπε να είμαστε λίγο περισσότερο σοφοί. Ο Μιλόσεβιτς θα έπρεπε να μείνει και να δικαστεί από τους συμπατριώτες του για τις εγκληματικές του πράξεις.

Ο Μιλόσεβιτς έχει τεράστια ευθύνη για τον κατακερματισμό της πρώην Γιουγκοσλαβίας και για τους εμφύλιους πολέμους της. Όμοια όμως τεράστια ευθύνη έχει και η «διεθνής νομιμότης» η οποία επιπλέον προχώρησε στην μετατροπή του εθνικού εδάφους της Σερβίας που λέγεται Κοσσυφοπέδιο σε αυτόνομο προτεκτοράτο. Ωραία τήρηση των διακρατικών κανόνων!

Η παρέμβαση του Διεθνούς Δικαστηρίου –και μάλιστα ως μέσου για την εξοικονόμηση δανείου– θα εξελιχθεί σε ένα νέο δράμα για τη σερβική κοινωνία.

Χ.Γ.Π.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

(I) Υπήρξε συγκινητική η στιγμή της άφιξης στο αεροδρόμιο της Βενετίας του υπουργού Πολιτισμού και της ακολουθίας του. Ήταν εκεί εθιμοτυπικά περιμένοντάς τον ο διευθυντής της Biennale κ. Harald Szeemann ο οποίος και του ζήτησε συγγνώμη επειδή δεν συμπεριέλαβε έλληνες καλλιτέχνες στο ιταλικό περίπτερο και επειδή τόλμησε να δηλώσει ότι γουστάρει περισσότερο τους αλβανούς δημιουργούς. Ο κ. Βενιζέλος δέχθηκε τις εξηγήσεις του Ελβετού, τον μάλωσε πατρικά, παραδέχτηκε όμως ότι στην επικράτεια του πολιτισμού μπορούν να χωρέσουν ακόμη και Αλβανοί.

Έπειτα αγκαλιασμένοι οι δύο ηγέτες πήγαν στη βράβευση του Ανρί Σάλα.

(II) Έγινε κι αυτό. Δεν έφτανε όλη η προχειρότητα και η ανοργανωσιά της ελληνικής συμμετοχής στη Biennale, η τρομερή καθυστέρηση και η εκτός θέματος επιλογή, επιπλέον η κομισά-

ριος διέπραξε κάτι πρωτοφανές: Έστειλε στον διευθυντή της Μόστρας επιστολή διαμαρτυρίας υποδεικνύοντάς του ότι έκανε λάθος με το να μην συμπεριλάβει Έλληνες στην έκθεσή του.

Το ΥΠΠΟ δεν φτάνει που δεν έχει πολιτιστική πολιτική, που στερείται δημοσίων σχέσεων στον χώρο των εικαστικών, που αγνοεί επιδεικτικά τον ισχύοντα κυρίαρχο μηχανισμό παγκόσμια, επιπλέον, με τους ασχετοάσχετους που επιλέγει, εκθέτει τη χώρα διεθνώς. Η φετινή κομισάριος ξέχασε ότι δεν εκπροσωπεί τον –παντάσασιν άγνωστο–εαυτό της, αλλά την εικαστική κοινότητα και την ελληνική τέχνη στο σύνολό της. Άρα θα όφειλε να είναι σημαντικότερη.

(III) Και κάτι τελευταίο. Το ΥΠΠΟ κάλεσε 55 ανθυποδημοσιογράφους για να καλύψουν την Biennale και την press conference που έδωσε ο Βενιζέλος στη Βενετία για την «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» (μια συνέντευξη τύπου που δεν παρακολούθησε κα-

νένας ξένος).

Ταυτόχρονα συνταξίδευσαν άλλοι τόσοι παρατρεχάμενοι, συγγενείς, παιδιά, αδελφοί, φίλοι, εξόδοις του ελληνικού δημοσίου. Σιγά τ' αυγά, θα μου πείτε. Και θα συμφωνήσω. Χρόνια τώρα διάφοροι «τυχεροί» επωφελούνται του ιδιότυπου πολιτιστικού τουρισμού ο οποίος συνοδεύει τις θερινές –συνήθως– καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Είναι όμως απαράδεκτο να αποστέλλονται διάφοροι χαζοχαρούμενοι και ν' αποκλείονται τεχνοκριτικοί ή έγκυροι δημοσιογράφοι, μόνο και μόνο γιατί δεν γράφουν ευχάριστα πράγματα για την κρατούσα εξουσία. Αυτή η ιδιοκτησιακή αντίληψη του κράτους είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να συμβεί στα πράγματα του πολιτισμού και χαρακτηρίζει απόλυτα το παρόν παρακμακό Πασόκ.

Π.Στ. Φυτίλης

ΥΠΕΡ ΦΩΝΑΣΚΟΥΝΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι αναγορεύσεις επιτίμων διδακτόρων δεν μπορεί να είναι μόνο ζήτημα πολιτικού παιχνιδιού και δημοσίων σχέσεων. Εάν δεν απομένει ένα στοιχειώδες ακαδημαϊκό άλλοθι, καταργεί σύνολη η ακαδημαϊκότητα. Γι' αυτό και είθισται, σε κάθε σχετική πρόταση, η αναγορεύουσα Σχολή να τιμά με πανεπιστημιακό κλέος κάποιες διαπρέψασες πρακτικές επιδόσεις.

Έτσι, λόγου χάριν, το Τμήμα Αρχιτεκτόνων αναγόρευσε επίτιμους διδάκτορες του τον Άρη Κωνσταντινίδη και τον Αριστομένη Προβελέγγιο, πριν λίγα χρόνια, ή το Τμήμα Γαλλικής Φιλολογίας, πρόσφατα, τον σπουδαίο διανοητή και λογοτέχνη Michel Butor.

Η Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ. θα διέθετε έρεισμα στην πρόθε-

σή της να αναγορεύσει τον κ. Χριστόδουλο επίτιμο διδάκτορά της, εφ' όσον σκοπεύει, τουλάχιστον, να ιδρύσει σύντομα έναν: Τομέα εξορκισμών και ξεματιάσματος. Μόνη, εναπομένουσα, άλλη αφορμή αποτελούν οι συνεχείς από τηλεοράσεως διακηρύξεις του προταθέντος, υπέρ ενός «υγιούς» χριστιανικού φρονήματος. Αλλ' εν τωιούτη περιπτώσει, τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορα έπρεπε να προτείνει στον αρχιεπίσκοπο το Τμήμα των Μ.Μ.Ε. (ως εξ ίσου πρόθυμο, υποθέτω, και κατά πολύ αρμοδιότερο).

Έτσι όπως προετοιμάστηκε η αναγόρευση, μόνο το ωμό πολιτικό παιχνίδι κι οι απροσημάτιστες δημόσιες σχέσεις την κάλυπταν, καθώς και «η δεξιά» (του Κυρίου, όσο κι η πλέον φιλοχουντική). Άρα η παρέμβαση των φονασκούντων φοιτητών και οι ασχημίες που ανέστειλαν την τελετή, υπερασπίζονταν, όλως παραδόξως, την ακαδημαϊκή αξιοπρέπεια.

Μπράβο στους φοιτητές, λοιπόν.

Πέτρος Μαρτινίδης
(επικ. καθηγ. Τμ. Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ.)

PRET-ENTERΗΣ

– Γιατί αργεί επιτέλους και δεν προχωρεί σε ριζικό ανασχηματισμό ο κ.

Πρετεντέρης;

– Πώς ανέχονται στο Βήμα να παραμένει το κράτος ακυβέρνητο; Εμείς πάντως στην ναυαρχίδα μας, το Αντί, κάναμε το καθήκον μας. Εδώ και τρία τεύχη δημοσιεύσαμε τον δικό μας πρωτότυπο ανασχηματισμό προς χρήση παντός ενδιαφερομένου. Εμπρός κ. Πρετεντέρη.

Αναποφάσιστο παιδί! Τολμήστε τον ανασχηματισμό που θα βγάλει την κυβέρνησή σας απ' το αδιέξοδο!

Είναι έτοιμος: prêt à porter τύπου.

Μανωλάκης Ρομέρο

ΚΑΡΤΕΛ

Κάθε χώρα της μεταβιομηχανικής, μεταπρατικής περιφέρειας που σέβεται τον εαυτό της έχει και προσκυνάει το τοπικό καρτέλ της το υπεύθυνο για το -τόσο αναγκαίο για την επικυριαρχία της άρχουσας τάξης- μαύρο χρήμα.

Κυκλοφορώντας τελευταία στην Αττική, μ' όλα τα οικολογικά και περιβαλλοντικά εγκλήματα συντελεσμένα, διαπιστώνει κανείς πόσο αδίστακτο αλλά και αποτελεσματικό είναι το αγέρωχο νεοελληνικό καρτέλ: το καρτέλ των εργολάβων: ΒΑ η χιλιοκαμμένη -από ποιους άραγε;- και δηωμένη Πεντέλη, στα πόδια της ο πολιορκημένος από αδίστακτους «εκσυγχρονιστές» Σχοινιάς -η κοιλάδα με τα μάραθρα των αρχαίων-, ΒΔ η «αμαρτωλή» Πάρνηθα της ραγδαίας ανάπτυξης, ΝΔ η ερημοποιημένη Καμάριζα, το Σούνιο, η Ανάβυσσος της οικιστικής παραφοράς και στο κέντρο τα Σπάτα των προνομιούχων οικοπέδων και του άχρηστου (;) αεροδρομίου, το εφιαλτικό Παγκράτι του μέλλοντός τους. Από τον ξεκοιλιασμένο Υμηττό ως το Αιγάλεω όλη η Αττική ένα φιλέτο για φίλεργους εργολάβους, για προ-

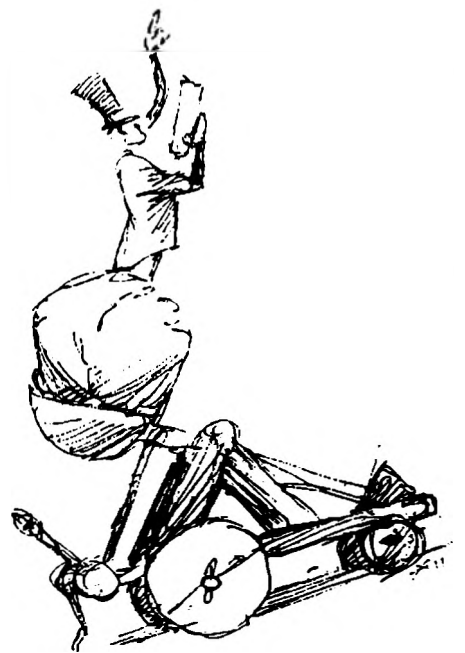
βλεπτικούς μηχανικούς, για πραγματιστές αρχιτέκτονες, για διορατικούς πολιτικούς. Οι πολεοδομίες, αστυνομίες, εφορίες, δήμοι, κρατικές υπηρεσίες έπονται. Το καρτέλ των εργολάβων έχει προνοήσει για όλους. Οι πάντες τρώνε. «Η τράπεζα γέμει, μηδείς εξέλθη πεινών». Η μηχανή νομιμοποίησης των παρανόμων δια του κοινοβουλίου κρατεί καλά και κρατεί εδώ και δεκαετίες. Ακόμη και η συνταγματική αναθεώρηση επιστρατεύτηκε από το κυρίαρχο καρτέλ και τους υπουργικούς υπαλλήλους του για να λύσει τα χέρια των τσακαλιών, για να γίνουν τα δάση προεκλογικά ρουσφέτια. Μια πράξη που ισοδυναμεί με εθική προδοσία. Η λεπτόγεως Αττική που υμούσαν οι ποιητές και θεωρούσε αισθητικό κριτήριο ο Περικλής Γιαννόπουλος, έχει μετατραπεί σε τσιμεντο και... «αξιοποίηση», σε αυθαίρετα και «οικισμούς» προνομιούχων παραθεριστών. Είναι λυπηρό ότι αυτή η κυβέρνηση και αυτή η γενιά πολιτικών έχουν την τεράστια ευθύνη της τελικής λεηλασίας της Αττικής με την θεοποιημένη, αδήριτη αναγκαιότητα των «μεγάλων έργων». Και είναι λυπηρό γιατί

αυτοαποκαλούνται «εκσυγχρονιστές» εκείνοι που ασέλγησαν πάνω στο παρελθόν, υποθηκεύοντας το παρόν και ξεπουλώντας ένα μέλλον που δεν τους ανήκει. Αυτοί που ταυτίστηκαν με το καρτέλ των εργολάβων πλήρως ποντάρνοντας την πολιτική τους επιβίωση στην παντοδύναμη παροικονομία και στον πολυδαίδαλο μηχανισμό που την συντηρεί. Ήδη μοιράστηκαν για τις ανάγκες του ολυμπιακού χωριού περί τα 75 δις. ισόποσα σε τρεις μεγαλοεργολάβους. Και είναι μόνο η αρχή. Και διερωτάται κανείς: Με τέτοιο παντοδύναμο καρτέλ και τέτοια συμφέροντα θα ισχύσει άραγε ποτέ αληθινή πολιτική αποκέντρωση, αληθινή προστασία του περιβάλλοντος, αληθινή οικολογική ευαισθησία; Ήδη στην περιοχή του Ολυμπιακού Σταδίου ανετράπη ο υπάρχων συντελεστής δόμησης για να καλυφθούν οι ανάγκες των αγώνων. Τα οκταόροφα κτήρια θα γεμίσουν το Μαρούσι. Κι είμαστε μόνο στην αρχή.

Μ. Σ.

ΡΟΖ TV

Οι ειδήσεις της ιδιωτικής τηλεόρασης ξεκίνησαν σαν ηλεκτρονική εκλαίκευση των κα-

θημερινών εφημερίδων. Το Mega ως πούμε θύμιζε τα Νέα, ο Antenna την Απογευματινή, ο (πρώην) Sky την Αυριανή κ.λπ. Σταδιακά μετεστράφησαν σε κουτσομπολίστικα έντυπα τύπου Ciao και Λοιπόν, για να καταλήξουν σούμπιτα σε Playboy. Και μάλιστα χωρίς το χιούμορ της αμερικάνικης έκδοσης. Κωλαράκια παρελαύνουν με κάθε ευκαιρία από τ' αστυνομικά σκάνδαλα ως τον επερχόμενο καύσωνα (που δεν επέρχεται!), σε τέτοιο βαθμό που αν είναι συνεπείς με την ασυνέπειά τους οι ειδήσεις της TV πρέπει να συνοδεύονται από το ειδικό σήμα «Ακατάλληλο για ανηλίκους». Έτσι είναι. Ακολουθώντας τον γενικότερο κατήφορο, εξελίχθηκαν στη «νόμιμη» οφθαλμοπορνεία του μικροαστού.

Στ. Π.

ΞΕΝΑΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΡΥΣΙΡΑ

Στο πλαίσιο της παρουσιαζόμενης β' ενότητας της συλλογής του με τίτλο «Αφηγήσεις Σωμάτων - Τοπία Προσώπων» το Μουσείο Φρυσίρα οργανώνει υποδειγματικές, θεματικές ξεναγήσεις για τον μήνα Ιούλιο (4-22 Ιουλίου).

Κάθε Τετάρτη στις 18.30 ο διευθυντής του Μουσείου Μάνος Στεφανίδης θα ξεναγεί το κοινό με θέμα «Ελληνική ζωγραφική: ένα ευρωπαϊκό στοίχημα. Από τους νεοεξπρεσιονιστές του '80 στους νεοπαραστατικούς του 2000».

Κάθε Σάββατο και Κυριακή στις 13.00 οι επιμελήτριες του Μουσείου Αλεξάνδρα Παπακωστοπούλου και Άννα Πρίντζη θα ξεναγούν το κοινό με θέμα: «Αφηγήσεις σωμάτων - Τοπία προσώπων» και «Η μορφή και οι παραμορφώσεις της στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ζωγραφική».

Οι ξεναγήσεις ξεκινούν την Τετάρτη 4 Ιουλίου και θα διαρκέσουν έως την Κυριακή 22 Ιουλίου.

Οι θεματικές ξεναγήσεις στο Μουσείο είναι:

Τετάρτη 4, 11 & 18 Ιουλίου, στις 18.30:

Θέμα: «Ελληνική ζωγραφική: ένα ευρωπαϊκό στοίχημα.

Από τους νεοεξπρεσιονιστές του '80 στους νεοπαραστατικούς του 2000».

Σάββατο 7, 14 & 21 Ιουλίου, στις 13.00:

Θέμα: «Αφηγήσεις σωμάτων - Τοπία προσώπων».

Κυριακή 8, 15 & 22 Ιουλίου, στις 13.00:

Θέμα: «Η μορφή και οι παραμορφώσεις της στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ζωγραφική».

Από την Τετάρτη 1 Αυγούστου έως και την Κυριακή 19 Αυγούστου το Μουσείο Φρυσίρα κάνει διακοπές και θα παραμείνει κλειστό.

Ωράριο λειτουργίας Μουσείου: Τετάρτη-Παρασκευή 11.00-19.00, Σάββατο-Κυριακή 10.00-15.00

ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΜΟ-ΥΠΟΥΡΓΟ

Ασχολίαστη η επιστολή που πήραμε από την Θεσσαλονίκη:

Κύριε Υπουργέ μου,

Κύριε Σταθόπουλέ μου,

Διατί μου δημιουργήσατε τοιαύτης φύσεως συνειδησιακό πρόβλημα;

Ακούστε με παρακαλώ και κρίνετε ένα απολύτως απολωλός ερίφιο που εναποθέτει την τύχη του στους μυσ (βεβαίως, βεβαίως) της ελληνικής δικαιοσύνης.

Ευχούμενος την προτεραιία κατανάλωσα ικανή ποσότητα κοκορετσίου με αποτέλεσμα η γαστρική και ψυχική μου ισορροπία να υποστεί τραγική ρήξη για το υπόλοιπο της ημέρας. Φάρμακα, κατατόπια, εισπνοές δεν βοήθησαν ουδόλως, ενώ ρίγη και σκοτοδίνες τράνταζαν την ύπαρξή μου, όπως περίπου συμβαίνει (το γνωρίζετε καλύτερα διότι και αρμόδιος τέλος πάντων) στην κυρία της δικαιοσύνης ωστόσο να έλθει η μεγάλη στιγμή της κρίσης.

Όπως δε τη στιγμή εκείνη το κουρνιαχτό της δίκης καταλαγιάζει και εσωτερική ηρεμία καθοδηγεί την τελική αναγγελία, έτσι και εγώ ξύπνησα την επομένη πρωία ήρεμος, γαλήνιος, με διάθεση να εναγκαλιστώ το σύμπαν όλο, τους συνανθρώπους όλους, τους παραστρατημένους όλους... Όπα! Εδώ βρισκόμαστε!... τα αποπροσανατολισμένα παιδιά της 17ης Νοέμβρη όλα, που κύριος οίδε φέροντα τι τραύματα, τρομοκρατούν νυχθημερόν!

Και στο σημείο αυτό, μαύρες σκέψεις έζωσαν τον νομοταγή πολίτη που όλοι κρύβουμε μέσα μας, και αναρωτήθηκα ποιο το βαθύτερο νόημα αυτής της συμπάθειας και κυριότερο ποιες οι επιπτώσεις της επί της συντεταγμένης (βεβαίως, βεβαίως) πολιτείας μας, καθώς και επί του συντεταγμένου βίου μου.

Μήπως η ψυχή μου edιάβει τον Ρουβίκωνα; Και αν τον edιάβει μήπως κατατάσσομαι στους «ψυχικά συμπαθούντες»; Είμαι δηλαδή τρομοκρατικό μόριο, ερίφιο τρομολάγνο που όπως έρριψα όγκους κοκορετσίου εντός εμού, αύριο αρχίσω να ρίπτω (λόγω και της συμπάθειας που λέγαμε) βομβίδα εκτός εαυτού;

Μήπως οφείλω να αναφερθώ στον πλησιέστερο εισαγγελέα; Και αν με συνελάμβανα και με παρέδίδα, άραγε θα μεγέθυνα το κράτος δικαίου;

Κύριε! Εε! Ναι! Το παραδέχομαι! Η

ψυχή μου συμπαθεί! Κατρακύλησε! Μία παράκληση μόνον. Όχι σκάνδαλα. Όχι νυκτερινές συλλήψεις. Ει δυνατόν μετά την 9ην πρωινήν (προηγούμενως πίνω καφέ)!

Εξομολογήθηκα. Ευχαριστώ!

Ν. Μπουλούγρας
Αρχιτέκτων

ΚΙΝΙΝΟ

Γιατί δεν πήγε στην Κίνα ο Κινέζος; Μα για να μην τον κάνουν «κινέζο» οι σύντροφοί του όσο λείπει. Εξάλλου τι περισσότερο να μάθει στην Κίνα; Και ο ίδιος και ολόκληρη η κυβέρνησή του μιλάνε φαρσί τα κινέζικα. Ιδιαίτερα όταν πρόκειται για το ασφαλιστικό, το χρηματιστήριο, το ΕΣΥ, το «εμείς», κ.λπ. Πάντως αποδεικνύεται για μια ακόμη φορά ότι ο επικεφαλής της κυβερνητικής ομάδας –όπως επίσης και οι πρωτοκλασάτοι υπουργοί– γράφουν στα παλαιότερα των υποδημάτων τους το κρατικό συμφέρον ή το εθνικό κύρος εμπρός στην προσωπική τους επιβίωση και στα

εσωκομματικά παιχνίδια υπεροχής. Έτσι ο κ. Σημίτης ανέβαλε –για δεύτερη φορά– το προγραμματισμένο ταξίδι στην Κίνα φοβούμενος το ίδιο του το κόμμα που μοιάζει πλέον να μην τον θέλει... Τα όντως δύσκολα δεν έχουν όμως έρθει ακόμη. Κι ούτε θα λύσει κανένα πρόβλημα το έκτακτο συνέδριο του Οκτώβρη. Ο κ. Σημίτης δεν είναι πια μοναδικός ή αδιαμφισβήτητος και το ξέρει. Το νέκταρ της εξουσίας εκφυλίζεται σταδιακά σε κινίνο.

Τζ. Μπούκης

«ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΝΙΦΕΣΤΑ»

Γούστο έχει η 17N!

Όταν πλήττουν ή βαριούνται τα φιλαράκια το ρίχνουν σε «ιδεολογικές συζητήσεις» με τον Μιχαλολιάκο και το Σταίητ Ντηπάρτμεντ!

Από τους οποίους και παίρνουν απαντήσεις και δηλώσεις. Το είδαμε κι αυτό...

Μόνο «για το φόνο» δεν λένε κουβέντα τα παιδιά. Μπράβο, μπράβο! Πάλι καλά τα καταφέρατε...
Χ.Ν.

ΤΟ ΖΕΪΜΠΕΚΙΚΟ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ

Δύσκολα τα πράγματα για τον αρχηγό Σημίτη. Διότι μπορεί να είναι ο θεράπων ιατρός, ο διαιτητής, ο καθηγητής, «Εις εστίν ημίν ο καθηγητής», κ.λπ., αλλά δεν χορεύει ζεϊμπέκικο! Άντε, το πολύ-πολύ κανένα βαλς. Ενώ οι αντίπαλοί του είναι ξεφτέρια: Άκης, Γιωργάκης ακόμη και η Βάσω. Απ' την άλλη ο Λαλιώτης χορεύει τουίστ και ο Βενιζέλος τον χορό της όρκας της φάλαινας. Ενόψει τοιούτου αδιεξόδου ο αρχηγός οφείλει εσπευσμένως να υπουργοποιήσει την Ευδοκία ή έστω τον Αλέξη Δαμιανό που τη δίδαξε. Εκτός κι αν προτιμά όλοι μαζί να χορέψουν τον χορό του Ζαλόγγου.

Δέσπω Σουλιώτη

Τις σελίδες επιμελείται ο **Γιάννης Γιαχανατζής**

• Ανεξάρτητα από την απόφαση του ΣτΕ για το θέμα των ραδιοσταθμών, από την Εσπερία έρχονται άσχημα για την κυβέρνηση μαντάτα. Ετοιμάζεται ενιαίο κανονιστικό πλαίσιο για τις ραδιοτηλεοπτικές συχνότητες που θα ισχύσει υποχρεωτικώς σε όλες τις χώρες μέλη της ΕΕ. Το πλαίσιο αυτό μεταξύ άλλων μεριμνά και για τη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και της πολυφωνίας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων. Με άλλα λόγια, το πλαίσιο δίνει πράσινο φως για την αύξηση των ραδιοφωνικών πομπών και εκπομπών στο φάσμα των FM. Εκεί που ο **Ρέππας** και οι συν αυτώ νόμιζαν πως το νταηλίκι αποτελεί πρόσφορο μέσον άσκησης πολιτικής, έρχεται τώρα η Ε. Ε. και υπαγορεύει τι πρέπει να κάνουν τα κράτη. Μάλλον τι δεν πρέπει να κάνουν, διότι επιπλέον το πλαίσιο αυτό αποκλείει την ανάμιξη των κυβερνητικών αρχών... Και επειδή οι κοινοτικές ντιρεκτίβες υπερισχύουν των οποιωνδήποτε εθνικών νόμων και αποφάσεων, ετοιμαστείτε να απολαύσετε τη συνέχεια. Η οποία προβλέπεται αρκούντως διασκεδαστική. Μαζί με τις όποιες αγωγές αποζημιώσεων υποβληθούν από κομμένους σταθμούς θα έχουμε πιθανότατα και αξιώσεις για την επιστροφή των αγρίων παραβόλων που επέβαλε ο υπουργός Τύπου στους σταθμούς που ήθελαν να εκπέμψουν. Γιατί –και αυτό πρέπει να τονιστεί– η υποχρέωση καταβολής παραβόλων συνιστούσε καραμπινάτη κατάχρηση εξουσίας. Και δεν

ήταν λίγα τα χρήματα των παραβόλων. Επτά εκ. δρχ. υποχρεώθηκε να καταβάλει ο κάθε σταθμός, όχι για να εκπέμψει, αλλά για να έχει το δικαίωμα να... εξεταστεί. Επειδή όμως τα πράγματα ήταν προαποφασισμένα, οι περισσότεροι σταθμοί έδιναν τα παράβολα, ξέροντας προκαταβολικά ότι πάνε υπέρ πατρίδος.

Τώρα, πείτε μας: Είχαμε άδικο όταν μιλούσαμε περί ξυλοσχιστών;

• Εκεί που έγραφαν ότι ο **Ανδρουλιδάκης** παζαρεύει την πώληση εντύπων του, ήρθε το κλείσιμο της *Εκτροπής* για να επιβεβαιώσει τις πληροφορίες ότι τα πράγματα δεν είναι και τόσο ευχάριστα γι' αυτόν.

Δεν είναι θετικό γεγονός το κλείσιμο εφημερίδων. Δεν είναι όμως θετικό να τραυματίζονται οι ίδιες οι εφημερίδες από απονενομημένες πράξεις των ίδιων των εκδοτών τους. Η απόδραση, αίφνης, του **Θ. Καρτερού** από τη διεύθυνση της εφημερίδας παραμονές της έκδοσης, λόγω μιας αφυολόγητης ενέργειας του εκδότη της, προϊδέασε για τη δυσμενή συνέχεια. Η οποία ήλθε ως φυσική κατάληξη, που ενισχύθηκε και από τον κανόνα ο οποίος λέει ότι δεν μπορείς να έχεις την αξίωση να περνιέται για πολιτική εφημερίδα ένα έντυπο life style. Υπάρχουν ευτυχώς εσκαμμένα και στον Τύπο.

Αλλά και πέραν αυτού. Τι καινούργιο έδωσε η *Εκτροπή* στον ένα μήνα έκδοσής της από πλευράς πολιτικής; Μιαν έξω από κάθε λογική προβολή των **Γιάννου Παπα-**

ντωνίου (κυρίως αυτού, με φωτογραφικές πόζες κάθε γούστου), **Κ. Λαλιώτη**, **Ευ. Βενιζέλου** και **Δ. Αβραμόπουλου**. Δηλαδή μιαν επανάληψη της θανούσης Εξουσίας με άλλο περιτύλιγμα. Και κυρίως, μιαν ακόμη έκδοση η οποία προωθούσε πολιτικές και πρόσωπα που η κοινή γνώμη έχει καταδικάσει. Και επειδή τους προειρηθέντες κυρίους μαζί με τις παρεπόμενες πολιτικές προβάλλουν αρκούντως οι περισσότερες αθηναϊκές εφημερίδες, λογικό ήταν να σκεφθεί ο Χ αναγνώστης *Γιατί να αγοράσω αυτήν την εφημερίδα και να μη μείνω στη δικιά μου*; Και δεν αγόραζε. Αποτέλεσμα: 1.300-1.400 φύλλα στο Λεκανοπέδιο. Δεν ζεις με τόσα. Άρα κλείνεις.

• Και επ' ευκαιρία: Πιο έξυπνος ο **Μπόμπολας** και διαβλέποντας την δυσμενή για τους (εκσυγχρονιστές) συνέχεια, τράβηξε το *Έθνος* του κάπως μακρύτερα από το χώρο της σφαγής. Είναι μερικές μέρες τώρα που αποφεύγει να βάζει τον ορυμαγδό φωτογραφιών του Παπαντωνίου που δημοσίευε μέχρι πρότινος. Ποιος; Το *Έθνος*, που προέβαλλε τον Γιάννο ακόμη και όταν έβηχε... Ξέρει ο Μπόμπολας... Ξέρει «από μέσα». Εκεί, μέσα, διαθέτει δύο καλές πηγές που του λένε τα μελλούμενα. Μόνον ο Γιάννος αρνείται να το πάρει απόφαση και μιλάει για νέο κύκλο...

• Αγνώστες παραμένουν οι εξελίξεις στο θέμα της πώλησης του 50% της *Απογευματινής* που ορέγεται ο **Αρ. Αλαφούζος**. Οι πληροφορίες

επιμένουν ότι οι συνομιλίες διεξάγονται κανονικά, αλλά φως ακόμη δεν έχει προκύψει. Πιθανώς να έχουμε μια μικρή βόμβα. Αν η αγοραπωλησία επιτευχθεί, ο Αλαφούζος θα την ανακοινώσει την τελευταία στιγμή. Θέλει να πιάσει τους αντιπάλους στον ύπνο, αλλά μάλλον δεν θα το κατορθώσει. Κάποιοι παρακολουθούν αγρύπνως τα δρώμενα. Το *Καρφί* του **Κακαουνάκη** γράφει πού και πού μερικά λόγια. Γιατί το *Καρφί*; Να γιατί:

Η *Απογευματινή* είναι ένα από τα οχυρά του **Κόκκαλη**. Τον σιγοντάρει σε όλες τις περιπτώσεις (βλ. επίθεση κατά της Gasprom, δηλ. του **Κοπελούζου**, αντιπάλου του Κόκκαλη, στις 2 Ιανουαρίου). Ακόμη και στα ποδοσφαιρικά («*Δεν περνάνε οι παληκαρισμοί Φλωρίδη. Παραιτήστε τον!*» αλλά και επιθέσεις κατά **Μπατατούδη**, ορκοσμένου αντιπάλου του Κόκκαλη, κ.λπ.). Δεν πήρε τυχαίως τους ισολογισμούς εννέα (9) εταιρειών του Κόκκαλη εφέτος. Αν τώρα το 50% της εφημερίδας μεταβιβαστεί στον Αλαφούζο, ο αγοραστής θα αξιώσει αλλαγή στη γραμμή πλεύσης και θα το καταφέρει. Ο Σ. Κόκκαλης θα βρεθεί με μείον ένα σύμμαχο. Το πλήγμα γι' αυτόν είναι αυτονόητο και θα έλθει ως συνέχεια των πιέσεων που υπέστη από τους καναλάρχες για να μην αναπτύξει το *Magic TV*, όπου και εκεί ως γνωστόν έκανε πίσω. Ευλόγως νιώθει να τον στριμώχνουν. Δεν κάθεται με τα χέρια σταυρωμένα, βεβαίως. Προσφάτως, π.χ., μια κατά Κυριακήν εκδομένη εφημερίδα ανακάλυψε ότι ο Μπατατούδης είναι κακός, ενώ προ ημερών εκτόξευσε τα βέλη της και κατά του **Μυτιληναίου**, άλλου αντιπάλου του Σ. Κόκκαλη. Γνωστό από

πού παίρνει γραμμή... Όλα αυτά αποτελούν απλά δείγματα του τι γίνεται στα ΜΜΕ, φυσικά εν αγνοία των πολιτών-καταναλωτών.

• **Νέα, 26 Μαΐου.** Συνέντευξη **Λαλιώτη.** Η συζήτηση γυρίζει κάποια στιγμή στα ΜΜΕ και τους δημοσιογράφους. Λέει ο Λαλιώτης, επιτιθέμενος κατά της μιντιοκρατίας:

«*Αργόσχολοι που προσπαθούν να δημιουργήσουν μια κοινωνία-σούπα*». Σωστό. Δημοσιογράφοι που, μην έχοντας τι να γράψουν, ανακατεύουν και ξαναανακατεύουν τη μαρμίτα, γράφοντας τα ίδια και τα ίδια. Που πάει να πει ότι θα μπορούσε μια ολοκληρωμένη ενημέρωση να χωρέσει άνετα σε ένα Ισέλιδο. Πράγμα που σημαίνει πως τα ογκώδη πολυσέλιδα εντάσσονται στην κατηγορία της “σούπας”. Και επειδή τα πολυσέλιδα χρειάζονται υλικό για να γεμίσουν, πλακώνουμε τις φωτογραφίες και τα μεγαλογράμματα ανουσιογραφημάτα για να γεμίσουμε το μάτι του αδαούς αναγνώστη.

Δηλαδή, κ. Λαλιώτη, όταν μία εφημερίδα, σε ένα της και μόνο φύλλο δημοσιεύει 7 (ναι, επτά) φωτογραφίες σας, σε ποια κατηγορία εντάσσεται; Όχι, δεν είναι εκείνη η «νεοδημοκρατική» που σας προβάλλει σε πόστερ. Άλλη είναι. Του χώρου σας.

• Έχουν πλάκα μερικές φορές τα παραπολιτικά σχόλια των εφημερίδων. Αποκαλύπτουν τον τρόπο σκέψης του συντάκτη, αλλά και τις φιλίες και τις αντιπαλότητες που υφίστανται μεταξύ εφημερίδων-πολιτικών ή δημοσιογράφων-πολιτικών ή, τέλος, κομματικών μηχανισμών-δημοσιογράφων.

Αποκαλύπτουν επίσης τα μέσα που μετέρχονται τα κομματικά στρατηγεία που, με τη βοήθεια φίλα προσκευμένων δημοσιογράφων, προσπαθούν να περάσουν μηνύματα στην κοινή γνώμη, που θα βλάψουν τους αντιπάλους και θα ωφελήσουν «εμάς».

Σ' αυτή τη διαδικασία, συμβαίνουν και ευτράπελα. Στην πρώτη οκταετία του ΠΑΣΟΚ συνέβησαν μερικά τέτοια. Έδιναν, λόγου χάρη,

από τα στρατηγεία του ΠΑΣΟΚ “εντολή” να τονιστεί ένα θέμα, και μερικές εφημερίδες το έβαζαν όπως τους το έδιναν, με αποτέλεσμα την επομένη 2 ή 3 εφημερίδες να έχουν μεν το ίδιο θέμα, αλλά με τον ίδιο τίτλο. Είχαμε γελάσει τότε με την αφέλεια του εγχειρήματος, που μάλλον κακό έκανε στους εμπνευστές του παρά καλό.

Φαίνεται πως η ΝΔ εξήλωσε την δόξαν του ΠΑΣΟΚ και μετέρχεται και αυτή τώρα την ίδια μέθοδο δράσης. Μόνο που ο δαίμων καιροφυλακτεί. Έτσι, με αφορμή την επίσκεψη της Βάσως Παπανδρέου στην Κρήτη και τα διατρέξαντα στα Ζωνιανά, δύο εφημερίδες, η *Απογευματινή* και η *Χώρα*, είχαν την άλλη μέρα (9 Ιουνίου) παραπολιτικό σχόλιο με θέμα το προαναφερθέν συμβάν, αλλά και οι δύο με τον ίδιο τίτλο: *Τη χόρεψαν πεντοζάλη.* Τη Βάσω δηλαδή τη χόρεψαν πεντοζάλη οι Ζωνιανοί.

• Προσφέρει τίποτε στον Τύπο η –καθιερωμένη– Σαμοθράκη; Ρωτάμε, γιατί δια-

βάζουμε κάθε χρόνο τα συμπεράσματα αλλά και τις εισηγήσεις διαφόρων, γεμάτες μένος κατά των δαιμόνων της παραπληροφόρησης, της διαπλοκής κ.λπ. Ένα δεν καταλαβαίνουμε: Ποιος αποφασίζει για τα πρόσωπα που προσκαλούνται; Η ΕΣΗΕΑ; Κάποιο άλλο όργανο; Ο Δήμος του νησιού; Ο ΥΜΑΘ που βρίσκει την ευκαιρία να προβληθεί; Ή θα μείνουμε με το ερώτημα;

Τα λέμε αυτά γιατί και η οικεία στήλη του *Αντί* ενδιαφέρεται να καταθέσει την άποψή της. Αλλά όχι έτσι, περί διαγραμμάτων. Με πραγματικά συμβάντα και ονόματα. Όπως έκανε πρόπερσι ο μακαρίτης ο *Ραφαηλίδης* κι έγινε το έλα να δεις. Η αποσιώπηση των εγκλημάτων σημαίνει στην ουσία υπόθαλψη τους. Αλλά άλλος είναι ο σκοπός ενός συνεδρίου που αναζητεί απαντήσεις και λύσεις.

• Ο τίτλος (αθλητικός) της εβδομάδας από τον *Ελεύθερο* του *Μάστορα*.

Απολαύστε:

Αρχηγού παρόντος παν τίτλος παυσάτω.

ΣΥΝΕΠΑΡΜΑΤΑ

• Κυκλοφόρησε το τέταρτο τεύχος του ετήσιου περιοδικού *Συνεπάσματα* που εκδίδουν οι μαθητές και οι μαθήτριες του 2ου Ενιαίου Λυκείου της Κω με την καθοδήγηση της καθηγήτριας Χριστίνας Πετροπούλου. Είχαμε ξαναγράψει για τα *Συνεπάσματα*. Αλλά το τεύχος αυτό διαβάζεται με πολύ ενδιαφέρον απ' αρχής μέχρι τέλους.

Η μαθήτρια Ίντζη Χαφούζ πήρε μια μεγάλη και ενδιαφέρουσα συνέντευξη

με τον συγγραφέα Νίκο Κάσδαγλη. Είναι ενδιαφέροντα όσα η περιέργεια ενός νέου κοριτσιού την ωθεί να ρωτά έναν ώριμο συγγραφέα. Μάθημα για ώριμους δημοσιογράφους. Θα διαβάσετε ακόμα ποιήματα μιας νεαρής ποιήτριας-μαθήτριας, της Γιαννούλας Ξενικού. Από τις σελίδες «Το σχολείο στο Νέο Αιώνα» αντιγράφουμε όσα γράφει ο Μιχάλης Παντελίδης: «*Το σχολείο το φαντάζομαι*

πολύ διαφορετικό από όπως είναι τώρα, με πολύ μεγάλη αυλή, να είναι ολοήμερο, να έχει μέσα κάθε είδους απασχόληση, από δανειστική βιβλιοθήκη και μία μικρή εκκλησία μέχρι disco, μπιλιάρδο και εστιατόριο. Οι καθηγητές να μην φωνάζουν και να είναι φιλικόι με τους μαθητές».

Αν θέλετε να αποκτήσετε το τεύχος αυτό των «Συνεπαρμάτων» τηλεφωνείτε στο κινητό 0977-620429.

Μετανάστες: Τα караβάνια της μεγάλης φυγής

Ο εμπλουτισμός της ελληνικής κοινωνίας με νέους κυρίως ανθρώπους κάθε φυλής, από κάθε γωνιά του κόσμου, είναι ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός. Απομένει, ωστόσο, η αντικειμενική διερεύνηση των πραγματικών διαστάσεών του, των θετικών και αρνητικών παραμέτρων του.

ΜΕΧΡΙ πριν μερικά χρόνια αποτελούσαν κάτι σπάνιο, ευδιάκριτο, εύκολα αναγνωρίσιμο και γι' αυτό σχεδόν αξιοπερίεργο. Ύστερα πλήθυναν και η διαφορετικότητά τους, ο «εξωτισμός» τους ξέφτισαν κάτω από το βάρος του πλήθους τους, της καθημερινής επαφής και των δικαίων διεκδικήσεών τους για ισότιμη συμβίωση. Αναπόφευκτα η ανατροπή των στερεοτύπων και των ιδεοληψιών που έτρεφαν την μέχρι τότε ανοχή της ελληνικής κοινωνίας υπήρξε απόλυτη. Ο μετανάστης, παραμένοντας πάντα ένα αποπροσωποποιημένο ον, απώλεσε και αυτήν την μειωτική αλλά πάντως ασφαλή ιδιότητα του φουκαρά, εκείνου που η δυστυχία του κολακεύει τον αυτόχθονα τονίζοντας την ανωτερότητά του και μεταβλήθηκε σε κάτι ξένο και εχθρικό. Με την αμέριστη συμπαράσταση των ΜΜΕ και μεγάλου μέρους των πολιτικών νέοι μύθοι και στερεότυπα κατασκευάστηκαν και διοχετεύτηκαν με μεγάλη επιτυχία στην ελληνική κοινή γνώμη δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο την θέση των αλλοδαπών που ζουν και εργάζονται στη χώρα μας. Η αύξηση της εγκληματικότητας και της ανεργίας αποδόθηκαν σχεδόν αποκλειστικά σ' αυτούς και υπήρξαν η αιχμή του δόρατος της στρεβλωτικής αυτής εκστρατείας.

ΠΑΡΟΜΟΙΑ η αδιαμφισβήτητη σύμφωνα με κάθε σοβαρή έρευνα συμβολή τους σε κρίσιμους τομείς της ελληνικής οικονομίας υποβιβάστηκε ή αποσιωπήθηκε.

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ όμως όλοι αυτοί οι άνθρωποι που έφτασαν στη χώρα μας την τελευταία δεκαετία; Από πού έρχονται; Πόσοι είναι;

ΟΙ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ εκτιμήσεις για τον αριθμό των μετα-

ναστών στη χώρα μας τους υπολογίζουν γύρω στους 700.000-800.000, από τους οποίους οι 100.000 μόνο είναι νόμιμοι. Θα ήταν πιο συνετό λοιπόν να μιλάμε για λαθρομετανάστες. Προέρχονται κυρίως από τα Βαλκάνια, την Πολωνία, την Ουκρανία, τη Ρωσία, τη Μολδαβία, το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν, την Ινδία αλλά και από το Αφγανιστάν, τις Φιλιππίνες, την Αίγυπτο, το Μαρόκο, την Αλγερία, τη Λιβερία, την Ουγκάντα, τη Γκάνα, την Ακτή του Ελεφαντοστού, σχεδόν από κάθε μέρος του πλανήτη. Άνθρωποι κάθε φυλής, ηλικίας και φύλου, θύματα των αδιεξόδων των κοινωνιών από τις οποίες προέρχονται, σπρωγμένοι από την οικονομική εξαθλίωση ή κυνηγημένοι από τη θρησκευτική και πολιτική μισαλλοδοξία των καθεστώτων της χώρας τους, αναζητούν το όνειρο για μια καλύτερη ζωή στον «παράδεισο» της Ευρώπης, μέρος της οποίας αποτελεί και η Ελλάδα. Αρκετοί απ' αυτούς την χρησιμοποιούν ως πέρασμα για άλλες χώρες της δυτικής Ευρώπης ενώ ο κύριος όγκος τους επιθυμεί είτε την μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα μας είτε την παραμονή τους εδώ για όσο χρόνο απαιτεί η συγκέντρωση ενός ποσού ικανού να επιτρέψει την επιστροφή στην πατρίδα τους.

ΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ να επιβιώσουν απασχολούμενοι σε δουλειές σκληρές, χειρωνακτικές, που οι Έλληνες συνήθως περιφρονούν όπως η γεωργία, η οικοδομή, η φροντίδα κήπων και η προσφορά υπηρεσιών σε αναψυκτήρια, ξενοδοχεία και εστιατόρια. Οι αμοιβές τους είναι σαφώς κατώτερες από εκείνες των Ελλήνων σε ποσοστό που όχι σπάνια αγγίζει το 50%. Έτσι για παράδειγμα εάν ένας έλληνας οικοδόμος αμείβεται με 15-25.000 δρχ. ημερη-

σίως το αντίστοιχο μεροκάματο ενός αλλοδαπού είναι μόλις 6-10.000 δραχ. Οι γυναίκες μετανάστες ασχολούνται κυρίως με οικιακές εργασίες εξασφαλίζοντας ένα εισόδημα που δεν ξεπερνά (με μόνη εξαίρεση τις Φιλιππινέζες) τις 100-150.000 δραχμές.

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ εμφανίζονται βέβαιοι όταν μιλούν για τη θετική συμβολή τους στην ελληνική οικονομία επισημαίνοντας πως η επίτευξη του κριτηρίου του πληθωρισμού για την ένταξη στην ΟΝΕ οφείλεται εν πολλοίς στα χαμηλά επίπεδα των μισθών στον αγροτικό και κατασκευαστικό τομέα έπειτα από την μεγάλη προσφορά φτηνών εργατικών χεριών. Η ίδια η Τράπεζα της Ελλάδας αναγνωρίζει πως η συμβολή των μεταναστών στη μείωση του πληθωρισμού αγγίζει την μία ποσοστιαία μονάδα ενώ έρευνα του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Αθήνας υπολογίζει πως η ετήσια παραγωγή των μεταναστών αγγίζει τη μισή ποσοστιαία μονάδα του ελληνικού ΑΕΠ. Όσο για την υποτιθέμενη αύξηση της ανεργίας αποδεικνύεται ένας ακόμη μύθος. Αν και οι μετανάστες απασχολούνται σε εργασίες που ενδιαφέρουν τους λιγότερο εξειδικευμένους Έλληνες που είναι απόφοιτοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας αυτών των τελευταίων τουλάχιστον την πενταετία 1992-1997 μειώθηκε κατά 3,5%.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ όμως από αυτό που θα επέτασσε η λογική, η αντιμετώπιση των ξένων που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα δεν είναι η καλύτερη. Αναπόφευκτα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι τεράστια. Και πρώτα απ' όλα η νομιμοποίησή τους. Αν και η διαδικασία ξεκίνησε ήδη με τα Προεδρικά Διατάγματα του 1997 σχεδόν τίποτα δεν άλλαξε προς το καλύτερο για τους μετανάστες. Η άρνηση των εργοδοτών να επωμισθούν το κόστος καταβολής ενσήμων και ο ρατσισμός των δημοσίων υπηρεσιών καθιστούσε σχεδόν αδύνατη την απόκτηση πράσινης κάρτας χωρίς τον χρηματισμό και την κατάθεση πλήθους εγγράφων που σε πολλές περιπτώσεις είναι αδύνατο να κατέχει κάποιος παράνομος μετανάστης. Σήμερα το θέμα της νομιμοποίησης αν και έχει ανοίξει και πάλι, στηρίζεται δυστυχώς και πάλι σ' ένα νόμο βαθιά συντηρητικό που χρησιμοποιεί το μέτρο της μετάκλησης ανάλογα με τις εποχιακές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας. Από εδώ ίσως ξεκινούν και όλα τα άλλα προβλήματα των οικονομικών μεταναστών.

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ η δυσκολία εύρεσης στέγης εξαιτίας της απροθυμίας των περισσοτέρων ελλήνων ιδιοκτητών να τους νοικιάσουν τα σπίτια τους. Ακόμη χειρότερα, το είδος των σπιτιών που προσφέρονται και είναι σε θέση να πληρώσουν μόνο κατάλληλα δεν μπορούν να θεωρηθούν. Άθλιες συνήθως μονοκατοικίες, βρωμερά και ανήλεα υπόγεια πολυκατοικιών που κανένας Έλληνας δεν θα επέλεγε, τους κοστίζουν πολύ περισσότερο από τις τρέχουσες τιμές της αγοράς ενώ σπάνια καλύπτονται με κάποιο συμβόλαιο.

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ το παρόν. Κάπως έτσι θα είναι και το μέλλον. Η Ελλάδα έπαψε από χρόνια να αποτελεί χώρα εξαγωγής μεταναστών και έγινε τόπος προσέλκυσης ανθρώπων που αναζητούν καλύτερη τύχη απ' αυτή που μπορεί να τους προσφέρει η πατρίδα τους. Αυτή είναι η πραγμα-

Η ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

Αν και είναι ίσως νωρίς ακόμη να μιλήσουμε για την ύπαρξη περιοχών-γκέτο που δημιουργήθηκαν με τη μαζική εγκατάσταση οικονομικών μεταναστών κατά εθνικότητα, μια έρευνα του Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών ήδη δύο χρόνια πριν αναφορικά με την επικράτεια του Δήμου Αθηναίων μάς δίνει μια εικόνα της κατάστασης.

Περίπου 10.000 **Αιγύπτιοι** ζουν στις περιοχές του Μεταξουργείου, της Πλατείας Αμερικής, στο Παγκράτι και την Κυψέλη.

30.000 **Πολωνοί** ζουν στις γειτονιές γύρω από την Ομόνοια, την Πλατεία Βάθης, τα Πατήσια και την Κυψέλη.

Οι **Αλβανοί** που φτάνουν τις 80.000 βρίσκονται διάσπαρτοι σε ολόκληρο το Δήμο.

Περίπου 800 **Ιρακινοί** είναι εγκατεστημένοι στο Νέο Κόσμο, ενώ 8.000 **Φιλιππινέζοι** μοιράζονται στις περιοχές της Κυψέλης, τα Πατήσια και το Γουδί.

Σ' αυτούς θα πρέπει να προσθέσει κανείς και τους 6.500 περίπου πολιτικούς πρόσφυγες εκ των οποίων κάποιοι ζουν στοιβαγμένοι στον ασφυκτικά γεμάτο ξενώνα του Λαυρίου ενώ οι περισσότεροι βρίσκονται διάσπαρτοι στην Αττική και κυρίως στις δυτικές συνοικίες.

τικότητα και δεν αφορά βέβαια μόνο την Ελλάδα αλλά ολόκληρη την Ευρώπη, η οποία σύμφωνα με μια μελέτη του ΟΗΕ γερνά με ανησυχητικούς ρυθμούς και αν θέλει να διατηρήσει τη σημερινή αναλογία ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού στο τέσσερα ή πέντε προς ένα πρέπει να ανοίξει τις πύλες της μέχρι το 2025 σε 159 εκατομμύρια μετανάστες. Παρόμοια η Ελλάδα θα πρέπει μέχρι τότε να έχει δεχτεί 3,5 εκατομμύρια αλλοδαπούς. Η αναγκαιότητα αυτού του μέτρου μπορεί να διαπιστωθεί και σήμερα ακόμη. Οι υπάρχοντες μετανάστες έδωσαν ζωή σε νησιά και ερηπωμένα μέχρι πριν λίγα χρόνια χωριά, διατήρησαν την λειτουργία σχολείων, τόνωσαν το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας και το κυριώτερο ίσως, επιβράδυναν τις καταστροφικές επιπτώσεις του τεραστιου δημογραφικού προβλήματος που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Πρόβλημα που αντανακλάται στη σχέση εργαζομένων-συνταξιούχων που είναι μόλις 2,2 προς 1.

ΑΣΦΑΛΩΣ και υπάρχουν κίνδυνοι από την εφαρμογή αμετροεπών πολιτικών ανοχής. Ασφαλώς και μπορούν να αναζητηθούν ευθύνες μεταξύ των οικονομικών μεταναστών αναφορικά με όσα τους προσάπτονται αλλά αν θέλουμε να είμαστε δίκαιοι πριν συμβεί αυτό θα πρέπει να έχουν αλλάξει πολλά πράγματα εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας. Η δημιουργία και η εξασφάλιση της επαρκούς λειτουργίας των μηχανισμών υποδοχής και κοινωνικής ένταξης αυτών των ανθρώπων δεν είναι απλά απαραίτητη, είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τους μετανάστες όσο και για την εύρυθμη λειτουργία της ίδιας της ελληνικής κοινωνίας και της οικονομίας. Πρέπει να το καταλάβουμε έγκαιρα. Δεν είναι μόνο ανθρώπινο, είναι αναγκαίο.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Δύσκολα προβλήματα, με ακόμα δυσκολότερη τη λύση τους

του Πέτρου Ν. Στάγκου

Στη διάρκεια των δύο τελευταίων χρόνων οι χώρες του Νότου της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμόρφωσαν εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές προικισμένες με τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά και κατασταλτικά μέσα δράσης.

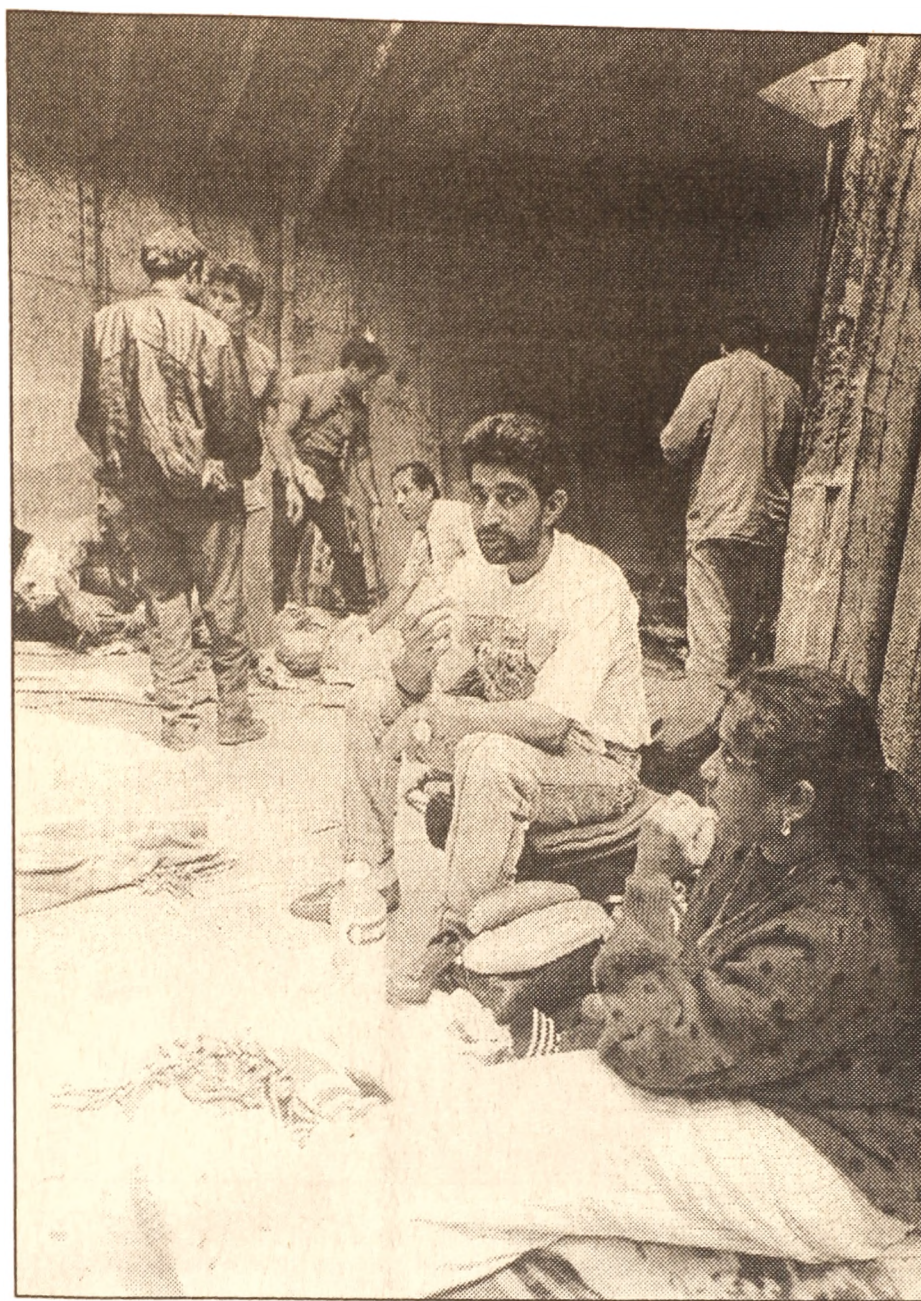
Οι χώρες αυτές, μετά τις γεωπολιτικές αλλαγές που συνέβησαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο στις αρχές της δεκαετίας του 1990, αλλά και με την ταυτόχρονη επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης στον Τρίτο Κόσμο και ιδιαίτερα στην Αφρική, από παραδοσιακές εστίες εξαγωγής εργατικού δυναμικού προς τον αναπτυγμένο Βορρά που ήσαν για περισσότερο από έναν αιώνα, μετατράπηκαν σε εδάφη υποδοχής μαζικής μετανάστευσης, προερχόμενης κυρίως από τις χώρες της κεντρο-ανατολικής Ευρώπης και της αφρικανικής ηπείρου. Οι μεταναστευτικές νομοθεσίες που υιοθέτησαν η Πορτογαλία αρχικά και στη συνέχεια η Ιταλία και η Ισπανία είναι τα κύρια εργαλεία των οικείων πολιτικών, που οι στόχοι τους συνοψίζονται στη συγκράτηση εκτός των εθνικών εδαφών του διαρκώς ογκούμενου μεταναστευτικού ρεύματος, αλλά και στη μείωση του υφιστάμενου μεταναστευτικού πληθυσμού.

Η χώρα μας συμμερίζεται, κι αυτή, τη μετατροπή των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου σε εστία υποδοχής μεγάλης κλίμακας μετανάστευσης, αλλά και την πολιτική επιλογή υπέρ της άσκησης μιας περιοριστικής μεταναστευτικής πολιτικής, με αιχμή του δόρατος τον νόμο 2910 της 26ης Απριλίου 2001, που φέρει τον «εξωραϊσμένο» τίτλο «είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια και κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση». Όπως συνέβη και στις νομοθεσίες των άλλων τριών χωρών, έτσι και στην ελληνική, την πραγμάτωση των στόχων τους υπηρετούν οι ρυθμίσεις για την υπό όρους χορήγηση αδειών εισόδου, παραμονής και εργασίας των αλλοδαπών, την απλοποίηση των διαδικασιών απέλασης των παράνομων μεταναστών, την τιμωρία όσων διευκολύνουν την παράνομη μετανάστευση, την αυστηροποίηση των προϋποθέσεων χορήγησης πολιτικού ασύλου και της πολιτογράφησης, την επιτήρηση της συμπεριφοράς όσων αλλοδαπών θα «απολαμβάνουν» το καθεστώς νόμιμης παραμονής και εργασίας στην εθνική επικράτεια.

Και στις τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες, αυτές οι πρόσφατες νομοθετικές εμπειρίες γνώρισαν έντονη κριτική για την απροκάλυπτη υστέρησή τους στην παροχή αποτελεσματικής προστασίας των θεμελιωδών αστικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους: ενώ είναι κοινός τόπος ότι αυτή η μερίδα του πληθυσμού ζει, παντού, υπό συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, κανένας εθνικός νομοθέτης δεν είχε την ευαισθησία να διακηρύξει –έστω– το δικαίωμα κάθε μετανάστη στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και σε συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης, να κατοχυρώσει υπέρ των μεταναστών εργασιακά και συνδικαλιστικά δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα του συνέρχεσθαι και του συνεταιριζέσθαι, να αναγνωρίσει έμπρακτα και γενναιόδωρα το έργο υλικής, ηθικής και νομικής στήριξης των μεταναστών που με ανιδιοτέλεια προσφέρουν εγχώριες μη κυβερνητικές οργανώσεις. Ειδικότερα η ευαισθησία του έλληνα νομοθέτη στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών εξαντλείται στις ρυθμίσεις που αφορούν την ασφάλισή τους στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς, την πρόσβαση των ανηλίκων παιδιών τους στην εκπαίδευση, στην παροχή αδειών εισόδου και παραμονής με σκοπό τη συνένωση των οικογενειών.

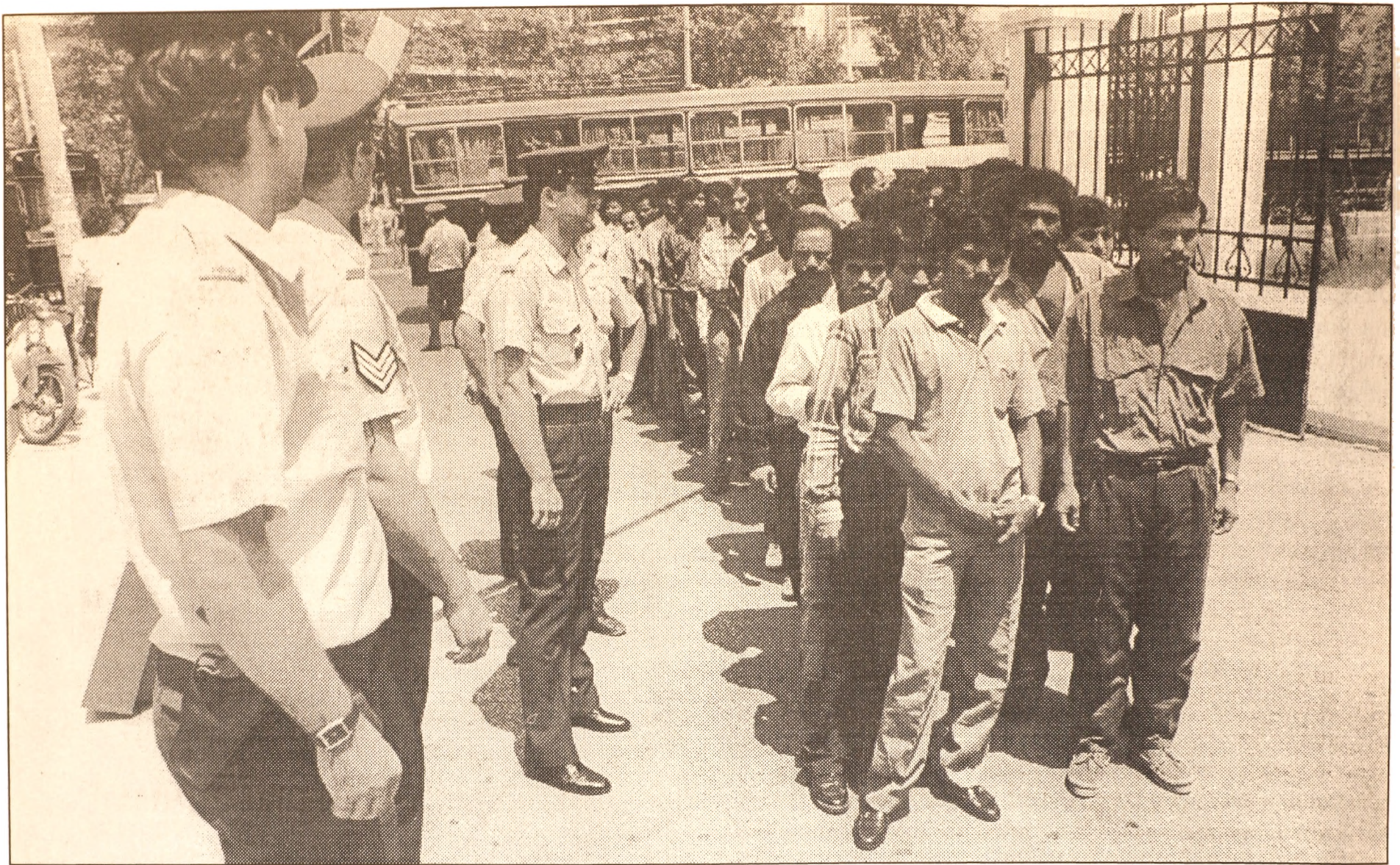
Ένα ερώτημα που μπορεί να απευθυνθεί σε όλες τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, είναι το γιατί έσπευσαν να υιοθετήσουν τις μεταναστευτικές νομοθεσίες τους σε μια περίοδο όπου –επιτέλους– επισπεύδεται η εκπόνηση μιας κοινής μεταναστευτικής πολιτικής στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το βάρος των προβλημάτων που εγείρει η μετανάστευση, το οποίο οι κυβερνήσεις αισθάνθηκαν ότι επιτακτικά έπεφτε στους ώμους τους, μαζί με τη διάχυτη πεποίθηση

Ο Πέτρος Ν. Στάγκος είναι καθηγητής του Ευρωπαϊκού Δικαίου της Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης, όπου κατέχει και την έδρα Jean Monnet. Είναι επίσης εκλεγμένος αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου κατά του ρατσισμού (Βιέννη) για την τριετία 2001-2003.

Πολίτες από τη Σρι Λάνκα στ' αμπάρια του πλοίου «Τζαμάλ» που τους μετέφερε ως λαθρομετανάστες.

ότι όσο ευγενείς και αποτελεσματικές κι αν είναι οι προθέσεις του ευρωπαϊκού νομοθέτη δεν αρκούν για να επιταχύνουν το έργο του, αποτελούν ίσως πειστικές απαντήσεις στο ερώτημα. Το βέβαιο είναι ότι όλες οι εθνικές μεταναστευτικές νομοθεσίες θα χρειαστεί να αναθεωρηθούν, ώστε να ευθυγραμμιστούν με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, όταν αυτή θεσπιστεί. Πάντως ένα δείγμα γραφής της μελλοντικής ευρωπαϊκής νομοθεσίας αρκεί για να δείξει το βαθμό στον οποίο οι σημερινές εθνικές ρυθμίσεις είναι αδιάφορες μπροστά στην αξίωση κατοχύρωσης των ατομικών δικαιωμάτων των αλλοδαπών. Τον Απρίλιο 2001 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την πρότασή της για το πρώτο από μια σειρά μέτρων που θα συγκεκριμενοποιούν την κοινή μεταναστευτική πολιτική, μια οδηγία για τους ελάχιστους κανόνες που οφείλουν να τηρούνται από κάθε κράτος μέλος κατά την υποδοχή αιτούντων πολιτικό άσυλο. Το κείμενο της Επιτροπής προβλέπει ότι κάθε κράτος θα είναι υποχρεωμένο να εξασφαλίσει αξιοπρεπή διαμονή, δωρεάν ένδυση, διατροφή και πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, καθώς και επαρκή ημερήσια αποζημίωση στον αιτούντα άσυλο μέχρι να διεκπεραιωθεί η αίτησή του, τη στιγμή κατά την οποία, σήμερα, τρία μόνον κράτη μέλη κατοχυρώνουν με τις νομοθεσίες τους αυτές τις παροχές. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει και μίαν ακό-

μη υποχρέωση του κράτους υποδοχής, που επί του παρόντος δεν καθιερώνεται ούτε από μία εθνική νομοθεσία: κανένα κράτος μέλος της Ένωσης δεν θα μπορεί να αρνείται σε πολιτικό πρόσφυγα την πρόσβασή του στην αγορά εργασίας, μετά από έξι μήνες παραμονής του στο εθνικό έδαφος.

Κοινό γνώρισμα όλων πλέον των εθνικών πολιτικών περιορισμού της μετανάστευσης στην Ευρώπη, είναι ότι οι στόχοι τους συχνά υπερακοντίζονται από την ευθυγράμμιση των κυβερνήσεων σε αντιμετωπίσεις των μεταναστευτικών ροών που υπαγορεύονται από τις ανάγκες της αγοράς. Τον τόνο προς την κατεύθυνση αυτή έδωσε πριν από ένα χρόνο η γερμανική κυβέρνηση, όταν αποφάσισε να υποστείει την αντίθεσή της σε κάθε διεύρυνση του αριθμού των αλλοδαπών που ζουν και εργάζονται στο εθνικό έδαφος και να ευνοήσει την είσοδο στη γερμανική αγορά εργασίας 20.000 τεχνικών της πληροφορικής από την Ινδία και χώρες της ανατολικής Ευρώπης, την οποία αξίωναν μεγάλες γερμανικές επιχειρήσεις. Το παράδειγμα της Γερμανίας ακολούθησαν λίγο αργότερα η βρετανική και η γαλλική κυβέρνηση. Στην Ελλάδα ο νομοθέτης πρωτοτύπησε σε σχέση με τους περισσότερους ευρωπαϊούς ομολόγους του, εισάγοντας στον ίδιο το νόμο διάταξη που επιτρέπει στον υπουργό Εσωτερικών να χορηγεί άδεια παραμονής ενός έτους, αδιάκοπα ανανεώσιμη, σε πρόσωπα τα οποία χωρίς να πληρούν τις προϋποθέσεις νόμιμης παραμονής «είναι επιστήμονες των νέων τεχνολογιών και ιδίως της πληροφορικής». Στη χώρα μας ωστόσο μία μετρία σύγχυση φαίνεται να επικρατεί στον τομέα αυτό: πρόσφατα ένας έμπειρος έλληνας διπλωμάτης ξεκίνησε άρθρο του σε εβδομαδιαία εφημερίδα τονίζοντας πόσο επιζήμιο εί-

ναι το ότι κατακλύζεται η εθνική οικονομία από ανειδίκευτους ξένους εργαζόμενους, αλλά ενώ η ροή της σκέψης του επέτρεπε να υποθέσουμε ότι θα κατέληγε στο πόρισμα ότι επωφελής για την εθνική οικονομία θα ήταν η εισαγωγή εξειδικευμένων εργαζόμενων, κατέληξε τονίζοντας ότι η ελληνική οικονομία θα ωφεληθεί μόνο εάν –με την ανάπτυξή της– εμποδιστεί η διαρροή «Ελλήνων εγκεφάλων» στο εξωτερικό!

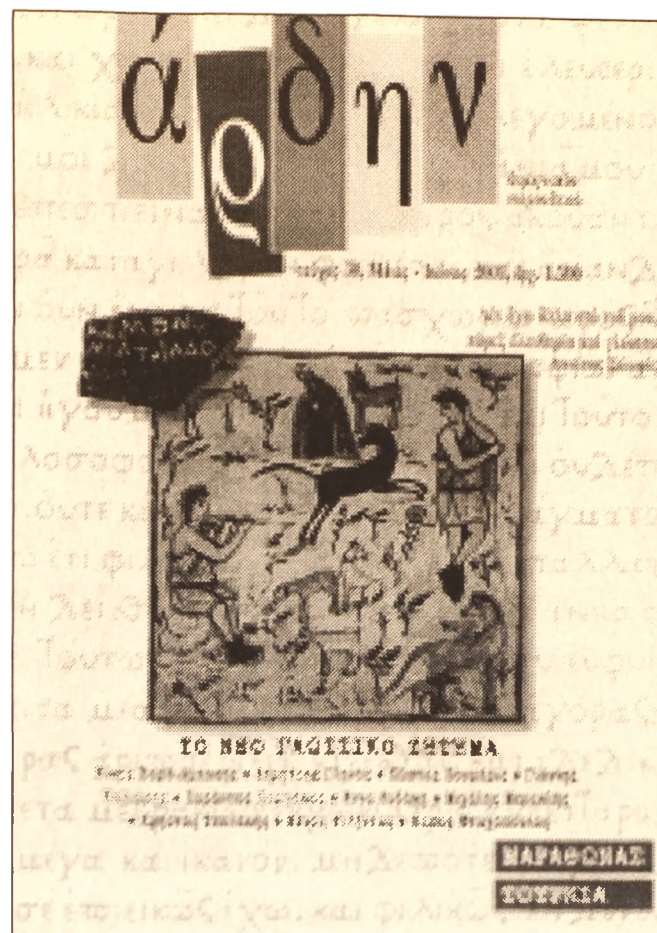
Το σοβαρότερο πρόβλημα που άρρηκτα συνδέει μεταξύ τους τις εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές, είτε τις ασκούμενες στο Βορρά είτε στο Νότο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εστιάζεται στη συμβολή τους, είτε μέσω της θετικής εκφοράς τους (περιορισμός της μετανάστευσης) είτε με τις παραλείψεις τους (μη άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών), στην καλλιέργεια κλίματος και συμπεριφορών μισαλλοδοξίας, διαχωρισμού και διακρίσεων, εντέλει ρατσισμού σε βάρος των αλλοδαπών εργαζομένων. Σίγουρα οι μετανάστες δεν είναι η μοναδική ανθρώπινη κοινότητα που υφίσταται τέτοια μεταχείριση. Βέβαιο είναι επίσης ότι μεγάλη κοινωνική ευαισθησία, πολιτική τόλμη και φαντασία πρέπει να επιδείξει η κυβέρνηση εκείνη που θα θελήσει να αντιμετωπίσει συστηματικά το ρατσισμό και την ξενοφοβία που διαχέονται στο κοινωνικό σώμα, χωρίς δηλαδή να καταφύγει στις ανώδυνες –και αδιέξοδες– λύσεις είτε της ποινικής καταστολής των ατομικών ρατσιστικών συμπεριφορών, είτε της τυπικής εξισωτικής μεταχείρισης των θυμάτων των διακρίσεων (π.χ. τη νομιμοποίηση της παραμονής και εργασίας των μεταναστών). Σε τέτοια χαρίσματα των εθνικών εξουσιών προσέβλεπαν οι ηγέτες της Γερμανίας και της Γαλλίας

Λαθρομετανάστες από την Αλβανία στην Αδριατική.

όταν, κατά τη σύνοδο κορυφής που έγινε στο Φράμπουργκ της Γερμανίας στις 12 Ιουνίου 2001, για πρώτη φορά στα χρονικά τέτοιων διασκέψεων αποφάσισαν να αναλάβουν κοινή δράση εναντίον του ρατσισμού που ασκείται σε βάρος των αλλοδαπών εργαζομένων των χωρών τους: η εμπέδωση των αξιών του ανθρωπισμού και του οικουμενισμού στο κοινωνικό σώμα, η προαγωγή του σεβασμού της διαφορετικότητας και του Άλλου οφείλουν, κατά τους γάλλους και γερμανούς πολιτικούς ηγέτες, να αποτελούν σταθερό στόχο της δράσης των κυβερνήσεων, των πολιτικών κομμάτων, του εκπαιδευτικού συστήματος και όλων των παραγόντων που επηρεάζουν την κοινή γνώμη.

Δεν μπορούμε με κάποια βεβαιότητα να αναμένουμε ότι από μια κοινωνία σαν την ελληνική, την «αφασία» της οποίας συναγωνίζεται η κυβέρνηση που διαχειρίζεται τις τύχες της, θα αναδυθούν μηνύματα, επιχειρήματα και πρωτοβουλίες που θα μπορέσουν να ξεριζώσουν από τη συνείδηση του Νεοέλληνα τα σύνδρομα της εθνικής ανασφάλειας και της εσωστρέφειας που τον κατατρέχουν, δραματική εκδήλωση των οποίων είναι ο υφέρων, καθημερινός ρατσισμός του σε βάρος των αλλοδαπών εργαζομένων – και όχι μόνον αυτών. Το βέβαιο είναι ότι τον εφησυχασμό της κυβέρνησης ότι «το πρόβλημα θα λυθεί» με ένα νόμο για τη νομιμοποίηση των μεταναστών, και όχι μέσω μιας βασανιστικής και μακρόχρονης κοινωνικής διεργασίας με παιδευτικό χαρακτήρα, κατέρριπτε πανηγυρικά μια εμπειρική έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιοποιήθηκαν λίγες μέρες πριν από την ψήφιση του νόμου 2190/2001. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας, εννέα στους δέκα μαθητές των δημοτικών σχολείων της χώρας εξέφραζαν θετική γνώμη για τους αλλοδαπούς συμμαθητές τους και σε εξίσου μεγάλο ποσοστό δήλωναν ότι δέχονται να μοιραστούν το θρανίο τους με αλλοδαπό: οι γονείς τους όμως σε ποσοστό 51,7% δήλωναν ανησυχία για την παρουσία αλλοδαπών, ενώ ένα πρόσθετο 23,9% αυτών εξίσωνε τη συμβίωση των παιδιών τους με αλλοδαπούς μαθητές με ενόχληση και απειλή!

ΑΡΔΗΝ ΤΕΥΧΟΣ 30

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΤΟ ΝΕΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Στο νέο γλωσσικό ζήτημα, το θέμα δηλαδή της λατινοποίησης και της εκπτώχευσης της γλώσσα επικεντρώνεται το τεύχος 30 του Ιουνίου 2001 του 'Αρδην. Το ερώτημα εάν κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα τίθεται όλο και περισσότερο επιτακτικά, με αφετηρία την πρόσφατη διακήρυξη των 40 ακαδημαϊκών που έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου. Για το αφιέρωμα γράφουν οι: **Ν. Βαρδιάμπασης, Κ. Ζουράρης, Γ. Καλλιόρης, Σαράντος Καργάκος, Α. Λυδάκη, Μ. Μερακλής, Χρ. Τσολάκης, Β. Φτωχόπουλος.** Παρατίθενται επίσης κείμενα και αποσπάσματα των **Δ. Γληνού, Κ. Παλαμά, Γρ. Ξενόπουλου, Γ. Μπαμπινιώτη,** κ.ά.

Το τεύχος 30 περιλαμβάνει επίσης αφιέρωμα στο θέμα του Σχοινιά-Μαραθώνα. Η απόπειρα βεβήλωσής του ξανάνοιξε τη συζήτηση, γύρω από την ιστορική και περιβαλλοντική μας κληρονομιά και τη σχέση της με την "ανάπτυξη" των εργολάβων.

Όσον αφορά την τρέχουσα πολιτική πραγματικότητα, περιλαμβάνεται **φάκελος Τουρκία** με έξη διαφορετικά κείμενα: συνέντευξη του **Π. Λαφαζάνη,** ανάλυση του **Μ. Ευρυβιάδη** για την τουρκική οικονομία, άρθρα των **Φ. Μαλκίδη, Β. Λαγού, Κ. Καραϊσκού, Ηλ. Κωστοπούλου,** καθώς ένα κείμενο του Γάλλου διανοούμενου **Αλεξάντρ Αντλέρ** που φωτίζει την αντίληψη η των δυτικών για την Τουρκία.

Για την Κύπρο και τις κυπριακές εκλογές γράφουν οι **Αρ. Μιχαηλίδης, Κ. Κωνσταντίνου** και **Β. Φτωχόπουλος,** για της "Αφορεσμένες λέξεις" ο **Γ. Τριάντης,** για το νομοσχέδιο περί ναρκωτικών ο **Θ. Τζιούμπας.**

Ο **Θ. Ζιάκας** παρουσιάζει το έργο του Κ. Παπαϊωάννου, ο **Κ. Τσίππρας** αναφέρεται στον "Ήχο του Καραγκιόζη", ο **Γ. Πανούσης** στο "εγκλημα και τους φτωχούς".

Τι έγινε στο Γκέτεμποργκ;

Η μαρτυρία της Inge Johansson
της «Διεθνούς Συνωμοσίας Θορύβου»

Πρόκειται για μια ηλεκτρονική επιστολή που απευθύνεται σ' όλους τους φίλους μου, σε ανθρώπους που συνάντησα μια ή δυο φορές και ανθρώπους που ξέρω ότι θα ενδιαφέρονταν για το θέμα... Συμμετείχα στις διαδηλώσεις/επεισόδια στο Γκέτεμποργκ το Σαββατοκύριακο μεταξύ 15 και 17 Ιουνίου 2001. Το θέμα αυτό προβαλλόταν συνέχεια στη Σουηδία/Σκανδιναβία, αλλά δεν ξέρω πόσο προβλήθηκε στις ειδήσεις ανά τον κόσμο. Και αν όντως προβλήθηκε, είναι πιθανόν να παρουσιάστηκε μια πολύ, πολύ «κατασκευασμένη» εκδοχή του.(...)

Η Σουηδία έχει την προεδρία της ΕΕ αυτή τη χρονιά και αυτό το Σαββατοκύριακο προσκάλεσε όλες τις μεγάλες προσωπικότητες, τους Ευρωκράτες, σε μια μεγάλη συνδιάσκεψη στο Γκέτεμποργκ για να συζητήσουν το μέλλον της ευρωπαϊκής πολιτικής και της ΕΕ. Έχω ενεργό δράση κατά της ΕΕ εδώ και 10 χρόνια. Εδώ και 10 χρόνια το θέμα που βρισκόταν στα χείλη όλων ήταν εάν η Σουηδία θα γινόταν μέλος της ή όχι· εγώ γρήγορα αντιλήφθηκα ότι αυτό

δεν ήταν καθόλου προς όφελός μου ή των μειονοτήτων της Σουηδίας. Είδα και ακόμα βλέπω την ΕΕ σαν μια μη δημοκρατική, νεοφιλελεύθερη διαβολική μηχανή, σαν μια μπουλντόζα που μέσω νόμων επιβάλλει τον καπιταλισμό καταστρατηγώντας όλα τα δικαιώματα που έχουν κερδίσει τα εργατικά κινήματα εδώ και 100 χρόνια. Ένα φρούριο της «πλούσιας Ευρώπης» εναντίον του υπόλοιπου κόσμου και ένα νέο υπερκράτος για να ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ και την Ασία στην παραγωγή,

την κατανάλωση και την εκμετάλλευση του τρίτου κόσμου. Και όλα αυτά στο όνομα του ελεύθερου εμπορίου... Τέλος πάντων ας γυρίσουμε στο Σαββατοκύριακο. (...) Δεν πιστεύω ότι ήταν σύμπτωση που οι πολιτικοί επέλεξαν να οργανώσουν τη συνδιάσκεψη τις ίδιες μέρες με το μεγαλύτερο καλοκαιρινό φεστιβάλ της Σουηδίας, το Hultsfred festival, ώστε να κρατήσουν τη νεολαία εκτός πόλης. Ήταν μια κλειστή σύνοδος για τους ισχυρούς που καθορίζουν το μέλλον μας. (...)

Έγιναν πολλές συναντήσεις και προετοιμασίες για να κυλήσουν οι διαδηλώσεις και οι εκδηλώσεις γύρω από τη συνδιάσκεψη όσο το δυνατόν πιο ήρεμα και οι εκπρόσωποι της αστυνομίας είχαν υποσχεθεί στους αντιπροσώπους των κινήματων αμφισβήτησης ότι θα ήταν ιδιαίτερα ήπιοι με τους ακτιβιστές και ότι δε θα χρησιμοποιούσαν βία, έφιππες δυνάμεις και σκύλους. Η αστυνομία δήλωσε ότι επιθυμούσε την συνεργασία εάν οι ακτιβιστές ήταν έτοιμοι να συνεργαστούν, και οι ακτιβιστές ήταν. Περίμεναν 25.000 ακτιβιστές απ' όλον τον κόσμο και δεν ήθελαν η κατάσταση να ξεφύγει τελείως από τον έλεγχό τους.

Οι αρχές της πόλης λοιπόν νοίκιασαν μερικά σχολεία για να κοιμούνται τα μέλη των κινήματων αμφισβήτησης κατά τη διάρκεια της νύχτας και για εργαστήρια και συζητήσεις την ημέρα. Το θέμα συζήτησης όλων αυτών των συναντήσεων ήταν «Για μια διαφορετική Ευρώπη» και είχαμε τις ευλογίες των αρχών για τη δική μας «κριτική στην ΕΕ συνδιάσκεψη» με τα δικά μας ζητήματα και με προσκεκλημένους να μιλήσουν για το μέλλον μας. Οι αρχές μάς υποσχέθηκαν επίσης ότι θα επιτρέψουν 3 διαδηλώσεις εναντίον της συνδιάσκεψης της ΕΕ λίγα τετράγωνα πέρα από το κτήριο της συνδιάσκεψης. Βεβαίως όχι απ' έξω. Μας επέτρεπαν να πούμε αυτά που σκεφτόμαστε για τους ανθρώπους που καθορίζουν τις

ζωές μας και το μέλλον μας σε πλακάτ και πανώ, αλλά όχι σε σημείο που να μπορούν να μας δουν... (...)

Καθώς πηγαίναμε το βράδυ της Πέμπτης στο Γκέτεμποργκ ακούγαμε ραδιόφωνο και στις ειδήσεις είπαν ότι η αστυνομία περικύκλωσε ένα από τα σχολεία-κοιτώνα όπου γινόταν τα φόρουμ. Σχημάτισαν αλυσίδα από μπάτσους και αμέσως μετά έχτισαν ένα φράγμα από κοντέινερς γύρω από το σχολείο ώστε κανείς να μη μπορεί να μπει ή να βγει. Η πρώτη δικαιολογία που έδωσαν για όλα αυτά ήταν ότι κάποιος είχε χρησιμοποιήσει μια σφεντόνα για να επιτεθεί στην αστυνομία. Αλλά γρήγορα πρόβαλαν άλλη δικαιολογία λέγοντας πως είχαν υποψίες ότι προετοιμαζόταν βίαιη δράση εναντίον της αστυνομίας. Εκείνη τη νύχτα συνελήφθησαν περίπου 200 ακτιβιστές μέσα και έξω από το σχολικό κτήριο, όταν συγκεντρώθηκαν διαδηλωτές για να διαμαρτυρηθούν ενάντια στον αποκλεισμό. Φίλοι μου κρατούνταν για 12 ώρες σε περιπολικό χωρίς να πάρουν καμιά πραγματική εξήγηση για το λόγο της κράτησης. Και η αστυνομία χρησιμοποίησε το στιλ του «κακού μπάτσου» για να τους τρομάξει, να τους κάνει να ικετέψουν να πάνε έξω να κατουρήσουν και άλλα παρόμοια. Οι ακτιβιστές που διαμαρτύρονταν έξω από το σχολείο αποφάσισαν να επιστρέψουν για να αποφύγουν την αστυνομική βία, αλλά τότε η αστυνομία επιτέθηκε με όλα τα μέσα και έγιναν συγκρούσεις μεταξύ των αστυνομικών δυνάμεων και των ακτιβιστών μέσα και έξω από το σχολείο. Εκείνη τη στιγμή η αστυνομία εισέβαλε με άλογα που καναδυό μέρες πριν είχε υποσχεθεί ότι δε θα χρησιμοποιήσει. Αυτά ως προς την προσπάθεια να συνδιαλλαγούμε με τις αρχές. Όλοι όσοι πήραν μέρος στη διαμαρτυρία το είδαν σαν μεγάλη πρόκληση και ήταν σαφές ότι η αστυνομία είχε ξακαθαρίσει τις προθέσεις για το πώς ήθελε να κυλήσει το υπόλοιπο Σαββατοκύριακο.

Το πρωί της Παρασκευής έγινε μια μεγάλη νόμιμη συγκέντρωση στο κέντρο του Γκέτεμποργκ όπου τα κινήματα αμφισβήτησης συγκεντρώθηκαν για να ανασυνταχθούν και να ακούσουν ομιλίες για το τι συνέβαινε. Πολλά άτομα κρατούνταν ακόμα από την αστυνομία. Είμασταν εξοργισμένοι από την

κτηνωδία και τη συμπεριφορά της αστυνομίας το προηγούμενο βράδυ και επειδή οι φίλοι μας κρατούνταν χωρίς κανέναν απολύτως λόγο. Επίσης είχαμε εξοργιστεί επειδή η αστυνομία είχε αποκλείσει το σχολείο όπου υποτίθεται ότι θα κοιμόντουσαν και θα έκαναν τα εργαστήρια τα παιδιά που είχαν ταξιδέψει στο Γκέτεμποργκ. Συγκεντρωθήκαμε και είμασταν χιλιάδες. Δεν ξέρω ακριβώς πόσοι, αλλά χιλιάδες. Μετά τη μεγάλη, υπαίθρια συγκέντρωση αρχίσαμε να βαδίζουμε προς το κτήριο όπου είχαν τη συνδιάσκεψή τους οι πολιτικοί. Λίγα τετράγωνα μακριά από το κτήριο η αστυνομία ήταν παραταγμένη, σε πλήρη εξάρτηση καταστολής, με σκύλους και άλογα. Οι ακτιβιστές αναγκάστηκαν να σταματήσουν σε απόσταση λίγων μέτρων από την αστυνομία. Ο δρόμος ήταν πολύ στενός και χιλιάδες έρχονταν από πίσω· η πίεση ήταν μεγάλη. Η αστυνομία έκραζε στους διαδηλωτές να υποχωρήσουν αλλά οι ακτιβιστές αρνήθηκαν. Ξαφνικά η αστυνομία επιτέθηκε στους ακτιβιστές, αμολώντας τα σκυλιά στα άτομα που βρίσκονταν μπροστά· έγινε κόλαση. Οι διαδηλωτές έτρεχαν να σωθούν. Έπεσαν πέτρες και μπουκάλια και άρχισαν να τα πετούν στην αστυνομία. Η αστυνομία κινήγησε το πλήθος που μες στον πανικό του υποχώρησε προς το σημείο που έγινε η υπαίθρια συγκέντρωση. Η σύγκρουση μεταξύ της αστυνομίας και των ακτιβιστών συνεχίστηκε και ήταν πολύ, πολύ βίαιη. Η αστυνομία που διέ-

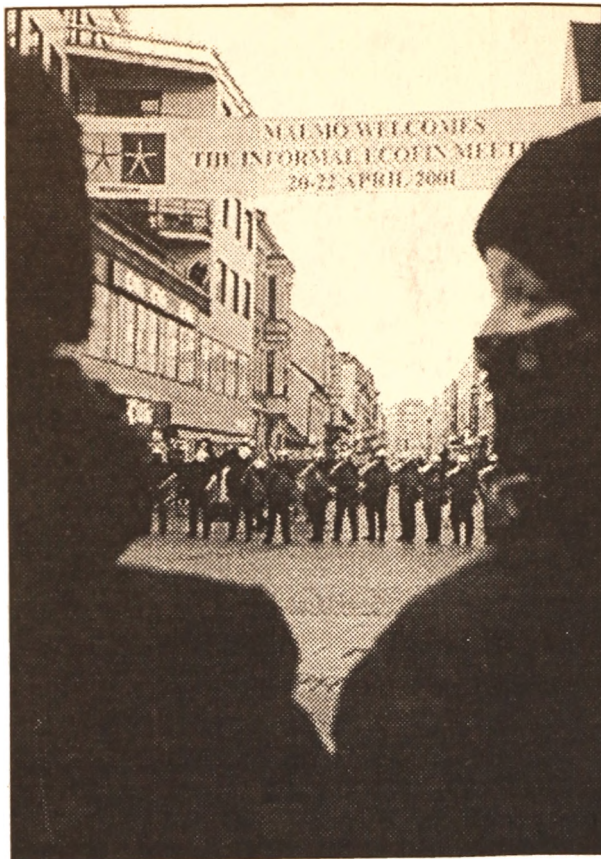
θετε άλογα και σκύλους επιτέθηκε στους διαδηλωτές χτυπώντας με γκλομπ παιδιά της ηλικίας μου ενώ οι διαδηλωτές έπερναν πέτρες από το δρόμο και τις πέταγαν στους αστυνομικούς. Πολλά παιδιά ξυλοκοπήθηκαν άγρια από την αστυνομία, ακόμα και άτομα που απλώς είχαν πέσει κάτω και έλεγαν «Παραδίνομαι, μη με χτυπήσεις». Ένας αθώος, που έτυχε απλώς να περνάει, χτυπήθηκε από την αστυνομία αν και δε συμμετείχε καθόλου στη διαδήλωση. Ίσως το έγκλημά του ήταν ότι δεν ήταν λευκός.

Η αστυνομία λοιπόν κινήγησε το πλήθος προς το σημείο του Γκέτεμποργκ που λέγεται «Avenyn»: Έναν δρόμο με πολλά καταστήματα αλυσιδών όπως τα McDonalds και τα H&M. Αυτό ήταν ίσως το πιο ηλίθιο πράγμα που μπορούσε να κάνει η αστυνομία εκείνη τη στιγμή. Είμασταν χιλιάδες οργισμένοι διαδηλωτές, μας απώθησαν και δεν μας άφησαν να διαμαρτυρηθούμε έξω από τη συνδιάσκεψη. Χρησιμοποίησαν άλογα και σκύλους, αν και είχαν υποσχεθεί ότι δεν θα το έκαναν. Η κατάσταση ξέφυγε από τον έλεγχο. Ένωσα τόσο ανίσχυρη, τόσο εξευτελισμένη από αυτούς που καθορίζουν τη ζωή μου και τόσο οργισμένη που μου αρνήθηκαν να διαμαρτυρηθώ έξω από τη συνδιάσκεψη, καθώς γνώριζα ότι η αστυνομία αθέτησε τις υποσχέσεις της και ότι οι φίλοι μου ακόμα κρατούνταν.

Πολλοί διαδηλωτές επίσης ήταν οργισμένοι και άρχισαν να σπάνε τις βιτρί-

νες των McDonalds, H&M, Bang&Olufsen και μιας σουηδικής τράπεζας. Αυτό προβλήθηκε ευρέως στα σουηδικά ΜΜΕ και οι ακτιβιστές παρουσιάστηκαν ως «χούλιγκαν και τρομοκράτες που καταστρέφουν το κέντρο της πόλης». Υπήρχαν ακόμα άρθρα για «βιασμό» της πόλης και των ανθρώπων της, πράγμα τελείως γελοίο. (...) Οι διαμάχες συνεχίστηκαν γύρω στις 2 ώρες. (...)

Αργότερα εκείνο το βράδυ, μαζί με τους φίλους μου βγήκαμε ξανά για να πάρουμε μέρος στο προγραμματισμένο πάρτυ των «Reclaim the streets» που υποτίθεται ότι θα γινόταν σ' ένα πάρκο της πόλης. Πήγαμε, ήταν μαζεμένα πολλά παιδιά, είχαν νοικιαστεί δυο με-

γάλα φορητά, κάποιοι DJs έπαιζαν μουσική, τα παιδιά χόρευαν και σκεφτόμουν ότι ήταν πολύ καλά. Αλλά μια παράξενη ένταση πλανιόταν στον αέρα και μπορούσες να νιώσεις ότι αυτό δεν θα κρατούσε για πολύ. Ξαφνικά, άκουσα φωνές όπως «κάθαρματα! καταραμένα κομμούνια» και ακριβώς από πίσω μου ξέσπασε μπουνίδι μεταξύ των ακτιβιστών και κάποιων φασιστών που εμφανίστηκαν. Η φάση ξεκίνησε από τους φασίστες. Τό 'σκασαν αμέσως μόλις οι ακτιβιστές άρχισαν να τους κυνηγούν πέρα από το σημείο της εκδήλωσης. (...)

Τα φασιστάκια τό 'σκασαν, αλλά όχι πολύ αργότερα οι πραγματικοί φασίστες, η σουηδική αστυνομία, εισέβαλε

«ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ» ΤΗΣ «ΕΝΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»

«Υπάρχουν ομάδες εγκληματιών που συστηματικά επιχειρούν να διαταράξουν τις Συνόδους Κορυφής... Εάν εμείς οι δημοκράτες δεν είμαστε ικανοί να δώσουμε μια κατάλληλη απάντηση, τότε είμαστε σε πολύ άσχημη κατάσταση... Δεν μπορούμε να μένουμε με τα χέρια σταυρωμένα. Οφείλουμε να συνεργαστούμε εναντίον εκείνων που θέλουν να γκρεμίσουν τις δημοκρατικές διαδικασίες... Πρέπει ν' αλλάξουμε τους νόμους για τη χρήση όπλων, το οφείλουμε στους αστυνομικούς».

Γκόραν Πέρσον, πρωθυπουργός της Σουηδίας, *Associated Press*, 16 Ιουνίου 2001.

«Θέλω να εκφράσω τη συμπάραστασή μου προς τις σουηδικές αρχές και τη σουηδική αστυνομία για όσα χρειάστηκε να επωμιστούν καθώς και τη συμπάθειά μου προς τα μέλη της αστυνομίας που τραυματίστηκαν».

Τόνυ Μπλαιρ, πρωθυπουργός της Βρετανίας, *The Guardian*, 15 Ιουνίου 2001.

«Αυτές οι διαδηλώσεις είναι μια πλήρης βιαιοπραγία. Το παγκόσμιο εμπόριο είναι καλό για την εργασία του κόσμου και για το επίπεδο διαβίωσης».

Τόνυ Μπλαιρ, πρωθυπουργός της Βρετανίας, *Financial Times*, 16/17 Ιουνίου 2001.

«Πρόκειται για οργανωμένες εγκληματικές ενέργειες από στοιχεία που μαζεύονται στις συνόδους κορυφής με μόνο στόχο να προκαλέσουν επεισόδια».

Τόνυ Μπλαιρ, πρωθυπουργός της Βρε-

τανίας, *Καθημερινή*, 19 Ιουνίου 2001.

«Δεν είναι ομαλό πράγμα μια συμμορία πάνκηδων να κάνει αδύνατο τον δημοκρατικό διάλογο. Θα λάβουμε όλα τα μέτρα για να αποτρέψουμε τέτοια πράγματα από το να συμβούν στο Βέλγιο».

Λουί Μισσέλ, υπουργός Εξωτερικών του Βελγίου, που θα φιλοξενήσει την ερχόμενη Συνδιάσκεψη Κορυφής της Ε.Ε., *The Guardian*, 22 Ιουνίου 2001.

«Αυτό που συνέβη στη Σουηδία δεν είναι τίποτα σε σύγκριση με αυτά που προετοιμάζουν στη Γένοβα... Ήταν μια ατυχής επιλογή η Γένοβα, για την οποία εμένα δε με ρώτησαν πρώτου το αποφασίσουν».

Σύλβιο Μπερλουσκόνι, πρωθυπουργός της Ιταλίας, *Αυγή*, 19 Ιουνίου 2001.

«Είμαι ένας ευτυχισμένος άνθρωπος που απελευθέρωσα την Ιταλία από τον κομμουνισμό».

Σύλβιο Μπερλουσκόνι, πρωθυπουργός της Ιταλίας, *Le Monde*, 17/18 Ιουνίου 2001.

«Θα μπορούσα να το κάνω, μα δεν το θέλω».

Γιόσκα Φίσερ, υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας και ηγέτης των Πρασίνων, ερωτώμενος να σχολιάσει την παραπάνω δήλωση του Μπερλουσκόνι, *Le Monde*, 17/18 Ιουνίου 2001.

«Γυναίκες και άνδρες οραματίστηκαν αυτό που ο πατέρας μου αποκαλούσε μια Ευρώπη "ελεύθερη κι ενιαία". Η Ευ-

ρώπη αυτή δεν είναι πλέον όραμα. Είναι η Ευρώπη που αναδύεται τριγύρω μας... Πιστεύω στην ένταξη όλων των δημοκρατιών της Ευρώπης στο ΝΑΤΟ... Δε θα εμπορευτούμε ξανά τη μοίρα των ελευθέρων ευρωπαϊκών λαών».

Τζωρτζ Μπους, πρόεδρος των ΗΠΑ, «Λόγος στη Βαρσοβία», *International Herald Tribune*, 19 Ιουνίου 2001.

«Υφίσταται ρήξη ανάμεσα στους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους πολίτες μας».

Μπέρτυ Έιχερν, πρωθυπουργός της Ιρλανδίας, *Le Monde*, 17/18 Ιουνίου 2001.

Και ο δικός μας πρωθυπουργός **Κ. Σημίτης**: «Χρήσιμο είναι και οι πολίτες που αισθάνονται ότι δεν τους εκφράζει μια πολιτική, να έχουν τη δυνατότητα να διαδηλώνουν, να εκφράζουν τη δική τους άποψη, την αντίθεσή τους σε μια πολιτική, σε αυτά τα οποία συμβαίνουν. Αλλά εκείνο που δεν είναι δεκτό και δεν είναι με κανένα τρόπο χρήσιμο, είναι η βία. Η Ευρώπη είναι ένας χώρος δημοκρατίας. Η Ε.Ε. και η Ελλάδα είναι ένας χώρος δημοκρατίας».

Η δημοκρατία επιβάλλει ορισμένους κανόνες. Οι κανόνες της δημοκρατίας για τη λήψη των αποφάσεων λαμβάνονται υπόψη και έχουμε υποχρέωση, αν θέλουμε να προστατεύσουμε το κοινωνικό μας μοντέλο, τον τρόπο ανάπτυξής μας και την ειρηνική συμβίωση των πολιτών, καθώς και την κοινή προσπάθεια, να προστατεύσουμε και τους κανόνες της δημοκρατίας. Η βία δεν είναι δεκτή».

στην σκηνή. Περικύκλωσαν το πάρκο, σε πλήρη εξάρτηση καταστολής και έφιπποι. Η κατάσταση ήταν εκρηκτική... Σε κάποιο σημείο η μάχη ανάμεσα στους ακτιβιστές και την αστυνομία ξέσπασε, διαδηλωτές άρχισαν να τρέχουν για να αποφύγουν τους έφιππους μπάτσους που χτύπαγαν με τα γκλομπ τους. Οι πλέον αγωνιστικοί ακτιβιστές απάντησαν ρίχνοντας πέτρες στην αστυνομία. Η αστυνομία οπισθοχώρησε και μετά ξαναεπιτέθηκε, οι διαδηλωτές τ'σκάσαν στα στενά αλλά η αστυνομία είχε περικυκλώσει όλη την περιοχή και ήσουν πολύ τυχερός εάν κατάφερες να ξεφύγεις από 'κει. Η αστυνομία κυνηγούσε τους διαδηλωτές στους δρόμους και μερικοί άρχισαν να σπάνε βιτρίνες καταστημάτων. Πιστεύω ότι αυτό δεν ήταν απαραίτητο. Μπορώ ξεκάθαρα να δω τη λογική του να σπας τις βιτρίνες των McDonalds και των H&M σε μια παρόμοια κατάσταση, αλλά να σπας το τοπικό βιβλιοπωλείο; Ποιο το νόημα; Δεν ξέρω...

Η σύγκρουση συνεχίστηκε και πολλά άτομα που δεν συμμετείχαν στη διαδήλωση συγκεντρώθηκαν τριγύρω για να δουν τι συνέβαινε. Κάποιοι από αυτούς άρχισαν να πετούν πέτρες στην αστυνομία. Άνθρωποι που έδειχναν αρκετά κοινοί, χωρίς μαύρες μάσκες, να ρίχνουν πέτρες στη βίαιη αστυνομία. Ενδιαφέρον.

Οι ακτιβιστές προχώρησαν και άρχισαν να τρέχουν ξανά κατά των μπάτσων. Η σύγκρουση συνεχίστηκε. Ξαφνικά άκουσα ένα μπαμ κι ένα δεύτερο. Δεν ξέρω πόσα μπαμ άκουσα... Αλλά κοίταξα τους αστυνομικούς και είδα έναν να στοχεύει με το όπλο του τους ακτιβιστές. Άκουγα κραυγές, ότι κάποιον είχαν πυροβολήσει. Απ' όσο ξέρω η σουηδική αστυνομία δεν έχει πυροβολήσει διαδηλωτή από τις μαύρες ημέρες του 1931, όταν 5 (ή 6, δεν ξέρω ακριβώς) εργάτες ακτιβιστές σκοτώθηκαν από σφαίρες. Όπως και νάχει, η εικόνα αυτή του αστυνομικού να στρέφει το όπλο του εναντίον παιδιών της ηλικίας μου, θα μείνει για πάντα στη μνήμη μου. (...) Είδα την αστυνομία να ποδοπατά με τα άλογά της ένα γυμνό αγόρι. Μια φίλη μου πατήθηκε από άλογο και έπρεπε να πάει στο νοσοκομείο. Μια άλλη φίλη με πλησίασε με αίματα στα χέρια: φρόντιζε ένα παιδί που η αστυ-

νομία πυροβόλησε στο πόδι. Έμοιαζε τόσο απίστευτο... Σαν να ήμασταν στην τηλεόραση ή στις ειδήσεις (πιθανότατα ήμασταν όλη την ώρα, καθώς ο ουρανός ήταν γεμάτος από ελικόπτερα της αστυνομίας). (...) Αργότερα εκείνο το βράδυ έγινε μια συγκέντρωση σ' ένα από τα σχολεία που δεν ήταν περικυκλωμένα από την αστυνομία. Ένα παιδί που αντιπροσώπευε τους ακτιβιστές στις συναντήσεις με τις αρχές και την αστυνομία μάς είπε ότι δυο ή τρία άτομα πυροβολήθηκαν από την αστυνομία εκείνο το βράδυ: τον έναν τον πυροβόλησαν στην πλάτη ή στο στήθος (κανείς δεν ήταν απολύτως σίγουρος για το σημείο). Είπε επίσης ότι θα σταματούσε πλέον «η συνεργασία με την αστυνομία». (...)

Σάββατο πρωί. Γύρω στα 25.000 άτομα συγκεντρώθηκαν για να διαμαρτυρηθούν ειρηνικά κατά της ΕΕ και της αστυνομικής κτηνωδίας. (...) Η διαδήλωση ήταν συναρπαστική και πραγματικά αυτό που χρειαζόμουν μετά από μια ημέρα βίας και πυροβολισμών.

Ήταν τόσο θετικό και συναρπαστικό το να είμαι με συντρόφους απ' όλο τον κόσμο και να εκφράζουμε τη δυσαρέσκειά μας για την σημερινή καπιταλιστική κοινωνία και τις ελπίδες μας για μια διαφορετική παγκόσμια τάξη. Απέλαυσα κάθε λεπτό, αν και ήταν λίγο βροχερά. Το «αστείο» είναι ότι η μεγάλη, ειρηνική πορεία δεν μεταδόθηκε στα ΜΜΕ στην ίδια έκταση που μεταδόθηκαν τα επεισόδια και οι πυροβολισμοί. 25.000 άτομα που διαδηλώνουν ειρηνικά για να δείξουν στον κόσμο τι πιστεύουν, δεν είναι ενδιαφέρουσα είδηση για τον Τύπο των ταμπλόιντ.

Αφού πήγα πίσω στο σπίτι να ξεκουραστώ για λίγο, γύρισα στην πόλη (...) Κοντέινερς παντού, ο κόσμος φοβισμένος και μια παράξενη ένταση στον αέρα. Σκεφτόμουν το πιστολίδι που έζησα την προηγούμενη. Ακόμα έμοιαζε τόσο εξωπραγματικό. Ξαφνικά άρχισα να ακούω σειρήνες περιπολικών. Μπάτσοι με εξάρτηση καταστολής γέμισαν τους δρόμους στο λεπτό και οι κλούβες περνούσαν η μια μετά την άλλη. (...) Οι μπά-

τσοι έκαναν έφοδο σε μια πλατεία της πόλης, περικύκλωσαν άτομα που δεν είχαν κάνει τίποτα, τους στρίμωξαν σε κλούβες και τους πήραν. Η μητέρα μιας φίλης μου οδηγούσε το ποδήλατό της όταν ένας αστυνομικός την έριξε κάτω, την έσυρε στο έδαφος και τη συνέλαβε. Ένας άλλος φίλος κρατήθηκε από την αστυνομία και απειλήθηκε με ένα πιστόλι στο πρόσωπό του. Γύρω στα 100 άτομα που δεν είχαν κάνει τίποτα ταιπωρήθηκαν και συνελήφθησαν.

Το βράδυ έγινε μια υπέροχη συναυλία. Το κατάλληλο μέρος για να βρεθούμε. Στο κέντρο της ταξικής σύγκρουσης, της δράσης, στον τόπο συνάντησης εξουσίας και λαού. Όλοι γούσταραν σαν τρελοί όταν παίζαμε και κλείσαμε την εκδήλωση φωνάζοντας ξανά και ξανά: «Διεθνής αλληλεγγύη, εργατική τάξη ενωμένη». Μια από τις καλύτερες συναυλίες. Σχεδόν έκλαιγα όταν τελείωσε. (...)

Εκείνη τη νύχτα υπήρχε μεγάλη ένταση στην πόλη. Περπατούσα στους δρόμους και συναντούσα ακτιβιστές. Κανείς δεν ήξερε τι πραγματικά συνέβαινε... Έλεγαν ότι η αστυνομία επίσημα

τα είχε παρατήσει, αλλά κανείς δεν το πίστεψε αυτό. Έβλεπα τα περιπολικά να περνάνε δίπλα μου καθώς περπατούσα στους σκοτεινούς δρόμους, προσέχοντας όλη την ώρα, ελπίζοντας ότι δεν θα με σταματούσαν για να με σύρουν στο αυτοκίνητο, καθώς εκτελούσαν τέτοιου είδους απαγωγές όλη την ημέρα. Αλλά δεν με συνέλαβαν ούτε μου συνέβη κάτι παρόμοιο με αυτό που συνέβη στο παιδί που έριξε κάτω η αστυνομία και του φόρεσαν χειροπέδες την ίδια ημέρα. Δεν είχε κάνει τίποτα και ρώτησε γιατί του φόρεσαν χειροπέδες. Η αστυνομία απάντησε «επειδή προκαλείτε φασαρίες»· αυτός είπε «αλλά εσείς είστε που πυροβολείτε ανθρώπους» και αυτοί απάντησαν «ναι, και την επόμενη φορά θα πυροβολήσουμε περισσότερους».

Εκείνο το βράδυ δεν κοιμήθηκα πολύ. Ήταν σαν να είχαμε πόλεμο στην πόλη, και ήξερα ότι ακόμα και αν οι διαδηλώσεις και η σύνοδος τελείωναν επίσημα, ο πόλεμος στους δρόμους δεν τελείωσε. Το βράδυ η αστυνομία έκανε έφοδο σ' ένα από τα σχολεία που είχαν νοικιάσει οι ακτιβιστές για να κοιμηθούν. Εί-

σέβαλε με τα όπλα τραβηγμένα και συνέβαλε σχεδόν όλους όσους δεν τό'σκασαν.

Την επόμενη μέρα όλα αυτά τελείωσαν. Τα γεγονότα του Σαββατοκύριακου προβλήθηκαν παντού, στο ραδιοφωνο, στις εφημερίδες, την τηλεόραση... Όλα σχετικά με τους βίαιους ακτιβιστές και τα επεισόδια. Καμία αναφορά στις ειρηνικές διαδηλώσεις. Καμία αναφορά στο γεγονός ότι η αστυνομία ξεκίνησε τη βία. Καμία αναφορά στη βία που άσκησε η αστυνομία σε άτομα όλων των ηλικιών που δεν είχαν κάνει τίποτα, καμία αναφορά στη δομική βία που ασκεί η ΕΕ στους φτωχούς και στις φτωχές χώρες, καμία αναφορά στις θέσεις μας πάνω σ' αυτό. Ο αστυνομικός που πυροβόλησε το παιδί παρουσιάστηκε ως ήρωας και υποστηρίχτηκε ότι έδρασε σε αυτοάμυνα (παρόλο που πυροβόλησε το παιδί στην πλάτη). Οι εφημερίδες ήταν γεμάτες σχόλια αναγνωστών που έλεγαν ότι «η αστυνομία έδρασε σωστά... χρειαζόμαστε περισσότερη αστυνομία, πρέπει να ελέγξουμε αυτούς τους τρομοκράτες». Ο Τόνυ Μπλερ αποκάλυψε τους 25.000 ακτιβιστές «περιφερόμενο αναρχικό θίασο».(...) Και η αντίδραση πολλών ανθρώπων της αριστεράς με μπέρδεψε πολύ. Όλοι ζητωκραυγάζουν τους ζαπατίστας και αυτούς που με τα όπλα μάχονται την κόλαση των επιχειρήσεων στον τρίτο κόσμο, αλλά όταν η βίαιη πλευρά της μάχης ενάντια στον καπιταλισμό πλησιάζει στο σπίτι μας, οι άνθρωποι βιάζονται να την καταδικάσουν. Οι βιτρίνες των McDonalds, των H&M και των Burger King έσπασαν κατά τη διάρκεια των επεισοδίων: Επιχειρήσεις που μεγάλωσαν μέσω της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων στις φτωχές χώρες και με τη χρήση παιδικής εργασίας. Όλοι τα απεχθάνονται αυτά, αλλά μόλις κάποιος αντιδράσει, γίνεται «τρομοκράτης» και οι μπάτσοι είναι ελεύθεροι να τον πυροβολούν.(...)

Inge

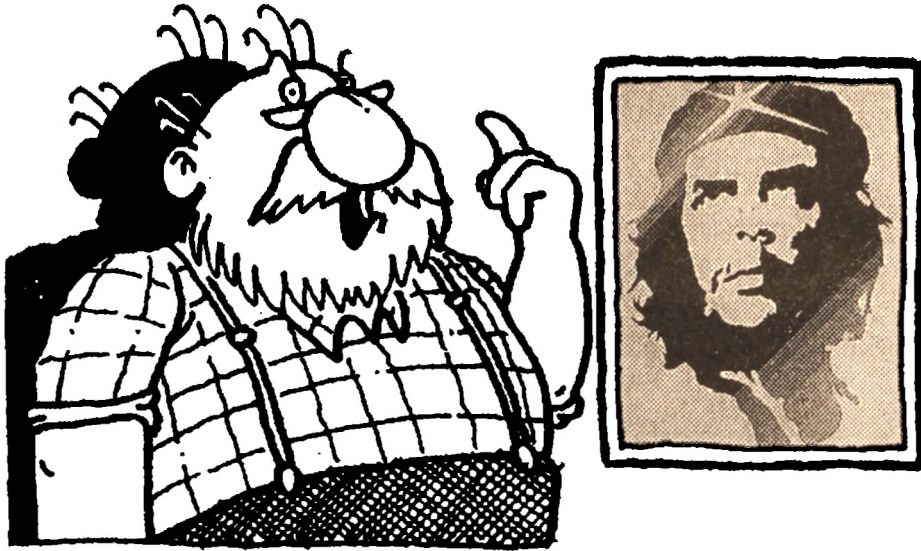
Η Inge Johansson είναι μέλος ενός αναρχοσοσιαλιστικού συγκροτήματος από τη Σουηδία, έπαιξε σε συναυλία και συμμετείχε στις διαμαρτυρίες στο Γκέτεμποργκ.

Μετάφραση, επιμέλεια:
Αθανασία Κοντοχρήστου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΟΒΙΔΙΟΣ Ο ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 2001

ΕΝΑ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΠΛΑΝΙΕΤΑΙ ΠΑΝΩ ΑΠ' ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ:
ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ
ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑΣ ΚΙ ΟΛΕΣ ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΑΣΜΕΝΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ ΕΝΩΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΚΥΝΗΓΗΣΟΥΝ!..

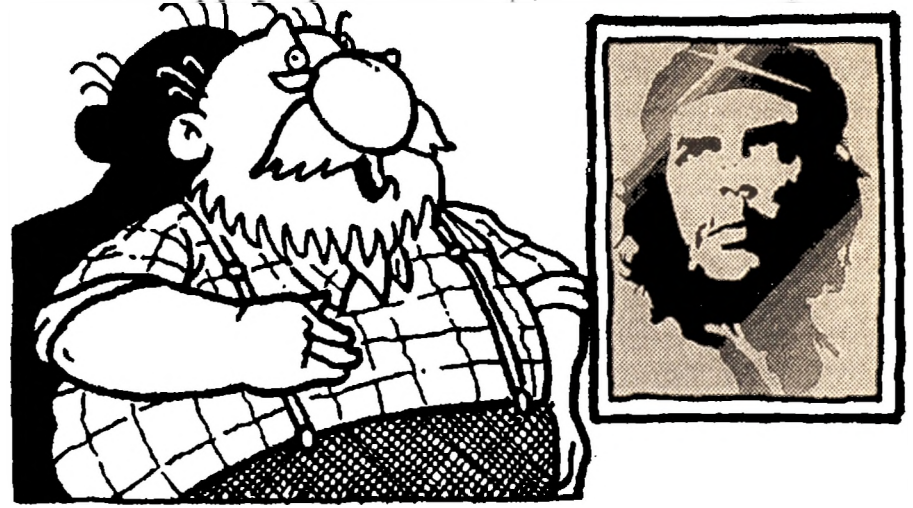
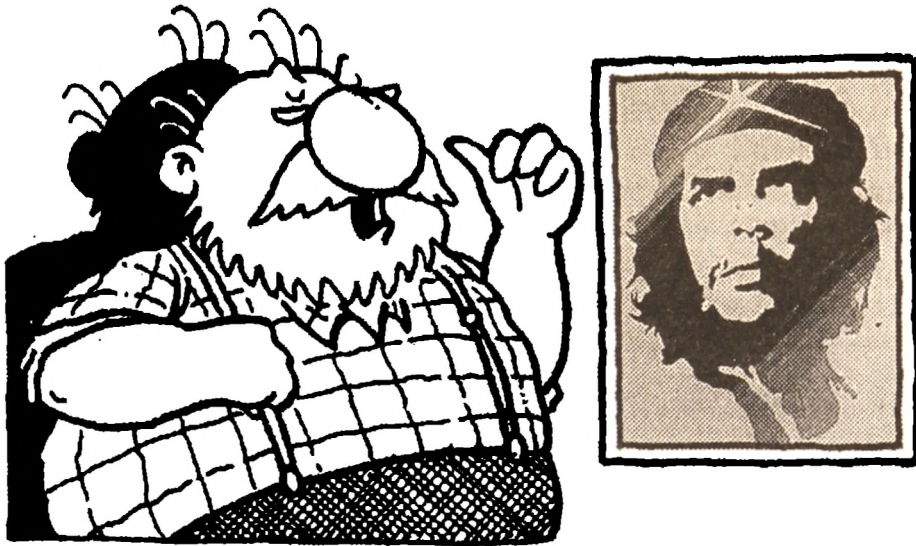

ΗΤΑΝ ΑΝΑΠΑΝΤΕΚΟ ΠΟΥ ΜΕΣΑ Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΛΙΜΑ
ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΠΑΘΕΙΑΣ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΚΑΝ
ΝΕΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ ΞΕΚΑΘΑΡΑ ΚΑΤΑ
ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ, ΕΣΤΩ ΚΙ ΑΝ ΠΑΡΑΣΥΡΟΝΤΑΙ ΛΟΓΩ
ΤΟΥ ΑΥΘΟΡΜΗΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥΣ ΣΕ ΚΑΠΟΙΕΣ ΑΚΡΟΤΗΤΕΣ!..

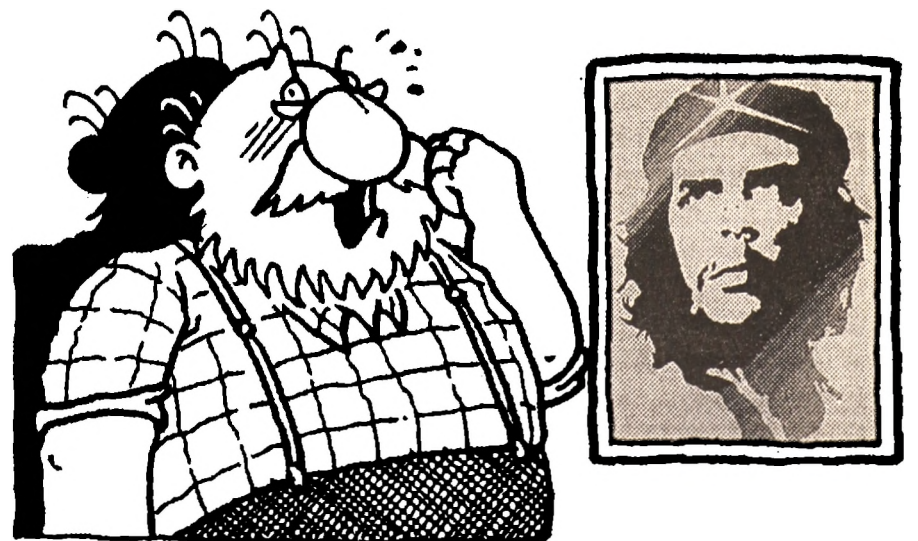
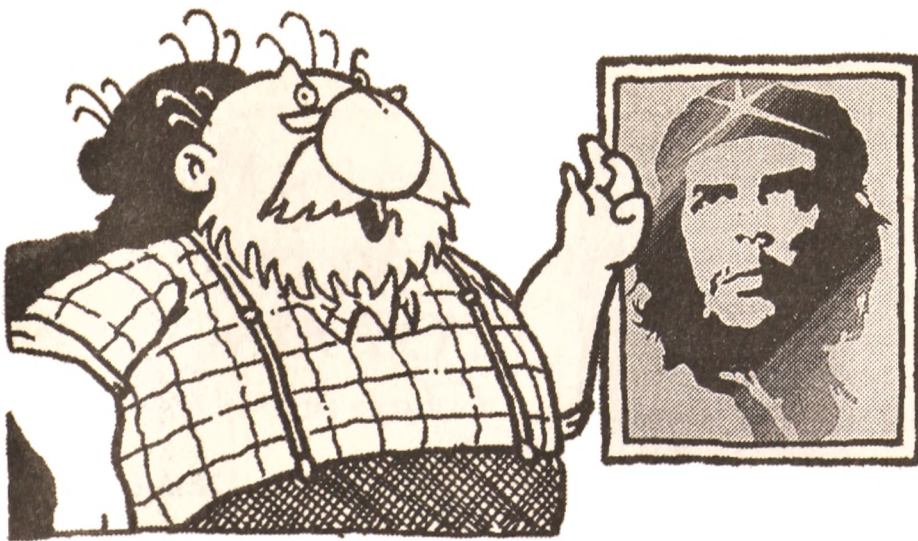
Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΜΗ ΣΤΙΓΜΗ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΑΣ ΑΠΟ
ΤΟΥΣ ΔΙΚΟΥΣ ΜΑΣ ΑΓΩΝΕΣ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΣΕΙ
ΑΥΤΟ ΤΟ ΝΕΑΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΠΟ ΠΑΡΕΚΤΡΟΠΕΣ ΚΑΙ
ΚΥΡΙΩΣ ΑΠΟ ΥΠΟΠΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ!..

ΕΞΑΛΛΟΥ, ΔΕΝ ΖΟΥΜΕ ΟΥΤΕ ΣΤΟ '68 ΟΥΤΕ ΣΤΟ '73
ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΦΕΥΓΟΥΜΕ ΣΕ ΒΙΑΙΟΠΡΑΓΙΕΣ ΠΟΥ ΣΕ ΤΕΛΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΛΗΤΤΟΥΝ ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΕΡΤΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ! ΕΜΕΙΣ, ΑΛΛΩΣΤΕ
ΔΕΝ Θ' ΑΝΤΙΔΡΟΥΣΑΜΕ ΠΡΩΤΟΙ, ΑΝ ΧΡΕΙΑΖΟΤΑΝ;..

ΣΤΟ ΚΑΤΩ-ΚΑΤΩ ΤΙ ΣΟΪ ΑΡΙΣΤΕΡΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΛΑ ΑΥΤΑ
ΤΑ ΜΕΙΡΑΚΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΦΡΟΝΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΜΑΖΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΥΟΥΝ ΤΙΣ ΛΕΠΤΕΣ
ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΑΞΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ;

ΘΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΘΟΥΜΕ, ΛΟΙΠΟΝ, ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΑΣ
ΣΕ ΧΙΛΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΟΜΕΝΑ ΤΣΟΓΛΑΝΙΑ ΠΟΥ ΚΑΙΝΕ
Τ' ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΝΕ ΤΙΣ ΒΙΤΡΙΝΕΣ ΜΑΣ;
ΡΟΥΘΟΥΝΙ ΔΕ ΘΑ ΤΟΥΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ!..

Κατήφορος; Πρώτος δρόμος δεξιά

Η ευκολία και η ήσων προσπάθεια είναι ο πρώτος δρόμος που καθιστά μια κοινωνία μαλθακή. Και ο τόπος εδώ και πολύ καιρό έχει μπει σε μια τέτοια γελοία διαδικασία αποβουτύρωσης. Βασική αιτία κατά την άποψή μου οι πολλαπλές μαγικές εικόνες που έχει εγγράψει το ΠΑΣΟΚ στον λαϊκό αμφιβληστροειδή, στο συλλογικό υποσυνείδητο καθιστώντας τις κυρίαρχη ιδεολογία. Πορευόμαστε από ψεύδους εις ψεύδος και από ιδεολογήματος εις ιδεολόγημα. Ένας πολυδιάστατος μηχανισμός προπαγάνδας περνά στον κόσμο το άσπρο μαύρο ενώ συχνά η φανταχτερή, αριστερή συνθηματολογία γίνεται ανάληκτη δεξιά πολιτική.

Ο έλετε παραδείγματα; Το τελευταίο εκπαιδευτικό πραξικόπημα που βάφτισε «πανεπιστημιακά» τα πτυχία των ΤΕΙ εξισώνοντας τις τριετείς με τις τετραετείς σπουδές, ήρθε ως συμπλήρωμα του καταστροφικού νόμου-πλαισίου του πρώτου παπανδρείσμου. Έκτοτε τα νοσούντα από παλιά πανεπιστήμια αλώθηκαν κομματικά και η προς τα κάτω εξίσωση έγινε η πρώτη αρχή της δημοκρατίας.

Σαν χιονοστιβάδα το ένα πρόβλημα συμπαρέσερνε και το άλλο με αποτέλεσμα την ραγδαία απαξίωση των ελληνικών ανωτάτων σπουδών στην Ευρώπη, τους χιλιάδες χιλιάδων φοιτητές στην αλλοδαπή, την αιμορραγία συναλλάγματος και έμφυχου δυναμικού κ.ο.κ. Αναφέρομαι στην παιδεία γιατί είναι το πιο δραματικό και βραδυφλεγές αδιέξοδο που αντιμετωπίζει η κοινωνία μας. Οι γενιές των αγραμμάτων αποτελούν τη μεγαλύτερη φαλκίδευση του μέλλοντός μας, τον αργό καρκίνο που μετατρέπει τη χώρα σε προτεκτοράτο ευνού-

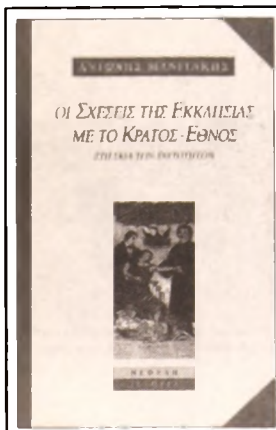
χων, σε «παράδεισο» του μεταπρατικού-κομραδόρικού-καπιταλισμού και της εργαλειοποιημένης, άμεσα ανταλλάξιμης γνώσης. Ιδιωτικοποιημένη χώρα «υπηρεσιών», μεσαζόντων, γιάπηδων, κηφήνων του δημοσίου, παραδομένη πλήρως στο ημεδαπό και αλλοδαπό κεφάλαιο, στα συμφέροντα των ολίγων, στην εξαγορά των πολλών και στην χυδαία διαπλοκή των πολιτικών που εκπροσωπούν το κράτος με τους αδίστακτους μεγαλοπαράγοντες οι οποίοι απλώς εκπροσωπούν τον τυχάρπαστο εαυτό τους, το μεγεθυμένο τίποτε του εγώ τους. Αυτό είναι το απειρόκαλο σκηνικό μιας αγοραίας δημόσιας αισθητικής και μιας απίστευτα πολυδαίδαλης όσο και αμαρτωλής διαπλοκής.

Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι. Είναι επικίνδυνοι για τη μνήμη και την ιστορία του τόπου, για τις μέλλουσες γενιές αλλά και για το αναξιοπρεπές παρόν των ανδραπόδων που τους ανέχονται, που ανέχονται το χυδαίο σφισχταγκάλιασμα κόμματος και κράτους, την αναξιοκρατία, την αλαζονεία των

αγραμμάτων, την υπεροψία των δυνατών, το ξεπούλημα της αττικής γης εμπρός στα συμφέροντα των ελαχίστων που τα βάφτισαν «Ολυμπιακούς Αγώνες», την κυριαρχία της κατασκευασμένης εικόνας και της virtual πραγματικότητας, τον ευτελισμό, τέλος, θεσμών όπως είναι το Σύνταγμα ή το Κοινοβούλιο.

Μόλις τις προάλλες πιεζόμενος ο Θ. Πάγκαλος απεκάλυψε ότι ο παρανομών πολεοδομικά μεγαλοεπιχειρηματίας είναι ο Β. Θεοχαράκης. Έλα όμως που και αυτός όπως και ο Κοπελούζος υπήρξαν οι βασικοί χρηματοδότες της Βασούλας, τα προεκλογικά έξοδα της οποίας έφτασαν το ιλιγγιώδες ποσόν του 1 δισ. 400 εκατ. δρχ. Ποιος λοιπόν να καταγγείλει ποιον; Αυτοί είναι οι αγνοί σοσιαλιστές μας. Για να μην μιλήσουμε για τα χρήματα των ΔΕΚΟ ή των ασφαλιστικών ταμείων που χάθηκαν στο Χρηματιστήριο στο οποίο μετακυλήθηκε αριστοτεχνικά από τις τσέπες των πολλών σ' εκείνες των λίγων το εθνικού διαμετρήματος μέγεθος των 40 τόνων τρισεκατομμυρίων δρχ. Κι ακόμη δεν έχει αρχίσει η χρήση του ευρώ το οποίο επίσης θα επιβαρύνει και την δημοσιονομική μας πολιτική αλλά και τα χαμηλά εισοδήματα.

Η λαϊκή όμως αγανάκτηση και η υπόκωφη ένταση έχουν αρχίσει και εκδηλώνονται όλο και πιο απειλητικά. Η κρίση του ασφαλιστικού απετέλεσε την θρυαλλίδα. Οι δημοσκοπήσεις ανασκολώπησαν τελεσίδικα την κυβερνητική εικόνα. Ο καθείς προσπαθεί να σώσει το τομάρι του και ο Σημίτης περιμένει να τον σώσει ο Πρετεντέρης. Εμπρός

Αντώνης Μανιτάκης
**ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ-ΕΘΝΟΣ
ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΤΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΝΕΦΕΛΗ**

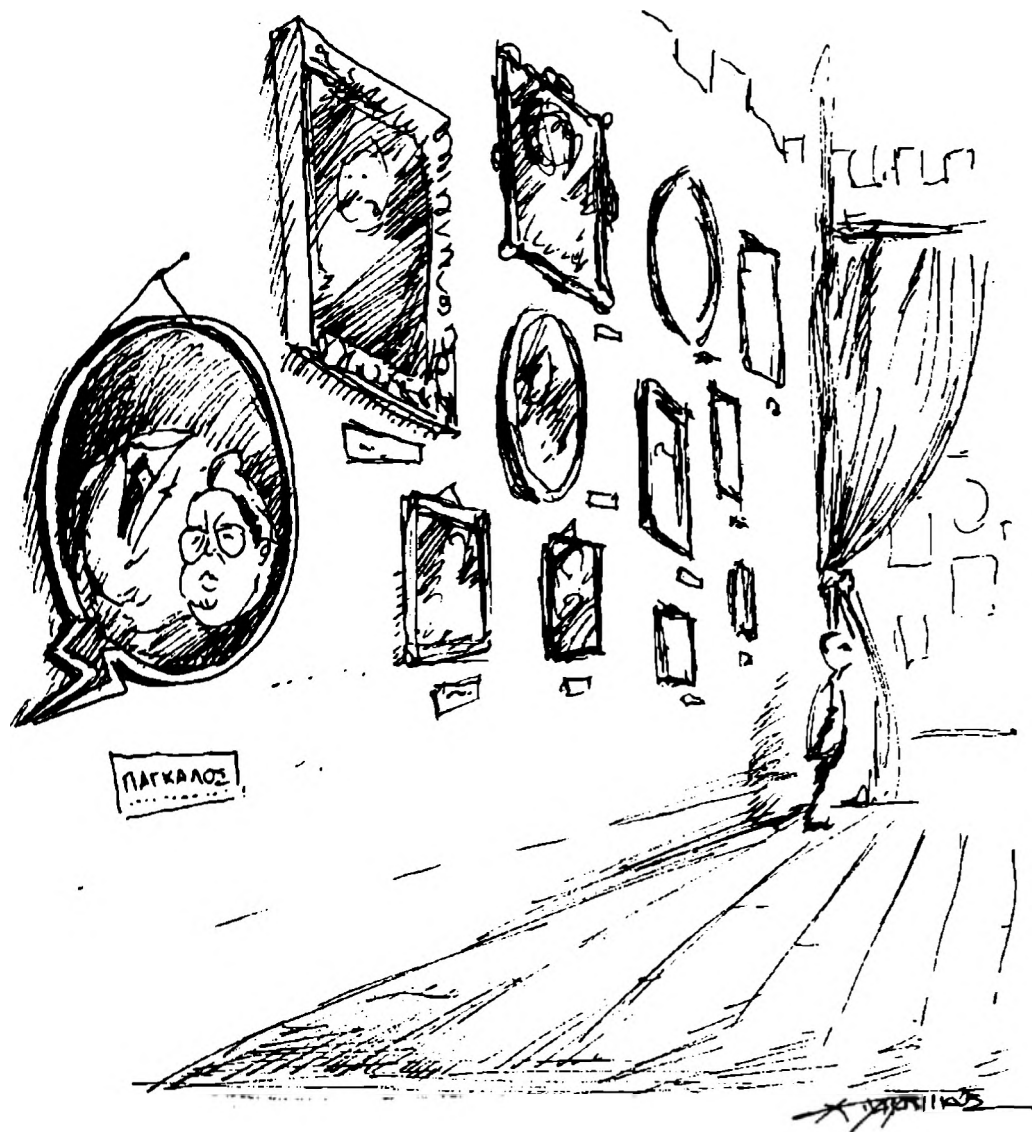
Βασίλης Μπούτος
**Η ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑ
ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ**
[Μυθιστόρημα - 5η έκδοση]
ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΝΕΦΕΛΗ**

στην ατομική επιβίωση εθνικές πολιτικές και διακρατικές υποχρεώσεις πάνε περίπατο. Οι πάντες στο ΠΑΣΟΚ κλίνουν το ρήμα «πέφτουμε» σ' όλους τους χρόνους. Οι δεξιές τους επιλογές έχουν καταστεί η θηλειά που θα τους κρεμάσει. Κι είναι αξιολύπητος ο Μπίστης και η ΑΕΚΑ του που δαπανούν ακόμη επιχειρήματα υπέρ ενός συστήματος βαθιά νοσογόνου. Ας το πούμε δυνατά: ο Πασοκισμός μάς τελείωσε (υπό διττή σημασία).

Αληθινά διερωτώμαι, μα πρέπει ν' ασκεί ακόμη την εξουσία το ΠΑΣΟΚ; Πλήρως διεφθαρμένο και αναποτελεσματικό με τα στελέχη του βολεμένα και τους οπαδούς του χορτασμένους, δεν θα έπρεπε να αναζητήσει ένα ράφι στο

χρονοντούλαπο της ιστορίας; Τι μπορεί να περιμένει ένας τόπος από μια παράταξη της οποίας μόνη ελπίδα είναι η αναβίωση του παλιού εκείνου και ιστορικά καταδικασμένου «ανδρείσμου»;

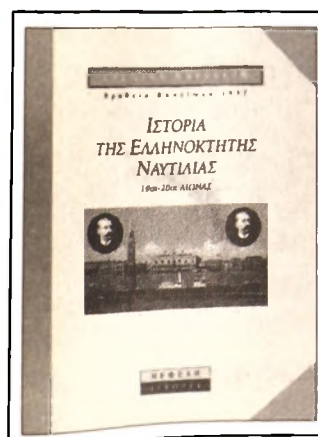
Κι η αριστερά; Κι ο χώρος που μας εκφράζει (και μας πονάει); Η σύγχρονη αριστερά υπερβαίνοντας την τακτική των καταγγελιών οφείλει να έχει πολιτικές προτάσεις άμεσα εφαρμόσιμες και αναλυτικά επεξεργασμένες. Προτάσεις που ν' αρχίσουν από την διαχείριση της τηλεοπτικής εικόνας και των κρατικών τηλεδιαύλων και να φτάσουν στο πρόβλημα του Αιγαίου ή στην αναδιάρθρωση των ισορροπιών της Βαλκανικής: από το ασφαλιστικό και την μακροπρόθεσμη επίλυσή του ως τον πολιτισμό και τις φενάκες που χρησιμοποιούν ερήμην του. Κυρίως

όμως η αριστερά θάπρεπε να πάρει θέση στο μείζον ζήτημα που απασχολεί σήμερα τον τόπο και λέγεται «Ολυμπιάδα». Τώρα πια όλοι έχουμε καταλάβει πώς στήθηκε το παιχνίδι εκμαυλισμού του λαϊκού αισθήματος εμπρός στη νέα «Μεγάλη Ιδέα». Η νομενκλατούρα της χώρας βρήκε τρόπο να (ξανα)θησαυρίσει –βλέπετε οι επιχειρηματικοί κολοσσοί αν δεν εξασφαλίζουν συνεχώς υπερκέρδη, καταρρέουν– εξαπατώντας τον τόπο με εθνικιστικά φούμαρα και αφελή μελοδραματισμό. Άλλωστε και η βαρυσήμαντη κυρία που ηγείται αυτής της πολυχρυσωμένης απάτης εκπροσωπεί τόσο την νομενκλατούρα όσο και το μελό που υπαινίχθηκα παραπάνω. Μια σύγχρονη αριστερά θα έλεγε σταθερά όχι σ' αυτή την θεαματική κομπίνα που υπο-

εθνοκεντρικής ρητορείας και της υστερικής εκμετάλλευσης του αρχαιοελληνικού πολιτισμού, αναγορεύοντας ιταμά τον υπουργό Βαγγέλη σε συνεχιστή του Περικλή. Με τη σειρά του ο Βαγγέλης αποκλείοντας τις καλλιτεχνικές προσωπικότητες που δεν τον λιβανίζουν, φώναξε τους κολλητούς του να κάνουν κολεγιά. (Λέγε με Vangelis.) Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι, ενώ τα διχαστικά τους διλήμματα δεν ισχύουν πλέον. Ας μην μας φοβίζουν πλέον στον κατήφορό τους με την επερχόμενη δεξιά γιατί οι ίδιοι είναι η δεξιά! Μια λαϊκίζουσα, εξωνημένη δεξιά που επιβιώνει ανιστόρητα από τα περιτρίμματα του 20ού αι. στην πρώτη δεκαετία του 21ου.

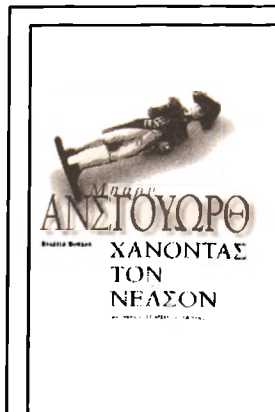
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΟΤΕΣΤΑΚΙΣ

Τζελίνα Χαρλαούτη
**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΟΚΤΗΤΗΣ
ΝΑΥΤΙΑΣ**

19ος-20ος αιώνας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΝΕΦΕΛΗ**

Μπάρυ Άνσογουρθ
**ΧΑΝΟΝΤΑΣ
ΤΟΝ ΝΕΛΣΟΝ**
(μυθιστόρημα)

ΜΕΤΑΦΡ.: ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΚΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΝΕΦΕΛΗ**

ΚΑΘΑΡΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Θα είμαι σαφής. Θα σας μεταφέρω τις πληροφορίες που έχω, χωρίς να σημαίνει πως τις υιοθετώ. Το τι υιοθετώ εγώ το ξέρετε: να φύγει τάχιστα αυτή η κυβέρνηση και ο ανεκδιήγητος πρωθυπουργός της.

ΣΧΕΔΙΟ

Πάμε παρακάτω. Ισχυροί παράγοντες, θεωρούν τον κ. Σημίτη καμένο χαρτί. Σχεδιάζουν παραίτησή του, πριν τις εκλογές φυσικά, υπέρ του Γιωργάκη. Δεν θέλουν τον Άκη, τον οποίο θεωρούν ξεπερασμένο. Καταλαβαίνετε υποθέτω γιατί προωθούν τον Γιωργάκη: διότι είναι ο ενδοτικότερος όλων έναντι της Τουρκίας και πλήρως αρεστός στον αμερικανικό και ευρωπαϊκό παράγοντα.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΣΧΕΔΙΟΥ

Πιστεύουν πως η αλλαγή αυτή, μπορεί υπό προϋποθέσεις να οδηγήσει το ΠΑΣΟΚ ακόμη και σε

εκλογική νίκη. Θα αρχίσουν με πλήρη στήριξη, θα κερδίσουν χρόνο, θα μαγειρέψουν κάτι στο Κυπριακό και θα ελπίσουν. Αν πάλι το σενάριο δεν βγει, σε κάθε περίπτωση το ΠΑΣΟΚ θα καταγράψει πολύ καλό εκλογικό σκορ και θα είναι έτοιμο να επανέλθει σύντομα.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ

Όλα αυτά θα συμβούν βεβαίως αν ο Σημίτης παραιτηθεί πριν το συνέδριο ή αμέσως μετά. Αν ο Σημίτης αντέξει, τότε η

αλλαγή του Γιωργάκη θα γίνει μετά την εκλογική ήττα.

ΜΕ ΤΗΝ ΠΛΑΤΗ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Αυτός είναι ο σχεδιασμός εκείνων που επηρεάζουν τις εξελίξεις εκτός ΠΑΣΟΚ. Το θέμα βεβαίως είναι τι θα κάνουν τα ηγετικά στελέχη. Είναι σαφές πως για τον Άκη δεν θα υπάρξει άλλη ευκαιρία πλέον. Αν τώρα δεν κινηθεί, ώστε να προλάβει αυτούς τους σχεδιασμούς, θα χάσει

το παιχνίδι οριστικά. Το αυτό ισχύει και για τη Βάσω.

ΥΣΤΑΤΗ ΩΡΑ

Η μόνη λύση για τον Άκη είναι να θέσει αμέσως τώρα θέμα ριζικής στροφής στην πολιτική και ταυτοχρόνως θέμα ηγεσίας. Κάθε άλλη επιλογή είναι καταδικασμένη. Πρέπει να συμμαχήσει με κάποια από τα ηγετικά στελέχη και να επιλέξει την αναμέτρηση. Αλλιώς θα τον ξεπεράσουν οι εξελίξεις. Μετά από εκλογική ήττα του Σημίτη δεν έχει μεγάλη τύχη, διότι η λύση Γιωργάκη θα μοιάζει τότε απολύτως φυσιολογική, θα είναι λύση μακράς διάρκειας. Αν το κάνει τώρα όμως έχει ελπίδες, διότι το μπλοκ Γιωργάκη είναι ακόμη αδύναμο και επιπλέον χρεώνεται με την στήριξή του στον σημιτισμό. Μετά από εκλογική ήττα όμως, κανείς δεν θα μπορέσει να προβάλει τη διαφορετικότητα με τον σημιτισμό. Θα είναι όλοι συνυπεύθυνοι. Και θα ανοίξει ο δρόμος για τον bravo Giorgos.

ΚΟΨΟΧΕΡΗΣ

Αν αυτό γίνει, τότε δηλώνω από τώρα φουλ σημιτικός. Μπροστά στον πραγματικά επικίνδυνο Giorgio ο Σημίτης θα μοιάζει Παπαφλέσσας. Γιατί είναι επικίνδυνος; Διότι σε χρόνο ρεκόρ κατάφερε να υλοποιήσει την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας. Σκεφτείτε να του δοθεί άπλετος χρόνος.

Σ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΑΣΟΚ

Μόλις ο πλέον αντιπαθής από τους πρωθυπουργούς της νεότερης Ελλάδας –τον οποίο δεν θέλουν να βλέπουν ούτε οι δικό του– ανακοίνωσε περί συνεδρίου, τηλεφώνησα σε κυβερνητικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ. Είχαμε τον εξής διάλογο:

— Πώς τα βλέπεις;

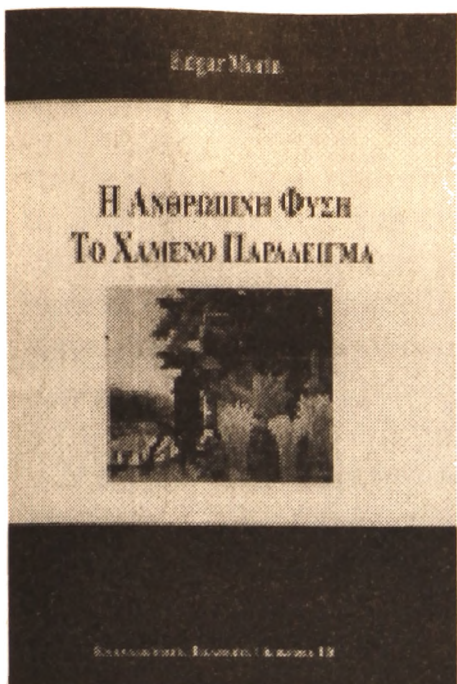
— Εγώ πώς τα βλέπω; Δεν ξέρεις εσύ που είσαι στην κυβέρνηση, εμένα ρωτάς; Αν σας μένει ο Σημίτης πάτε για εκλογική συντριβή. Μπορείτε να τον αλλάξετε όμως.

— Άες να παραιτηθεί πριν το Συνέδριο;

— Πιθανόν. Αν δει πως δεν βγαίνει μπορεί να φύγει. Όμως το πιθανότερο είναι να εκλεγεί και πάλι. Αφού δεν τα βρίσκετε μεταξύ σας.

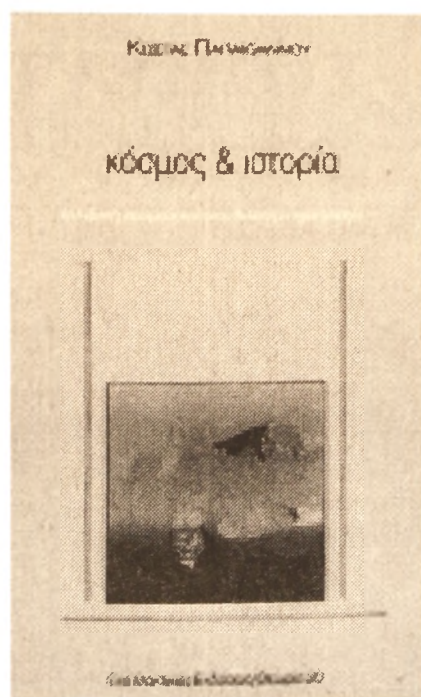
— Μα πως φτάσαμε εδώ ρε γαμώτο; Απίστευτο μου φαίνεται.

Όπως γίνεται αντιληπτό, το κλίμα στο ΠΑΣΟΚ είναι ένα: χαμός. Εάν μέλη της κυβέρνησης ρωτάνε εμένα τι πρόκειται να γίνει, την ώρα που περπατάω στο δρόμο, μιλώντας στο κινητό, τότε το παν έχει καταρρεύσει. Ο λόγος της κατάρρευσης είναι εξαιρετικά απλός και αδικώς στίβουν το μυαλό τους οι πολιτικοί αναλυτές: Ήταν λάθος η επανεκλογή του κ. Σημίτη τον περασμένο Απρίλιο. Το γιατί έγινε αυτό το λάθος δεν είναι της παρούσης. Ωστόσο η σημερινή κατάσταση βοά: η εκλογική νίκη του Σημίτη ήταν αφύσικη, ήταν λάθος.

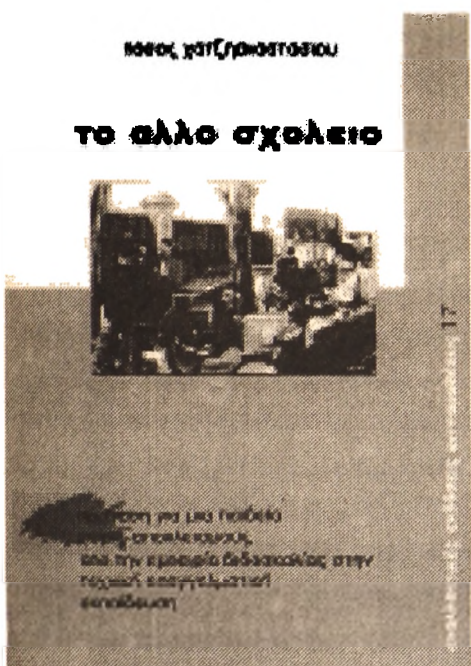
Edgar Morin
Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΥΣΗ
ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Αυτή η αντιθετική δυάδα άνθρωπος/ζώο, πολιτισμός/φύση, σκοντάφτει στο προφανές: είναι προφανές ότι ο άνθρωπος δεν αποτελέστηκε από δυο κομμάτια το ένα πάνω από το άλλο, το ένα βιοφυσικό και το άλλο ψυχοκοινωνικό, είναι προφανές ότι κανένα Σινικό τείχος δεν χωρίζει το ανθρώπινο μέρος του και το ζωώδες μέρος του· είναι προφανές ότι ο κάθε άνθρωπος είναι μια βιοψυχο-κοινωνιολογική ολότητα.

Κώστας Παπαϊωάννου
ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

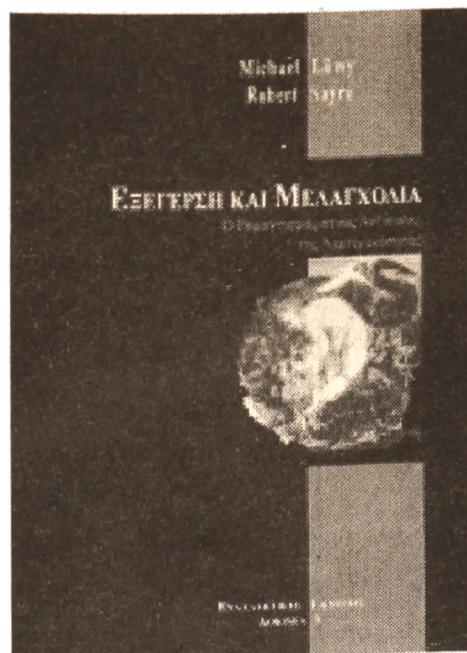
Η κυκλική αντίληψη της Ιστορίας, η "αταραξία" της θέασης του σύμπαντος και η ένταξη θεών και ανθρώπων στο ενιαίο κοσμικό σύμπαν χαρακτηρίζουν την ελληνική αρχαιότητα. Αντίθετα, ο ιουδαιοχριστιανικός κόσμος αποδέχεται την ευθύγραμμη κίνηση της Ιστορίας, την οποία η νεωτερικότητα μεταβάλλει σε ανθρωποκεντρική και σε κυριαρχία επί της Φύσεως. Ένα νεανικό αριστούργημα του Κώστα Παπαϊωάννου, γραμμένο απ' ευθείας στα ελληνικά.

Τάσος Χατζηναστασίου
Το Άλλο Σχολείο

Πρόταση για μια παιδεία χωρίς αποκλεισμούς από την εμπειρία διδασκαλίας στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση

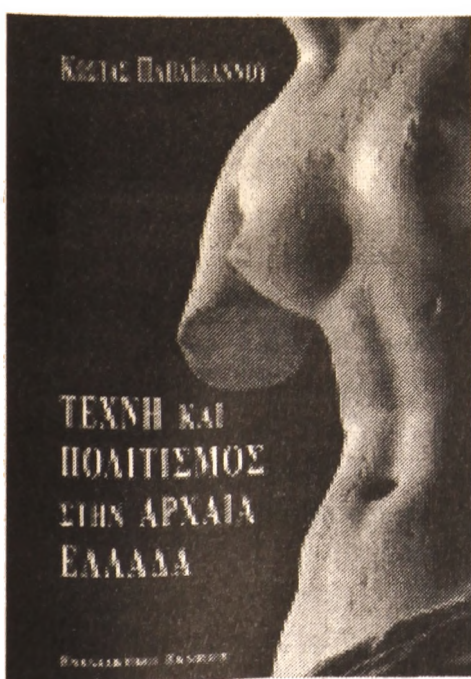
Μέσα από την εκπαιδευτική του εμπειρία στην Μέση Τεχνική Εκπαίδευση, την οποία αποδίδει με γλαφυρότητα, ο συγγραφέας επιχειρεί μια θεωρητική ανάλυση του διπλού συστήματος εκπαίδευσης (Γενική και Τεχνική) και του ρόλου της ως συστήματος κοινωνικής αναπαραγωγής και επιμερισμού, για να καταλήξει σε εναλλακτικές προτάσεις για "ένα άλλο σχολείο".

Michael Löwy- Robert Sayre
ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

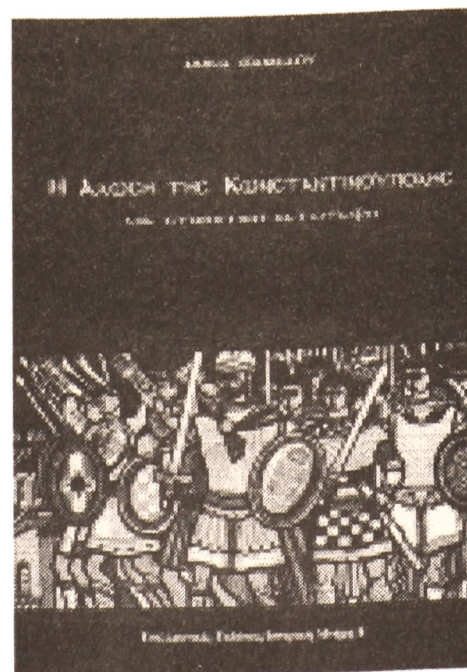
Ο Ρομαντισμός στους Αντίποδες της Νεωτερικότητας

Τι είναι ο ρομαντισμός; Ταυτόχρονα (ή άλλοτε) επαναστατικός και αντεπαναστατικός, ατομικιστικός και κοινοτιστικός, κοσμοπολίτικος και εθνικιστικός, ρεαλιστικός και φανταστικός, οπισθοδρομικός και ουτοπικός, εξεγερσιακός και μελαγχολικός, δημοκρατικός και αριστοκρατικός, ακτιβιστικός και θεωρησιακός, δημοκρατικός και μοναρχικός, κόκκινος και λευκός, μυστικιστικός και αισθησιακός...

Κώστας Παπαϊωάννου
ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Από τους οικισμούς της νεολιθικής Ελλάδας, έως τις Αλεξάνδρειες του Αφγανιστάν, από τον "πρίγκιπα με τα κρίνα" έως τους "ελληνίζοντες" Βούδες της Ινδίας", από τη "γλώσσα της πέτρας" των ναών της Ποσειδωνίας και της Φιγαλείας μέχρι τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και τον Θουκυδίδη, από τον Όμηρο έως τον αγγειογράφο Εξηκία, ο Παπαϊωάννου επιχειρεί μια γιγαντιαία σύνθεση ανάμεσα στην αρχαία τέχνη, σε όλες της τις μορφές, και τη φιλοσοφία και το πνεύμα της Ελλάδας.

Αιμιλία Ιωαννίδου
Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ (Μία συνθετική καταγραφή)

Η Άλωση αποτελεί ίσως το σημαντικότερο ιστορικό γεγονός στην ιστορία του ελληνισμού. Αποτελεί την κατάληξη ενός μεγάλου ιστορικού κύκλου ενώ συμπυκνώνει όλη την μελλούμενη ιστορία του. Το βιβλίο εκτός την παρουσίαση των κύριων αντιμαχομένων, περιλαμβάνει αποσπάσματα από όλους τους χρονογράφους της Άλωσης καθώς και τα τραγούδια ή ποιήματα που τραγουδήθηκαν ή γράφτηκαν γι' αυτή.

Να μην παραδοθούν οι ακτές στην τοιμεντοποίηση!

«Όχι» στα σχέδια για... «αξιοποίηση» της παραλίας των Αγίων Αποστόλων είπαν οι Χανιώτες που κατέκλυσαν μαζικά το βράδυ της Παρασκευής 22 Ιουνίου το Πάρκο Ειρήνης και Φιλίας στην εκδήλωση της «Επιτροπής Ενάντια στο Ξεπούλημα των Αγίων Αποστόλων».

Η παραλία των Αγίων Αποστόλων είναι η πιο κοντινή στην πόλη των Χανίων, η μοναδική που βρίσκεται τόσο κοντά στην πόλη και δεν έχει γεμίσει με ξενοδοχεία και άλλα κτίρια όπως όλες οι άλλες αλλά διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη φυσιογνωμία της και στην οποία απολαμβάνουν το μπάνιο τους χιλιάδες πολίτες.

Μόνο που τελευταία αυτό δεν φαίνεται να απασχολεί τους... πωλητές αλλά ούτε και την πολιτεία που αυτή τη στιγμή σχεδιάζει το ξεπούλημά της. Και οι απλοί Χανιώτες που θέλουν μια ελεύθερη παραλία, χωρίς ξενοδοχεία και γενικότερα χωρίς τσιμέντο δεξιά κι αριστερά, δεν παύουν να ανησυχούν.

Η εταιρεία Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα, που ιδρύθηκε για την αξιοποίηση της περιουσίας του ΕΟΤ, θέλει να «αξιοποιήσει» την περιοχή με ξενοδοχεία και συνεδριακά κέντρα. Δηλαδή με τσιμέντο σε βάρος της φύσης, όπως λένε φορείς των Χανίων που τονίζουν ότι η παραλία «ανήκει στους πολίτες και όχι στους πωλητές».

Η σημαντική παρουσία του κόσμου στην εκδήλωση που έγινε στα Χανιά ενάντια στο ξεπούλημα της παραλίας εντυπώσασε τους παριστάμενους βουλευτές Παναγιώτη Λαφαζάνη του ΣΥΝ και Γιώργο Χουρμουζιάδη του ΚΚΕ, που προέτρεψαν τους Χανιώτες να αντισταθούν στα συμφέροντα που εποφθαλμιούν την εκποίηση της περιοχής. Κατά της «αξιοποίησης» τάχθηκαν με ομιλίες και χαιρετισμούς που απηύθηναν εκπρόσωποι επιστημονικών φορέων, οικολογικών οργανώσεων, νομαρχιακοί και δημοτικοί σύμβουλοι.

Παίρνοντας τον λόγο για λογαριασμό της επιτροπής, το μέλος της κ. Γιώργος Βλοντάκης σημείωσε με έμφαση: «μας λένε πως θα προσελκύσουν τουρισμό “υψηλού επιπέδου” και πως θα ενισχυθεί η ανάπτυξη του τόπου. Η αλήθεια είναι πως όσο καταστρέφεται το φυσικό περιβάλλον, τόσο υποβαθμίζεται από κάθε άποψη η περιοχή. Γι’ αυτό και οι ήδη υπάρχουσες πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες παρουσιάζουν μικρή πληρότητα. Άλλωστε με την ένταξη μας στην ΟΝΕ η χώρα μας θα έχει γίνει ακριβή για τους ξένους».

«Να καταγγείλουμε εδώ ότι ο κ. Χριστοδουλάκης στις συναντήσεις που είχε με τους φορείς των Χανίων είχε δεσμευτεί ότι δεν θα αποφασίσει ενάντια στη θέληση και τις προτάσεις των τοπικών

φορέων. Φαίνεται πως είναι έτοιμος να αθετήσει τις υποσχέσεις του και να παραδώσει ολόκληρη την περιοχή σε ξένα και ντόπια οικονομικά συμφέροντα» υπογράμμισε ο νομαρχιακός σύμβουλος κ. Χλωράκης που ζήτησε την αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων και την εξασφάλιση συνεργασίας όλων των τοπικών φορέων και των πολιτών για την μεγιστοποίηση της ποιοτικής και κοινωνικής πίεσης, θυμίζοντας ότι «με τέτοια συντονισμένη πίεση εμποδίσθηκαν τα σχέδια στη Γαυδοπούλα, στον Κριό, στα Φαλάσαρνα, στο Λαφονήσι».

Ο κ. Χουρμουζιάδης του ΚΚΕ επεσήμανε ότι περιπτώσεις όπως αυτή των Αγίων Αποστόλων «δεν αποτελεί φαινόμενο μεμονωμένο αλλά πανελλαδικό, ωραίες περιοχές να εκχωρούνται σε ιδιώτες κάτι που σημαίνει ότι απομακρύνεται ο λαός και χάνεται ένα σημαντικό κοινωνικό αγαθό». Αναφερόμενος στον αγώνα των Χανιωτών για να μην εκποιηθεί η περιοχή τόνισε ότι «ο κόσμος μαζί με την επιτροπή πρέπει να αντιδράσει. Να κατεβεί μαζικά και να διατυπώσει την αντίρρησή του».

Ο βουλευτής του ΣΥΝ Παναγιώτης Λαφαζάνης, που την προηγούμενη εβδομάδα έφερε το θέμα στη βουλή ζητώντας απαντήσεις από τους υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ, Ανάπτυξης και Πολιτισμού, σημείωσε: «Περιμένω με αγωνία την απάντησή τους. Είναι ιδιαίτερα κρίσιμη καθώς αφορά την τύχη και το μέλλον της υπέροχης αυτής περιοχής. Είναι απαράδεκτο παραλίες, δασικές εκτάσεις να παραδίδονται σε ιδιωτικά χέρια προκειμένου να αποφέρουν κέρδος. Οι παραλίες και τα δάση μας είναι δημόσιο αγαθό, ανήκουν σε όλους μας». Αναφέρθηκε τέλος στην εταιρεία Τουριστικά Ακίνητα που έχει συσταθεί για την διαχείριση της περιουσίας του ΕΟΤ, υπογραμμίζοντας ότι «η εταιρεία αυτή έχει ξεκινήσει μια λογική εκποίησης ακτών, παραλιών, σπηλαίων, καταφυγίων, λιμνών. Όλα αυτά τα βγάζουν στο σφυρί, τα δίνουν στους ιδιώτες για τσιμεντοποίηση και εμπορευματοποίηση».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΥΒΙΑΚΗΣ

Παραλειπόμενα των Πανελληνίων Εξετάσεων

Το κείμενο που ακολουθεί εστάλη στον τύπο και υπογράφεται από είκοσι φιλολόγους που υπηρετούν σε σχολεία της Κω και είναι οι εξής:

Ασπετάκη Όλγα, Βλαχοπούλου Αθανασία, Βούγια Νικολέτα, Καμπουράκη Ευαγγελία, Καρβέλη Μαρία, Καρκούλια Μαρία, Κατσινέλου Ευμορφία, Κιόσογλου Σμαραγδή, Κόπανος Γιώργος, Κώττη Ευαγγελία, Λεβέντη Παναγιώτα, Λουμάνη Μαρία, Μαυρουδή Ελένη, Μπέττα Μαρίνα, Πετροπούλου Χριστίνα, Πουλίου Χριστίνα, Σακελλάρη Πόπη, Σεβαστοπούλου Χρυσούλα, Σολωμού Ειρήνη, Χατζηστεφάνου Άννα.

Τώρα που για τρίτη συνεχή χρονιά ο Γολγοθάς των Πανελληνίων Εξετάσεων της Β' και Γ' Λυκείου έφτασε στο τέλος του, και επειδή στη διάρκειά τους δεν θέλαμε να βαρύνουμε την ήδη φορτισμένη ψυχολογικά κατάσταση των μαθητών και μαθητριών μας, θα θέλαμε να διατυπώσουμε ορισμένες σκέψεις σχετικά με το μάθημα της Έκθεσης της Β' Λυκείου, που αποτελούσε την πλέον κραυγαλέα περίπτωση θέματος που σε καμία περίπτωση δεν θα έπρεπε να είχε επιλεγεί από την αρμόδια Επιτροπή. Το θέμα αφορούσε την τηλεργασία και η διατύπωσή του ήταν η ακόλουθη:

«Ο καθηγητής σου, στα πλαίσια του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, παρουσιάζει στην τάξη τα νέα δεδομένα στον εργασιακό χώρο που αφορούν σε διαφορετικές μορφές εργασίας, όπως η τηλεργασία. Σου ανατίθεται, αφού μελετήσεις το άρθρο, να εκθέσεις στους συμμαθητές σου τις συνέπειες που έχει η τηλεργασία σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες (λ.χ. γυναίκες, νέοι, άτομα με ειδικές ανάγκες) που κατεξοχήν αντιμετωπίζουν προβλήματα ανεργίας, καθώς και να παρουσιάσεις άλλους τρόπους αντιμετώπισης της ανεργίας ως γενικού φαινομένου που γνωρίζει έξαρση στις μέρες μας».

Δεν θα σχολιάσουμε τι σημαίνει στη σχολική πράξη Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (ΣΕΠ), πώς κατανέμονται οι ώρες αυτού του «μαθήματος», εάν στην πραγματικότητα διδάσκεται ή όχι, αν τα σχολεία διαθέτουν ειδικά επιμορφωμένα άτομα κ.λπ. Θα πούμε μόνο ότι η πρόταξη αυτού του στοιχείου στο όλο θέμα αποτελεί πρόκληση για όλους τους παροικούντες την Ιερουσαλήμ. Πρόκληση γιατί δημιουργεί παραπληροφόρηση, αφού οι μη έχοντες σχέση με την εκπαίδευση θα σχηματίσουν τη γνώμη ότι στο ελληνικό σχολείο τα πράγματα είναι τόσο προχωρημένα, από τη στιγμή

που υπάρχει ακόμη και εξειδικευμένος στον ΣΕΠ καθηγητής, ο οποίος μπορεί να παρουσιάσει τα τελευταία δεδομένα στον εργασιακό χώρο, ώστε οι μαθητές του να είναι καθ' όλα έτοιμοι πριν βγουν στην αγορά εργασίας! Από την άλλη πλευρά, βεβαίως, γνωρίζουμε ότι τα τελευταία χρόνια, στα πλαίσια της Μεταρρύθμισης και της «αναβάθμισης» του εκπαιδευτικού συστήματος ένα μεγάλο μέρος του πακτωλού των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης διοχετεύεται και προς τον τομέα του ΣΕΠ. Κάποια θετικά αποτελέσματα σίγουρα έχουν επιτευχθεί, δεν αρκούν όμως για να ανατρέψουν την αρνητική εικόνα σχετικά με αυτό το μάθημα. Έτσι, δεν έχουμε δει τίποτα στην πράξη που να βοηθά τους μαθητές προς αυτή την κατεύθυνση και που τόσο πολύ το έχουν ανάγκη, κατανοούμε όμως απολύτως την αναφορά και σε αυτό. Επίσης, δεν θα σχολιάσουμε το γεγονός ότι ήδη η διατύπωση του θέματος εμπειρεύει και μία θέση: ότι η τηλεργασία συμβάλλει οπωσδήποτε στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας.

Ο όρος τηλεργασία είναι σχεδόν άγνωστος σε όσους δεν έχουν εξοικείωση με υπολογιστές, Διαδίκτυο, χρηματιστηριακές δραστηριότητες και άλλα σχετικά. Εδώ όμως πρέπει να πούμε ότι ο ορισμός δόθηκε, αφού τα τελευταία χρόνια είθισται να προτάσσεται τόσο των ερωτήσεων όσο και του προς ανάπτυξη θέματος ένα κείμενο που λειτουργεί βοηθητικά για τους μαθητές. Το βοηθητικό αυτό κείμενο με τίτλο «Εργαζόμενοι από το σπίτι» αναφερόταν στη νέα αυτή μορφή εργασίας, στους τρόπους εφαρμογής της, στα οφέλη που υπόσχεται, σε κάποιες αρνητικές επιδράσεις και σε ορισμένες γενικές παρατηρήσεις που αφορούν τόσο τους τηλεεργαζόμενους όσο και τους τηλεεργοδότες. Για όσους δεν γνωρίζουν, πρέπει να πούμε ότι η Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων (ΚΕΕ) αλίευσε το θέμα αυτό από τις Οικονομικές Σελίδες του Βήματος της Κυριακής (27 Μαΐου 2001), οι οποίες, ως γνωστόν, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, με ειδικές γνώσεις και ειδικά ενδιαφέροντα. Σίγουρα δεν απευθύνονται σε παιδιά ηλικίας 16-17 χρόνων, δηλαδή σε μαθητές και μαθήτριες Β' Λυκείου. Το αντίθετο θα αποτελούσε σοβαρή ψυχοδιανοητική διαστροφή. Από το κείμενο αυτό, λοιπόν, η ΚΕΕ αφαίρεσε μία παράγραφο που αναφερόταν στα επαγγέλματα στα οποία μπορεί να εφαρμοστεί η τηλεργασία. Η παράγραφος αυτή δόθηκε υπό μορφήν ερωτήσεως (είναι η ερώτηση Β.4). Επίσης αφαιρέθηκε η γνώμη διευθυντος συμβούλου Συμβουλευτικής Εταιρείας καθώς και στοιχεία σχετικά με τη διάδοση της τηλεργασίας στην Ελλάδα και στον κόσμο. Ήδη όμως τα απαλειφθέντα από την ΚΕΕ στοιχεία του εν λόγω κειμένου, που ευθύς αμέσως θα παραθέσουμε, αποδεικνύουν από μόνα τους την ακαταλληλότητα του θέματος για μαθητές Β' Λυκείου. Τα στοιχεία αυτά είναι τα εξής:

1. Στην Ελλάδα η τηλεργασία είναι ελάχιστα διαδεδομένη, σε αντίθεση με τα 23,6 εκατομμύρια τηλεργαζόμενους στις ΗΠΑ και τα 9 εκατομμύρια στην Ευρώπη συνολικά. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη χαμηλή τηλεπικοινωνιακή υποδομή και το χαμηλό ποσοστό πρόσβασης στο Internet.

2. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Τηλεργασίας, η Ελλάδα έχει το μικρότερο ποσοστό επενδύσεων στον τομέα του IT (Information Technology) μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Μικρό είναι επίσης το ποσοστό χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών στη χώρα μας. Το 1999 η Ελλάδα είχε περίπου 8 Η/Υ ανά 100 άτομα σε σχέση με τους 22 Η/Υ του μέσου όρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τους σχεδόν 70 ανά 100 άτομα στις ΗΠΑ.

Εδώ θα πρέπει να προσθέσουμε ένα τέταρτο στοιχείο που ενισχύει όλα τα προηγούμενα. Σύμφωνα πρόσφατη Έκθεση του ΟΟΣΑ, η οποία καλύπτει 48 χώρες –τα δύο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού–, η χώρα μας υστερεί τραγικά έναντι των περισσότερων προηγμένων χωρών ως προς τις δαπάνες για την Παιδεία –3,5% του ΑΕΠ, ποσοστό που μας φέρνει στην τελευταία θέση μεταξύ όλων των χωρών του ΟΟΣΑ, μαζί με την Τσεχία και την Τουρκία– και την εισαγωγή της Πληροφορικής στα σχολεία (Καθημερινή, 17 Ιουνίου 2001). Ενθαρρυντικές όμως για τη χώρα μας, σύμφωνα με το πρώτο δημοσίευμα (Το Βήμα της Κυριακής, 27/5/01) είναι οι προβλέψεις για το μέλλον. Υπολογίζεται ότι τα δύο επόμενα χρόνια οι χρήστες του Διαδικτύου θα ξεπεράσουν τα 2 εκατομμύρια.

Απ' ό,τι φαίνεται, πριν ακόμη επαληθευτούν οι προβλέψεις για το μέλλον και πριν όλοι οι μαθητές εξοικειωθούν με υπολογιστές και Διαδίκτυο, καλούνται να αναπτύξουν το θέμα της τηλεργασίας και μάλιστα να το συνδέσουν και με την ανεργία. Μπορεί σαν λαός να διακρινόμαστε, εκτός των άλλων, και για την δημιουργική μας φαντασία, αλλά –προς Θεού!– ένα τέτοιο θέμα απαιτεί σαφείς σκέψεις, ειδικές γνώσεις, λογικά επιχειρήματα, και σε καμιά περίπτωση φαντασία, έστω και δημιουργική! Και στο σημείο αυτό ανακύπτουν ορισμένες σκέψεις και ερωτήματα:

- Πώς είναι δυνατόν να εξασφαλίζεται ισότητα μεταξύ των διαγωνιζομένων (γιατί περί διαγωνισμού πρόκειται και όχι περί προαγωγικών εξετάσεων), όταν πολλοί μαθητές απομακρυσμένων δυσπρόσιτων, αλλά και αρκετών αστικών υποβαθμισμένων περιοχών όχι μόνο πρόσβαση στο Διαδίκτυο δεν έχουν αλλά ούτε καν την δυνατότητα αγοράς ενός υπολογιστή; Γνωρίζουμε, βεβαίως, ότι το Υπουργείο Παιδείας μόλις πρόσφατα έθεσε σε εφαρμογή το εξαετές πρόγραμμα 2001-2006 (ύψους 120 δισ. δραχμών) για την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών σε όλη την εκπαίδευση στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ. Και δεν έχει περάσει ούτε μήνας (30 Μαΐου 2001) από τότε που ο υπουργός Παιδείας έκανε την σχετική παρουσίαση (βλ. Καθημερινή, 31/5/01). Πριν λοιπόν όλα τα σχολεία εξοπλιστούν με Η/Υ και πριν καλά καλά όλοι οι μαθητές εξοικειωθούν με αυτούς, τους ζητάμε και βαθυστόχαστες αναλύσεις περί τηλεργασίας και σύνδεσής της με την ανεργία;

- Οι εμπλεκόμενοι στην επιλογή των θεμάτων έχουν επαφή με την καθημερινή σχολική πραγματικότητα, με τη δου-

λειά μέσα στην τάξη και με τα βιβλία που διδάσκονται εκεί; Γνωρίζουν το βιβλίο «Έκφραση-Έκθεση» της Β' Λυκείου; Το έχουν ποτέ διδάξει; Γνωρίζουν ότι το βιβλίο αυτό γράφτηκε στις αρχές της δεκαετίας του '80 και ουδέποτε έως σήμερα προσαρμόστηκε στα νέα δεδομένα; Γνωρίζουν ότι κάποια σημεία του αναφέρονται στον Ρήγκαν, στον πυροβολισμό του Προέδρου Κένεντυ, στο ρεκόρ που κατέρριψε η Σακοράφα και σε άλλα τόσο «πρόσφατα» γεγονότα; Εδώ ίσως υπάρξει αντίλογος ότι τα τρία τελευταία χρόνια έχουν σταλεί στα Σχολεία τα Βιβλία Αξιολόγησης που περιέχουν σύγχρονα κείμενα. Τα βιβλία αυτά, όπως περίτρανα έχει αποδειχθεί, είναι επεικώς απαράδεκτα, για να μην πούμε για πέταμα, και γράφτηκαν για να δικαιολογήσει για κάποια χρόνια το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας την ύπαρξή του και τα χρήματα που διαχειρίστηκε. Αρκετά προβλήματα θα είχαν λυθεί εάν τα χρήματα αυτά διετίθεντο για τη βελτίωση και προσαρμογή στη σημερινή πραγματικότητα των απαιτούμενων βιβλίων που ακόμη διδάσκουμε.

- Γνωρίζουν οι αρμόδιοι ότι στο βιβλίο της Β' Λυκείου η τηλεργασία δεν υπάρχει ούτε σαν όρος, όπως είναι φυσικό; Ως εκ τούτου, θα μπορούσαμε κάλλιστα να μιλήσουμε για εκτός ύλης θέμα. Βέβαια, οι φροντιστές, που αυτοί και μόνο αυτοί ερωτώνται από παλιά, λες και κανείς καθηγητής του δημόσιου σχολείου δεν είναι ικανός να σχολιάσει τα θέματα των Εξετάσεων –ούτε καν εκείνοι των Πειραματικών– είπαν ότι η απάντηση σε αυτό το θέμα «αποτελούσε μια δημιουργική διαδικασία που περιείχε ευελιξία κρίσης και δεν παγίδευε τη σκέψη των μαθητών. Οι μαθητές έπρεπε να επιστρατεύσουν τη συνθετική τους ικανότητα και να συλλέξουν στοιχεία από ποικίλα θέματα για να οργανώσουν το υλικό τους» (βλ.

Καθημερινή, 15/6/01). Πολύ ωραία λόγια! Αμφιβάλλουμε όμως εάν και τα ίδια τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής ήταν σε θέση «να επιστρατεύσουν τη συνθετική τους ικανότητα» σε περίπτωση που τους ζητούσαν να αναπτύξουν ένα τέτοιο θέμα.

- Έως τώρα παροτρύνουμε τους μαθητές μας να διαβάζουν εφημερίδες και εξωσχολικά βιβλία για να εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους και τις γνώσεις τους. Ποτέ όμως δεν μας πέρασε από το νου να τους στρέψουμε και προς τις Οικονομικές Σελίδες των εφημερίδων ή, ας πούμε, του Οικονομικού Ταχυδρόμου. Αν μη τι άλλο, θεωρούμε λίγο δύσκολο, για να μην πούμε αφύσικο, ένας έφηβος να ασχολείται και με οικονομικής φύσεως θέματα!

- Τα τελευταία χρόνια όσο η ανεργία αυξάνεται τόσο πιο πολύ ο όρος *εργαζόμενος* τείνει να υποκατασταθεί από τον όρο *απασχολήσιμος*. Ο απασχολήσιμος –κυρίως ο τηλεαπασχολήσιμος– θα είναι αυτός που θα στερείται προνομίων και δικαιωμάτων, όπως είναι η προαγωγή, η ασφάλιση, η χρήση άδειας (κανονικής ή αναρρωτικής), οι διακοπές κ.λπ. Ως εκ τούτου, πώς είναι δυνατόν ένα τέτοιο είδος απασχόλησης (τηλεργασία) να αποτελεί λύση στο πρόβλημα της ανεργίας και μάλιστα για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες (γυναίκες, νέους, άτομα με ειδικές ανάγκες); Μήπως όμως οι νέοι πρέπει από τώρα, δια του θέματος αυτού, να εξοικειωθούν σε μια νέα εργασιακή τάξη πραγμάτων;

- Μήπως είναι καιρός να σταματήσει αυτός ο ψυχοδιανοη-

τικός βιασμός που υφίστανται οι μαθητές της Β΄ και Γ΄ τάξης των Λυκείων όλης της χώρας τα τρία τελευταία χρόνια, αλλά και η οικονομική αφαίμαξη των οικογενειών για φροντιστήρια και ιδιαίτερα; Μήπως πρέπει, επιτέλους, το Λύκειο να ξαναβρεί την παλιά του αίγλη, να ανεξαρτητοποιηθεί πλήρως από τις όποιες Εισαγωγικές, Πανελλαδικές, Πανελληνίες, Γενικές κ.λπ. Εξετάσεις για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, να γίνει ένα πραγματικό σχολείο Γενικής Παιδείας, αυτόνομο, αυστηρό, που να προετοιμάζει άτομα ελεύθερα, ανεξάρτητα, με πραγματική κριτική σκέψη, με αγάπη για τη γνώση, με ελεύθερο χρόνο στη διάθεσή τους για την κάλυψη και άλλων αναγκών, για την ανάπτυξη της κοινωνικότητας, την επαφή με το εξωσχολικό βιβλίο, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, τον συνάνθρωπο και τον συμμαθητή, αν θέλουμε οι αυριανοί πολίτες αυτής της χώρας να είναι άτομα ισορροπημένα ψυχικά και διανοητικά;

- Και επειδή τίποτα δεν είναι τυχαίο σ' αυτόν τον κόσμο, αναρωτιόμαστε μήπως το επίμαχο θέμα της τηλεργασίας έχει κάποια σχέση και με τον χώρο από τον οποίο αλιεύθηκε το θέμα αυτό και ο οποίος, ως γνωστόν, ενέχεται στην επιχειρούμενη διαδικτύωση του ελληνικού σχολείου – που ούτως ή άλλως είναι επιβεβλημένη;

- Τέλος, θέλουμε να εκφράσουμε τη βαθύτατη ανησυχία μας για το γεγονός ότι ούτε η Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων (ΠΕΦ) ούτε η ΟΛΜΕ εξέφρασαν την παραμικρή διαμαρτυρία για το θέμα αυτό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA

Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ι Α

ISAIAH BERLIN

ΤΕΣΣΕΡΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Μετάφραση: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

«Τα περίφημα *Τέσσερα δοκίμια περί Ελευθερίας*... χαρακτηρίζονται από εκείνον τον ριζοσπαστικό ανθρωπισμό –υπό τη γνησιότερη έννοια του τόσο ταλαιπωρημένου αυτού όρου–, ο οποίος συνδέει τον σερ Isaiah Berlin με μεγάλες μορφές του δέκατου ένατου αιώνα, όπως τον Χέρτσεν και τον Mill, δίνοντάς του συγχρόνως τη δυνατότητα να ανακαλύψει το ίδιο πνεύμα πίσω από την αγριωπή όψη και την αλλοιωμένη φήμη του Karl Marx.»

Observer

«Η *Ιστορική Νομοτέλεια* είναι ό,τι καλύτερο έχει γράψει ο κύριος Berlin μέχρι σήμερα... μια λαμπρή διατράνωση της ανθρώπινης ελευθερίας και του ρόλου της ελεύθερης επιλογής στην ιστορία.»

The Economist

SCRIPTA

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 10 • ΑΘΗΝΑ 10680 • ΤΗΛ.: 3616.528 • FAX: 3616.529

«Εμφιλοχωρούσαι πλάναι...»

του Δώρα Κυριαζή

e-mail: kyrdoris@balkan.auth.gr

Τα πράγματα είναι απλά: τα Βαλκάνια δεν πρόκειται να ηρεμήσουν εάν και εφόσον δεν διευθετηθεί το αλβανικό ζήτημα.

Όποιος έχει διαφορετική άποψη, διαψεύδεται από τα γεγονότα.

Το πρόβλημα είναι πώς την πετυχαίνεις τη διευθέτηση. Ή είσαι δραστήριος και κάνεις μακροπρόθεσμες κινήσεις ή περιορίζεις στο να επαναλαμβάνεις κάθε λίγο και λιγάκι ευχολόγια για ανθρωπιά δικαιώματα κι άλλα ηχηρά παρόμοια.

Φοβάμαι πως σήμερα ζούμε τις συνέπειες της δεύτερης επιλογής.

Όταν χρόνια πριν με ειρηνικά μέσα ζητούσαν οι Αλβανοί της ΠΓΔΜ την ίδρυση πανεπιστημίου στο Τέτοβο, το αίτημά τους δεν συγκίνησε πολύ κόσμο, κάποιιο μάλιστα το θεώρησαν αποσχιστική ενέργεια. Η Ελλάδα ασχολούνταν με το *όνωμα*.

Όταν χρόνια πριν στο Κοσσυφοπέδιο έκλειναν τα σχολεία και το πανεπιστήμιο της Πρίστινα και οι Αλβανοί αντιδρούσαν ειρηνικά (ακολούθησαν τη μέθοδο ειρηνικής αντίστασης του Γκάντι), αυτό δεν ενόχλησε πολλούς, διότι, λέει, ήταν *εσωτερική* υπόθεση του κυρίου Μιλόσεβιτς.

Όσπου με τον καιρό και με την ανοχή πολλών ετοιμάστηκε το εκρηκτικό «μίγμα». Τον Ιούνιο του 1997 συνάντησα στη Θεσσαλονίκη δύο δημοσιογράφους από την Πρίστινα, οι οποίοι φαινονταν ανήσυχοι για το ενδεχόμενο ριζοσπαστικοποίησης του αγώνα των Αλβανών. Ο UCK μόλις είχε κάνει την εμφάνισή του.

Ο Δώρα Κυριαζή γεννήθηκε στο Δέλβινο. Είναι διδάκτωρ γλωσσολογίας και διδάσκει στο Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών του ΑΠΘ.

Και δεν μπορεί να είναι τυχαίο το ότι το Τέτοβο υπήρξε από τις πρώτες εστίες ένοπλων συγκρούσεων Αλβανών και κυβερνητικών δυνάμεων της ΠΓΔΜ.

Να λοιπόν πώς τα εσωτερικά έχουν και την *εξωτερική* εκρηκτική τους διάσταση.

Είναι πολλοί αυτοί που λένε ότι δεν έπρεπε να φτάσουμε εδώ που φτάσαμε. Τώρα όμως τι κάνουμε; Λειτουργούμε πυροσβεστικά και περιστασιακά ή κινούμαστε βάσει μελετημένου σχεδίου;

Γιατί, εντάξει, η ύπαρξη της ΠΓΔΜ, παρά το «αγκάθι» της ονομασίας, είναι στρατηγικής σημασίας για την Ελλάδα. Αυτό όμως προϋποθέτει και ρεαλιστική προσέγγιση του αλβανικού παράγοντα, ο οποίος είναι μέρος του προβλήματος αλλά και μέρος της λύσης του. Υπάρχει τέτοια προσέγγιση; Φοβάμαι πως όχι.

Διότι η εξασφάλιση του απαραβίαστου των συνόρων στα Βαλκάνια δεν μπορεί να εννοηθεί χωρίς το απαραβίαστο των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εθνικών ομάδων που ζουν εντός

των συνόρων αυτών. Σε πρακτικό επίπεδο αυτό σημαίνει ότι υποστηρίζεις το αίτημα για συνταγματικές αλλαγές στην ΠΓΔΜ και πιέζεις για την προώθησή του, παρά τις περί του αντιθέτου αλχημείες του κυρίου Γκλιγκόροφ.

Ρεαλιστική προσέγγιση σημαίνει παραμέρισμα της όποιας (αρνητικής ή θετικής) φόρτισης συνεπάγονται οι διάφοροι μύθοι που δεν ξέρω για πόσον καιρό ακόμα θα ταλαιπωρούν τα Βαλκάνια. Θα ήθελα να αναφερθώ σε ορισμένους απ' αυτούς.

Είναι διαδεδομένη στην Ελλάδα ακόμη και σήμερα η άποψη ότι η Αλβανία απέκτησε κρατική οντότητα χάρη στην επέμβαση, κυρίως, της Ιταλίας και της Αυστρίας. Οι υποστηρικτές της θέσης αυτής θα πρέπει να μας αποσαφηνίσουν αν υπήρχε αλβανικό έθνος κι αν είχε εκδηλωθεί (έστω και καθυστερημένα) εθνικό κίνημα στους κόλπους των Αλβανών. Μια πιο σύνθετη και πιο αντικειμενική προσέγγιση έχει ήδη διατυπωθεί από την ελληνική ιστοριογραφία και θα άξιζε να την μεταφέρουμε αυτούσια:

«Οι Αλβανοί, έπειτα από πολλά χρόνια αγώνα, μπόρεσαν τελικά να ιδρυσουν ένα ανεξάρτητο κράτος. Η συμβολή των εθνικιστών ηγετών στην ίδρυση του νέου κράτους είναι φανερό ότι υπήρξε ουσιαστική. Κατάφεραν κατά κάποιο τρόπο να διεγείρουν την εθνική συνείδηση του λαού. Αυτό, ωστόσο, που πραγματικά έφερε τους Αλβανούς στο σημείο να διακηρύξουν την ανεξαρτησία τους ήταν η σερβική και η ελληνική απειλή διαμελισμού και η ενθάρρυνση που πήραν από την Αυστρία και την Ιταλία, οι οποίες ήθελαν να χρησιμοποιήσουν την Αλβανία για την πραγματοποίηση των δικών τους σκοπών» (Β. Κόντης, *Εναισθητες Ισορροπίες - Ελλάδα και Αλβανία στον 20ό αιώνα*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1994, σελ. 67).

Στην ιστορία των σχέσεων Ελλάδας και Αλβανίας μένει μετέωρη μια παρεξήγηση, η οποία επί τέσσερις δεκαετίες

στάθηκε η αιτία της «εμπόλεμης κατάστασης» μεταξύ των δύο χωρών. Όταν η Ιταλία επιτέθηκε στην Ελλάδα ορμώμενη από το αλβανικό έδαφος, η τελευταία έσπευσε να χαρακτηρίσει την Αλβανία «εχθρική χώρα», παρότι στην ουσία δεν υπήρχε τότε αλβανικό κράτος και η Αλβανία τελούσε υπό κατοχή. Στα μέσα της δεκαετίας του '80 η ελληνική κυβέρνηση ήρε την εμπόλεμη κατάσταση, όμως η πράξη αυτή δεν έχει επικυρωθεί ακόμη από το Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Τις μέρες των νατοϊκών βομβαρδισμών στο Κοσσυφοπέδιο, αντικριζόντας πλήθη ομοεθνών μας να διακηρύττουν τα αισθήματα ειλικρινούς αδελφότητας προς έναν εκ των λαών της Βαλκανικής που περνούσε όντως σκληρή δοκιμασία, θυμηθήκαμε το περίφημο «είμαστε έθνος ανάδελφον» του κυρίου Σαρτζετάκη. Είχαμε ακούσει την εποχή εκείνη και μια κυρία να αναρωτιέται σε ραδιοφωνική εκπομπή: «από πού κι ως πού αδέρφια;» με τους μεν ή τους δε. Κι αν ναι με τους πρώτους, γιατί όχι και με τους δεύτερους;

Παραμένω ακόμα με την απορία γιατί στα συλλαλητήρια αυτά δεν ακούστηκαν καταδικαστικά συνθήματα για τον κύριο Μιλόσεβιτς και για όσους (και στην Ελλάδα) έκαναν την πάπια μπροστά στα «καμώματά» του. Δεν ξέρω αν και κατά πόσο συμφέρουν μακροπρόθεσμα αυτές οι επιμέρους «αδελφότητες» και αν τελικά αξίζει με τη μονομερή στάση μας να εισπράττουμε τη φιλία της μιας πλευράς την ώρα που προκαλούμε τα αισθήματα της άλλης...

Ας μην ξεχνάμε άλλωστε πως δύο μεγάλοι άνδρες του γένους μας, ο Ρήγας και ο Σολωμός, διακήρυσσαν την πανβαλκανική φιλία και συνεργασία ο ένας, και την προσήλωση του έθνους στην αλήθεια ο άλλος.

Παρακολουθώντας προ μηνών τον τηλεοπτικό μαραθώνιο υποστήριξης της κίνησης διανοουμένων και προσωπικοτήτων «Χάρτα του Ρήγα», έμεινα έκπληκτος όταν διαπίστωσα ότι στη διάρκεια τριών και κάτι ωρών δεν εμφανίστηκε στην οθόνη κανένας εκπρόσωπος της αλβανικής διανόησης. Πιθανόν να υπήρχαν –όπως ειπώθηκε– τεχνικά προβλήματα για άμεση τηλεοπτική σύνδεση με τα Τίρανα, αλλά μια γύρα αν κάνανε οι αξιότιμοι κύριοι στην Ομό-

νοια θα βρισκανε σίγουρα κάποιον μεροκαματιάρη Αλβανό, που όλο και κάτι θα ήξερε για το όραμα του Ρήγα. Άσε που στην Αθήνα υπάρχουν δεκάδες αλβανοί δημιουργοί και καλλιτέχνες, υπάρχει μάλιστα και σωματείο των ξενιτεμένων αλβανών λογοτεχνών με τη συμβολική ονομασία «Φως». Αλλά πού τέτοια;

Τα πράγματα είναι απλά: «Δεν τους πάμε τους Αλβανούς»!!!

Απόδειξη; Είδατε ποτέ αλβανό επαίτη να στήνεται σε πολυσύχναστο δρόμο και να έχει δίπλα του πινακίδα που να αποκαλύπτει την εθνικότητά του; Γιατί νιώσανε «μειωμένοι» κάποιοι συνέλληνες, μεταξύ αυτών και εθνοπατέρες, όταν μήνες πριν η εθνική ποδοσφαιρική Αλβανίας νίκησε την εθνική μας; Άλλαξε έκτοτε η πορεία του έθνους;

Τι γίνεται όμως αν και όταν δεν μας πάνε ούτε εκείνοι;

Πιστεύω πως η αξιέπαινη προσπάθεια απομυθοποίησης της αλβανικής ιστορίας, που επιχειρήθηκε πρόσφατα από ομάδα αλβανών και ξένων διανοουμένων (επιστημονική συνάντηση με θέμα «Ο ρόλος των μύθων στην ιστορία και την ανάπτυξη της Αλβανίας» του School for Slavonic Studies, Albanian Section, του πανεπιστημίου Λονδίνου, 1-3 Ιουνίου 1999. Οι ανακοινώσεις δημοσιεύτηκαν στο αλβανικό περιοδικό *Perpjekja* [Προσπάθεια], τ. 15-16, Τίρανα 1999) πρέπει να συνεχιστεί με μια παρόμοια ελληνοαλβανική συνάντηση για τους μύθους που επηρέασαν και επηρεάζουν την πορεία των σχέσεων Ελλάδας και Αλβανίας.

Κλείνοντας θα ήθελα να θυμηθούμε πως έναν αιώνα πριν (1899) το περιοδικό *Ελληνισμός* της ομώνυμης πατριωτικής εταιρείας με έδρα την Αθήνα σε άρθρο του με τίτλο «Έλληνες και Αλβανοί» τόνιζε μεταξύ άλλων ότι «διαστενωτέρας επικοινωνίας... των δύο φύλων, την οποίαν πρέπει να δημιουργήσωμεν, πολλαί πλάναι εμφολοχωρούσαι θα πέσωσι και τα φάσματα τα οποία η σκευωρία των ξένων και των πολιτικών ταχυδακτυλουργών εφιλοτέχνησε, θα εξαφανισθώσιν. Καλλιτέρα γνωριμία υπήρξεν συνώνυμος προς αμοιβαίαν εκτίμησιν και συμπάθειαν πάντοτε»...

Ός τότε, φίλοι, θα μασάμε αλήθειες;...

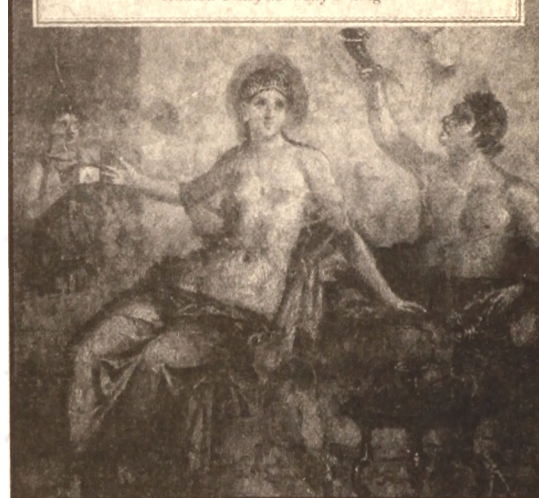
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ANDREW DALBY
SALLY GRAINGER

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

Andrew Dalby και Sally Grainger

Μια συναρπαστική ιστορία της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής διατροφής και μαγειρικής

*

Με 50 αυθεντικές συνταγές προσαρμοσμένες για το σύγχρονο μάγειρα

*

156 σελίδες με 88 εικόνες

Μετάφραση
Νίκη Ζωγράφου

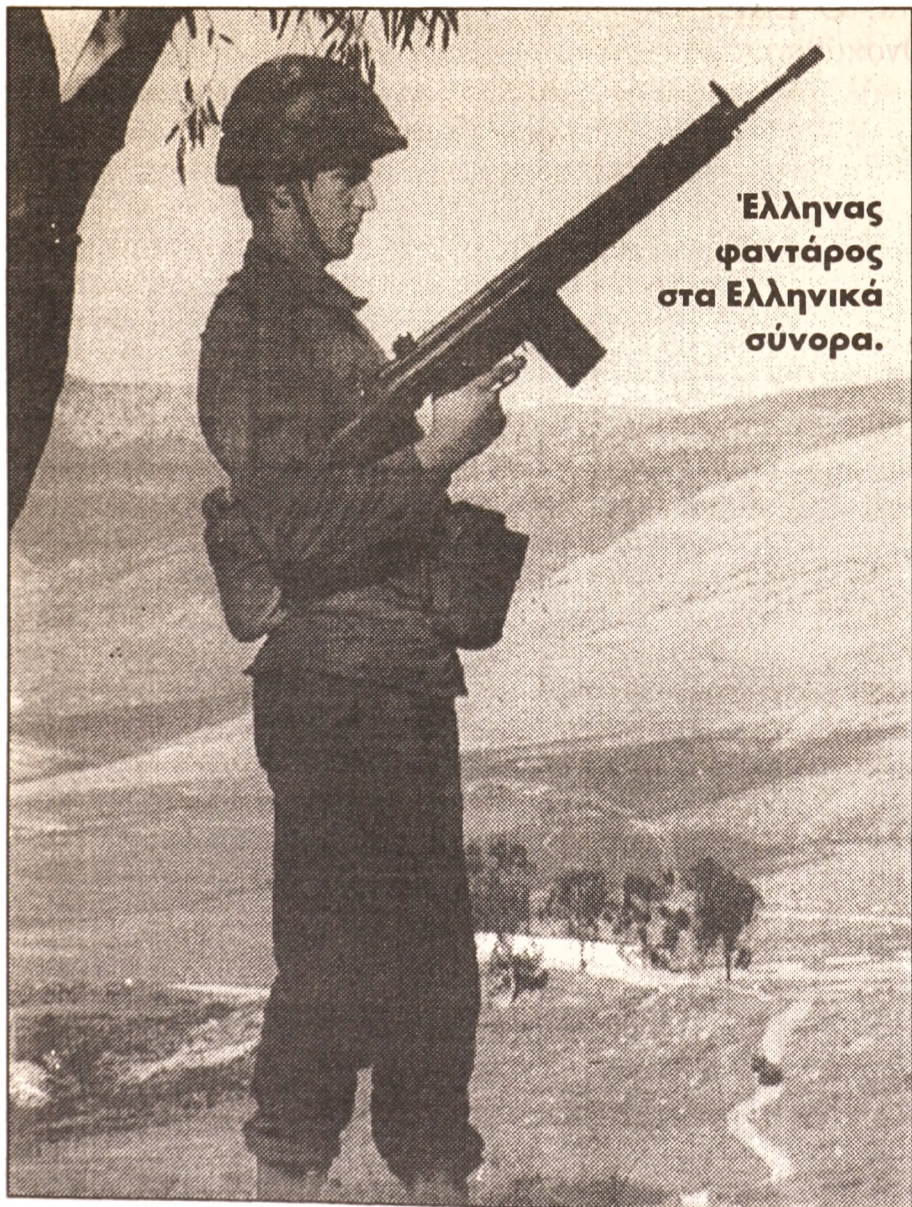
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Άντε Δέλβινο και Τσαμουριά*

του Λάμπρου Μπαλτσιώτη

Ακόμη και σήμερα η λέξη Τσαμουριά είναι άγνωστη στους περισσότερους Έλληνες. Θα την ακούσει κανείς μόνο από Ηπειρώτες που ακόμη τη χρησιμοποιούν, όλο και λιγότερο, για να ορίσουν την συγκεκριμένη περιοχή.¹ Η λέξη έχει εξοστρακιστεί από το επίσημο ελληνικό λεξιλόγιο, όχι μόνο στο πλαίσιο της τοπωνυμικής εθνοκάθαρσης που και σήμερα πραγματοποιείται στην Ελλάδα, αλλά στην προσπάθεια να αποκρυβεί μια πραγματική εθνοκάθαρση. Για τον ελληνικό λόγο η Τσαμουριά δεν υπήρξε, αντίθετα υπάρχει η ελληνική Βόρειος Ήπειρος, με τον καταφανή αλυτρωτικό χαρακτήρα του όρου, που ανάλογα με την εκδοχή της φτάνει μέχρι και το μέσον της Αλβανίας. Για τους Αλβανούς η Τσαμουριά ήταν και είναι η μεγάλη απώλεια, ο «θρήνος» του αλβανικού έθνους, όπως τιτλοφορείται ένα σχετικό βιβλίο. Έχουμε λοιπόν και για τους δύο από μια απώλεια: την Τσαμουριά και την Βόρειο Ήπειρο. Μόνο που στην πρώτη δεν υπάρχει πλέον το υποκείμενο του «θρήνου» στη γη του: βρίσκεται στην Αλβανία.

Πριν όμως προχωρήσουμε, καλό θα ήταν να δούμε μερικές βασικές συνιστώσες του ζητήματος: Στις αρχές του 20ού αιώνα ο αλβανικός εθνικισμός είναι ήδη συγκροτημένος και προσπαθεί να «αντιμετωπίσει» τον ελληνικό στην επέκτασή του στην Ήπειρο. Στους μαξιμαλιστικούς στόχους που θέτει η αλβανική πλευρά (Γιάννινα) όχι μόνο αποτυγχάνει αλλά και κινδυνεύει να χάσει μέχρι και την Κορυτσά και το Αργυρόκαστρο. Όντως, έξω από τα σύνορα του αλβανικού κράτους το 1913 μένουν μεγάλες περιοχές που κατοικούνται από αλβανικό πληθυσμό ή και από αλβανικό πληθυσμό και έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην αλβανική «αναγέννηση». Ας αναφέρουμε για παράδειγμα ότι η πόλη-σύμβολο της Αλβανικής Ιδέας, η Πριζρένη, δεν περιλαμβάνεται στα όρια του κράτους, καθώς και άλλες πόλεις, όπως η Πρέβεζα που η Λέσχη της είναι από τα σημαντικότερα κέντρα του πρώιμου αλβανικού εθνικισμού. Αντίθετα στα όριά του περιλαμβάνεται μια ελληνόφωνη περιοχή στη δυτικότερη νότια Αλβανία. Η περιοχή νότια των Αγ. Σαράντα-Δέλβινου και Αργυροκάστρου που φτάνει ανατολικά μέχρι το Πωγώνι, «τα 100 χωριά», κατοικείται σχεδόν αποκλειστικά από ελληνόφωνο πληθυσμό. Νότια

Στην Αλβανία ο απλός λαός παλεύει καθημερινά προκειμένου να αντιμετωπίσει το σοβαρό πρόβλημα για την επιβίωση. Δύο γέροντες σε πλατεία των Τιράνων.

όμως από αυτή την ελληνόφωνη περιοχή –και εδώ συνίσταται η ιδιαιτερότητα της αλβανόφωνης Τσαμουριάς– μέσα στο σημερινό ελληνικό κράτος –αν εξαιρεθεί η περιοχή της Κονίσπολης– ξεκινά και σταδιακά επεκτείνεται στην ενδοχώρα μια εξίσου συμπαγής αλβανόφωνη περιοχή που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του νομού Θεσπρωτίας (εκτός από το ανατολικότερο), φτάνει στο νοτιοδυτικό άκρο του νομού Ιωαννίνων και λίγο πολύ καταλαμβάνει τουλάχιστον το βόρειο μισό του νομού Πρέβεζας: ιδού η «πραγματική» Τσαμουριά. Ο αλβανόφωνος πληθυσμός σ' αυτές τις περιοχές ήταν συμπαγής, όχι όμως θρησκευτικά ομοιόμορφος. Στο νότιο τμήμα (σχηματικά σε όλο τον σημερινό νομό Πρέβεζας) οι οικισμοί είναι αποκλειστικά χριστιανικοί ενώ στο βορειότερο χριστιανικοί και μουσουλμανικοί. Οι αλβανόφωνοι χριστιανοί θα ταυτιστούν με το ελληνικό κράτος. Οι μουσουλμάνοι θα αποτελέσουν την αλβανική μειονότητα του Μεσοπολέμου, τους γνωστούς Τσάμηδες,² μετά την «αποτυχία» της Ελλάδας να τους συμπεριλάβει στην ανταλλαγή των πληθυσμών με την Τουρκία. Ο μουσουλμανικός αυτός πληθυσμός αξιόπιστα υπολογίζεται για το 1940 σε 20.000 άτομα, με εξαιρετικά απίθανο το να έφτανε τις 25.000. Το πρόβλημα της ελληνικής πολιτικής όμως δεν ήταν ο αριθμός, αλλά το ότι ο πληθυσμός ήταν γεωγραφικά συγκεντρωμένος, βρισκόταν μέσα σε μια συμπαγή αλβανόφωνη περιοχή στο ελληνικό έδαφος και κοντά στα σύνορα με την Αλβανία. Η συμπεριφορά των ελληνικών αρχών απέναντι στην μειονότητα δεν ήταν η καλύτερη και προκαλούσε δικαιολογημένες ή και αδικαιολόγητες αντιδράσεις του πληθυσμού. Η συμβίωση των δύο θρησκευτικών ομάδων έγινε σταδιακά προβληματική. Ο εκτοπισμός άρρενων Τσάμηδων πριν τον πόλεμο και η συμπεριφορά των αρχών αλλά και μερίδας των χριστιανών απέναντι στον μουσουλμανικό πληθυσμό κυρίως τους μήνες του πολέμου εμπέδωσε την διάρρηξη της συμβίωσης των δύο ομάδων. Το 1942 το μεγα-

λύτερο τμήμα των Τσάμηδων, υπό την καθοδήγηση της ελίτ των μπέηδων, δηλ. των μεγαλοϊδιοκτητών γης που είχαν θιχθεί από το ελληνικό κράτος, συνεργάζεται με τις δυνάμεις κατοχής και δημιουργεί μια υποτυπώδη αλβανική-τσάμικη εξουσία. Προβαίνει σε μια σειρά ωμοτήτων εναντίον του χριστιανικού πληθυσμού. Το 1944 τα πράγματα αντιστρέφονται. Ο ΕΔΕΣ διαπράτει αυτό που σήμερα ονομάζεται εθνοκάθαρση. Η σφαγή του άμαχου πληθυσμού στην Παραμυθιά, η εκ θεμελίων καταστροφή και συμβολική εξαφάνιση κάθε ίχνους του κεντρικού τζαμιού της πόλης, η παρότρυνση ή και με τη βία μετακίνηση ελληνόφωνου ή βλαχόφωνου πληθυσμού από γειτονικές περιοχές στα τσαμοχώρια καταδεικνύουν μια σχηματοποιημένη πολιτική εκδίωξης του πληθυσμού. Ο χριστιανικός πληθυσμός συμμετέχει στις νέες ωμότητες και στις σφαγές, όπως άλλωστε και ο μουσουλμανικός τα προηγούμενα χρόνια, ωθούμενος και από περισσότερο ή λιγότερο σημαντικά οικονομικά κίνητρα, το βασικότερο από τα οποία ήταν το ζήτημα της ιδιοκτησίας της γης. Το επίσημο ελληνικό κράτος «βολεύεται» από αυτήν την πολιτική του ΕΔΕΣ –άλλωστε σε λίγο ο ΕΔΕΣ γίνεται κράτος– και αρνείται την επιστροφή των εκδιωγμένων Τσάμηδων. Με μια σειρά δίκες κεκλεισμένων των θυρών, συνοπτικές και προβληματικές ως προς την τήρηση των δικονομικών διαδικασιών –ή αυτό που στις μέρες μας θα λέγαμε δικαίωμα σε «δίκαια δίκη»–, δικάζονται απόντες και καταδικάζονται σε θάνατο εκατοντάδες άρρενων Τσάμηδων, σε μερικές περιπτώσεις χωρίς να ευσταθούν οι κατηγορίες.

Έκτοτε η παρουσία των Τσάμηδων, τα γεγονότα του 1940-1945 αλλά και η αλβανοφωνία της περιοχής απαλείφονται από τον ελληνικό επίσημο και ανεπίσημο λόγο. Ακόμη και οι ίδιες οι κοινότητες στην περιοχή προτιμούν να μην αναφέρονται σε αυτά τα ζητήματα. Η «ιστορία» των Τσάμηδων δεν γράφεται πουθενά. Μετά από μερικές προπαγανδιστικού

Η αλβανική ύπαιθρος έχει αφεθεί να ρημάξει...

χαρακτήρα αναφορές, όπως το μικρό βιβλίο του Χ. Λάμπρου με τον χαρακτηριστικό τίτλο *Οι Τσάμηδες και η Τσαμουριά-Απόγονοι παλαιών εξωμοτών, χθεσινοί δοσίλογοι και εγκληματίαι πολέμου, σημερινά πρωτοπαλλήκαρα του κομμουνιστοσυμμοριτισμού*, εκδομένο το 1949, ακολουθεί σιωπή. Η πρακτική είναι γνωστή και ακολουθείται και στις άλλες δύο «ευαίσθητες» περιοχές, στη Μακεδονία και τη Θράκη. Η ακαδημαϊκή κοινότητα, και σ' αυτή την περίπτωση, αγνοεί την ύπαρξη του ζητήματος. Το γράψιμο της ιστορίας επιχειρείται πολύ αργότερα. Είτε από τοπικούς λογίους είτε όχι, η συνταγή είναι γνωστή: τονισμός των ωμοτήτων των Τσάμηδων, «γονιδιακή» εξήγηση της συμπεριφοράς τους και πλήρης απόκρυψη των σφαγών και της εθνοκάθαρσης. Ο Βασίλης Κρασίτης με δύο βιβλία, το 1986 και το 1992, και ο Δημήτρης Μιχαλόπουλος το 1993 διαμορφώνουν πλέον την ελληνική αφήγηση για την ταραγμένη περίοδο. Στο πρώτο βιβλίο του Βασίλη Κρασίτη μια σελίδα και μόνον αφιερώνεται στην εκδίκηση, όπως αναφέρεται, των χριστιανών.³ Ιδεολογικό ενδιαφέρον από την άλλη έχει η αναφορά στην κοινή καταγωγή μουσουλμάνων και χριστιανών, όπως πιο ενεργά παρουσιάζεται στο βιβλίο του Κρασίτη *Αρβανίτες - «παγά λαλέουσα» Ελληνισμού και Ορθοδοξίας*, που κυκλοφορεί το 1989. Αν εξαιρέσει κανείς το έργο του Ν.Γ. Ζιάγκου για την Αντίσταση στην Ήπειρο (οι πρώτοι τόμοι εκδίδονται το 1978), ο οποίος προσπαθεί με νηφαλιότητα να δει τα γεγονότα της Κατοχής, όπως επίσης και τις νηφάλιες αναφορές στο έργο του Γιάννη Σάρρα, γνωρίζουμε μόνο ένα άρθρο που συζητά με σοβαρότητα τα γεγονότα και το όλο ζήτημα: Πρόκειται για ένα μικρό αλλά εκπληκτικής διεισδυτικότητας άρθρο του Γιώργου Μαργαρίτη στον *Πολίτη*.⁴

Η αλβανική οπτική είναι βέβαια εντελώς διαφορετική. Ο ιδιότυπος αλβανικός εθνικισμός του Χότζα χρησιμοποιούσε ως βασικό του εργαλείο το ιδεολόγημα του αδικημένου λαού. Η «άδικη» μοιρασιά των αρχών του 20ού αιώνα στα Βαλκάνια που αφήνει το μισό αλβανικό έθνος εκτός συνόρων δεν βρίσκεται σε αντίθεση με τον ιστορικό υλισμό αλβανικού τύπου: έθνος αυτόχθον και αρχαιότατο, ηρωικό αν και ταλαιπωρημένο από κατακτητές και επιβούλους, που πρέπει να στηριχθεί στις δικές του δυνάμεις. Μια ματιά στα αλβανικά σχολικά εγχειρίδια της εποχής είναι ενδεικτική: η Τσα-

μουριά συνιστά τμήμα των αλβανικών εδαφών. Παρόλα αυτά διατηρείται, ειδικά για την Τσαμουριά, ένα χαμηλό προφίλ, ούτε και συνδέεται ποτέ το Τσάμικο με την ελληνική μειονότητα στην Αλβανία.

Αντίθετα με την Ελλάδα που αρχίζει να ξεχνά τα δικά της «εθνικά εδάφη» της Βορείου Ηπείρου, παρόλη την αντίδραση μιας σημαντικής μερίδας και του πολιτικού κόσμου,⁵ τα πράγματα μετά το 1991 στην Αλβανία είναι διαφορετικά. Οι Τσάμηδες στην αρχή και η Τσαμουριά αργότερα, αν και δεν απασχολούν την αλβανική κοινωνία, βγαίνουν στο προσκήνιο. Αρχίζουν να εκδίδουν βιβλία, να δραστηριοποιούνται και γίνονται ορατές πολιτικά οι οργανώσεις των Τσάμηδων. Απέναντι στις αιτιάσεις της ελληνικής πλευράς⁶ για την ελληνική μειονότητα στην Αλβανία, η αλβανική πλευρά προτάσσει την (μουσουλμανική) αλβανική μειονότητα της Τσαμουριάς. Ο λόγος σιγά σιγά σχηματοποιείται: Γενοκτονία, 200.000 Τσάμηδες, μειονότητα που μάλιστα υποφέρει (εννοώντας τους αλβανόφωνους χριστιανούς), και μια περιοχή από την Πρέβεζα μέχρι τα Γιάννινα στην καλύτερη εκδοχή της, ή μέχρι την Καρδίτσα και την Φλώρινα στην πιο γραφική της. Ένας λόγος γεμάτος μίσος αναπτύσσεται ταχύτατα. Τα δύο τελευταία χρόνια μπορούμε να μιλήσουμε για μια μικρή συγγραφική και εκδοτική έκρηξη. Δεν συνιστούν πρόβλημα οι κατάλογοι των -υπαρκτών ούτως ή άλλως- θυμάτων που είναι πολλαπλάσιοι των αντίστοιχων ελληνικών, ούτε ακόμη-ακόμη και η απόκρυψη των ωμοτήτων των Τσάμηδων. Ανησυχητικό είναι ότι αυτός ο αλυτρωτικός λόγος, γεμάτος μίσος, διαπερνάει οτιδήποτε βγαίνει στο φως σχετικά με την Τσαμουριά. Η ακαδημαϊκή κοινότητα συμμετέχει με τον δικό της τρόπο, προσπαθώντας για παράδειγμα να τονίσει την υπαρκτή σε κάποιο βαθμό -και αποσιωπημένη από την ελληνική πλευρά- συμμετοχή Τσάμηδων στο πλευρό του ΕΛΑΣ, ή αποκαθιστώντας τους αριθμούς τους, όμως ο πυρήνας του λόγου είναι ίδιος. Περισσότερο ανυσοχητικό είναι ότι η αλβανική κοινωνία αρχίζει να αγοράζει τους αντίστοιχους χάρτες και τα σχετικά βιβλία, να θεωρεί την Πρέβεζα και τα Γιάννινα, ακόμη και την Καστοριά και τη Φλώρινα σκλαβωμένα αλβανικά εδάφη. Μαζί με την Τσαμουριά άλλωστε χωράνε και άλλα πολλά: η συμπεριφορά των ελληνικών αρχών στους μετανάστες, η πάντα ευνοημένη ελληνική

μειονότητα στην Αλβανία, ενίοτε και οι Αρβανίτες.⁷ Αν και τα παραπάνω δεν έχουν αγγίξει τον επίσημο πολιτικό αλβανικό λόγο, η συγκυρία –που σε σημαντικό βαθμό τα δημιούργησε– επιτρέπει τη διάχυσή τους σε ένα τμήμα του αλβανικού πληθυσμού.

Μπορεί κανείς να εντοπίσει μνημεία μίσους, όπως το βιβλίο *Rikthim ne Cameri* του Arben Kondi, εκδομένο το 2001, ή εθνικιστικού παραλληλήματος. «*Το εθνικό μας μέλημα σήμερα είναι: Η εθνική λύση του προβλήματος (Τσαμουριά - Δίβρη [ενν. την Δημοκρατία της Μακεδονίας] - Κόσοβο) πρέπει να έχει μια στρατηγική, μια πλατφόρμα και ένα γενικό παρανομαστή, υπόθεση που αποτελεί την ουσία της ύπαρξης του αλβανισμού.*»,⁸ γράφεται σε ένα βιβλίο εξομοιώνοντας την Τσαμουριά με το Κόσοβο και το «Τέτοβο».

Σαν... απάντηση στα παραπάνω, στην *Καθημερινή της Κυριακής* (24/6/2001), ο Κ. Ιορδανίδης αιτείται από την ελληνική πλευρά να διαπραγματευτεί «*την παροχή ουσιαστικής και ευρύτατης αυτονομίας στην περιοχή της Βορείου Ηπείρου*». Η «απάντηση» αυτή δεν θα πρέπει να φοβίζει αντίστοιχα τους Αλβανούς (της Αλβανίας), παρόλο που η πηγή εκφοράς της έχει μεγάλη βαρύτητα. Η Τσαμουριά δεν μπορεί, εκ των πραγμάτων, να προκαλέσει εθνικά ρίγη στους Αλβανούς. Ας σκεφτεί κανείς ότι είναι δύσκολο να προκαλέσει το Κόσοβο. Η αλβανική κοινωνία, όπως διαμορφώνεται, μας επιτρέπει να πιστεύουμε ότι και σήμερα ακόμη η ίδια θεωρεί τέτοια ζητήματα ήσσονος σημασίας, και πάνω από όλα, να επιμένουμε στην μέτρηση των πραγματικών διαστάσεων των ιδεολογικών μεταβολών που συντελούνται. Άλλωστε το Τσάμικο θα μπορούσε να είχε γίνει πρωτοσέλιδο το 1991, το 1994, το 1995, και μάλιστα όταν οι αναφορές στο ζήτημα γίνονταν από κυβερνητικά στελέχη ή υπουργούς.

Ίσως κανείς να μην μπορεί να κάνει ακριβείς προβλέψεις για το μέλλον μερικών περιοχών των Βαλκανίων. Το να αρχίζει όμως μια ρητορεία, της οποίας τα πρώτα δείγματα είδαμε ήδη στην τηλεόραση –ότι απειλείται ένα τμήμα της ελληνικής επικράτειας–, είναι ιδιαίτερα επίφοβο. Γιατί στις μέρες μας αναμένεται να αγκαλιάσει όλο το πολιτικό φάσμα (από το ΚΚΕ και την Κανέλλη μέχρι την ακροδεξιά). Απέναντι σ' αυτή την πραγματικότητα μπορεί κανείς να προκρίνει μερικές λύσεις. Η πρώτη είναι η εκμετάλλευση του αλτρωτικού λόγου και η δημιουργία ενός ακόμη φανταστικού κινδύνου-απειλής. Η δεύτερη είναι η σιωπή. Η τρίτη, που θεωρούμε μονόδρομο, είναι η όσο το δυνατόν αντικειμενική εξέταση των ιστορικών γεγονότων και η νηφάλια ανάγνωση της συγκυρίας και των ζητημάτων που έχουν πολιτική και νομική υπόσταση στο νεοφιλελεύθερο περιβάλλον που ανήκουν η Ελλάδα και η Αλβανία, όπως αυτό των περιουσιών. Η απόκρυψη του παρελθόντος ή ο προπαγανδιστικός εξωραϊσμός του και η αποφυγή της πραγματικότητας έχουν αποδειχθεί οι χειρότεροι τρόποι αντιμετώπισης υπαρκτών ή «ανύπαρκτων» ζητημάτων.

Έτσι, ο γράφων ως «επιθετική ελληνική πολιτική» θα πρότεινε στην ελληνική κυβέρνηση να χρηματοδοτήσει τη μετάφραση στα αλβανικά του εξαιρετικού από κάθε άποψη βιβλίου του Βασίλη Γκουρογιάννη *Το ασημόχορτο ανθίζει*.⁹

*στίχος κοινός στο ελληνικό και αλβανικό δημοτικό τραγούδι.

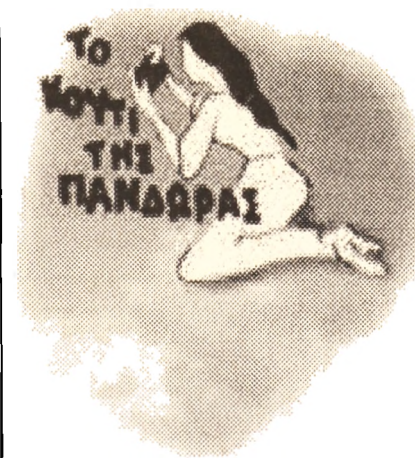
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο ακριβής οριοθέτηση της Τσαμουριάς άλλωστε εξαρτάται από πολιτικές τοποθετήσεις.
2. Τσάμηδες ονομάζονταν παλιότερα (μέχρι το 1945) και οι αλβανόφωνοι χριστιανοί της περιοχής. Η διακριτότητα της ομάδας καθοριζόταν μεταξύ άλλων από το ότι μιλούσε τσάμικα, τα οποία συνιστούν μια υποδιάλεκτο των τόσκιων.
3. Βλ. Κραφίτης Β., *Οι μουσουλμάνοι Τσάμηδες της Θεσπρωτίας*, Αθήνα [1986].
4. « Η σκοτεινή πλευρά των εθνικών θριάμβων. Θεσπρωτία 1941-44 και οι Τσάμηδες», *Ο Πολίτης*, τευχ. 117, Ιανουάριος 1992, σ. 44-47.
5. Αρκεί να ρίξει κανείς μια ματιά στους χαιρετισμούς που απευθύνθηκαν στο συνέδριο για την Βόρειο Ήπειρο που διοργάνωσε το 1990 ο Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης Σεβαστιανός. Ας μην ξεχνάμε ότι εισήγηση σ' αυτό το συνέδριο έκανε και ο Κώστας Καραμανλής. Να πώς έκλεισε τις εργασίες του ο μητροπολίτης: «*Λευτεριά στη Βόρειο Ήπειρο*». (βλ. *Το Βορειοηπειρωτικό Ζήτημα, Πρακτικά Β' Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου*, Αθήνα 1992).
6. Η οποία μέχρι το 1995-1996 αφήνει να υφίσταται μια ανεπίσημη πολιτική αλτρωτισμού για την Βόρειο Ήπειρο.
7. Αν και θα ήταν ενδιαφέρον απ' την άλλη, κάποιος να συγκρίνει τον λόγο ανάλογων γραπτών για την Βορειο Ήπειρο.
8. Α. Kotini, *Tre guret e zes ne Preveze*, Tiranë 2000, σ. 22.
9. Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 1996 (α' έκδοση 1992).

Το Κουτί της Πανδώρας

www.pandorabooks.gr

Το ελληνικό καλλιτεχνικό βιβλιοπωλείο
στο Διαδίκτυο

- Λιθογραφίες Ελλήνων καλλιτεχνών
- Έλληνες συγγραφείς σε Γαλλικά και Αγγλικά
- Λογοτεχνία ελληνική & ξένη
- Ιστορία-Πολιτική-Φιλοσοφία
- Σινεμά-θέατρο-φωτογραφία
- Λευκώματα-Ελλάδα
- Βιβλία για την τέχνη
- Νέες κυκλοφορίες
- Best seller
- Παιδικά

Από τα σοκάκια
της Πλάκας, τώρα...
στους αιθέρες του Διαδικτύου!

- Ασφαλείς συναλλαγές με πιστωτικές κάρτες
- Αποστολή σε όλο τον κόσμο

Δώρα Σκουντριάνου

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Προς γενίκευση της αστάθειας

Ενα βήμα πριν από τον ολοκληρωτικό εμφύλιο πόλεμο βρέθηκε τις τελευταίες μέρες η ΠΓΔΜ. Μάλιστα τη Δευτέρα 26 Ιουνίου η πρωτεύουσα της χώρας πέρασε μια νύχτα αγωνίας. Όλα φαίνεται ότι άρχισαν το απόγευμα της ίδιας μέρας, όταν η αποχώρηση αλβανών ανταρτών χωρίς να παραδώσουν τα όπλα από το χωριό Αρετσινόβο – ύστερα από συμφωνία με την κυβέρνηση – εξαγρίωσε ακραία σλαβομακεδονικά στοιχεία.

Περίπου 1000 οργισμένοι διαδηλωτές, πολιόρκησαν, εισέβαλαν και κατέλαβαν το κτήριο του κοινοβουλίου, το οποίο αποτελεί και έδρα του προέδρου της κυβέρνησης.

Πρωταγωνιστής αυτού του μικρο-πραξικοπήματος φέρεται ο εθνικιστής υπουργός Εσωτερικών Λιούπτσε Μποσκόφσκι του VMRO. Λίγο νωρίτερα η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε προχωρήσει σε οικονομικό εκβιασμό (καρότο και μαστίγιο) προς την ΠΓΔΜ. «Ή σταματάτε να επιδιώκετε στρατιωτική νίκη επί των ανταρτών και επαναλαμβάνετε τις διαπραγματεύσεις για πολιτικές μεταρρυθμίσεις ή χάνετε την οικονομική βοήθεια», ήταν το μήνυμα που έλαβε η υπουργός Εξωτερικών της ΠΓΔΜ Λίνκα Μίτρεβα, η οποία παρίστατο στο συμβούλιο γενικών υποθέσεων στο Λουξεμβούργο στις 25 Ιουνίου. «Οι 15 συνειδητοποίησαν ότι οι συνεχείς επισκέψεις του Χαβιέ Σολάνα είχαν πάρει τη μορφή κωμωδίας, γι' αυτό και όρισαν τον υπουργό Αμύνης της Γαλλίας Φρανσουά Λεοτάρ ως μόνιμο εκπρόσωπο του Σολάνα στα Σκόπια.

**Η γειτονική μας
χώρα βρίσκεται
για μια ακόμα
φορά σε
απόσταση
αναπνοής από το
χάος**

Η γειτονική μας χώρα βρίσκεται για μια ακόμα φορά σε απόσταση αναπνοής από το χάος. Οι δραματικές εξελίξεις των τελευταίων εικοσιτετραώρων αποτελούν επαρκή απόδειξη. Από το διάγγελμα του προέδρου της ΠΓΔΜ Μπόρις Τραϊκόφσκι για αυτοσυγκράτηση, μέχρι την αναζωπύρωση των συγκρούσεων και τις εμπρηστικές δηλώσεις κάποιων στρατιωτικών ηγετών των ανταρτών, όλα δείχνουν πως βρισκόμαστε μπροστά στη διαφαινόμενη αποσύνθεση της γειτονικής μας χώρας, η οποία, αν τελικά πραγματοποιηθεί, θα έχει αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις στην ευρύτερη Βαλκανική. Θ' ανοίξει ανάλογες ορέξεις στην τουρκική μειονότητα της Βουλγαρίας και στην ουγγρική στην Βοϊβοντίνα και στη Ρουμανία.

Ήδη πρόσφατα (20 Ιουνίου) η ουγγρική κυβέρνηση με ειδικό νόμο που υιοθέτησε, προσφέρει προνόμια στους Μαγιάρους των γειτονικών κρατών. Η απόφαση αυτή, που χαρακτηρίστηκε από τον σύγγραφο υπουργό Εξωτερικών ως αφετηρία «για την επανένωση του ουγγρικού έθνους» το οποίο διαμελίστηκε με τη Συνθήκη του Τριανόν το 1920, ενισχύει τις τάσεις για νέες εστίες αστάθειας στη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Όσο διατηρείται η εστία έντασης στην ΠΓΔΜ τόσο θα ανοίγουν οι ορέξεις άλλων. Μόνο αν η Δύση κόψει τη φόρα στον αλβανικό εθνικισμό θα επανέλθει η σταθερότητα στην περιοχή. Για φανταστείτε στα προβλήματα που έχει προκαλέσει το «όνειρο» της «Μεγάλης Αλβανίας» να προστεθεί κι εκείνο της «Μεγάλης Ουγγαρίας»...

Όλοι δηλώνουν «νικητές» στις εκλογές

Αυτές οι βουλευτικές εκλογές στην Αλβανία ήταν οι «πιο ειρηνικές». Σύμφωνα με τις αναφορές των διεθνών παρατηρητών που παρακολούθησαν όλες τις φάσεις της ψηφοφορίας, η εκλογική διαδικασία ήταν τίμια. Πρόκειται για την πιο «καθαρή» αναμέτρηση στη μετακομμουνιστική ιστορία της Αλβανίας, υποστηρίζουν οι παρατηρητές του ΟΑΣΕ. Ο αντιπρόεδρος της κοινοβουλευτικής συνέλευσης του ΟΑΣΕ Μπρους Τζορτζ τόνισε ότι αυτές οι εκλογές ήταν ένα ακόμα βήμα προς την ενδυνάμωση της δημοκρατίας στην Αλβανία. «Όμως δεν είμαστε τόσο αφελείς για να πιστέψουμε ότι δεν υπήρξαν και παρατυπίες σε μερικές περιπτώσεις» είπε ο αξιωματούχος του ΟΑΣΕ.

Οι εκλογές της περασμένης Κυριακής έγιναν σε εντελώς διαφορετικό κλίμα από την προηγούμενη αναμέτρηση. Πριν από τέσσερα χρόνια η Αλβανία βρισκόταν στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Σήμερα η κατάσταση είναι σαφώς καλύτερη, η τάξη έχει αποκατασταθεί σε γενι-

κές γραμμές και η οικονομία έχει κάνει κάποια βήματα προόδου. Ο κυβερνητικός συνασπισμός υπό τους σοσιαλιστές του πρωθυπουργού Ιλίρ Μέτα προχώρησε σε κάποιες βελτιώσεις στον τομέα της υποδομής, η οικονομία παρουσιάζει σταθερή ανάπτυξη, αλλά τα κρούσματα της διαφθοράς δεν έχουν εκλείψει και η ανεργία βρίσκεται στο 20%. Επίσης η κυβέρνηση Μέτα κατάφερε να κερδίσει την εύνοια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ επειδή κράτησε μετριοπαθή στάση καθ' όλη τη διάρκεια της αναταραχής στο γειτονικό Κοσσυφοπέδιο και την ΠΓΔΜ. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου τα διεθνή πρακτορεία υπογράμιζαν το γεγονός ότι η αλβανική κυβέρνηση καταδίκασε την εθνικιστική βία στη γειτονιά της, αν και δεν παρέλειπαν να σημειώσουν ότι ο Μέτα και οι περί αυτόν στηρίζουν το γενικό αίτημα των αλβανοφώνων για τη χορήγηση περισσότερων δικαιωμάτων.

Όσον αφορά στα αποτελέσματα των εκλογών του πρώτου γύρου (ο δεύτερος στις 9 Ιουλίου), το σοσιαλιστικό κυβερ-

νών κόμμα ανακοίνωσε ότι έχει κερδίσει σε 45 εκλογικές περιφέρειες από τις 100 συνολικά. Οι σοσιαλιστές υποστηρίζουν ότι σε 37 περιφέρειες θα χρειαστεί να γίνει επανάληψη της ψηφοφορίας. Από τη δική του πλευρά το Δημοκρατικό Κόμμα του Μπερίσα κατήγγειλε βία και νοθεία και επέμεινε ότι επαναληπτική ψηφοφορία πρέπει να γίνει και στις 100 εκλογικές περιφέρειες.

Υπό αυτές τις συνθήκες ήταν αδύνατο να βγουν επίσημα αποτελέσματα, έστω και προσωρινά, και ίσως η επίσημη ανακοίνωση των νικητών να καθυστερούσε ως τον επόμενο γύρο των εκλογών.

Σχετικά με την ελληνική μειονότητα εκφράζεται ικανοποίηση για τις συνθήκες συμμετοχής των μελών της στις εκλογές όχι όμως και για τα αποτελέσματα τα οποία δεν μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικά για το συνδυασμό ΚΕΑΔ (Κίνηση της Ένωσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) και της Ομόνοιας. Το κρίσιμο σημείο για την ΚΕΑΔ-Ομόνοια είναι αν θα κατορθώσει να συγκεντρώσει το ποσοστό του 2,5% που απαιτείται για να συμπεριληφθεί στην αναλογική κατανομή των εδρών και να εκλέξει 1-6 βουλευτές.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

Ένα νέο κεφάλαιο για τη Σερβία

Ακριβώς δέκα χρόνια από την έναρξη της Γιουγκοσλαβικής σύγκρουσης (25/6/91) και ύστερα από πολλούς μήνες αντιπαραθέσεων και πολιτικής διαμάχης, η νέα κυβέρνηση της Γιουγκοσλαβίας έκανε το πρώτο αποφασιστικό βήμα για την ενίσχυση των σχέσεών της με τη διεθνή κοινότητα αποφασίζοντας να συνεργαστεί με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και να εκδώσει τον πρώην Πρόεδρο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς.

Πίσω από τις κινήσεις της Γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης βρίσκεται ο πρωθυπουργός της Σερβίας Ζόραν Τζίντζιτς ο οποίος θεωρεί ότι η νέα πολιτική του Βελιγραδίου απαιτεί τον εξορκισμό του τραγικού παρελθόντος. Μετά τη σύλληψη του Μιλόσεβιτς άρχισε να γίνεται και στη Σερβία μια αποτίμηση της υπερδεκαετούς διακυβέρνησης από αυτόν τον μοιραίο Σέρβο ηγέτη. Ο απολογισμός είναι πραγματικά τραγικός για τον Μιλόσεβιτς, ο οποίος αφού στα

13 χρόνια της διακυβέρνησής του έριξε τη χώρα σε δεινή κρίση, τώρα καλείται να λογοδοτήσει στη Χάγη για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Όμως το πιο εντυπωσιακό στοιχείο στην πορεία του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς ήταν ότι κατάφερε να κρατηθεί στην εξουσία για 13 χρόνια, παρά το γεγονός ότι έχασε τέσσερις πολέμους. Κατάφερε σε κρίσιμες στιγμές να μετατρέπει τις ήττες της χώρας του σε προσωπικές πολιτικές νίκες. Το 1987 ο Μιλόσεβιτς τίθεται επικεφαλής του ΚΚ στη Σερβία αντικαθιστώντας την καταρρέουσα αριστερή ιδεολογία με τον εθνικισμό. Το 1989 κερδίζει τεράστια δημοτικότητα μιλώντας με θέρμη υπέρ των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου και υποσχόμενος να τους προστατεύσει από την κακομεταχείριση των Αλβανών, που αποτελούν την πλειοψηφία. Τον ίδιο χρόνο γίνεται πρόεδρος της Σερβίας και καταργεί την αυτονομία των σερβικών επαρχιών του Κοσσυφοπεδίου και της

Βοϊβοδίνας, για να πατάξει τα αποσχιστικά κινήματα.

Ακολουθούν οι συρράξεις στη Σλοβενία, την Κροατία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το 1995 υπογράφει τη συμφωνία του Ντέιτον. Στη συνέχεια το Κοσσυφοπέδιο, που έγινε η αφετηρία για την άνοδό του στην εξουσία, έμελλε να τον οδηγήσει και στην πτώση. Η εθνοκάθαρση που διέπραξε στο Κοσσυφοπέδιο οδήγησε στους νατοϊκούς βομβαρδισμούς και στη διεθνή απομόνωση της Γιουγκοσλαβίας. Αναγκάζεται να υποχωρήσει επιτρέποντας την ανάπτυξη νατοϊκών δυνάμεων στην περιοχή αλλά δεν εγκαταλείπει την εξουσία. Γίνεται ο πρώτος ενεργειαρχηγός κράτους που κατηγορείται για εγκλήματα πολέμου από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

Με τη σύλληψη του Μιλόσεβιτς έκλεισε ένα κεφάλαιο της ιστορίας των Βαλκανίων. Όμως ένα νέο κεφάλαιο ανοίγει στη Σερβία με την προσαγωγή του Μιλόσεβιτς στο δικαστήριο της Χάγης, η οποία ενδέχεται να ανοίξει όχι έναν αλλά πολλούς ασκούς του Αιόλου.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

Όχι στην «Ευρώπη-Φρούριο»

Το πρόβλημα των προσφύγων και της λαθρομετανάστευσης

Εκπατρισμένος, ξεριζωμένος, ξενιτεμένος, εκτοπισμένος. Λέξεις-κλειδιά που διεκδικούν το νόημά τους ανάμεσα στην οδύνη και τη λύτρωση, έννοιες που καθορίζουν τη σχέση όσων ζουν σε μια χώρα άλλη από τη δική τους¹.

Τα τελευταία χρόνια η ισχυροποίηση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μετανάστευση απασχολεί σοβαρά τις Βρυξέλλες, που επιχειρούν να δρομολογήσουν μια κοινή πολιτική ασύλου με βάση τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε του Οκτωβρίου του 1999. Στο Τάμπερε της Φινλανδίας, οι «15» επαναβεβαίω-

σαν τη σημασία που αποδίδουν «στον απόλυτο σεβασμό του δικαιώματος του κάθε ανθρώπου να ζητά άσυλο». Συμφώνησαν επίσης να «συνεργαστούν για την υιοθέτηση ενός κοινού ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου βασισμένου αποκλειστικά στην εφαρμογή της Σύμβασης του 1951 για το καθεστώς των Προσφύγων, διασφαλίζοντας έτσι τον απόλυτο σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης, ότι δηλαδή κανείς δεν θα εξαναγκαστεί να επιστρέψει σε εδάφη όπου κινδυνεύει από διώξεις». Επίσης υπογράμμισαν ότι το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου αρχικά θα περιλαμβάνει «μια σαφή και εύχρηστη διαδικασία για

τον καθορισμό του κράτους που είναι αρμόδιο για την εξέταση του αιτήματος ασύλου και κοινά κριτήρια για τις δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα» (Tampere European Council, Presidency Conclusions, 15-16 Οκτωβρίου 1999). Στις 8 Φεβρουαρίου του 2001 οι υπουργοί Εσωτερικών της ΕΕ, και στις 3 Απριλίου του 2000 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή² συμφώνησαν στην επιτάχυνση της ολοκλήρωσης όσον αφορά στην πολιτική τους για το άσυλο. Μάλιστα ο σουηδός υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου Κλίγκβαλ δήλωσε ότι στόχος της Ευρώπης είναι να ολοκληρωθεί μέχρι το 2004 η πρώτη φάση της εναρμόνισης στο θέμα της μετανάστευσης. Τελευταία εκδηλώνονται πολλές πρωτοβουλίες σχετικά με το ευαίσθητο θέμα της λαθρομετανάστευσης. Μια απ' αυτές ήταν και η βρετανοϊταλική συμφωνία για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης από τα Βαλκάνια προς τη δυτική Ευρώπη. Μάλιστα την ανακοίνωσαν με κοινό τους άρθρο στην εφημερίδα *Ομπσέρβερ* οι πρωθυπουργοί των δύο χωρών Μπλερ και Αμάτο στις 4 Φεβρουαρίου του 2001. Ο βρετανός πρωθυπουργός και ο ιταλός ομόλογός του δηλώνουν πως σκοπεύουν να επιβάλλουν αυστηρότερες ποινές στους δουλεμπόρους και σε όσους μεταφέρουν «ανθρώπινο φορτίο»! Για το σκοπό αυτό θα αποστείλουν αστυνομικές δυνάμεις αλλά και αξιωματούχους για να επανδρώσουν τα γραφεία μετανάστευσης στη Βοσνία, προκειμένου να βοηθήσουν τις Αρχές της Βοσνίας στον καλύτερο έλεγχο των συνόρων. Η Βοσνία θεωρείται η «πύλη» των δυτικών Βαλκανίων για την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ το 10% των λαθρομεταναστών εισέρχεται στις ευρωπαϊκές χώρες από τη Βοσνία. Σε διάστημα δύο μηνών 3.469 Ιρανοί πέρασαν στη

Βοσνία από το αεροδρόμιο του Σεράγεβο, αλλά μόνο 312 επέστρεψαν στο Ιράν. Με δικαιολογία ένα προσκύνημα στα «ιερά εδάφη» της Βοσνιακής Ομοσπονδίας έφτασαν στο Σεράγεβο στο ίδιο χρονικό διάστημα και 2.905 Τούρκοι, εκ των οποίων μόνο 513 αποχώρησαν. Κανένας στο Σεράγεβο δεν έχει καμιά αμφιβολία για τον αληθινό σκοπό αυτών των ταξιδιών. Η Δημοκρατία της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, που ουσιαστικά διοικείται από τη νατοϊκή δύναμη SFOR και τις γραφειοκρατίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΗΕ, έχει γίνει το μεγαλύτερο εφελτήριο για τη μετάβαση των λαθρομεταναστών στην Ευρώπη³.

Το σχέδιο Μπλερ-Αμάτο για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης, προβλέπει τη λήψη αυστηρών μέτρων εναντίον των εγκληματικών οργανώσεων των δουλεμπόρων και προτείνει μια ριζική αναθεώρηση της πολιτικής που ακολουθούν μέχρι σήμερα οι ευρωπαϊκές χώρες. «Κάθε μέρα διαβάζουμε και ακούμε ιστορίες για τα αποτρόπαια που συμβαίνουν σε λαθρομετανάστες από τους δουλεμπόρους», γράφουν οι Τόνι Μπλερ και Τζουλιάνο Αμάτο και συνεχίζουν: «πολλοί απ' αυτούς τους δουλεμπόρους είναι ταυτόχρονα έμποροι ναρκωτικών και έμποροι λευκής σάρκας»⁴.

Οι δύο πρωθυπουργοί καταλήγουν ότι πολύ σύντομα η Βρετανία και η Ιταλία θα αναθέσουν σε ειδικούς την αναγνώριση «επιχειρησιακών στόχων», όπως είναι οι συμμορίες που ασχολούνται με το δουλεμπόριο γυναικών και το εμπόριο λευκής σάρκας. Λίγες μέρες μετά τη δημοσίευση του κοινού άρθρου των Μπλερ και Αμάτο, ο βρετανός υπουργός Εσωτερικών Τζακ Στρο είχε θέσει το θέμα (8 Φεβρουαρίου 2001) στη Στοκχόλμη στο Συμβούλιο Υπουργών. «Οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα το θέμα της λαθρομετανάστευσης, αφού η πίεση από τις χώρες όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα δε γίνονται σεβαστά, αναμένεται να αυξηθεί!» δήλωσε στους δημοσιογράφους ο βρετανός υπουργός⁵. Είναι προφανές ότι όλη αυτή η συζήτηση για μια κοινή πολιτική στο θέμα του ασύλου έχει θέσει σε αμφισβήτηση τις αρχές της Συνθήκης της

Γενεύης του 1951 για τους Πρόσφυγες.

Έστω κι αν κάποιος δεν το ομολογούν, είναι προφανές ότι θα ήθελαν μια «Ευρώπη-Φρούριο». Πολύ σωστά ο Κόφι Ανάν δήλωσε από τη Γενεύη ότι «η Ευρώπη μοιάζει αυτή τη στιγμή να λέει όχι στη μετανάστευση. Η εντύπωση που υπάρχει είναι ότι οι ευρωπαίοι πολιτικοί υιοθετούν νόμους δημαγωγικού χαρακτήρα, που έρχονται σε αντίθεση με τον πλούτο της ΕΕ»⁶. Επίσης και η Ύπατη Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Μέρι Ρόμπινσον αρνήθηκε αυτή την προσέγγιση του ζητήματος της λαθρομετανάστευσης, όπως διατυπώθηκε από τον βρετανό υπουργό στη Στοκχόλμη και ζήτησε από τις χώρες της Ευρώπης να αντιμετωπίσουν με μεγαλύτερη ευαισθησία το ζήτημα. Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκαν και οι αντιδράσεις του Ύπατου Αρμοστή για τους πρόσφυγες και πρώην πρωθυπουργού της Ολλανδίας Ρουντ Λούμπερς, ο οποίος ζήτησε από την πολιτισμένη Ευρώπη να εγκαταλείψει τη λογική που θέλει απλώς να κρατήσει όσο γίνεται πιο μακριά της τους πρόσφυγες.

Η καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης και του σύγχρονου δουλεμπορίου απασχόλησε σε μεγάλο βαθμό και την 23η ετήσια γαλλοβρετανική συνάντηση κορυφής που πραγματοποιήθηκε στην πόλη Καόρ της νοτιοδυτικής Γαλλίας στις 9 Φεβρουαρίου του 2001. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα του γαλλικού Τύπου ο Μπλερ άσκησε πιέσεις στον Σιράκ για αυστηρότερους ελέγχους στα λιμάνια απέναντι από τις βρετανικές ακτές⁷. Συμφώνησαν για μέτρα πιο αυστηρού ελέγχου σε ό,τι αφορά τη συγκοινωνία μεταξύ των δύο χωρών, αλλά η Γαλλία διαφώνησε με την επιστροφή στο έδαφος της παράνομων μεταναστών που θα συλλαμβάνονται στη Βρετανία. Άλλωστε οι Γάλλοι θεωρούν ότι η φιλελεύθερη πολιτική του Λονδίνου για τη χορήγηση άδειας παραμονής και εργασίας καθιστά τη Βρετανία ιδιαίτερα προσφιλή προορισμό για λαθρομετανάστες⁸. Μόνο το 2000 η Βρετανία βρέθηκε αντιμέτωπη με τον αριθμό ρεκόρ των 97.860 σε ό,τι αφορά στις αιτήσεις για πολιτικό άσυλο, ξεπερνώντας και τη Γερμανία που είχε 78.000 αιτήσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

DENIS RICHARDS

Ιστορικός

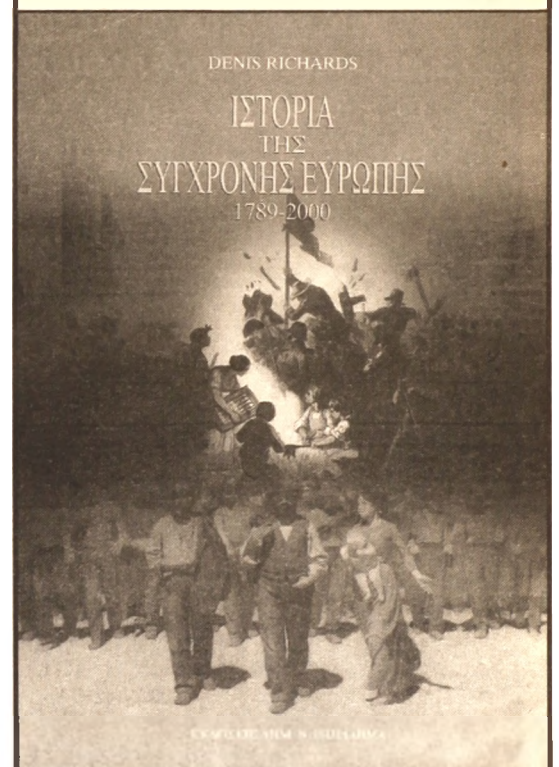
ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Από τη γαλλική επανάσταση
ως το τέλος του 20ου αιώνα

Με ειδικό Παράρτημα
για την Ελληνική Ιστορία

Μετάφραση
Φ. Κ. ΒΩΡΟΣ

Δεμένο
με 788 σελίδες, 71 εικόνες
εκτός κειμένου και 23 χάρτες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Μετά τη Βρετανία και τη Γερμανία, ακολουθούν η Ολλανδία με 43.900 πρόσφυγες (+10%), το Βέλγιο (42.690) και η Γαλλία (38.590). Το 2000 η Ευρώπη «υποδέχθηκε» 390.000 πρόσφυγες (+0,5%) σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ οι υποψήφιοι πρόσφυγες προέρχονταν κυρίως από τη Γιουγκοσλαβία (52.300), το Ιράκ (34.700), το Αφγανιστάν (28.800) και το Ιράν (27.100). Αυτό δεν είναι όμως παρά η κορυφή του παγόβουνου, σημειώνει ο απεσταλμένος της γαλλικής εφημερίδας *Le Figaro* στη Στοκχόλμη. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευγοροί στους πρόσφυγες που ζητούν άσυλο επειδή διώκονται ή επειδή γίνε-

ται πόλεμος στην πατρίδα τους, πρέπει να προστεθούν άλλα 500.000 άτομα το χρόνο. Η κατάσταση αυτή οδήγησε πολλές χώρες να σκληρύνουν τη στάση τους. Για παράδειγμα, η Δανία εξετάζει το ενδεχόμενο να φυλακίζει τους πρόσφυγες που παραβιάζουν το νόμο, ενώ η Ισπανία υιοθέτησε πιο αυστηρή νομοθεσία σε σχέση μ' αυτή που ακολουθούσε μέχρι πρόσφατα.

Με δεδομένο το γεγονός ότι ο πληθυσμός της Ευρώπης θα αρχίσει να μειώνεται από το 2025 (σύμφωνα με τον ΟΗΕ απαιτούνται 50-80 εκατομμύρια ξένοι μέχρι το 2050, μόνο για να διατηρηθεί η ισορροπία εργαζομένων-συνταξιούχων), είναι άραγε προς το συμ-

φέρον της Ευρώπης να λείει «όχι» στη μετανάστευση;

Οι προβλέψεις της Δημογραφικής Υπηρεσίας του ΟΗΕ αναφέρουν ότι μεταξύ του 1995 και του 2050 ο πληθυσμός των περισσότερων χωρών της Ευρώπης, καθώς και της Ιαπωνίας, θα μειωθεί. Μάλιστα σε χώρες όπως η Βουλγαρία, η Εσθονία και η Ιταλία αυτή η μείωση θα κυμανθεί από ένα τέταρτο ως και ένα τρίτο του πληθυσμού, ενώ θα μειωθεί και ο πληθυσμός της Γερμανίας από 82 σε 73 εκατομμύρια, της Ιταλίας από 57 σε 41 εκατομμύρια και της Ιαπωνίας από 126 σε 104 εκατομμύρια¹⁰.

Έτσι, και στο πεδίο της γεννητικότητας η διατλαντική πλάστιγγα γέρνει προς τη μεριά των ΗΠΑ, που αν συνεχίσουν να δέχονται τους ίδιους αριθμούς μεταναστών με τη δεκαετία του '90, ο προβλεπόμενος πληθυσμός για το 2050 θα ξεπεράσει κατά πολύ αυτόν της ΕΕ, αυξανόμενος από 278 εκατομμύρια σε 349 εκατομμύρια. Αντιθέτως η υπογεννητικότητα στην Ευρώπη είναι τόσο υψηλή, που για να διατηρήσει η Ευρώπη, ανατολική και δυτική, το 2050 τον πληθυσμό της στα επίπεδα του 1995, θα χρειαστεί να αποτελείται κατά 18% ως 29% από τους μετανάστες που έφτασαν μετά το 1995 καθώς και τους απογόνους τους. Κι όλα αυτά απλώς για τη διατήρηση του πληθυσμού.

Είναι προφανές ότι η Ευρώπη βρίσκεται μπροστά σ' ένα τρομερό δίλημμα. Διέρχεται σοβαρή δημογραφική κρίση και καλείται να επιλέξει ανάμεσα στη μετανάστευση, ώστε να διατηρήσει μια ισορροπία μεταξύ ενεργού-μη ενεργού πληθυσμού της και στη μεταρρύθμιση του γενναίου συνταξιοδοτικού της συστήματος. Αυτό είναι το μήνυμα που στέλνει ο ΟΗΕ με την έκθεσή του για τη δημογραφική κατάσταση της Γηραιάς Ηπείρου. Σύμφωνα με την έκθεση, αν η Ευρώπη λύσει το πρόβλημα, τότε τα επόμενα 25 χρόνια θα πρέπει να δεχτεί πάνω από 150 εκατομμύρια ξένους¹¹. «Θέλαμε να παραθέσουμε τα στοιχεία του προβλήματος», λέει ο Ζοζέφ Αλφρέντ Γκρενπλά, υπεύθυνος του τομέα θνησιμότητας και μετανάστευση της υπηρεσίας του ΟΗΕ για τον πληθυσμό. «Οι κυβερνήσεις είναι αυτές που θα λάβουν τις τελικές αποφάσεις, αλλά για να κάνουν τις σωστές επιλογές, θα πρέπει

να γνωρίζουν όλες τις παραμέτρους». Οι παράμετροι είναι οι εξής: α) η μείωση του συνολικού πληθυσμού σε απόλυτες τιμές (με σταθερή εξέλιξη, η Ευρώπη θα χάσει πέντε εκατομμύρια κατοίκους ως το 2025 και 40 εκατομμύρια ως το 2050), β) η μείωση του πληθυσμού που είναι ικανός για εργασία και γ) η μείωση στο ήμισυ της σημερινής σχέσης των τεσσάρων εργαζομένων ανά έναν συνταξιούχο.

Με βάση αυτές τις διαπιστώσεις οι δημογράφοι του ΟΗΕ υπολόγισαν τα ποσοστά των μεταναστών που είναι απαραίτητα για τη διατήρηση της σημερινής οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας. Τα συμπεράσματά τους περιέχονται στη σχετική έκθεση στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω, όπου η μετανάστευση προτάσσεται ως λύση για τη μείωση και τη γήρανση του πληθυσμού. Τις ίδιες περίπου διαπιστώσεις κατέθεσαν και οι ειδικοί που συμμετείχαν στη διεθνή διάσκεψη για τη μετανάστευση που έγινε στη Ρώμη στις 12-14 Ιουλίου του 2000. «Οι μεταναστευτικές πολιτικές μεταξύ χωρών σε δημογραφική κάμψη και χωρών με υψηλή αύξηση του πληθυσμού θα μπορούσαν να αμβλύνουν τις τάσεις αύξησης του πληθυσμού και να χαλαρώσουν τις περιφερειακές πιέσεις από τη γήρανση. Η αυξημένη είσοδος μεταναστών έχει το πλεονέκτημα να επιδρά άμεσα και ισχυρά στον πληθυσμό εργασιμής ηλικίας λόγω της νεανικής ηλικιακής διάρθρωσης των μεταναστών», υποστήριξε ο οικονομολόγος και στέλεχος του ΟΟΣΑ Ιγκνάσιο Βίσκο¹².

Χρειάζεται σήμερα μια ολοκληρωμένη πολιτική για τη «ρυθμισμένη» μετανάστευση η οποία θα απαντά στα ερωτήματα από πού θα έλθουν οι μελλοντικοί μετανάστες και πώς θα ενσωματωθούν σε μια Ευρώπη η οποία παρά την

αυξανόμενη συνειδητοποίηση των προβλημάτων συνεχίζει να επιδεικνύει μια λανθάνουσα ευρωρατιστική δυσφορία¹³.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλέπε, Τσβετάν Τοντόροφ, *Ο εκπατρισμένος*, Πόλις 1999. Ο Βούλγαρος Τσβετάν Τοντόροφ, ένας από τους κορυφαίους θεωρητικούς της λογοτεχνίας και ιστορικούς των ιδεών, εγκατέλειψε το 1963 την τότε κομμουνιστική Βουλγαρία κι εγκαταστάθηκε στη Γαλλία αλλά δεν έπαψε να αναρωτιέται για τη σχέση του με τη νέα του πατρίδα. Στο βιβλίο αυτό συνδέει την προσωπική του εμπειρία με τα οικουμενικά ερωτήματα για τη διπλή ταυτότητα, για τη διαφορετικότητα, την ξενοφοβία και το ρατσισμό.
2. Βλ. «*La Commission européenne propose d'harmoniser les conditions d'accueil des demandeurs d'asile*», *Le Monde* της 4ης Απριλίου του 2001.
3. Robert Fisk: «Ο δρόμος για την Ευρώπη περνάει από το Σεράγεβο», *Ta Nea / The Independent* της 7ης Φεβρουαρίου του 2001.

4. *Observer* της 4ης Φεβρουαρίου του 2001.
5. *Καθημερινή* της 9ης Φεβρουαρίου του 2001.
6. *Μακεδονία* της 11ης Φεβρουαρίου του 2001.
7. Βλ. ενδεικτικά *Le Monde* και *Le Figaro* της 10ης Φεβρουαρίου του 2001.
8. Βλ. *Le Monde* της 9ης Φεβρουαρίου του 2001, «*La Grande Bretagne veut une revision du droit d'asile pour enrayer l'afflux d'immigrants*», ανταπόκριση του Patrice Claude από το Λονδίνο.
9. Philippe Gelie: «*Front Commun contre les marchands d'esclaves*», εφημ. *Le Figaro* της 10ης Φεβρουαρίου του 2001.
10. «*Η ελπίδα βρίσκεται στους... μετανάστες*», ρεπορτάζ της Ευρυδικής Μπερσέ στην εφημ. *Καθημερινή* της 22ας Μαρτίου του 2000.
11. Η έκθεση του ΟΗΕ παρουσιάστηκε αναλυτικά στην εφημ. *Το Βήμα* της 11ης Αυγούστου 2000 με τον τίτλο: «*Η Ευρώπη αντιμέτωπη με νέο κύμα μετανάστευσης*».
12. Βλ. αναλυτικά «*Η Ευρώπη αναζητεί μεταναστευτική στρατηγική*» στην *Καθημερινή* της 13ης Μαΐου 2001.
13. Κλάους Μπάντε: «*Η αυξανόμενη μετανάστευση δεν μας απαλλάσσει από την ανάγκη μεταρρυθμίσεων*», στην εφημ. *Καθημερινή* της 13ης Μαΐου 2001.

Πέτρος Μαρτινίδης

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΝΗΜΗΣ

[Αστυνομικό Μυθιστόρημα]

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ 17ο ΤΕΥΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ο λόγος περί «Αρετής»...

Η απαγόρευση του ισλαμικού Κόμματος της Αρετής, παρ' όλες τις «θεατρικές» αντιδράσεις σύσσωμου του τουρκικού πολιτικού κόσμου, φαίνεται ότι ικανοποίησε όλες τις πλευρές, ακόμα και τις «αγορές», με εξαίρεση τους λίγους ειλικρινείς υποστηρικτές του εκδημοκρατισμού της χώρας.

Η κυβέρνηση ανακουφίστηκε διότι η διατύπωση της απόφασης του συνταγματικού δικαστηρίου δεν οδήγησε τη χώρα σε πρόωρες εκλογές, σώζοντας έτσι τους καρεκλοκένταυρους και, παρεμπιπτόντως, το πρόγραμμα σταθεροποίησης της οικονομίας. Οι «αγορές», ο νέος αυτός παγκόσμιος όρος που τους τελευταίους μήνες πρωτοστατεί στην δημόσια συζήτηση στην Τουρκία, ανακουφίστηκαν καθώς απομακρύνθηκε ο φόβος εκλογών και άμεσης αστάθειας. Ήδη τις τελευταίες ημέρες το χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης σημειώνει άνοδο ενώ η απόφαση της απαγόρευσης κάθε άλλο παρά πανικό προκάλεσε στους οικονομικούς κύκλους, που μέσα στην κυριολεκτική αδυναμία τους να προγραμματίσουν το μέλλον αγκιστρώνονται στο παρόν.

Αλλά και στον χώρο του πολιτικού ισλάμ η αναμενόμενη απαγόρευση αποκλιμάκωσε κάπως τις εντάσεις ανάμεσα στους συντηρητικούς του κ. Ερντογάν και τους προοδευτικούς του κ. Γκιούλ. Η απαγόρευση άνοιξε το δρόμο για την διάσπαση του πολιτικού ισλάμ και τώρα οι δύο ομάδες εξετάζουν τις ισορροπίες δυνάμεων για την δημιουργία νέων πολιτικών σχημάτων.

Η δυναμική που ενδέχεται να δημιουργήσει ένα νέο κόμμα των προοδευτικών του, πιθανόν να αλλάξει τον πολιτικό ορίζοντα στην Τουρκία, αν και προς το παρόν φαίνεται ότι οι ηγέτες του προοδευτικού ισλάμ συζητούν ακόμα προς ποια κατεύθυνση θα προσανατολιστούν. Ένας συνδυασμός, κατά το πρότυπο του Οζάλ, μετριοπαθούς ισλαμισμού, εθνικισμού και φιλελευθερι-

σμού, αφού φαίνεται να έχουν την υποστήριξη των ισχυρών ισλαμικών οικονομικών κύκλων, είναι ο πιο πιθανός προσανατολισμός, εκτιμούν πολιτικοί αναλυτές επισημαίνοντας ωστόσο ότι ένα τέτοιο επίτευγμα δεν θα είναι εύκολο.

Προς το παρόν οι ανεξάρτητοι βουλευτές του απαγορευμένου κόμματος γίνονται στόχος των προσπαθειών προσέλκυσης των τεσσάρων κομμάτων που παραμένουν στην εθνοσυνέλευση, κυρίως του Κόμματος της Εθνικιστικής Δράσης (MHP) του κ. Μπαχσελί. Ο ηγέτης του MHP έσπευσε να καθησυχάσει τις αγορές ότι ακόμα και αν το κόμμα του αυξήσει τους βουλευτές του, δεν θα αλλάξει το πρωτόκολλο συμφωνίας ανάμεσα στα άλλα δύο κόμματα του κυβερνητικού συνασπισμού και ο κ. Ετζεβίτ θα παραμείνει στην θέση του πρωθυπουργού.

Όλοι τώρα περιμένουν αν οι πολυπόθητες και πολυσυζητημένες τροπολογίες του συντάγματος του 1982 θα ολοκληρωθούν το ερχόμενο φθινόπωρο ή αν οι τούρκοι πολιτικοί θα παραμείνουν στα λόγια.

Η απαγόρευση του Κόμματος της Αρετής μπορεί να γίνει η αφετηρία για μια πραγματική αλλαγή στο σύνταγμα, λένε αναλυτές και σημειώνουν ότι η αλλαγές που προβλέπονται δεν αφορούν μόνο στο νόμο για την απαγόρευση των πολιτικών κομμάτων αλλά καλύπτουν ένα τεράστιο φάσμα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της χώρας και θα επιβεβαιώσουν την θέληση για πραγματική προσέγγιση με το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Βέβαια η κατάσταση στην οικονομία απασχολεί ιδιαίτερα τον δημόσιο διά-

λογο και φαίνεται ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά όσο πολλοί θέλουν να τα παρουσιάσουν.

Η δαμόκλειος σπάθη κρέμεται πάντα πάνω από την τουρκική οικονομία και η έλλειψη αποφασιστικότητας της σημερινής κυβέρνησης δεν βοηθά τις προσπάθειες του κ. Ντερβίς.

Το αληθινό πλήγμα θα σημειωθεί αν η κυβέρνηση δεν καταφέρει να συμφωνήσει για την αναθεώρηση του συντάγματος, λένε στην Άγκυρα και περιμένουν να καταλήξουν οι ζυμώσεις στον χώρο του πολιτικού ισλάμ, ευχόμενοι ότι η οικονομία δεν θα προδώσει προς το παρόν την Τουρκία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΡΕΤΑΙΟΣ

Κωνσταντινούπολη, 27/6/2001

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Τα έργα του Φρίντριχ Νίτσε σε καινούρια μετάφραση του Ζήση Σαρίκα

- Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
- Πέρα από το καλό και το κακό
- Το λυκόφως των ειδώλων - Αντίχριστος - Ίδε ο άνθρωπος
- Η θέληση για δύναμη

- Τζέρυ Μπράουν Η άλλη Αμερική
- Καρλ Πολάνυι Ο μεγάλος μετασχηματισμός

- Λιούις Μάμφορντ Η ιστορία των ουτοπιών
- Μαρία Λουίζα Μπερνέρι Περιήγηση στην Ουτοπία
- Μάρτιν Μπούμπερ Μονοπάτια στην Ουτοπία
- Ζαν Μπωντριγιάρ Η καταναλωτική κοινωνία
- Πωλ Βιριλιό Η πληροφορική βόμβα
- Στέφανος Μπαλής Μαθηματικά και ποίηση
- Χριστίνα Φλόκα Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
- Χάννα Άρεντ Για την επανάσταση
- Νικόλαος Μουτσόπουλος Διαδρομή αυτογνωσίας. Τα χρόνια της παιδείας
- Χρίστος Τσολάκης Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική
- Γιώργος Χουρμουζιάδης Λόγια από χόμα

- Ετέλ Αντνάν Περί πόλεων και γυναικών
- Εντουάρ Ντυζαρντέν Έδρεψε δάφνες
- Λώρενς Στερν Αισθηματικό ταξίδι
- Τόμας Μπέρνχαρντ Οι Φτηνοφαγάδες
- Άνα Νόβακ Οι ατυχίες της ψυχής

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

37003 Σκόπελος

Τηλ. 0424-23277, 23283
031-263363

Επισημαίνουμε

Μικροπολιτική – Μεγαλοάγνοια

Είναι ανόητο αλλά και αναπόφευκτο η αισθητική των κρατούντων να χαρακτηρίζει –συχνά προσβάλλοντας– την αισθητική όλων μας. Η έλλειψη καλλιτεχνικής παιδείας, η μείωση των όποιων standards όσον αφορά στον πολιτισμό, η σύγχυση της τέχνης με την ψυχαγωγία και τα υποπροϊόντα της, η ταύτιση της πολιτιστικής έκφρασης με την αγοραία προβολή και η εξίσωση του θεάματος με την πνευματική εγρήγορση και ανησυχία συνιστούν βασικές παραμέτρους του ύφους –κοινώς στιλ– της εποχής. Και το πλέον οξξύμωρο: τον πολιτισμό (φιλοδοξούν να) κατευθύνουν οι πολιτικοί με την επίπλαστη παιδεία και τις ποικίλες εξαρτήσεις τους κι όχι οι πρωτογενείς δημιουργοί με την αγωνία και τον αγώνα τους. Έτσι δεν είναι καθόλου περίεργο το ότι δαπανώνται δισεκατομμύρια με άλλοθι τον πολιτισμό και με στόχο την show biz, την ευήθεια της πολιτιστικής βιομηχανίας που έλεγε κι ο Adorno και τα –προφανή– συμφέροντα των επαγγελματιών του cultural management.

Τό 'χουμε ξαναπεί κι άλλες φορές απ' αυτή τη στήλη. Χρήματα υπάρχουν για τον πολιτισμό, κονδύλια εξευρίσκονται, εκδηλώσεις προικοδοτούνται πλουσιοπάροχα, μόνο που βρίσκονται σε λάθος κατεύθυνση. Όλα κινούνται από τις «δεσμεύσεις», τις «υποχρεώσεις», ή τις «σκοπιμότητες» των κρατούντων σε σχέση με τις «καλλιτεχνικές ανησυχίες» της εντόπιας νομενκλατούρας και τα «πνευματικά σκιρτήματα» των νεόπλουτων. Στο θέμα αυτό επιτρέψτε μου να είμαι κοινωνικά «ρατσιστής». Άνθρωποι χωρίς παιδεία είναι αδύνατον να παράγουν παιδεία, άνθρωποι άμουσοι και χυδαίοι –δείτε τις φάτσες και τη δημόσια εικόνα τους– είναι αδύνατον να εκπροσωπούν τον πολιτισμό; Αντίθετα, σ' ό,τι κι αν κάνουν, βάζουν πρώτο το δικό τους συμφέρον, την προβολή, τη «μαγκιά», το πείσμα τους. Ένα πείσμα κάνει τον κ. Χρήστο να μονοπωλεί τις μουσικές εκδηλώσεις του τόπου υποβαθμίζοντας έναν χώρο σαν το μέγαρο σ' επίπεδο προσωπικού καπρίτσιου. Το μέγαρο δεν έχει διευθυντή (πλην του κ. Χρήστου) και απορροφά το ένα τρίτον του προϋπολογισμού του ΥΠΠΟ, πράγμα απαράδεκτο. Όσοι παρακολούθησαν το «ανεξάρτητο» Womad κατάλαβαν τι σημαίνει πρωτογενές και τι επίπλαστο, τι αυθεντικά λαϊκό και τι λαϊκίζον. Χώρια που αυτό το άψογα οργανωμένο γεγονός στοίχισε –συγκριτικά– τίποτα.

Ένας τόπος λοιπόν που συγχέει τη διασκέδαση με την τέχνη είναι φυσικό να παραδίδει το Ολυμπείο στον Vangelis ανεπιγνώτως, ερήμην της ιστορίας και του δέους που η ιστορία δημιουργεί. Παράλληλα αγνοεί τους αληθινούς δημιουργούς που αγωνίζονται να εκφράσουν την ιδιαιτερότητα της εποχής μέσα από την ιδιαιτερότητα της μορφής. Στην τέχνη υπάρχουν δυο ειδών δημιουργοί: αυτοί που εικονογραφούν την εποχή τους κι αυτοί που την ερμηνεύουν (αν δεν την ανατρέπουν κιάλας). Υπάρχει ένα τέτοιο δυναμικό στην Ελλάδα σήμερα· και υπάρχει σ' όλους τους τομείς, μόνο που η πολιτική ηγεσία εγκλωβισμένη στους μηχανισμούς της αγοράς, την μικροπολιτική και τη μεγαλοάγνοιά της αρνείται να δει και ν' αξιοποιήσει.

Έτσι προκύπτουν οι ποικίλοι Vangelis, η βεβήλωση των ιστορικών χώρων, η κατασπατάληση των χρημάτων, η αποθέωση του τσίρκου ως πολιτιστικού γεγονότος. Το ενάμισυ δισεκατομμύριο του Vangelis θα ήταν πολύτιμη ωστική δύναμη για τους αληθινούς δημιουργούς στη σοβαρή μουσική, στο θέατρο, στα εικαστικά, στην διεθνή εκπροσώπηση της χώρας. Αντ' αυτού ο Vangelis στο Ολυμπείο διεκδικεί το γάμο του kitsch με το Χόλυγουντ και το διαζύγιο της ελαφράς –έστω– μουσικής από την αξιοπρέπεια και την αισθητική. Τέλος η «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» έδειξε από νωρίς το αληθινό της πρόσωπο. Ένα πρόσωπο Μέδουσας που νεκρώνει κάθε αυθεντικό καλλιτεχνικό σκίρτημα.

Υ.Γ. Ο Vangelis είναι εδώ με ό,τι εκπροσωπεί. Είναι όμως ντροπή να σιωπούν τόσο προκλητικά όσοι εκπροσωπούν κάτι άλλο.

Μάνος Στεφανίδης

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• Να μην πάτε στη Μύκονο για weekend, αλλά να καλέσετε τους φίλους σας για φαγητό. Μπορείτε να βρείτε συνταγές από το νησί μέσα στις σελίδες του βιβλίου *Μυκονιάτικη Μαγειρική-Ψηφίδες Πολιτισμού* του Δημήτρη Ρουσούνελου το οποίο καταγράφει σχεδόν το σύνολο της γαστρονομίας του νησιού και συνάμα δίνει σημαντικά λαογραφικά στοιχεία γι' αυτό το «παρεξηγημένο» νησί.

• Την επομένη, σινεμαδάκι για να δείτε το *Μετά τα Μεσάνυχτα* του Μάρτιν Σκορτζέζε, που ο χαρακτηρισμός «εφιαλτική κωμωδία» του ταιριάζει απόλυτα. Βγαίνοντας, σίγουρα θα νιώσετε τυχεροί.

• Στο «Πολύεδρο» της Πάτρας εκθέτει τη δουλειά του ο Βαγγέλης Διονάς. Ζωγραφικά έργα και χαρακτηριστικά που εξερευνούν τη σχέση του με τη θάλασσα θα εκτίθενται μέχρι τις 20 Αυγούστου.

• Μέχρι τις 5 Ιουλίου στην «Αίγλη» του Ζαππείου η μεξικάνα τραγουδίστρια Μάρθα Μορελεόν θα ερμηνεύει τραγούδια από τη Νικαράγουα, την Κούβα και το Μεξικό, ενώ το πρώτο μέρος του προγράμματος θα είναι αφιερωμένο στο Μάνο Χατζιδάκι.

• Στο Ρέθυμνο το Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας Ρεθύμνης φιλοξενεί τρεις φωτογραφικές εκθέσεις στην Δημοτική Πινακοθήκη Λ. Κανακάκης. Οι ενότητες τιλοφορούνται «Κοινότητες», «Περιοχές» και «Βγαίνοντας από τα χρόνια του πολέμου (1940-1960)». Μέχρι τις 30 Αυγούστου.

• Δυο άγιοι και μια νεράιδα του ελληνικού τραγουδιού θα βρίσκονται το Σάββατο 30 Ιουνίου στο θέατρο Πέτρας της Πετρούπολης. Ο λόγος για τον Θανάση Παπακωνσταντίνου, τον Σωκράτη Μάλαμα και την Μελίνα Κανά. Πρόκειται για μια σπουδαία συνάντηση καλλιτεχνών που προσφέρουν, αν μη τι άλλο, ζέστη στις καρδούλες μας.

B O M B I Δ I A
πολιτιστικής
 Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Ρε συ Στινγκ, τι σου έκανε ο εθνικός μας τραγουδιστής και τον μαγάρισες;
- Πώς τότε ο μεγάλος για τον Μίκη; Ζωντανό μνημείο!
- Πώς λέμε ζωντανά δολώματα! Ή, μνημείο πεσόντων!
- Απ' την άλλη, Μίκη μας, βάλε τον Πάριο, τον Κότσιρα και την Αλεξίου να ζητήσουν κι αυτοί ένα δισ. Μην κολώνεις...
- Βάλε τώρα που γυρίζει.
- Ζαν-Μισέλ Ζαρωμένος, υπουργός από Βενετία έως Φρανκφούρτη, μιλάει-μιλάει και τίποτε δεν λέει:
- Τι είναι;
- Ο υπουργός του Πολιτισμού των Πολιτισμών και του τσιμεντωμένου Μαραθώνα.
- «Βαγγέλη, ξέρεις τους νόμους σαν ρολόι. Και εμάς μας παίζεις κομπολόι».
- Έγραφε το πανώ των αδιόριστων συμβασιούχων του ΥΠΠΟ.
- Βαγγέλη γιατί δεν τους προσλαμβάνεις ταξιθέτες στην συναυλία του Vangelis.
- Να πιάσουν τόπο και τα λεφτά.
- «Απ' τον Βαγγέλη στον Vangelis» (και πάλι πίσω), όπως θάλεγε και η Μπερνάρντα του γνωστού οίκου.
- Ρε Ζαν-Μισέλ φιλόνηρωπε, αυτή η γιγαντόφατσα πίσω σου στον τοίχο του Ηρωδείου η προσωπογραφία της Μαριάννας ήτανε;
- Άλλος ένας τέτοιος αφιλοκερδής να πλακώσει και φαλήρισε η Πολιτιστική Ολυμπιάς.

- Τουλάχιστον ο Ρόμπερτ Γουίλσον στοίχισε αφιλοκερδώς μόνο μισό δισ. (παρά κάτι).
- Ενώ ο Καλατράβα προσέφερε αφιλοκερδώς
- ... τη μακέτα.
- Περιμένουμε, επίσης, την νέα φιλανθρωπική πρόταση του κ. Χρήστου.
- Ας πούμε «το φάντασμα της υπόγειας όπερας» με τον Μικρούτσικο;
- Ευτυχώς που σκίσαμε στη Biennale Βενετίας.
- Το βραβείο βέβαια το πήρε ο αλβανός αδελφός μας Ανρί Σάλα.
- Προφανώς η επιτυχία χρεώνεται εξ ολοκλήρου στην παρουσία του Τίτου Πατριόκιου στα Giardini και στην προβολή του «Πολιτισμού των Πολιτισμών».
- Ω! Πολιτισμέ!
- Ω Επικράτεια!
- Ω Εταιρεία!
- Καλά, μείνανε οι Κουτόφραγκοι...
- Αν πεις δε για τους «Νέους Δρόμους της Ιθάκης»...
- Παραμιλάνε στη Φρανκφούρτη.
- Δεν θέλω να πάω Ιθάκη κυρ Ρωμαίο μου, Σπάτα θέλω να πάω.
- Ξέρεις κάνα νέο δρόμο; Καμία «βασιλική», έστω, οδό;
- Κα-τα-πλη-κτι-κό: Η κομισάριός μας στη Βενετία έστειλε επιστολή στον Ζέμαν, τον διευθυντή της Biennale, επιπλήττοντάς τον γιατί δεν περιέλαβε έλληνες καλλιτέχνες στην έκθεσή του (sic)!
- Μ' αυτά και μ' αυτά αναρωτιούνται γιατί πατώσαμε στη Βενετία.

- Έστησαν έξω απ' το ελληνικό περίπτερο μια κατασκευή ψησταριά τύπου και μετά παρεξηγήθηκαν γιατί ονόμασε ο Ζέμαν τις συμμετοχές μας ημι-κονστρουκτιβιστικές.
- Υπόθεση ημισυμμετοχέστους, δηλαδή τύπου.
- Οικονομικό έλλειμμα ύψους μερικών εκατομμυρίων τύπου και απώλεια πίνακα του Συμεών Σαββίδη λένε οι κακές γλώσσες ότι διαπιστώθηκε στο εργαστήριο συντήρησης της Εθνικής Πινακοθήκης αλλά εγώ δεν πιστεύω τίποτε.
- Το διαψεύδω απεριορίστως.

- Καλά ε, γκραν σουξέ ο Καλατράβα!
- Και δεν μπορεί να μιλήσει και κανείς!
- Για τότε έγινε η ανάθεση της ανακαίνισης του Ολυμπιακού Σταδίου, για τότε έγινε η μελέτη, για τότε κατασκευάστηκε η μακέτα, για τότε εξετέθη στο Σπίτι της Μπερνάρντα, ούτε που πήραμε μυρωδιά!
- Κι ας διαπορεί ο Ορέστης Δουμάνης...
- Κι ας γράφουν υπομνήματα οι Αντωνακάκηδες περί αδιαφάνειας των αναθέσεων

- και καταστρατήγησης των νόμων.
- Ο Καλατράβα στήθηκε ιδιοφυώς έτσι ώστε ολόκληρη η μαχόμενη ελληνική αρχιτεκτονική να τεθεί στο περιθώριο πατκιούτ τύπου.
- Ρωτήστε και τον Κονταράτο, τον μαχόμενο (λέμε τώρα).
- Ο Μπότσογλου είναι ο νέος πρύτανης της ΑΣΚΤ. Σιδεροκέφαλος.
- Την περασμένη εβδομάδα η Αλκηστη Πρωτοψάλτη έδωσε ιδιωτική συναυλία με λήξερ κ.λπ. για τους γάλλους εταίρους της ζεύξης Ρίου-Αντίρριου στην απαγορευμένη για τέτοιες εκδηλώσεις Ρωμαϊκή Αγορά.
- Το ΚΑΣ, πάντως, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο δηλαδή, είχε δώσει άδεια.
- Όπως, προφανώς, έδωσε και στον Vangelis για τους Στύλους.
- ΚΑΣ and carry ή, καλύτερα, ... cash down.
- Πολύ καλός ο Τουλούζ Λωτρέκ στην Άνδρο αλλά άνισο το αφιέρωμα στη γυναίκα από έλληνες ζωγράφους.
- Τουρλού Λωτρέκ!
- Όπου ο Πέτρος Μαρτινίδης έκλεψε την παράσταση μιλώντας για την διαρκή ανδρική αδυναμία εμπρός στη γυναικεία επιθυμία.
- Τίτλος της ομιλίας: το ξεγόφιασμα!
- Ντροπή! Το ΥΠΠΟ κάλεσε στη Βενετία 55 δημοσιογράφους τύπου κι άλλους τόσους συγγενείς και παρατρεχάμενους.
- Μα ούτε έναν συντάκτη του Αντί.
- Με τέτοιους πολιτιστικούς άρχοντες ζαν-μισελ-μιζερεύουμε κάθε μέρα και περισσότερο.

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Οι ιστορίες των προσώπων

Από τις εκδόσεις «Εστία» κυκλοφόρησε πριν λίγες μέρες το βιβλίο του Απόστολου Διαμαντή *Αινιγματικά πρόσωπα. Ιστορίες της Αθήνας*. Πρόσωπα λοιπόν περνάνε σ' αυτές τις σελίδες: Ανδρέας Μπάρκουλης, Ίλια Λυβικού, Αλέξης Μάρδας, Νίκος Μαστοράκης, Γιάννης Σπάρτακος, Γιώργος Μουζάκης, Πάνος Γεραμάνης, Έλενα Ακρίτα, Ζέτα Αποστόλου, Βαγγέλης Γερμανός, Αντώνης Καρκαγιάννης, Τζίμυ Κορίνης, Παντελής Μπουκάλας, Αλεξάνδρα Στεφανοπούλου, Πέτρος Μανταίος, Αλέξης Δαμιανός, Κώστας Φέρρης κ.ά.

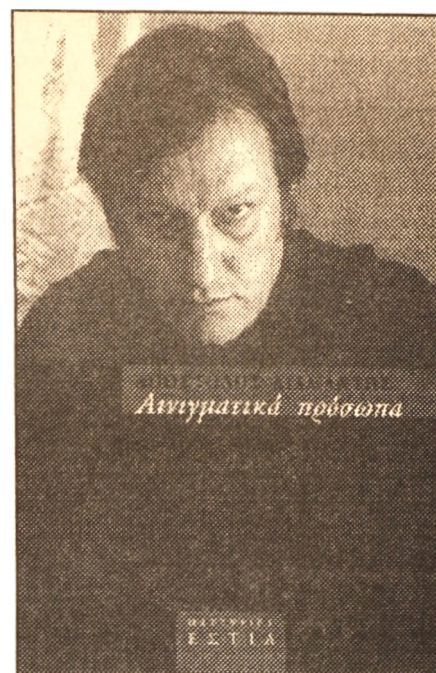
Πρόσωπα που έλαμψαν στα χρόνια του '50 και του '60 και πρόσωπα σημερινά, πρόσωπα της show-biz, του κινηματογράφου, της μουσικής και της δημοσιογραφίας, παλιοί μπάρ-

μεν και συγγραφείς αστυνομικών ιστοριών, όλα μαζί σ' ένα παζλ συναισθημάτων και γεγονότων. Ο συνδετικός κρίκος που τα ενώνει, το βλέμμα του αφηγητή, προσπαθεί να ανακατασκευάσει το παρελθόν και να το δει με ένα τρόπο παρόντα. Ενσταντανέ στη σύγχρονη Αθήνα, μνήμες της παλιάς – «η Αθήνα υπήρξε και πριν από μας...», λέγεται κάπου. Που σημαίνει πως η σημερινή ζωή έχει κρυμμένη μέσα της μια περασμένη ζωή που ζητάει να μιλήσει στο τώρα.

Στον πρόλογο του συγγραφέα διαβάζουμε: «Άρχισα λοιπόν να τρέχω σε σκοτεινά σεπαρέ, σε σπιτία αγνώστων, σε μπαρ, ακόμη και σε εκκλησίες. Συναντούσα διάφορους περίεργους τύπους, debutantes αι-

σθησιακές, κουρασμένες υπάρξεις και ευφρείς boh viveurs. Για περίπου 3 χρόνια παραδόθηκα πλήρως σ' αυτό το ανελέητο σπορ και κατάλαβα το εξής: πως άμα θέλεις να διατυπώσεις κάτι, να το καταλάβεις καλά και μετά να το εκστομίσεις, πρέπει να έρθεις πρώτα κοντά στα πρόσωπα. Ιδέες εν κενώ δεν υφίστανται, ούτε εικόνες – όλα συναρτώνται με τα πρόσωπα, των οποίων η αλήθεια, η πραγματικότητα που λέμε, υπερβαίνει κάθε άλλη αλήθεια. Οι ιστορίες των προσώπων συνιστούν έτσι την εν γένει ιστορία.

Πίσω απ' όλα στεκόταν βέβαια μια ιδιαίτερη αγάπη για τα περασμένα, που έχει όποιος ασχολείται με την ιστοριογραφία. Αλλά τα περασμένα δεν ζητάνε μόνο να τα θυμάσαι, ζη-

τάνε ζωή κανονική. Και έτσι απέναντι στον Γιάννη Σπάρτακο ή την Ίλια Λυβικού, απέναντι στην ωραία Ελλάδα του '50 και του '60 που χάθηκε για πάντα, σκέφτηκα πως έπρεπε να βάλω ωραίες νεαρές του σήμερα, ώστε να ξερκίσω τη νοσταλγία».

LIFE and style (Ό,τι βλέπετε και ό,τι διαβάζετε δεν είναι χρυσός)

Βουλευτές κόπτονται περί της ηθικής ενώ το σπίτι τους είναι Σόδομα και Γόμορρα (Ζούγκλα γίναμε! Ζούγκλα!). Διαφημιστές προβάλλουν «παρακαμιακά πρότυπα» συμπεριφοράς στους νέους (Ήμαρτον πια!). Η κ. Λιάνη διηγείται ξανά το παρασκήνιο της –ιστορικής– χαιρετούρας στη σκάλα του αεροπλάνου μετά το Χέρφελντ (εκεί υπήρχε ένας έρωτας μεγάλος). Στο μνημόσυνο του Αείμνηστου η κλάκα ενθυμείται τις ένδοξες μέρες της διακυβέρνησής του και πάνω στο ζόρισμα της ανάμνησης αποδοκιμάζει το παρόν και το μέλλον που υπόσχεται ο νυν πρωθυπουργός. Και πάνω στην αναταραχή με το μνημόσυνο, η κ. Λιάνη θυμάται και λεπτομέρειες: «ο Ανδρέας ήταν πρωινός (!). Μέχρι τις οχτώ είχε φάει τα κορν-φλέικς και ήταν με τη σάκα του στην εξώπορτα, έτοιμος για το Εκτελεστικό. Δεν ξέρετε τι υπερδραστήριος ήταν, ιδίως απ' το '90 και μετά! Ίδιος ο Ελ Σιντ απάνω στ' άλογο!».

Πολύ διασκεδαστικά όλα τα παραπάνω: το «ταξιδιάρικο» βλέμμα, «με τα μάτια της ψυχής», πίσω στο χρόνο της κ. Λιάνη-Παπανδρέου, με εναλλαγές «σκληρής προσγειώσης» στο σήμερα μιας δυναμικής, πλην πονεμένης γυναίκας (που θέλει επιτέλους –άτιμη κοινωνία– να πάψει να πενθεί

αλλά αν πάψει να πενθεί, ποία η θέση της;) Ακόμη πιο διασκεδαστικές οι «εκδηλώσεις λατρείας του πλήθους» που «ποτέ δεν ξέχασε τον αρχηγό του», η πρώην σύζυγος και τα τέκνα του εκλιπόντος... Η σαπουνόπερα της χρονιάς!

Το δεύτερο πιο χαριτωμένο όμως των ημερών ήταν το κήρυγμα περί ηθικής με αφορμή την κακόγουστη κατά τη γνώμη μας, ανήθικη κατά τη γνώμη τους, διαφήμιση μαγιώ γνωστής εταιρείας, που είτε να ανανεώσει το προφίλ της κι αυτή η κακομοίρα, και να υπενθυμίσει ότι τα προϊόντα της δεν είναι μόνο για θείτσες και αφοσιωμένες νοικοκυρές με ιδιόμορφο σωματότυπο και προβληματική κατανομή του λίπους. Κρίμα που κράτησε λίγο το πανηγύρι και οι δηλώσεις επί του θέματος, πρόλαβαν παρ' όλα αυτά και πήραν μια ανάσα ο «κακούργος ψυχίατρος» και οι συν αυτώ...

Η διαφήμιση φυσικά και δεν είχε καμιά σχέση με ηθική και το εξ αυτής απορρέον μουστάκι στο άνω γυναικείο χείλος, ούτε με τον κότσο που είναι η άλλη της παρενέργεια, το όλον ντυμένο με λουλουδιαστό πουκάμισο και μακρούα φούστα. Ήταν απλά κακόγουστη, ή μάλλον λαϊκότροπη και trashy χωρίς τις προδιαγραφές του cult (κάτι σαν τα *Τσακάλια* του Δαλιανίδη). Κι αυτό, γιατί έγινε από μια εταιρεία

και ένα team καταφανώς άπειρο σε θέματα lifestyle και προβολής. Άλλο πράγμα τα φιλιά στο στόμα των ναυτών, ή η διαταραγμένη οικογένεια του παραγωγού πορνό ταινιών της Diesel, κι άλλο το κακοστημένο γυναικείο ζευγάρι κάτω αριστερά, με το αγόρι μόνο του και –καθόλου πειστικά– έκπληκτο και θυμωμένο πίσω δεξιά.

Η διαφήμιση των μαγιώ που δίχασε τις παραθρησκευτικές οργανώσεις της χώρας (ο κ. Παπαθεμελής πήρε θέση;), αποτύπωσε περισσότερο τη διαδικασία μετάβασης μιας οικογενειακής επιχείρησης σε κάτι μεγαλύτερο, παρά την ψύχραιμη, επαγγελματική και στυλιστικά συνεπή επιλογή ενός «μοδάτου οίκου». Ίσως όμως οι επικριτές να είδαν αυτό ακριβώς: την διάβρωση του «παραδοσιακού» –ασφυκτικού– «οικογενειακού κυττάρου», εξού και οι ουρανομήκεις κραυγές και οι πρώτοι τίτλοι στα δελτία ειδήσεων (αυτοί εκεί στον Alpha ανάσα δεν έχουν πάρει οι χριστιανοί, απ' την «κοινωνική σαπίλα». Μα τέλος πάντων, ο Φώσκολος τους γράφει τα δελτία ειδήσεων;) Όσο για την εταιρεία μαγιώ, γνώμη μας είναι να ξαναδοκιμάσει την τύχη της, αλλά με καινούργιους συνεργάτες αυτή τη φορά.

Ν. Χασιώτη

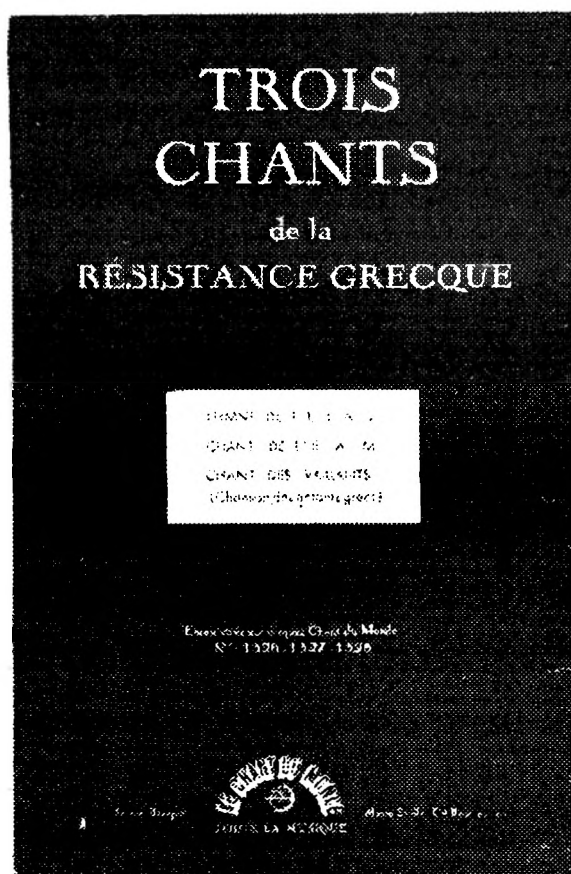
Συμπληρώματα (άνολοκλήρωτα) για τὸ “ἀρχεῖο” Ἀνρί Μπασίς

Σέ πρόσφατο μικρὸ σημείωμα (Ἀρχειοτάξιο, 3, Μάιος 2001) σημειώνα μερικές πληροφορίες γιὰ τεκμήρια ἑλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τὸ “ἀρχεῖο” Ἀνρί Μπασίς. Ἐκτοτε προέκυψε κάποιον καινούργιο τέτοιο ὕλικό ἀπὸ τὴν ἴδια πηγή, γιὰ τὸ ὁποῖο παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ δώσω ἐδῶ μιά σύντομη περιγραφή.

Ὅπως γραφόταν καὶ στό προαναφερθέν σημείωμα ὁ Ἀνρί Μπασίς (Henri Bassis) (1916-1992), ποιητῆς καὶ ἐκπαιδευτικὸς (δάσκαλος), εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ δραστήριους, ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι δραστηριοποιήθηκαν μέσα στὴν γαλλικὴ Ἐπιτροπὴ ἀλληλεγγύης μὲ τὴν δημοκρατικὴ Ἑλλάδα, στὰ χρόνια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ἀπὸ τὰ καινούργια (28) τεκμήρια πού προέκυψαν κάποια σχετίζονται ἄμεσα μὲ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐπιτροπῆς ἀλληλεγγύης. Πρόκειται γιὰ τὸ φυλλάδιο [1] *Τρία τραγούδια τῆς ἑλληνικῆς ἀντίστασης* (Trois chants de la résistance grecque), τυπωμένο ἀπὸ τὴν ἐταιρεία Τραγούδι τοῦ κόσμου (Chant du Monde) καὶ χαραγμένα σὲ δίσκους ἀπὸ τὴν ἴδια ἐταιρεία, πιθανότατα τὸ 1947 καὶ τὸ ὁποῖο περιέχει στίχους καὶ μουσικὴ τῶν: Ὕμνος τοῦ Ε.Α.Α.Σ. (Hymne de l'E.L.A.S.), σὲ γαλλικὴ ἀπόδοση ἀπὸ τὸν Ζίλ Ρενό (Gil Renaud) καὶ μουσικὴ Ν. Τσάκωνα, *Τραγούδι τοῦ Ε.Α.Μ.* (Chant de l'E.A.M.), σὲ γαλλικὴ ἀπόδοση πάλι τοῦ Ζίλ Ρενό καὶ μουσικὴ τοῦ Βασίλη Ρῶτα καὶ *Τραγούδι τῶν γενναίων* (Chanson des vaillants) μὲ ὑπότιτλο *Τραγούδι τῶν Ἑλληνόπουλων* (Chanson des enfants grecs) [πιθανότατα τὸ τραγούδι τῶν

ἀετόπουλων], σὲ γαλλικὴ ἀπόδοση πάντα τοῦ Ζίλ Ρενό καὶ μουσικὴ Ἀ[λέκου]. Ξένου (1913-1986;).

Τρία τραγούδια τῆς ἑλληνικῆς ἀντίστασης
(Trois chants de la résistance grecque)

Ἐνα ἄλλο φυλλάδιο [2], τυπωμένο αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴ ἀλληλεγγύης [Édité par le Comité français d'aide à la Grèce démocratique, 213, rue Lafayette, Paris (10e)], μὲ τίτλο *Ἀντάρτες ἐμπρός!* (Andartès en avant!), σὲ στίχους Ἀνρί Μπασίς καὶ μουσικὴ τοῦ Πόλ Ἀρμά (Paul Arma) (1904-1987), γάλλου συνθέτη οὐγγρικῆς καταγωγῆς. Ἐνα τρίτο τεκμήριο εἶναι τὸ *Τραγούδι* (Chanson) [Ἰούνιος 1949], σὲ στίχους τοῦ Ἀνρί Μπασίς καὶ μουσικὴ τοῦ Σέρζ Νίγκ (Serge Nigg) (1924-) [Γάλλου συνθέτη, σήμερα μέλος τῆς Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν]. Ἡ (τυπωμένη ἢ ἴσως πολυγραφημένη)

παρτιτούρα ἔχει σφραγίδα τῆς *Λαϊκῆς μουσικῆς ὁμοσπονδίας* (Fédération musicale populaire, 2, rue de l'Élysée, Paris 8e (...)).

Τραγούδι (Chanson) [Ἰούνιος 1949]

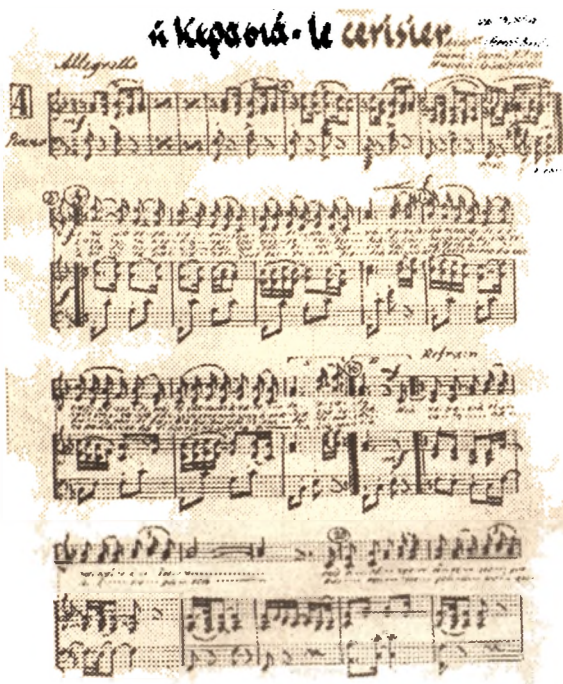
Μαζὶ μὲ αὐτὰ βρέθηκε καὶ μιά χειρόγραφη παρτιτούρα [4] μὲ τίτλο *Ἐλεγεία γιὰ μιά ἀντάρτισσα* (Élégie pour une andartisa), σὲ στίχους Βασίλη Ρῶτα, ἀπόδοση στὰ γαλλικὰ Ἀνρί Μπασίς καὶ Μέλπως Ἀξιῶτη καὶ σὲ μουσικὴ Π. Ζακό (P. Jacot) [γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ἔχω κανένα ἄλλο στοιχεῖο]. Μία ἄλλη χειρόγραφη παρτιτούρα [5] ἔχει τίτλο *Θρῆνος ἢ Μοιρολόι* (Lamentation), δημοτικὸ τραγούδι, (σημειώνεται: folklore grec), σὲ γαλλικὴ ἀπόδοση Ἀνρί Μπασίς (ἔτσι σημειώνεται στὴν παρτιτούρα) ἀλλὰ θὰ μπορούσε νὰ συμπληρωθεῖ καὶ τῆς Μέλπως Ἀξιῶτη, ἀφοῦ τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὸν μικρὸ τόμο Henri Bassis, Melpo Axioti, *Chansons de Grèce et de toujours* (Traduits de folklore Grec), Pierre Seghers, éditeur, Paris, [Ἀπρίλιος 1950], σελ. 36.

Θρήνος ή Μοιρολόι (Lamentation)

Στό είδος τῶν (ἀσήμαντων) ἀξιοπεριέργων μπορεί νά περιληφθεῖ λυτό χειρόγραφο ἀνθυποστιχοῦρημα [6]: Ζαχαριάδης εἶναι ἀρχηγός / στό πρωτόπορο κόμμα μας ἔμπρός / Ζαχαριάδης ἀρχηγός / στό κόμμα μας ἔμπρός // Τά νιάτα πρέπει νά παλέψουνε / τό φασισμό νά καταστρέψουνε / νά φέρουν τόν πολιτισμό / τό μόνο μας καῦμό // Μπουρζουαζία πρέπει νά χαθεῖ / νά ἰδεῖ ὁ φτωχός λαός ζωή / μπουρζουαζία νά χαθεῖ / νά ἰδεῖ ὁ λαός ζωή // Ζαχαριάδης εἶναι ἀρχηγός / στό πρωτόπορο κόμμα μας ἔμπρός / Ζαχαριάδης ἀρχηγός / στό κόμμα μας ἔμπρός. Δύο ποιήματα [τεκμήρια 7, 8] τοῦ Ἄνρι Μπασίς, *Οἱ 33 τοῦ Λιτόχωρου* (Les 33 de Litchoro) καί *Χαίρε* (Adieu), γνωστά καί ἀπό ἄλλες πηγές. Ἐπίσης τό πρόγραμμα τῆς συμμετοχῆς τῆς γαλλικῆς ἀντιπροσωπείας στό 3ο Παγκόσμιο φεστιβάλ νεολαίας καί σπουδαστῶν γιά τήν εἰρήνη (III. Weltfestspielen der Jugend un Studenten für den Frieden), ἡ ὁποία παρουσιάζει καί τόν *Χορό τῶν ἀνταρτῶν* (καί καταλανικό χορό) (Tanz der Andartes und katalonischer Tanz) ἀπό τήν ομάδα Πόλ Ντουνιακ καί Ματίλδης Ρολάν (Paul Dougnac, Mathilde Rollens). Μαζί μέ αὐτά προέκυψαν καί 18 τεκμήρια, παρτιτούρες μέ μουσική τοῦ Γιώργου Σαχινίδη [γιά τόν ὁποῖο δέν ἔχω -καί λυπᾶμαι γι' αὐτό- καμία πληροφορία]. Ἀντιγράφω τίτλους: • *Εἰρήνη*, (ἀπόσπασμα ἀπό τό συμφωνικό ἔργο *Εἰρήνη*, Βραβεῖο φιλίας τῶν λαῶν στό Διεθνές φεστιβάλ τῆς Παγκόσμιας Δημοκρατικῆς Νεολαίας), Op. 4(1952) Μουσική, Ποίη-

μα: Γ. Σαχινίδη, Μετάφραση Μ. Βινιερόν (M. Vigneron), • *Μέρη χορωδιακά ἀπό τό συμφωνικό ἔργο Εἰρήνη*, Op. 4, No 1, *Ἡ γέννα σου...*, Κείμενο καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ὁ Γεροπόλεμος...*, Op. 4, No 2, Κείμενο καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Φρίκη*, Op. 4, No 3, Κείμενο καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ἀναμονή*, Op. 4, No 4, Κείμενο καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ἐκκληση*, Op. 4, No 5, Κείμενο καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Πανώριο τό παράστημα...*, Op. 4, No 6, Κείμενο καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ἡ Εἰρήνη*, Op. 4, No 7, Κείμενο

• *Ἡ κερασιά*, Op. 15, No 4, Ποίημα: Γιάννης Ρίτσος, Ἀπόδοση: Ἄνρι Μπασίς, Μουσική: Γ. Σαχινίδης

καί μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Σάν ἀνθοί...*, Op. 10, No 9, Ποίημα: Ἐλλη Ἀλεξίου, Μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *...Ποτέ τρίτη δόμβα!*, Ποίημα: Ishiji Asada, Μουσική: Koji Kinoshita, Προσαρμογή: Γ. Σαχινίδης, • *Ἀνθούλα*, Ποίημα: Γιάννης Ρίτσος, Ἀπόδοση: Ἄνρι Μπασίς, Μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ἡ κερασιά*, Op. 15, No 4, Ποίημα: Γιάννης Ρίτσος, Ἀπόδοση: Ἄνρι Μπασίς, Μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ἐπιτάφιος*, Op. 16(1961), Ποίημα: Γιάννης Ρίτσος, Μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Ἐπιτάφιος* τοῦ Γιάννη Ρίτσου, Op. 16, Μουσική Γιώργου Σαχινίδη, 20 μελωδίες, συνοδία πιάνου καί μικτῆς χορωδίας, Διάρκεια 1 ὥρα 13, • *Ὕμνος γιά τήν Εἰρήνη*, Op. 18, No 1, Ποίημα: Νικηφ. Βρεττάκος, Μου-

σική: Γ. Σαχινίδης, • *Εἰρήνη*, Op. 18, No 2, Ποίημα: Γιάννης Ρίτσος, Μουσική: Γ. Σαχινίδης, • *Λελούδι τῆς Μονεμβασιᾶς*, Δημοτικό τραγούδι τῆς Ρούμελης, Συρτός, Συλλογή Μέλπως Ο. Μερλιέ, Μετάφραση Γ. Σαχινίδη, • *Κεφαλονιτοπούλα*, Κεφαλονίτικη καντάδα, Μετάφρ. Ἐναρμ: Γ. Σαχινίδη • *Κι ἂν πᾶς, Μαλάμω μ', γιά νερό...*, Δημοτικό τραγούδι Ρούμελης, Συλλογή Μέλπως Ο. Μερλιέ, Ἐναρμ: Γ. Σαχινίδης, • *Πάνω σέ τρίκορφο βουνό...*, Ρουμελιώτικο, Τσαμικός χορός, Ἐναρμόν: Γ. Σαχινίδη.

Κλείνοντας αὐτή τήν γρήγορη περιγραφή, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά σημειώσω πῶς τό ὑλικό αὐτό ἐντός τῶν ἡμερῶν θά εἶναι προσιτό σέ ψηφιακή μορφή καί στά Ἀρχεῖα Σύγχρονης Κοινωνικῆς Ἱστορίας (ἂν βέβαια οἱ ὑπεύθυνοι κρίνουν πῶς ἔχει θέση ἐκεῖ).

ΝΙΚΟΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ
24/06/2001

1. Βλ. Ἄννας Ματθαίου, Πόπης Πολέμη, *Διαδρομές τῆς Μέλπως Ἀξιώτη 1947-1955, Μαρτυρίες καί κείμενα ἀπό τά Ἀρχεῖα σύγχρονης κοινωνικῆς ἱστορίας*, Ἐκδόσεις Θεμέλιο 2001, σελ. 41.

Κυκλοφορεῖ το βιβλίο
Ἀπό το Ἀμστερνταμ στη Νίκαια
(επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης)
ἀπό τις εκδόσεις Κριτική

Οι τόμοι του ANTI ένας πολύτιμος σύμβουλος

Το ANTI είναι μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτισμική μας ζωή.

Το ANTI ήταν πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.

Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία είκοσι οχτώ χρόνια είναι αποτυπωμένο στους τόμους του ANTI.

Η σειρά των τόμων του περιοδικού ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού: Δημοχάρους 60, 11521
Αθήνα, τηλ.: 7232713, 7232819, FAX: 7226107, e-mail: chparou@otenet.gr

Διαφωνώ με τη γνωστή φράση που λέει ότι οι μικροί καλλιτέχνες έχουν όλα τα βάσανα και τις αγωνίες των μεγάλων καλλιτεχνών χωρίς όμως το ταλέντο τους, γιατί απλούστατα η μόνη αγωνία των μικρών είναι πώς θα γιατροπορέψουν το μεγιστοποιημένο «εγώ» τους. Αυτό που επίσης διαφοροποιεί τον μικρό απ' τον μεγάλο είναι ο τρόπος με τον οποίο ο μικρός κουβαλάει τον δυσμετάφερτο τίτλο του καλλιτέχνη, η πόζα του δηλαδή που συγχρόνως συνιστά και το αδιέξοδό του.

Ζητείται Ήθος!

ΟΙ ΑΝΑΠΗΡΟΙ

Τα γράφω αυτά, γιατί στην εποχή της συναλλαγής και των ισορροπιών, της σιωπής και του τρόμου, εκείνο που κυρίως ψάχνω στον σημερινό δημιουργό και στο έργο του είναι το γενικότερο ήθος που εκφράζει· είναι η στάση του σχετικά με τα πρόσωπα και τα πράγματα, με τους «μπαμπούλες» ή τα φόβητρα της εκάστοτε επικαιρότητας. Και συνειδητοποιώ πόσο λίγοι είναι εκείνοι που ενεργούν έστω και ελάχιστα εκτός της διαγεγραμμένης τους πορείας, της καρέκλας ή της καριερίτσας τους πιστεύοντας ότι είναι σημαντικότερο να σωθεί το «έργο» τους παρά γενικότερα οι συνθήκες και οι παράγοντες που είναι απαραίτητοι για να γεννηθούν μορφές πολιτισμού. Ψοφοδεείς, σοβαροφάνεις «καλλιτέχνες», «κριτικοί», «παράγοντες» μοιάζουν χρυσόψαρα (της αυταρέσκειάς τους) μέσα στη γυάλα (των αλληλοσυμπληρούμενων συμφερόντων) τα οποία (χρυσόψαρα) κοιτώντας βουβά τις φιγούρες απ' το γυαλί της φυλακής τους νομίζουν ότι έχουν εποπτεία του κόσμου. Μικροέριδες και μικροϊντριγκες εντός του χώρου, μικροεγκβιασμοί και μικροπολιτικές εκτός, αυτό είναι το σκηνικό των σύγχρονων εικαστικών στις σχολές, τα μουσεία, τα ιδρύματα πολιτισμού. Παράλληλα οι κέρβεροι εντός μετατρέπονται σε αρνάκια εκτός, αν τύχει κάποιος «φορέας», ας πούμε, να κουδουνίσει μερικά αργύρια ή κάποια επίζηλη θέση ώστε ο μικροκαλλιτεχνάκος από θέση εξουσίας πια να διαλέγεται με την εξουσία. Έτσι, βιώνουμε όλοι την καθημερινή μας λι-

μναία οδύσσεια, ενώ δίπλα μας στο Γκέτεμποργκ ή την Γένοβα, στην Αβάννα ή τη Σαγκάη η Ιστορία σιωπηλή και αμείλικτη κλωσάει τ' αυγά της. Ομφαλοσκοποι ρυπαρών αφαλών διστάζουμε να πάρουμε θέση μήπως και διακυβέυσουμε τη θέση μας, ώσπου έρχεται τέλος ο μαυροντυμένος κύριος με τα δρεπανηφόρα του για να μας τοποθετήσει αναλόγως. Και τότε: «Πάντα, όσα ητοίμασας, τίνος έσται;». Ο τόπος έχει εισέλθει σε μια παρατεταμένη κρίση, το τοπίο γίνεται όλο και πιο άνυδρο, τα στάσιμα νερά εκκολάπτουν δυσεντερίες και τύφους αλλά ουδείς ενοχλείται: από τον Βαγγέλη, τον Vangelis, τον Τίτο, τα δισεκατομμύρια, τον εκπεσμό των όποιων κριτηρίων, την ανυπαρξία άποψης και στόχων, την αναξιοκρατία, τον εκπεσμό του πνευματικού σε θέαμα, την αποφορά των τυμπανιαίων πτωμάτων που παρ' ότι πέθαναν εξακολουθούν και περιφέρονται μ' ένα ποτήρι σαμπάνια διεκδικώντας, ακκιζόμενοι, κολακεύοντας, αθροίζοντας το μηδέν με μηδέν.

Γιατί είπαμε: άλλο πράγμα η παρέα του πολιτισμού κι άλλο ο πολιτισμός της παρέας. Κι όσοι εμπλέκονται στην τέχνη –πράγμα που τελικά κανείς δεν τους ζήτησε– οφείλουν ν' αναλάβουν το κόστος των ρήξεων, να λειτουργούν σαν σημαντήρες. Εκτός κι αν εκλαμβάνουν την δημιουργία δεκανίκι της αναπηρίας τους.

Ο ΣΑΚΑΤΗΣ

Ο Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901) ήταν σακάτης. Όταν ήταν παιδί

Henri de Toulouse - Lautrec: *H Misia Natanson ξαπλωμένη κοιμάται, το ένα χέρι διπλωμένο πίσω από το κεφάλι, 1898.*

έσπασαν τα ευπαθή μηριαία οστά του με αποτέλεσμα μεγαλώνοντας να διατηρεί ατροφικά τα κάτω άκρα. Ο Toulouse-Lautrec έφηβος γνωρίζει τον Van Gogh και συγχρόνως μαγεύεται από τις γιαπωνέζικες εστάμπες. Εικαστικής μεταφέρεται από την επαρχία στη Μονμάρτη και αρχίζει να βιώνει την μποεμία του roète maudit: ποτό, πορνεία, κρεπάλες αλλά κι αυτή η νοσηρή γοητεία του ζην σύμφωνα με το ένστικτο και την επιθυμία. Ο Lautrec ζωγραφίζει την επιθυμία του, τις γυναίκες που αδυνατεί να κατακτήσει, τους χώρους που τον μαραίνουν και τον ζωογονούν και απ' όλα αυτά εκλύεται ένα απίστευτο δυναμικό υγείας, αναδύεται ένας αυτάρκης κόσμος μοντέρνων μορφών. Ο Lautrec προσεγγίζει τη ριζοσπαστική φόρμα του μοντερνισμού και το ανανεωμένο της περιεχόμενο, ζωγραφίζοντας τη ζωή του, πειραματιζόμενος με μέσα που τον αποσπών από το κοινότοπο και εγκλωβίζοντας εικόνες που αγαπά. Τα παρισινά καμπαρέ ή οι οίκοι ανοχής τού επιτρέπουν να δραπετεύσει προς μιαν αρκετά δύσκολη ελευθερία. Κι αυτό το τμήμα το πληρώνει στο ακέραιο χωρίς μνησι-

κακία. Πεθαίνει σε ηλικία 37 ετών από οργανική εξάντληση λόγω αλκοολισμού και σύφιλης αφού έζησε σαν γενναίος της αδυναμίας και γενναίος της ηδονής, γενναίος της οδύνης. Το έργο του Lautrec αποκαλύπτει τον πλούτο της στέρησης και την εκφραστική των μηχανισμών υπερανάπληρωσης καθώς είναι αδύνατο να διαφοροποιηθεί από τον ψυχισμό του συγκεκριμένου δημιουργού. Η μεγάλη επιτυχία της Άνδρου έγκειται στο ότι πρόλαβαν και είναι οι πρώτοι ενός μπαράζ εκδηλώσεων που θα γίνουν σ' όλο τον κόσμο λόγω της συμπλήρωσης εκατό χρόνων από το θάνατο του καλλιτέχνη. Επίσης έδειξαν με τον ίδιο σεβασμό –πολύ σωστά– και φωτογραφίες εποχής και αφίσες και διαφορετικά «τραβήγματα» λιθογραφιών και σχέδια αλλά και ελαιογραφίες. Ο Lautrec με το νευρωτικό σχέδιό του καθλώνει ανύποπτες στιγμές από ανύποπτες οπτικές γωνίες. Οι κοιμισμένες του γυναίκες, μετά την εργασία του έρωτα, αφημένες στον ύπνο και σχεδόν αθώες είναι ένα θαύμα οξύτητας και ευαισθησίας. Ο Max Liebermann έλεγε ότι σχέδιο είναι η τέχνη της παράλειψης. Ο Lautrec έχει απόλυτη επίγνωση αυτής της τρομακτικής ισορροπίας, έχει γνώση του περιτού. Η γραμμή του προαναγγέλει τον Egon Schiele ή τον Kokoschka, το προσωπικό κλίμα του φυτεύεται αρμονικά ανάμεσα στον Degas και τον Gauguin καθώς «εφευρίσκει» με ποιητικό τρόπο τον εξωτισμό της καθημερινότητας, την ποίηση του fin de siècle. Αλλά και κάτι περισσότερο: συμβολιστής ή μεταϊμπρεσιονιστής ο Lautrec τίθεται επικεφαλής των νέων στρατηγικών που αφορούν στην εικόνα, δηλαδή στην φωτογραφία και το σινεμά. Η σχέση της ζωγραφικής του με τη νέα, μηχανική εικονοποιία αποτελεί κεφαλαιώδες ζήτημα στην ιστορία του μοντερνισμού. Αποτελεί όμως κι ένα ζήτημα που δεν είναι της παρούσης. Τέλος συμφωνούμε απόλυτα με την παράλληλη παρουσίαση Ελλήνων πλάι στα μεγάλα ευρωπαϊκά ονόματα που φιλοξενεί η Άνδρος. Αυτό εξάλλου κάνουμε και στο Μουσείο Φρουσίρα. Ενώ όμως ο Lautrec παρουσιάστηκε εξαντλητικά ερευνημένος, το «αφιέρωμα στη γυναίκα» του φίλου Χάρη Καμπουρίδη ήταν ελλιπές τόσο βιβλιογραφικά όσο και μουσειολογικά. Θύμιζε τη γνωστή παράταξη ονομάτων

Δέσποινα Χρίστου: Άπιλο, 2000. Μικτή τεχνική: λάδι, κολάζ με χαρτί σε καμβά, 130 x 150 cm. Από τον διαγωνισμό του ΔΕΣΤΕ.

που όλοι πάνε με όλα στις εγχώριες εκδηλώσεις και που με διαφορετικό ερέθισμα οι ίδιοι πάλι συγκροτούν άλλη ομαδική έκθεση, αρκεί κανείς ν' ανακατέψει αλλιώς την τράπουλα. Πάντως ο κατάλογος υπήρξε επαρκέστερος της έκθεσης –με πρωτότυπα βιογραφικά!– αρκεί ν' αποφεύγονται οι αφέλειες του τύπου «αποδίδει την γυναικεία φιγούρα με ενδυμασία εσωτερικών χώρων» (σελ. 80, στο κείμενο για τον Μ. Παντελιά). Ένα τέτοιο τεράστιο θέμα με αναφορές στην ομαδική ψυχολογία, την πολιτική κοινωνιολογία, την feminine art κ.λπ. άξιζε κάτι περισσότερο από μια παρουσίαση φίλων.

ΑΣΚΤ-UNLIMITED

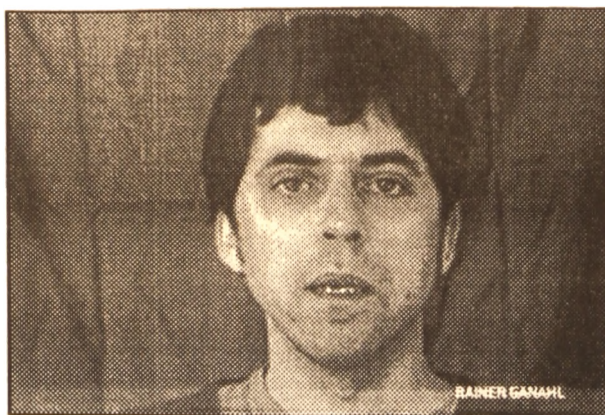
Στην ετήσια έκθεση αποφοίτων της ΑΣΚΤ που παρουσιάστηκε στο επιβλητικό «εργοστάσιο» της Σχολής είχε κανείς την ευκαιρία να χαζέψει τι συμβαίνει και στα επιμέρους εργαστήρια. Πα-

ρατήρηση πρώτη: το εργαστήριο φωτογραφίας υπό τον Μανώλη Μπαμπούση μέσα σ' ένα χρόνο λειτουργίας αναπτύχθηκε μοναδικά τόσο σε μέσα και χώρους όσο και σε ποιότητα εργασιών. Η φωτογραφία, επιτέλους, αυτονομείται ιδεολογικά και μορφοπλαστικά και καταλαμβάνει τη θέση που δικαιούται στη σύγχρονη εικαστική εκπαίδευση και στη σύγχρονη εικαστική παραγωγή. Η επιτυχία του Μπαμπούση αντανάκλα σ' ολόκληρη τη Σχολή καθώς προτείνει νέες παιδευσιακές διαδικασίες και σχέσεις ανάμεσα στο δάσκαλο, τον μαθητή και το μέσο. Άριστη επίσης ήταν η εικόνα των εργαστηρίων χαρακτηριστικής όπου αποδεικνύεται ότι παρά την γενικότερη απαξίωση του είδους στην Ελλάδα, η χαρακτηριστική διαδικασία μπορεί να βοηθήσει πολύ την ωρίμανση του εικαστικού καλλιτέχνη διδάσκοντάς του (αυτο)πειθαρχία, προβλεπτικότητα, σύστημα και... έλεγχο του συναισθήματος.

Απ' τα λοιπά εργαστήρια ξεχωρίσαμε εκείνα του Χρόνη Μπότσογλου και του Γιάννη Ψυχοπαίδη, κυρίως για την εμμονή σε μια συγκεκριμένη γλώσσα την οποία, διάβOLE, οφείλει να μάθει ο εκκολαπτόμενος καλλιτέχνης. Πάντως τα πιο ωραία «έργα» των σπουδαστών ήταν τα γκράφιτι στους τοίχους και τα murals στους διαδρόμους που εξέφραζαν ένα γνήσιο αναρχικό πνεύμα. Το σύνθημα «Ζήτω η καύλα» το εμπεδώσαμε γιατί μας θύμισε τον Marcuse και το Μάη του '68. Αρκεί οι επαναστατημένοι του σήμερα να μην καταντήσουν οι κομπορμιστές του αύριο.

Η γκαλερί Unlimited στον Ψυρρή συνεχίζει αθόρυβα να διοργανώνει ή να φιλοξενεί διεθνείς εκθέσεις με σοβαρότητα και νεανική διάθεση. Αυτό τον καιρό παρουσιάζει ένα project του Manuel Bonik και της Undine Goldberg με τίτλο *The Glam Show*. Σ' αυτό επτά καλλιτέχνες, συμπεριλαμβανομένων και των οργανωτών, παρουσιάζουν ευφυή σχόλια που αφορούν στη σχέση μόδας και τέχνης. Αφού είδαμε τον Armani στο Guggenheim ή τον Kenzo στα Uffizzi, οι σύγχρονοι δημιουργοί στέκονται με πιο διεισδυτική ματιά σ' αυτό που οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν βιομηχανία –ή και δικτατορία– του στιλ και της αμφίεσης. Οι νεαροί δημιουργοί, επειδή προέρχονται από πόλεις σαν το Παρίσι, τη Βιέννη και το Βερολίνο, έχουν επίγνωση των πολιτισμικών προεκτάσεων αυτού του καθαρά οικονομικού επιφαινόμενου που ονομάζεται haute couture ή prêt à porter. Ο Bonik σ' ένα γλωσσαλγικό έργο του δηλώνει: Real Beauty comes from inside. Όμως, αληθινά, who cares;

Η όλη εκδήλωση είναι παράγωγο του περιοδικού *01* και της ετήσιας έκθεσης Magazine Art and Fashion η οποία συ-

Rainer Ganahl: *Basic Conflicts*, video art.

μπεριλαμβάνει 100 καλλιτέχνες (!) μεταξύ των οποίων τους Franz Ackermann, Michel Aubry, Tracey Emin, Andreas Hofer, Karen Kilimnik, Sarah Lucas, Michael Würthle κ.ά. και η οποία ταξιδεύει απ' το Άμστερνταμ ως το Τόκυο.

Μόδα λοιπόν και εικαστική άποψη, να ένα θέμα-φωτιά που όμως διστάζουν ν' αγγίξουν οι έλληνες καλλιτέχνες βυθισμένοι στα εγωτικά τους αδιέξοδα. Εκτός πάντως των Bonik και Goldberg κι ένας άλλος εικαστικός, ο Αντώνης Αντωνίσης, διοργάνωσε με κέφι μια άλλη ομαδική, το video show «Beyond Origin», στην Ελληνοαμερικάνικη Ένωση και σε συνεργασία με τη Νάντια Αργυροπούλου και την –πανταχού παρούσα– Κατερίνα Κοσκινά. Το Beyond είναι της μόδας –πρβλ. το διάσημο hit *Beyond skin*– και ο Αντωνίσης έστησε το πληρέστερο ως σήμερα video θέαμα στην Ελλάδα, καλύτερο από τα αλήστου μνήμης Loops της Έμιλυ Τσίγκου στο «Εργοστάσιο». Να μην ξεχάσουμε τέλος τον πολύ σημαντικό θεσμό του Βραβείου ΔΕΣΤΕ που απονέμεται κάθε δυο χρόνια σ' έναν νέο καλλιτέχνη που πειραματίζεται με ασυνήθιστες μορφές έκφρασης. Για την ιστορία το βραβείο φέτος απέσπασε η Γεωργία Σααργή. Η έκθεση, το Βραβείο

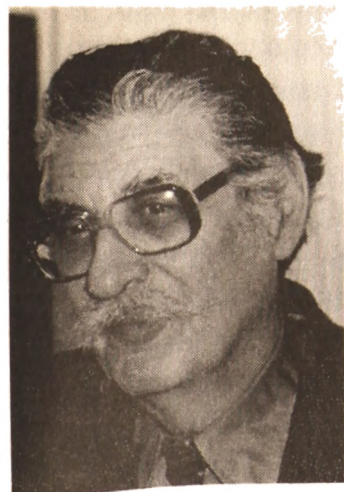
και οι λοιπές συμμετοχές θα παρουσιάζονται στους χώρους του ΔΕΣΤΕ ως τον Σεπτέμβρη. Μπράβο λοιπόν στον Δάκη Ιωάννου για τα ανοίγματά του και κυρίως γιατί κατάφερε να είναι ένας παράγοντας τέχνης με διεθνές κύρος. Κάτι που χρειάζεται οπωσδήποτε ο τόπος, αν θέλει να παίξει κάποιο ρόλο σε εξωελλαδικές εκδηλώσεις (θυμηθείτε τη συμβολή του Δάκη στη βράβευση Ψυχούλη το 1997 στη Βενετία).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Προχωράνε λοιπόν δυναμικά οι ιδιωτικοί φορείς από Άνδρο ως Ψυρρή και από ΔΕΣΤΕ ως Ελληνοαμερικάνικη Ένωση. Προχωράνε επίσης όσοι καλλιτέχνες χωρίς συμπλέγματα ζούνε την εποχή και ονειρεύονται να παρέμβουν σ' αυτή. Προχωράνε τέλος όσοι θέτουν τη δημιουργία τους σε διάλογο με το σύνολο χωρίς προαπαιτούμενα αναγνώρισης και υπεροχής, όσοι δεν συμβιβάζονται με την μιζέρια που αναδίδει το εγχώριο πολιτικοκαλλιτεχνικό κατεστημένο· ο επαρχιωτισμός και η αλαζονική «αυθεντία» του· η νοσηρή συντηρητικότητά του. (Δείτε για να καταλάβετε ποιοι είναι στα «πράγματα». Παρατηρήστε την αισθητική και τις επιλογές τους. Δεν το λέω για να τους μισήσετε. Το λέω για να μισήσετε ό,τι αγαπάνε.) Γιατί τελικά ξέρετε ποιος είναι ο αληθινός καλλιτέχνης;

–Αυτός που σαν τον Lautrec ταξίδευε από τη Χάβρη στο Μπορντώ αλλά έφτασε ως την Λισαβόνα παρασυρμένος από την γοητεία της επιβάτιδας στην καμπίνα 54! Αυτό είναι τέχνη: ο κουτσός Ντάστιν Χόφμαν στον *Καουμπόν του Μεσονυκτίου* που περνά στο τρέξιμο τον αθλητικό Γιαν Βόιτ...

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Μανόλης Αναγνωστάκης
ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1941-1971

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

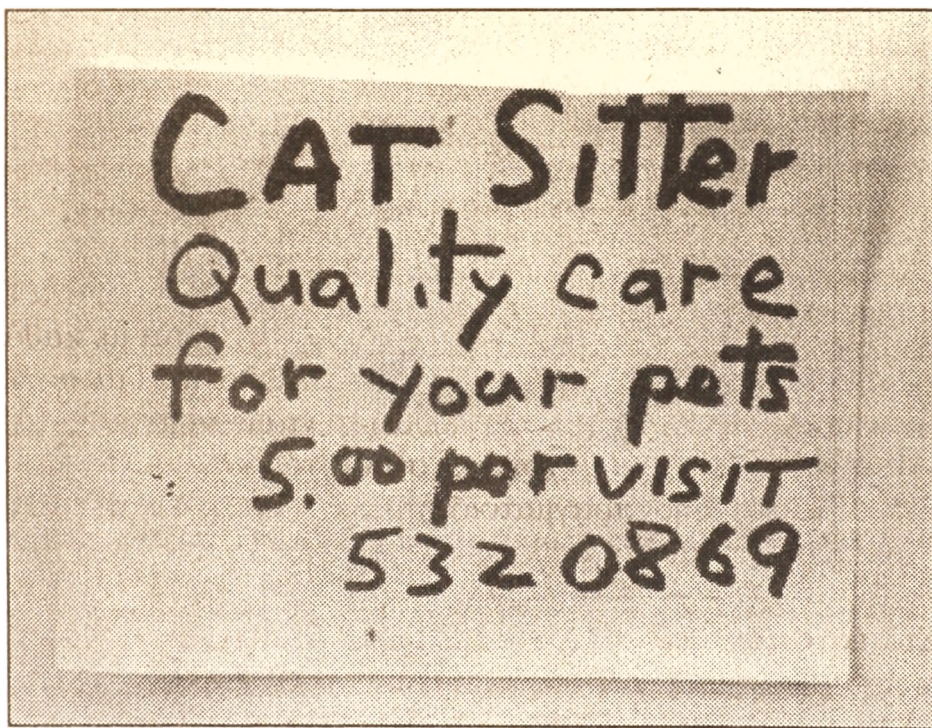
Κώστας Μαυρουδής
ΟΙ ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ
ΤΟΥ
ΓΚΑΡΙΜΠΑΛΝΤΙ

...Η αδιάπτωτη επαναφορά της σημασίας του ταξιδιού...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Είναι η Μπιεννάλε του συνονθηλεύματος, της κόπωσης και της μανιώδους αναζήτησης της υπερβολής. Από δω και πέρα κάθε χειρονομία, κάθε αντικείμενο ή συμπεριφορά μπορεί να γίνει «μπιεννάλε» αρκεί να το πλασσάρει κάποιος «curatore» με φίλο γκαλερίστα. Μετά από αυτό, ένα κορόιδο με λεφτά βρίσκεται, δεν υπάρχει θέμα. Και μετά το πρώτο κορόιδο θα ακολουθήσουν κι άλλα, ώσπου το προϊόν της δανάσιμης βαρεμάρας να γίνει τάση και πάει λέγοντας. Για όλα αυτά δε φταίει βέβαια ο Πάπας Χάραλντ Ζέεμαν ο οποίος δεν έκανε τίποτα άλλο από το να δείξει τι ακριβώς γίνεται σ' αυτή την υπέροχη Πλατεία της ανθρωπότητας. Αυτό που γίνεται είναι που πρέπει να προβληματίσει.

Αδιέξοδη τέχνη

Robert Gober, Χωρίς Τίτλο, Μπιεννάλε Βενετίας 2001, αμερικανικό περίπτερο.

Πολλοί καλλιτέχνες επαναλαμβάνουν εμπειρίες άλλων, προγενέστερων, είτε από άγνοια είτε γιατί η πρωτιά δεν έχει πλέον καμιά σημασία. Τι νόημα έχει, για παράδειγμα, το μπογιάζισμα του τοίχου παρουσία των θεατών, όταν τα μάτια μας έχουν δει στο παρελθόν άλλα πολύ χειρότερα, μέχρι ακρωτηριασμούς και αυτοκτονίες... ποιον πιστεύουν ότι προβληματίζουν ή σκανδαλίζουν; Το μόνο που πραγματικά πετυχαίνουν είναι να φέρνουν σε δύσκολη θέση τις αληθινές καθαρίστριες καθώς υφίστανται διάφορα εξυπνακιστικά σχόλια και φωτογραφίες επισκεπτών. Σίγουρα αυτές δεν βρίσκονται στη Βενετία με έξοδα της Μπιεννάλε, ούτε φέρνουν τον πολυπόθητο τίτλο *passee partout* του καλλιτέχνη και δεν θα πάνε για χορό το βράδυ στο φινλανδικό περίπτερο.

Ανία, επίθεση σε όλες τις αισθήσεις μας, ακοή, όραση, όσφρηση, αφή μέχρι και γεύση στα περισσότερα εθνικά περίπτερα. Άλλοι το κάνουν με σιλ, βλ. USA, άλλοι χονδροειδέστατα – Αυστρία. Άσκηση υπομονής, επιμονής, κα-

λής θέλησης. Αλλά έχει και ο φιλότεχνος τα όριά του. Ευτυχώς υπάρχουν και εξαιρέσεις.

Περιδιαβαίνοντας το ελβετικό περίπτερο συνειδητοποιούμε ότι ο παλαίμαχος Ουρς Λουτί ήταν από τους πρώτους που υιοθέτησαν τη μεταμόρφωση, την αλλαγή ταυτότητας, τις φωτογραφίες στις κρεβατοκάμαρες. Το σίγουρο είναι ότι τα έργα του τότε (ούτε τώρα) δεν κόστιζαν όσο κοστίζουν αυτά της Σίντυ Σέρμαν ή της Ναν Γκόλντιν. Γιατί;

Στο Padiglione Italia λάμπει το αστέρι Γκέρχαρντ Ρίχτερ (γεν. 1932). Πρόκειται για έναν από τους πιο διάσημους και ακριβούς γερμανούς καλλιτέχνες. Εδώ παρουσιάζει ζωγραφική –και υπάρχει ακόμα η ζωγραφική– κόκκινα τελάρα που ξεγελάνε το μάτι του θεατή όσον αφορά στις διαστάσεις και το σχή-

μα τους. Αναγκαστική διαδρομή πίσω από έναν λευκό κύλινδρο ώστε να ξεκουράζεσαι από τον αισθησιακό βομβαρδισμό του χρώματος και πάλι πρόσωπο με πρόσωπο με ένα άλλο, πανομοιότυπο έργο.

Η Εύα Μαρισάλντι (γεν. 1966) είναι ό,τι πιο σοβαρό και ξεχωριστό μπορεί κανείς να δει σήμερα από ιταλική τέχνη. Είναι η ποιήτρια του ψίθυρου, της διακριτικότητας, της σκηνης που δεν εκπλήσσει το μάτι αλλά που μένει μέσα σου και αναδύεται εκεί που δεν το περιμένεις. Μαζεύει σταγόνες νερού, εκμυστηρεύσεις θεατών, κεντάει με κόκκινη κλωστή σε λευκά μαντήλια, επινοεί στολές γι' αυτούς που ταΐζουν πουλιά, πληρεί ένα χώρο απ' τις αφηγήσεις των άλλων. Στο Padiglione Italia παρουσιάζει μικρά λευκά γύψινα πλακάκια στα οποία έχει αποτυπώσει λεπτομέρειες από τον τρόπο που αγγίζονται δυο άνθρωποι. Κάθε έργο δείχνει μια απλή, παγκόσμια ανθρώπινη ανάγκη, εντυχώς ακόμα επίκαιρη.

Στις *corderie* όπου ο επισκέπτης φτάνει πραγματικά ξέπνοος επίσης κυριαρχεί το πνεύμα του Γιουσουρούμ. Φωτεινή εξαίρεση το βίντεο «δαπέδου» του Ιρανού Κιαροστάμι. Κιαροστάμι, Παναϊ, Μαχμαλμπάφ, Νεσάτ... μας έχουν σώσει επανειλημμένα από Θάνατο στη Βενετία. Τα έργα τους, σινεμά, βίντεο, φωτογραφία, είναι μονίμως ένα γενναίο χαστούκι στον δυτικό, λίμπεραλ και φεμινιστικό σνομπισμό μας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το έργο του Κιαροστάμι παρουσιάζει ένα ζευγάρι που κοιμάται σε ένα κρεβάτι με λευκά σεντόνια. Κι εδώ, όπως στο έργο της Μαρισάλντι πρωταγωνιστεί η απουσία (του κραυγαλέου, του αρρωστημένου, του φτηνού εντυπωσιακού).

Στις Teso, ανάμεσα σε παλιοσίδερα, σαρακοφαγωμένα ξύλα και περιφράξεις κάποιος θυμήθηκε ότι υπάρχει και η ποίηση. Πάλι καλά. Το όλο στήσιμο έχει αποτελεσματικότητα. Δικαιώνει, για λίγο, τους ρομαντικούς, τους παλιομοδίτες, τους αθεράπευτους λάτρεις της ουτοπίας. Σε λίγες μέρες η Σταχτομπούτα των τεχνών θα έχει την τιμητική της με διάφορες σχετικές εκδηλώσεις.

Στην Ιταλία των Μπερλουσκόνι, Μπόσσι και Φίνι η Μπιεννάλε λειτουργεί ως κήπος. Έστω ζωολογικός.

ΝΑΤΑΣΑ ΡΟΥΧΩΤΑ

Η πρώτη μεγάλη έκθεση αφιερωμένη στη σκηνή της Arte Povera άνοιξε αυτές τις μέρες στην Tate Modern στο Λονδίνο. Η έκθεση περιλαμβάνει 140 έργα 14 αντιπροσώπων του ρεύματος όπως οι Giovanni Anselmo, Luciano Fabro, Michelangelo Pistoletto, Γιάννης Κουνέλλης.

Από το μηδέν στο άπειρο

Ο όρος Arte Povera χρησιμοποιήθηκε επίσημα για πρώτη φορά από τον κριτικό Germano Celant για μια ομάδα δημιουργών στις ιταλικές μητροπόλεις του '60. Μια γενιά που αναμετρήθηκε με πρωτογενή υλικά, με την κίνηση και ενέργεια που εμπεριέχεται στο φευγαλέο και εφήμερο, στην προσπάθεια να αποστάξει τη διαχρονική ουσία της τέχνης από τον πυρήνα της ίδιας της ζωής. Τα υλικά δεν ανταποκρίνονταν απαραίτητα στην κατά λέξη μετάφραση του όρου ως Φτωχή Τέχνη. Το μόνο που πραγματικά πένεται το κίνημα της Arte Povera είναι κάθε είδος φορμαλιστικών και ιδεολογικών ορίων που θα μπορούσαν να εμποδίσουν την ελεύθερη ροή της καλλιτεχνικής δημιουργίας, τόσο ζωτικής στο ταξίδι της αυτογνωσίας.

Έχοντας αφομοιώσει το σχίσμα με το παρελθόν, το οποίο έλαβε χώρα μια γενιά πριν, στα εικονοκλαστικά έργα των Fontana, Manzoni και Klein, οι καλλιτέχνες της Arte Povera ξεκινούν εκ νέου έναν ανοικτό διάλογο με το μέλλον, έχοντας για μόνες σταθερές την διαφορετικότητα της κάθε έκφρασης και την πίστη στις ατέλειωτες δυνατότητες της τέχνης, όταν αυτή μιμείται τη ζωή. Ζωγραφικά και γλυπτά, φωτογραφίες και δράσεις, χωρίς όμως να αντιπροσωπεύουν απόλυτα καμιά από αυτές τις κατηγορίες, εφήμερα και μη, δημιουργούν το χώρο γύρω τους και δημιουργούνται

από αυτόν. Ακατέργαστα αλλά και χειροποίητα υλικά, προκαλούν το θεατή να σπάσει τους κώδικες και να βιώσει την εμπειρία της ύπαρξης, ακολουθώντας πιστά τις οδηγίες χρήσης στην ανακατασκευή της πραγματικότητας, που εμπεριέχονται στο αυθόρμητο και τυχαίο.

Στο έργο του Giuseppe Penone, *Δέντρο 5 μέτρα ψηλό* (1969), ο πραγματικός χρόνος δεν αναφέρεται στο σήμερα ως έτοιμο παρελθόν που βλέπει στο μέλλον. Ο χρόνος υφίσταται χωρίς διακοπή και εντοπίζεται ατόφιος όταν ξεφλουδίσουμε τα επίκτητα στρώματα των εκάστοτε καθημερινών του χρήσεων. Ένα ξύλινο δοκάρι εγκυμονεί το αρχέγονο δέντρο μέσα στη σάρκα του, το οποίο φέρνει στην επιφάνεια ο καλλιτέχνης όταν αφαιρεί τις μαλακές ίνες και ανακαλύπτει την πρωτογενή ερωτική ματιέρα των ρόζων με τα καλά φυλαγμένα μυστικά της βλάστησης. Μπροστά στα μάτια των θεατών ένα μικρό θαύμα συντελείται.

Ο Giovanni Anselmo μαγεύεται και με τη σειρά του μαγεύει τις θεμελιώδεις δυνάμεις της φύσης. Ένας μικρόκοσμος σωματιδίων γεννά μαγνητισμό, βαρύτητα, ένταση, ενέργεια, και στηρίζει το φυσικό οικοδόμημα. Στο έργο *Ατίτλο* (1968), γνωστό και ως *Eating Structure*, δυο κομμάτια γρανίτη, δεμένα με λεπτό χάλκινο σύρμα, εκ των

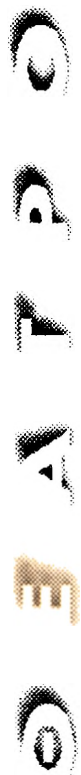
οποίων το μεγαλύτερο πατάει στο έδαφος, συνθλίβουν ένα μαρούλι.

Όσο τα φύλλα μαραίνονται, η ένταση στο σύρμα μειώνεται, με αποτέλεσμα την πτώση του μικρότερου κυβόλιθου στο έδαφος. Η συνεχής προμήθεια φρέσκων λαχανικών είναι απαραίτητη για την υποστήριξη και βιωσιμότητα του έργου. Μια αλληγορία του φιλοσοφικού Καντιανού διλήμματος της αυτοθυσίας του ατόμου, ένας σύγχρονος μύθος για την καταστροφή του περιβάλλοντος, μια άσκηση επάνω στους κανόνες της Φυσικής, αποτελούν κάποιες από τις ερμηνείες. Το πλούσιο χρώμα της άνοιξης και η τρωτή σαρκώδης υφή του φυσικού καρπού, γεμάτη νεύρα και αυλάκια, καθώς στύβεται και ξεχειλίζει πράσινο αίμα στο απειλητικό σφιχταγκάλιασμα του σκούρου γρανιτένιου όγκου, ψιθυρίζει κάτι απροσδιόριστα ανησυχητικό. Πόσο επώδυνη πρέπει να είναι η καταστροφή, για να επέλθει η αναγέννηση;

Η μεταφυσική τραγικότητα της φυσικής εντροπίας στα έργα του Κουνέλλη εκφράζεται με καθαρό, λιτό και άμεσο λεξιλόγιο. Για ακόμη μια φορά συναντάμε τα περίφημα *Ατίτλα*, σακιά γεμάτα ρύζι, φακές, πατάτες, υλικό ζωής. Μια μαγική συναισθησία λαμβάνει χώρα, εντεινόμενη από μεσογειακές μυρωδιές φρέσκου καφέ, αυστηρά ζυγιασμένου στην αδέκαστη πλάστιγγα της ζωής, θαλασσινής αλμύρας, μεταλλικής γεύσης από σκουριασμένους ταρσανάδες, και ανεπαίσθητων χαδιών από απαλό μαλλί, και τον καλλιτέχνη να ενορχηστρώνει με θρησκευτική κατάνυξη την Ιστορία των ιερών αυτών χωμάτων. Σε μια θεματικά παράλληλη έκθεση, στην γκαλερί Sponieri, λάμπες θυέλλης αιωρούνται από σιδερένιες λάμπες και σκιές από τριμμένες θηλιές τρεμοπαίζουν στο ημίφως, ταξιδεύοντας το νου σε θάλασσες που αφρίζουν με τις ψυχές χαμένων ναυτικών.

Τα αρχέγονα υλικά αποκτούν σημασία όταν εμποτίζονται με άρωμα ανθρώπου. Μέσα από αυτά η ανθρώπινη υπόσταση έρχεται αντιμέτωπη με τους φόβους της και αναγνωρίζει τις αδυναμίες της, δίνει τις μάχες της και απολαμβάνει τους μόχθους της. Και έτσι γεννιέται η πραγματική ποίηση. Η Ποίηση της Arte Povera.

ΦΑΙΗ ΤΖΑΝΕΤΟΥΛΑΚΟΥ
e-mail: ftzanetoulakou@hotmail.com

Το καλοκαίρι υπάρχει η συνήθεια να παρουσιάζονται στο κοινό ανάλαφρες κωμωδίες και γενικότερα εύπεπτα θεάματα που θα προσφέρουν γέλιο χωρίς ιδιαίτερο κόπο. Η επιθεώρηση όμως παραμένει, από την εμφάνιση της στο τέλος του 19ου αιώνα, χωρίς αμφιβολία η βασίλισσα του καλοκαιριού. Ο κόσμος συρρέει να παρακολουθήσει «θέατρο». Μερίδα του κοινού άλλωστε έχει ταυτίσει το θέατρο και συγκεκριμένα την επιθεώρηση με το καλοκαίρι. Βάζει τα καλά του και πάει να διασκεδάσει.

Η κυρία Επιθεώρηση

Να γελάσει με αυτά που στήν καθημερινή του ζωή τον κουράζουν, τον βασανίζουν, τον καταπιέζουν. Όπως πολύ εύστοχα αναφέρουν οι συγγραφείς του *Μαντολίνου του ναυαγού Σημίτη* στο εισαγωγικό τους σημείωμα, «η επιθεώρηση είναι ένα μουσικό έργο που μας υπενθυμίζει με την σάτιρα των πολιτικό-κοινωνικών μας δράσεων ότι το ζητάει η ψυχούλα μας να διασκεδάσουν οι πάσχοντες με τα... πάθη τους». Και μπορεί όλα αυτά να μην είναι υποτιμητικά, όμως η επιθεώρηση στέκεται πολύ πιο πάνω από όλα αυτά.

Εύστοχα σατιρικά κείμενα, φαντασμαγορικά σκηνικά, πολυάριθμο μπαλέτο, ωραίες παρουσίες, χορός, τραγούδι, μουσική και αγαπημένοι ηθοποιοί. Αυτά είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της επιθεώρησης. Της επιθεώρησης που έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην ιστορία όχι μόνο του νεοελληνικού θεάτρου αλλά και στην ιστορία της νεότερης Ελλάδας. Υπήρξε ακούραστη πολιτική σύντροφος του πολυτάραχου βίου της, πάντοτε με άποψη και με το ανάλογο θάρρος ώστε να υποδεικνύει τα κακώς κείμενα, με εύστοχα κείμενα.

Σήμερα μπορεί να μην παίζει πια αυ-

τόν τον καθοριστικό πολιτικό ρόλο, αλλά παραμένει ένα δημοφιλέστατο είδος λαϊκού θεάτρου. Στην περίπτωση της φετινής παράστασης του Δελφινάριου έχουμε να κάνουμε κατ' αρχήν με έναν ευφυή τίτλο. Ο συνδυασμός μιας κινηματογραφικής ταινίας που προκάλεσε ιδιαίτερες συζητήσεις και της πολιτικής κατάστασης της χώρας μας προκαλεί γέλιο και προκαταλαμβάνει θετικά. Η ομάδα των ηθοποιών που πρωταγωνιστεί επίσης: Γιώργος Κωνσταντίνου (ο οποίος έχει επωμιστεί και το σκηνοθετικό ρόλο), Κώστας Βουτσάς, Στάθης Ψάλτης, Έλντα Πανοπούλου. Στην επιθεώρηση έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει κανείς μεγάλους κωμικούς ηθοποιούς που δρουν με εκπληκτική άνεση πάνω στη σκηνή και έχουν την ετοιμότητα να ενσωματώνουν στην παράσταση κάθε απρόοπτο. Αναπτύσσεται μια τρομερή επικοινωνία μεταξύ κοινού και σκηνής και ο κόσμος την απολαμβάνει. Ηθοποιοί που δεν φοβούνται να προκαλέσουν γέλιο με τον αυτοσαρκασμό, ούτε αυτο-

κολακεύονται πάνω στη σκηνή. Το είδος της επιθεώρησης δεν είναι καθόλου εύκολο. Απαιτεί ετοιμότητα και αυθεντικότητα και δεν σηκώνει συμβατικότητες.

Οι συγγραφείς της παράστασης Λάκης Μιχαηλίδης, Βύρων Μακρίδης, Θεόφιλος Βερούκιος και Γιώργος Αντωνίου με κείμενα λιγότερο ή περισσότερο εύστοχα έχουν βασικό τους στόχο το γέλιο, αλλά και την σάτιρα της πολιτικο-κοινωνικής κατάστασης.

Από την σκηνή του Δελφινάριου περνούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο όλοι όσοι απασχολούν τη ζωή μας και βασικά τα τηλεοπτικά κανάλια. Ως επί το πλείστον πολιτικοί και καλλιτέχνες. Ο πρωθυπουργός, η αντιπολίτευση, η Δασκαλάκη-Αγγελοπούλου, ο Πάπας, ο Τερζής, ο Πανταζής, η Βίσση, η Γαρμπή, η Βανδή, ακόμα και η Μαντόνα.

Αυτό που ωστόσο θα ήθελα να επισημάνω είναι η επανάληψη. Η επανάληψη ακόμα και ενός ολόκληρου νούμερου. Μήπως δεν υπάρχουν νέοι τρόποι για να ειπωθούν ακόμα και τα ίδια πράγματα; Ποιός ο λόγος κάθε καλοκαίρι να βλέπουμε μια ακόμα επανάληψη της περσινής παράστασης; Ή ποιός ο λόγος να ακούγονται τα ίδια και τα ίδια εξυπνακίστικα ανέκδοτα, τα οποία τα έχουμε δει επανηληθώς ακόμα και σε τηλεοπτικές σειρές, όταν υπάρχουν στη διάθεση των συγγραφέων τόσο δυνατοί κωμικοί ηθοποιοί. Ευτυχώς λείπει η ακατάσχετη βωμολοχία.

Όλα αυτά εμπλουτισμένα από πολλά τραγούδια και χορό από τον Δημήτρη Παπαζογλου και το μπαλέτο του. Ακούσματα γνωστά και αγαπημένα ως επί το πλείστον, μουσική (σύνθεση Τόλη Κετσελίδη) που ανατρέχει, και θυμίζει, σ' αυτά που αγαπήσαμε

Τα εντυπωσιακά σκηνικά που επιμελήθηκε ο Κάρολος Ρωμούσης, ενδεικτικά όλων αυτών που χαρακτηρίζουν την πραγματικότητα μας: Χρηματιστήριο, Λευκός Πύργος, Παρθενώνας, νέο αεροδρόμιο, Ολυμπιακό πνεύμα, Μύκονος, Αθηναϊκό Δημαρχείο, σιντριβάνια και πλατείες, δρόμοι και κίνηση.

Η κυρία Επιθεώρηση ίσως λίγο ταλαιπωρημένη και κακοποιημένη πάντα όμως ελκυστική και ενδιαφέρουσα.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Η περίεργη εξαφάνιση μιας γυναίκας στα σαλέ των Άλπεων, η αγωνία του εγκαταλελειμμένου συζύγου, ένας ολίγον αφελής επιθεωρητής και μετά... Δε θα ήθελα να πατήσω την υπόσχεση που οφείλει να δίνει κάθε θεατής όταν βλέπει ένα αστυνομικό έργο στο θέατρο. Εφόσον μέρος της γοητείας είναι η εξάσκηση της καχυποψίας μας στο να βρούμε το δολοφόνο, μάλλον η στήλη αυτή πρέπει να κρατήσει την πολύτιμη επί του παρόντος σιωπή της σχετικά με την εξέλιξη της πλοκής.

Το έγκλημα ως φάρσα

Εκείνο που έχει σημασία είναι πως πρόκειται για μια υπόθεση ενδιαφέρουσα, όσο και όμορφα τεχνουργημένη

στην κλιμάκωσή της και στη σταδιακή πύκνωση των απαραίτητων μεταπτώσεών της. Το σημαντικότερο ίσως είναι ότι ο Ρομπέρ Τομά στήνει μια υπόθεση μυστηρίου και σασπένς πάνω στον καμβά του βουλευβάρτου και όχι, όπως θα περιμέναμε, του φιλμ-νουάρ. Οι ήρωές του απέχουν τόσο από το πρότυπο της αμερικάνικης, σκληρής εγκληματικής νουβέλας, όσο απέχουν και από τις ευρωπαϊκές, περισσότερο εγκεφαλικές, συνταγές της εκλεπτυσμένης εγκληματολογικής περιπέτειας. Ουσιαστικά πρόκειται για μια εκτραχηλισμένη, στα όρια του επικίνδυνου, εξέλιξη μιας φάρσας με κεντρικούς ήρωες τέτοιους που θα μπορούσαν να κάνουν τους θεατές σε κάποιο διπλανό κεντρικό θέατρο της πόλης να διασκεδάζουν με τις ερωτικές τους ίντριγκες.

Ο Ρομπέρ Τομά αντιστρέφοντας την ατμόσφαιρα της φάρσας και παίζοντας με τα υλικά της φτάνει σε μια άκρως ενδιαφέρουσα «άποψη» για το αστυνομικό έργο. Στην ουσία στο έργο του ο Τομά δείχνει τους εγκληματίες και κρύβει το έγκλημα. Μεταφέρει το εγκληματολογικό σασπένς από το ποιος είναι τελικά ο ένοχος στο ποιο είναι το έγκλημα εντέλει. Και φτιάχνει με τέχνη ρό-

λους που είναι στην πραγματικότητα ρόλοι ενός «δεύτερου» βαθμού – οι ηθοποιοί υποκρίνονται κάποιους που, με τη σειρά τους, υποκρίνονται. Επομένως το αστυνομικό ένστικτο του θεατή πρέπει να κατευθυνθεί από το τέλος προς την αρχή, με τη σκέψη πως οι ρόλοι στο έργο αυτό δεν εξελίσσονται, αναιρούνται. Περισσότερα όμως δεν μου επιτρέπεται να πω...

Η παράσταση υπηρετείται στο ακέραιο από το σκηνοθέτη Μανούσο Μανουσάκη και τους ηθοποιούς και τελικά δίνει αυτό που υπόσχεται: ένα δίωρο διασκεδαστικής έντασης. Κανείς δεν πρόκειται ασφαλώς να κρίνει εδώ το σκηνοθέτη της για την ικανότητά του να εμβαθύνει στις καταστάσεις, ούτε ασφαλώς ζητάει από τους ηθοποιούς κάτι περισσότερο από την απλή πειστικότητα. Το θέατρο ζητά στην περίπτωση αυτή από τους συντελεστές του κάτι όχι και τόσο αυτονόητο: να αποδείξουν την ικανότητά τους να στήσουν την κλειστοφοβική ατμόσφαιρα ενός αστυνομικού μυστηρίου σε ανοικτό χώρο.

Ομολογώ όμως ότι ο μετρο του σκηνοικού ρεαλισμού Ηλίας Λογοθέτης κάνει κάτι περισσότερο. Αν και συχνά μου δίνει ως ηθοποιός την εντύπωση ότι

υπονομεύει πλαγίως τους ρόλους του, με μια ελαφρά δόση ειρωνείας, είναι στην περίπτωση της παράστασης εκείνος που φέρνει στη σκηνή την αύρα μιας υποκριτικής ευθύνης και ωριμότητας.

Από κοντά ο Φίλιππος Σοφιανός. Σκοπός του είναι –ας μη γελιόμαστε– να μεταφέρει τη φυσική του γοητεία στη σκηνή και μάλιστα να μετατρέψει την γνώριμη ακτινοβολία του έτσι ώστε να εκπέμπει όχι από τον τηλεοπτικό δέκτη αλλά και από τη σκηνή ενός ανοικτού θεάτρου. Γρήγορα αποκτά έλεγχο του ρόλου του και κινεί όχι μόνο εξωτερικά αλλά και εσωτερικά τη δράση.

Η Αγγελική Δημητρακοπούλου κατάφερε να αποδώσει εκείνη την επικίνδυνη γοητεία που εκπέμπουν οι γυναίκες στα έργα αυτού του είδους. Ο Θάνος Καληώρας από την άλλη επωμίστηκε μια ιδιαίτερη αποστολή, ένα ιδιότροπο υποκριτικό τρικ: ουσιαστικά ο ρόλος του είναι ρόλος «τρίτου βαθμού» – ο ηθοποιός πρέπει να υποκρίνεται συνεχώς την ίδια την υποκριτική του πάνω στη σκηνή και μάλιστα παίζοντας συνεχώς κόντρα στο συνεχώς αναιρούμενο προσωπείο του.

Οι «δεύτεροι» ρόλοι, της Μαρίας Ζαχαρή και του Νίκου Μπουρνιά, έχουν και αυτοί με τη σειρά τους μια ιδιαίτερη σημασία. Πρόκειται στην ουσία για φαρσικούς ρόλους, προερχόμενους από μια παράδοση που επιφανειακά λίγη συνάφεια έχει με τη σοβαρή ατμόσφαιρα του φιλμ-νουάρ όπως το ξέρουμε. Αποδεικνύουν τη δραματολογική, αν θέλετε, προσφορά του Τομά στο είδος του αστυνομικού δράματος και επιβεβαιώνουν την ιδιαιτερότητά του αλλά και την ιδιότροπη σκηνική γοητεία του.

Εφόσον όμως μιλούμε εδώ για γοητεία, το βάρος πέφτει εξίσου στα χέρια της σκηνογράφου Δέσποινας Βολίδη, η οποία έστησε ένα ρεαλιστικό όσο κι αβανταδόρικο σκηνικό και του Ιάκωβου Δρόσου που επένδυσε σωστά τονικά την ψυχική κατάσταση των προσώπων με ένα αναγνωρίσιμο ηχητικό σασπένς. Το τελικό βάρος βέβαια μετατοπίζεται στον παραγωγό Βαγγέλη Λιβαδά, ο οποίος επένδυσε πολύ όρεξη και χρήμα για να δώσει μια ολοκληρωμένη θερινή ψυχαγωγία.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Επιχειρώντας να καταστραφεί ο πολιτισμός του Νοήματος, δηλαδή των συμβόλων, οι εικόνες του σύγχρονου κινηματογράφου γίνονται όλο και περισσότερο ανόητες. Το βλέμμα καθλώνεται στην υποτιθέμενη λάμψη του δυτικού κόσμου και ζει ένα ακόμα συγχυτικό επεισόδιο. Ζώντας την εικόνα του κόσμου και όχι τον ίδιο τον κόσμο, το βλέμμα αισθάνεται ασφαλές σε ένα περιβάλλον συσσωρευμένης ανασφάλειας.

Για έναν φανταστικό κινηματογράφο

Αυτή η άφυλη, αποστειρωμένη, ολοκληρωτική πραγματικότητα προβάλλεται ως η μόνη ρεαλιστική επιλογή στο όνομα μιας ψευδοαθανασίας που δημιουργούν τα Μέσα για τον περαστικό καλεσμένο τους. Από τις πρώτες δεκαετίες της ενηλικίωσής του ο κινηματογράφος αρχίζει να χάνει τον ερευνητικό του χαρακτήρα και να γίνεται έρμαιο της δραματογραφίας. Κυριάρχησαν έτσι οι αντίθετες αρχές από αυτές που δίδαξαν με συνέπεια οι πρωτεργάτες του βωβού, σχεδόν όλοι προερχόμενοι από την Πολιτιστική Επανάσταση του Μοντέρνου. Αν εξαιρέσει κανείς φωτεινές περιπτώσεις κινημάτων ή αυτόνομων δημιουργών, ο κινηματογράφος από το ξεκίνημά του λίγες φορές ξεπέρασε την αυτιστική του συμπεριφορά σε «γλωσσικό» επίπεδο και εξελίχθηκε σε ένα μέσο αυτόνομο και απελευθερωμένο από το στραγγαλισμό του θεάτρου. Με το παραπάνω βέβαια, δεν σημαίνει ότι δεν αναγνωρίζει κανείς τη σπουδαιότητα έργων δραματοποιημένου κινηματογράφου και δεν είναι λίγα αυτά. Όμως «άλλο να λες το πράγμα και άλλο να το δείχνεις». (Σημείωση: αν ήταν κάτι που οι Δανοί του δόγματος, στο όνομα της «καθαρότητας», θα έπρεπε να υποστηρίξουν, θα ήταν αυτό και όχι τα αναπαραστατικά επιχειρήματά τους που αναλύσαμε σε προηγούμενο τεύχος).

Ο κινηματογράφος είναι τέχνη. Όσο η κρίση της γλώσσας του γίνεται μεγαλύτερη τόσο αυτό γίνεται πιο σαφές. Πώς μπορεί όμως να παραμείνει τέχνη σε συνθήκες άκρατης κυριαρχίας της αγοράς και εντέλει εμπορευματοποίησης του ίδιου του πολιτισμού; Πώς μπορούμε να εκτελέσουμε την αποστολή που είχε αναθέσει στην τέχνη ο Hegel: «να πούμε με εικόνες αυτό που η φιλοσοφία λέει με έννοιες»; Ο κινηματογράφος οφείλει λοι-

πόν να «επιστρέψει» υπονομεύοντας το άρρωστο σώμα της Αναπαράστασης, αρνούμενος να δεχτεί τη θρησκομανία των οπαδών ενός μέσου που υπνώνει τις αισθήσεις για τον έλεγχο του ατόμου, μέσω ενός «μεφιστοφελικού εκλεπτυσμού» (Ζοζέ Σαραμάγκου, *Ελ Παΐς*). Άλλωστε εκεί που επεκτείνεται η άγνοια του θεατή, εκεί επιβάλλεται ο νέος ολοκληρωτισμός της εικόνας.

Όλα τα μεγάλα βήματα της Σκέψης και του Πολιτισμού έγιναν στην Ιστορία με την παραβίαση των αρχών και των κανόνων που ίσχυαν πιο πριν. Με την έλευση ενός σύγχρονου λαϊκισμού που φλερτάρει το «εθνικό κοινό» κολακεύοντας το «μέσο γούστο» του, με πιθηκισμούς ποιητικών έργων μπερκεμανικής αισθητικής και τέλος με «εμπορικές σούπες» που επιχειρούν να σκανδαλίσουν συνθέτοντας την αισθητική της καφετέριας και της τηλεόρασης σε μια ενιαία νεοελληνική συσκευασία, το αδιέξοδο είναι προφανές.

Σε αυτές τις συνθήκες παρουσιάστηκε ένα φαινόμενο που δεν είχε τη μορφή μιας προσυννενομένης αισθητικής αναζήτησης. Δεν ήταν δόγμα. Πήγαινε όμως αντίθετα στον κινηματογράφο της εμπορευματοποίησης και αναζητούσε την Ουσία της τέχνης αυτής στο πρωταρχικό της σημείο. Δεν μιλάμε για αυτό που υποτιμητικά ονομάστηκε «πειραματικό», αφού δεν πρόκειται για μια ανολοκλήρωτη εργαστηριακή δοκιμή. Άλλωστε ο φανταστικός κινηματογράφος βεβαιώνεται μέσα από πολλά πλέον «ολοκληρωμένα αποτελέσματα» και ζητά στη συνέχεια να αρνηθούμε τη βεβαιότητά τους για άλλα κ.ο.κ. Αυτός ο κινηματογράφος, ενώ ανθεί σε πολλές χώρες, στην Ελλάδα (των μύθων!!!) χαρακτηρίζεται περιθωριακός, β' κατηγορίας κ.λπ. και οι ελάχιστες, είναι αλήθεια, παρόμοιες ταινίες που παράγο-

νται, αφού βραβεύονται ως πιο «ειδικές» από τις υπόλοιπες, «μπαίνουν στο ράφι».

Ο φανταστικός κινηματογράφος δεν περιγράφει τον κόσμο. Βρισκόμενος σε μια ρήξη με το καθημερινό, αυτό που αυθαίρετα αποκαλείται πραγματικό, το αναπλάθει συμβολικά δημιουργώντας με οδηγό τη Φαντασία μια νέα πραγματικότητα. Με κύρια συστατικά τη φυσική επιστήμη, τη φιλοσοφία, την ποίηση, τα εικαστικά, τη «φανταστική» λογοτεχνία, τα παράξενα του βίου, ο φανταστικός κινηματογράφος διαμορφώνει ένα ευρύ φάσμα ταινιών: από την επιστημονική φαντασία και το animation, μέχρι ταινίες θρίλερ και ποιητικά έργα... Η «σκοτεινή» πλευρά της ανθρώπινης ψυχής βρίσκεται ξανά στο προσκήνιο. Το Ασυμείδητο επανέρχεται τιμωρώντας όσους τόλμησαν να το παραβλέψουν και είναι τόσο αληθινό όσο η Φύση. Μαζί του επανέρχονται τα αρχέτυπα του Κόσμου και ακριβώς στο μεταίχμιο επιστήμης-μύθου η καθημερινότητα καταρρέει. Ο φανταστικός κινηματογράφος, αφαιρετικός στη μορφή του, μας επαναφέρει στα αόρατα θεμέλια που στηρίζουν τον κόσμο. Η πλήξη που προκαλεί ο αναπαραστατικός κινηματογράφος, είτε με τη μορφή της αποστροφής είτε της παθητικής αποδοχής, δίνει τη θέση της στην πνευματική και ψυχική διέγερση. Όσο απορρυθμίζεται ο βασικός κορμός της αναπαραστατικής κινηματογραφίας με τα κλισέ, τα αδιέξοδα ειδικά εφέ, τις παρακινηματογραφικές κοσμικές πληροφορίες, τόσο δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για το ξεπέρασμα της προϊστορίας του κινηματογράφου. Για να επιτευχθεί όμως αυτό το πέραςμα στην Ιστορία του κινηματογράφου, χρειάζεται να ξεπεραστεί το κυρίαρχο ζήτημα της μετατροπής του κινηματογραφικού έργου σε εμπόρευμα. Αυτή η βαρβαρότητα είναι που δημιουργεί θεατές κι όχι κοινωνούς των έργων. Το κεφάλαιο αναζητά συνέχεια προϊόντα τέτοιας κατεύθυνσης, για να καλύψει τον «ελεύθερο» χρόνο των ανθρώπων-μηχανών που το υπηρετούν και για να κατευνάσει το άγχος που δημιουργεί στο σύγχρονο εργαζόμενο η αλλοτριωμένη του θέση.

• Ο παρασιτικός χαρακτήρας του σύγχρονου πολιτισμού έχει μεταθέσει το κέντρο βάρους στο φαντασιακό. Σε αυτήν την αρένα θα παιχθεί το τέλος: ή το φάγωμα του μονομάχου ή ο θάνατος του λιονταριού.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΑΖΩΜΕΝΟΣ
Σκηνοθέτης

Απρόσμενη κινηματογραφική αύρα

Μέλη της «παλιοπαρέας» των μεσήλικων της ταινίας του Γ. Πανουσόπουλου.

Πολλοί παίρνουν σοβαρά τον εαυτό τους και όχι τις ταινίες τους.

Καλύτερα να παίρνεις σοβαρά τις ταινίες και όχι τον εαυτό σου.

Γιώργος Πανουσόπουλος

Αν ετούτη η ταινία του Γιώργου Πανουσόπουλου είναι η τελευταία της περιόδου (2000-2001), μιας –κατά γενική ομολογία– περιόδου πληθωρικά και εντυπωσιακά απογοητευτικής, τότε είναι αυτή που βάζει την απρόσμενα σωτήρια υπογραφή. Οι μια δυο εξαιρέσεις (π.χ. του Κουτσαφτή και του Ιωάννου), από άλλους (κινηματογραφικούς) δρόμους και για άλλους (κινηματογραφικούς) προορισμούς, έμοιαζαν «σαν μύγες μες στο γάλα» του (τρομάρα του!) life style κινηματογράφου μας. Αν πάλι το *Μια μέρα τη νύχτα* είναι η αφετηρία της νέας περιόδου, τότε αυτή προικοδοτείται από το ξεκίνημά της με ένα σημαντικό bonus.

Επιτέλους, ιδού μια ταινία υπόδειγμα και μάθημα για όλους αυτούς τους σκηνοθέτες μας, νεόκοπους και μη, που εδώ και δυο τρία χρόνια, με ηνίοχο τα τηλεοπτικά κανάλια, κακοποιούν –συνειδητά ή (λόγω ανεπάρκειας) ασυνειδητά– την ελληνική κινηματογραφία. Ιδού λοιπόν σημερινές ιστορίες μετα-

λαγμένες σε ευφρόσυνα μυθεύματα, με ανθρώπους του «καθ' ημέραν βίου» και όχι δανεισμένους από τα γυαλιστερά εξώφυλλα της (θλιβεράς) virtual reality των νεσφραπετζιδίκων, των «παραλιακών» ή, εσχάτως, και των «κότερων»... Ιδού και έρωτας, ιδού και ερωτισμός: υγιής, αριστοφάνεια πιπεράτος, αισιόδοξος, ευρηματικός. Όλα δοσμένα μέσα από το αφηνιάσμα μιας σουρεαλιστικής απελευθερωτικής υπερβολής. Από κοντά και η παυσίλυπη αναπόληση του παρελθόντος της ερωτικής ακμής και της παρόρμησης. Και όλα να συμβαίνουν στη διάρκεια μιας καλοκαιρινής αθηναϊκής νύχτας, σχεδόν μεταφυσικής, «... σπαρμένης μάγια». Χαρά ματιών και αυτιών (παρ' όλο που αρκετές φορές ο ήχος μάς τα χάλαγε). Οι διάλογοι αυθόρμητοι, πλούσιοι, σχεδόν αυτοσχεδιαστικοί, φτιαγμένοι από μια γλώσσα «με σάρκα και οστά» για να «φωτίζουν» το αισιόδοξο πρόσωπο αυτής της ταινίας.

Πιπιλίζουν σαν καραμέλα, όσοι το υποστηρίζουν, ότι το αδύνατο σημείο του ελληνικού κινηματογράφου είναι το σενάριο. Πολύ σωστά λέει ο Πανουσόπουλος ότι: «Ο κινηματογράφος δεν είναι το σενάριο, είναι ο σκηνοθέτης. Είναι το προσωπικό του ύφος». Και το λέει ένας δημιουργός που τα σενάρια των ταινιών του έχουν και τη δική του

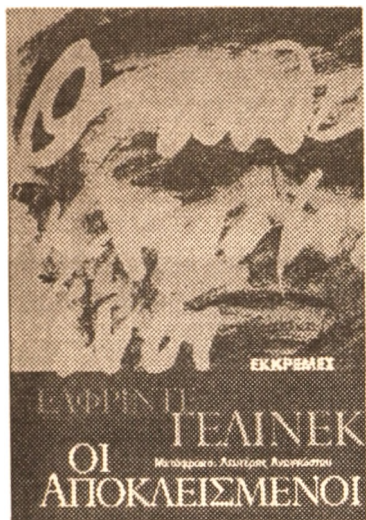
υπογραφή. Άλλωστε και ετούτη η ταινία του δεν είναι μια –έστω επιδέξια– μεταγραφή λέξεων σε εικόνες. Είναι μια πλούσια επεξεργασία βλέμματος πάνω στην ανθρώπινη συνισταμένη και κυρίως πάνω στο ανθρώπινο πρόσωπο, αυτό το τηλεσίδικο σκηνικό της «ανθρώπινης κωμωδίας».

Η «παλιοπαρέα» των μεσήλικων (το καλύτερο κάστ που γνώρισε ο ελληνικός κινηματογράφος τα τελευταία χρόνια) οι οποίοι συνηθίζουν να μαζεύονται και να τα πίνουν (κρασάκι και ούζο δηλαδή) μέχρι πρωίας έξω από το φαρμακείο ενός μέλους της παρέας όταν αυτό έχει διανυκτέρευση, είναι αυτή που διατρέχει και στηρίζει την ταινία. Η μαγική «Οδύσσεια», στη διάρκεια της ίδιας νύχτας, του κατά φαντασία υπνοβάτη μικρού Θωμά. Για φιλική ανθολογία το στιγμιότυπο του πιτσιρικά στον Άγνωστο Στρατιώτη. Και δύο σύγχρονα, αλαλούμ ερωτικά ζευγάρια με τις σχεδόν μπουρλέσκ περιπέτειές τους. Σχηματικά αυτό είναι το σεναριακό υλικό, που το βάλανε στο χαρτί ο ίδιος ο Πανουσόπουλος και ο Σωτήρης Κακίσης. Από κει και πέρα το «πάνω χέρι» το παίρνουν οι ψηφιακές βιντεοκάμερες του σκηνοθέτη. Μια Αθήνα «αγνώριστη» μέσα από τη σκόπιμη αχλύ της φωτογραφίας, ευπρόσδεκτη, ήμερη, με ελεύθερους χώρους, χαλαρή και παλιομοδίτικα ερωτική. Όλοι οι ήρωες και οι ιστορίες τους συνυπάρχουν σε ένα νοητά κλειστό κύκλο αλλά εξελίσσονται σε παράλληλες ή από τεμνόμενες συγκυρίες. Σιγά σιγά όμως ο κύκλος στενεύει και στο τέλος όλα τα «επί οθόνης» πρόσωπα θα συνταιριαστούν – υφάδι και στημόνι της ίδιας αισιόδοξης (παρά την κάποια υποδόρια, γλυκόπικρη γεύση) εικόνας. Η αλήθεια είναι ότι αυτό το χορτάτο παιχνίδι λόγου και εικόνας μας παρέσυρε τόσο που δεν αντιληφθήκαμε τη μουσική της ταινίας. Ήταν μόνο δικό μας το φταιξιμο;

Κάθε ταινία (κάθε έργο τέχνης) αναζητάει το κοινό για το οποίο προορίζεται. Το σίγουρο είναι, η ταινία του Πανουσόπουλου δεν δείχνει να αφορά τους αραχτούς ποπκορνιστές. Είναι ταινία αμφίδρομης σχέσης με το θεατή, να μιλάνε δηλαδή την ίδια αισθητική «γλώσσα».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΟΙ
Ελφρίντε Γέλινεκ
Μετάφραση: Λευτέρης
Αναγνώστου
Εκδόσεις Εκκρεμές
Αθήνα 2001, σελ. 302

Από τα βιβλία που δεν θα συναντήσετε πιθανόν στις προτεινόμενες καλοκαιρινές λίστες *Οι Αποκλεισμένοι* είναι ίσως το σημαντικότερο ξένο μυθιστόρημα που εκδόθηκε φέτος στα ελληνικά. Ένας βιεννέζος μαθητής γυμνασίου εξοντώνει την οικογένειά του μετά την ανάγνωση των βιβλίων του Καμύ. Πρόκειται για πραγματικό γεγονός που δίνει την ευκαιρία στην συγγραφέα να μιλήσει εκτός των άλλων για τους πόθους της αυστριακής μικροαστικής τάξης της δεκαετίας του '60 και τον αποκλεισμό μιας παρέας νέων ανθρώπων που οδηγούνται στην αποθώωση της βίας. Γλώσσα λιτή, ρυθμός κοφτός, διάλογοι με ουσία, αυστηρές περιγραφές και ένας διαρκής και βαθύς σχολιασμός για όσα ιστορούνται καθιστούν το εν λόγω μυθιστόρημα τουλάχιστον σημαντικό. Η Γέλινεκ ξαφνιάζει με τα αποθέματα σκέψης που ξεπηδούν από κάθε σελίδα του βιβλίου της. Ταυτόχρονα φτιάχνει μια ιστορία σκληρή, χωρίς περιττά στοιχεία, ικανή να πείσει οποιονδήποτε

Β ΚΡΙΤΙΚΗ ιβλίου

Η αύρα των πραγμάτων

Κώστας Μαυρουδής,
Οι κουρτίνες του Γκαριμπάλντι,
εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2000, σελ. 157.

Ποιητικά δοκίμια θα μπορούσαν να ονομαστούν τα περισσότερα κείμενα του έργου *Οι κουρτίνες του Γκαριμπάλντι* του Κώστα Μαυρουδής. Η γλώσσα για τον συγγραφέα, ο οποίος έχει μια μακρά μαθητεία στην ποίηση, παύει εδώ να είναι το μήνυμα (message) και ξαναγίνεται το μέσο (medium) με το οποίο ο συγγραφέας μεταδίδει αποκαλυμμένες, από μια –παρολαντά– ποιητική ευαισθησία, μυστικές πτυχές των πραγμάτων.

Ως κοντινότερο λογοτεχνικό συγγενή θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τον Μίλαν Κούντερα. Και οι δυο συγγραφείς αποκαλύπτουν πλευρές, σχέσεις και διαστάσεις σε πράγματα και γεγονότα που περνούν απαρατήρητες από μια πρώτη ματιά, και οι οποίες αναδεικνύονται σε πρώτο πλάνο χάρη στην ιδιαίτερη ευαισθησία τους. Ο Κούντερα όμως δεν τολμά να ξεφύγει από το καταξιωμένο ειδολογικά (ας μας επιτραπεί να προσθέσουμε και εμπορικά) μυθιστόρημα. Έτσι, π.χ. στην *Αθανασία*, το πιο χαρακτηριστικό έργο των καλλιτεχνικών του τάσεων, χρησιμοποιεί τον ιστό μιας μυθιστορηματικής πλοκής για να υφάνει πάνω του τα δοκίμιά του για την Αθανασία, τον έρωτα, τη δημοσιογραφία, κ.λπ.

Ο Μαυρουδής όμως μάλλον θεωρεί τον αφηγηματικό ιστό δεσμευτικό και γι' αυτό προτιμά να προσφέρει αυτόνομα κείμενα. Οι «μεγάλες αφηγήσεις» (στη μεταφορική, και όπως φαίνεται, και στην κυριολεκτική σημασία) έχουν εξοβελισθεί εξάλλου από τον μεταμοντερνισμό, ενώ οι οικολόγοι προβάλλουν το ροκοκό σλόγκαν «Το μικρό είναι όμορφο», το οποίο οι ποιητές ακολουθούν εδώ και δεκαετίες πριν διατυπωθεί.

Είναι χαρακτηριστικό το τέλος ενός συντομότερου δοκιμίου για την ποίηση, που συνεκδοχικά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως το πνεύμα ολόκληρου του έργου:

«Πάντα μας συντροφεύει η αύρα μιας παρουσίας που δεν έγινε λόγος, ακόμη και όταν

ο λόγος έχει πει περισσότερα από την αρχική του πρόθεση» (σελ. 101). Στην αποκάλυψη της αύρας των πραγμάτων θα μπορούσαμε να πούμε ότι στοχεύει ολόκληρη η συλλογή.

Στο κείμενο για τον Απολλόδωρο (σελ. 102) ο συγγραφέας συνηγορεί υπέρ των δανείων και της διακειμενικότητας στην λογοτεχνία. Του είναι ξένη η «αγωνία της επίδρασης» του Harold Bloom. Να προσθέσουμε συνηγορώντας ότι τα κείμενα του θεάτρου Νο στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι συμπλήρωμα στίχων παλιότερων ποιητών, με αποτέλεσμα οι δραματουργοί συχνά να φαίνονται ως απλοί συμπληρητές.

Βλέποντας ο συγγραφέας το λήμμα *Δαχάου* (Dachau) στο προπολεμικό λεξικό *Ελευθερουδάκη*, κάνει τη σκέψη «...πόσο αναπόφευκτα ανειδοποίητοι, πόσο απόλυτα έκθετοι βρισκόμαστε απέναντι στο προσεχές» (σελ. 152). Καθώς διάβαζα το σχετικό κείμενο θυμήθηκα τη «σημαδιακή», όπως τη χαρακτήρισα στο ημερολόγιό μου, ημέρα της 17 Νοέμβρη 1972, τότε που έχοντας πάρει το πτυχίο μου και έχοντας μαζέψει το φτωχό νοικοκυριό μου ταξίδευα για την Κρήτη. Ήμουν κι εγώ ανειδοποίητος ότι η μέρα αυτή, της επόμενης χρονιάς, θα γινόταν σύμβολο της φοιτητικής εξέγερσης κατά της χούντας.

Η αποκάλυψη των μυστικών σχέσεων των πραγμάτων είναι η βάση πάνω στην οποία λειτουργεί η μεταφορά, το πιο «ποιητικό» στοιχείο στην ποίηση. Έτσι το σύνολο των κειμένων αυτών θα μπορούσαν επίσης να ονομαστούν δοκιμιακές μεταφορές, μια και η ποίηση και η μεταφορά βρίσκονται στον ίδιο παραδειγματικό άξονα υποκατάστασης. Το παρακάτω απόσπασμα είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό:

«Πλησιέστερος στο φακό, ένας αδιευκρίνιστης ηλικίας κύριος, "κουνημένος", –καθώς πέρασε με ταχύτητα στο ανοιχτό διάφραγμα– και γι' αυτό χωρίς πρόσωπο. Μια ασήμαντη ασάφεια –θα λέγαμε– που είναι, όμως, σαν να προλέγει το πόσο εφήμερος, πόσο δυναμει απών, ήταν ήδη εκείνος ο περαστικός» (σελ. 58-59).

Αυτό που διακρίνει μια επιστημονική εργασία από ένα δοκίμιο, ιδιαίτερα ένα ποιη-

τικό δοκίμιο, είναι ότι ενώ ο επιστήμονας κρύβεται πίσω από το έργο του, το οποίο προσπαθεί να παρουσιάσει όσο γίνεται πιο απρόσωπα, ο ποιητής δοκιμιογράφος, ο οποίος αναπαράγει εν πολλοίς επιστημονικές θέσεις, βρίσκεται σε πρώτο πλάνο, παίρνοντας «θέση» απέναντι στις επιστημονικές αλήθειες. Στις σελίδες 30-31 ο συγγραφέας συνδέει τους συνειρμούς και τα εξαρτημένα ανακλαστικά με το παρελθόν μας. Η στάση του απέναντι σ' αυτή τη σύνδεση αποκαλύπτεται στην τελευταία πρόταση: «Πίσω από τα εξαρτημένα αντανακλαστικά κρύβονται τα δεσμά της βιαιότερης ομηρίας μας».

Ίσως η στάση αυτή να έχει σχέση με το ότι ο συγγραφέας μεγάλωσε στην επαρχία, η οποία δεν αντιμετωπίζεται ως ο περίπου «απωλεσθείς παράδεισος» του Μανώλη Πρατικάκη και τόσων άλλων ποιητών και πεζογράφων μας. Ένα άλλο σύντομο κείμενο είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικό: «Η νεοελληνική επαρχία μας έδωσε ό,τι είχε: ένα πρωτογενές υλικό για μεταγενέστερες αισθηματικές αναπολήσεις. Οφείλαμε αργότερα να τρέξουμε, αναζητώντας πράγματα που οι άλλοι, στο κέντρο, κατείχαν αυτονόητα. Όταν εκείνοι άκουγαν τις Εικόνες από μια έκθεση, εγώ, Τήνιος, έβλεπα εκθέσεις από εικόνες» (σελ. 46).

«Οφείλαμε αργότερα να τρέξουμε...», δηλαδή η επαρχία μάς έκανε να χάσουμε χρόνο, διαπίστωση που παρά τις «αισθηματικές αναπολήσεις» μας οφείλουμε να παραδε-

χτούμε ότι βρίσκεται πολύ κοντά στην αλήθεια, όλοι όσοι τρέξαμε και προφτάσαμε ή δεν προφτάσαμε.

Εκτός από τα ποιητικά δοκίμια, που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής, υπάρχουν και μερικές σελίδες με σκέψεις και αφορισμούς. Είναι χαρακτηριστικό για τη δηκτικότητα της ειρωνείας του το παρακάτω κείμενο:

«Αν η κατασκευή της παλάμης επέτρεψε στον πρωτόγονο τη χρήση εργαλείων, και περαιτέρω την ανάπτυξη του εγκεφάλου, τότε η σχέση της παλάμης μας με το κομπολόι ερμηνεύει την εξέλιξη του εγχώριου πνεύματος» (σελ. 98).

Και βέβαια τέτοιου είδους αφοριστικές σκέψεις είναι διάχυτες και στα άλλα κείμενα, όπως η παρακάτω, σε ένα υπέροχο εφέ τέλους σε ένα από τα λίγα αφηγηματικά κείμενα που βρίσκονται στο τέλος της συλλογής: «Το ωραίο είναι απόγονος του φυσικού» (σελ. 125).

Ο Κώστας Μαυρουδής αποδεικνύεται ότι διαθέτει μια διεισδυτικότερη κριτική ματιά, και ότι συνεχίζει επάξια την τέχνη των αποφθεγματολόγων εκείνων των περασμένων αιώνων, όπως ο Πασκάλ, ο Λεοπάρντι, ο Νίτσε κ.ά., που διέθεταν αυτή την καταπληκτική ικανότητα του λακωνίζεϊν, τη συνθετική δύναμη να περικλείουν σε σύντομες φράσεις πλατιά νοήματα.

Μπάμπης Δερμιτζάκης

Φυσική και Φιλοσοφία

Ευτύχης Ι. Μπιτσάκης,

Ο Δαίμων του Αϊνστάϊν

Αιτιότητα και τυπικότητα στη φυσική,

εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2000, σελ. 386.

Στο καινούργιο του βιβλίο ο Ευτύχης Μπιτσάκης επιχειρεί να αναλύσει, ιστορικά και επιστημολογικά, τις νεότερες φυσικές θεωρίες. Στη διαμάχη που ξέσπασε στις αρχές του 20ού αιώνα και συνεχίζεται με αμείωτη ένταση ως σήμερα σχετικά με τα εννοιολογικά και φυσικά θεμέλια της νεώτερης φυσικής ο συγγραφέας παίρνει σαφή θέση. Υπερασπίζεται τον ρεαλισμό, την αιτιότητα και την τοπικότητα, έννοιες εμπλουτισμένες με νέο περιεχόμενο, που αποτελούν τη βάση για την ορθολογική κατανόηση του κόσμου της φυσικής, στη δυνατότητα της οποίας πιστεύει. Εντούτοις, παρά τη σαφή θέση του, ο συγγραφέας δεν προκαταλαμβάνει τον αναγνώστη, αλλά τον αφήνει να βγάλει μόνος τα

συμπεράσματά του.

Τα τρία πρώτα από τα δέκα κεφάλαια του βιβλίου είναι ουσιαστικά μια ιστορική αναδρομή της πάλης των ιδεών γύρω από τον φυσικό κόσμο, αρχίζοντας (1ο κεφάλαιο) με την παρουσίαση των κοσμολογικών αντιλήψεων των αρχαίων ελλήνων φιλοσόφων –που πρώτοι έθεσαν ερωτήματα και επιχειρήσαν απαντήσεις που εξακολουθούν να βρίσκονται στο κέντρο των σημερινών φιλοσοφικών αναζητήσεων– και τελειώνοντας (3ο κεφάλαιο) με την παρουσίαση των σύγχρονων σχετικιστικών θεωριών.

Στα επόμενα επτά κεφάλαια ο Μπιτσάκης παρουσιάζει δια μακρόν τη διαμάχη ανάμεσα στις διάφορες σχολές των φυσικών για την ερμηνεία της κβαντικής μηχανικής και των αλληλεπιδράσεων, εξετάζει τις δυνάμεις και ενεργεία καταστάσεις στην κβαντική μηχανική, τονίζοντας το αδιέξοδο της σχολής της Κοπεγχάγης, παρουσιάζει την τοπικότητα, ένα νέο άνοιγμα για τη Φυσική και τη

(ακόμη και τους εγχώριους τσαρλατάνους) πως η πραγματική λογοτεχνία μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει και στον καιρό των τηλεοπτικών και κινηματογραφικών εικόνων.

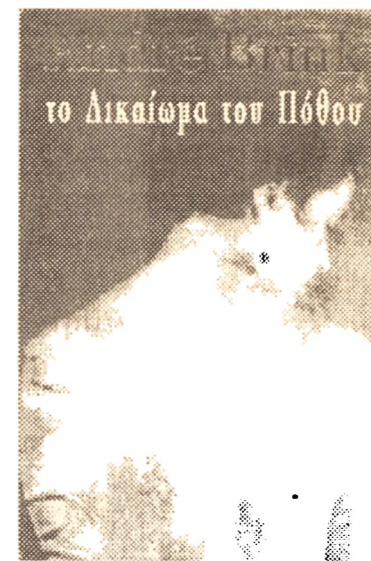
Η μετάφραση του Αναγνώστου μόνο ως υποδειγματική μπορεί να χαρακτηριστεί.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΟΘΟΥ

Andre Brink

Μετάφραση: Γιώργος Κυριαζής

Εκδόσεις Χατζηνικολή
Αθήνα 2001, σελ. 400

Πρόκειται για το ένατο βιβλίο του νοτιοαφρικανού συγγραφέα στα ελληνικά από τον συγκεκριμένο οίκο, οι άνθρωποι του οποίου δείχνουν με τις επιλογές τους να γνωρίζουν από καλή λογοτεχνία. Ξεχωριστός τεχνίτης της αφήγησης, ο Μπρινκ, άνθρωπος κατά τα φαινόμενα με καλό γούστο και αίσθηση των πραγμάτων που τον περιβάλλουν, κατορθώνει να διηγηθεί μια ιστορία ικανή να αρέσει σε πολλούς χωρίς να μετακινηθεί βήμα από τα συμπεράσματα του στοχασμού του σε θέματα όπως ο έρωτας και η γήρανση, η μοναξιά και η ολοκλήρωση, η ενοχή και η ιερότητα. Ο

Μπρινκ σκιαγραφεί με επιμονή το προφίλ ενός ανθρώπου που βρίσκεται εν γνώσει του σε μεταβατικό στάδιο και παρατηρεί τον κόσμο γύρω του να αλλάζει. Μ' αφορμή αυτή τη μεταβολή ο συγγραφέας μιλά για όλα εκείνα που ο ίδιος θεωρεί άξια να απασχολούν την ζωή ενός ανθρώπου. Και η γυναικεία σεξουαλικότητα είναι ένα απ' αυτά.

**ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ
ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΟΥ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ**
Εκδόσεις Ποταμός
Αθήνα 2001, σελ. 316

Αν και άνιση ως προς τους συγγραφείς και την ποιότητα των διηγημάτων που περιλαμβάνει, η *Ανθολογία Αμερικανικού Χιουμοριστικού Διηγήματος* παραμένει απολαυτική. Ανθολογούνται και βιογραφούνται συγγραφείς όπως ο Πόε, ο Τουέιν, ο Ναμπόκωφ, ο Χένρυ, η Πάρκερ και αρκετά άλλα μέλη της μεγάλης αμερικανικής σχολής διηγήματος καλύπτοντας μια χρονική περίοδο που ξεκινά από το πρώτο μισό του 19ου αιώνα και φτάνει μέχρι τις μέρες μας.

Κ.Ν

Φιλοσοφία, την ισχύ των πιθανοτήτων στην κλασική και κβαντική μηχανική και τις μορφές της φυσικής αιτιοκρατίας και τελειώνει με τη διαμόρφωση και εξέλιξη των χωροχρονικών εννοιών.

Ο *Δαίμων του Αϊνστάιν*, είναι ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον βιβλίο. Για τον αναγνώστη που τον απασχολούν τα θεμελιώδη προβλήματα, τα αναφερόμενα στον Φυσικό Κόσμο, το Σύμπαν και την εξέλιξή του, καθώς και οι συνδεόμενες με αυτά φιλοσοφικές έννοιες, το βιβλίο του Μπιτσάκη είναι κυριολεκτικά πολύτιμο, επειδή αποτελεί σύνοψη όσων (αντιμαχόμενων πολλές φορές) απόψεων έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα και οδηγό για την κατανόησή τους.

Εντούτοις ο συγγραφέας δεν αρκείται στην έκθεση των διαφορετικών ερμηνειών των φυσικών θεωριών. Αναπτύσσει επίσης τη δική του άποψη. Ειδικά στα κεφάλαια που αναφέρονται στην ερμηνεία της μικροφυσικής, αναπτύσσει μια ρεαλιστική, δημοκρατική και τοπική ερμηνεία, προωθώντας την ερμηνεία της ρεαλιστικής σχολής των Αϊνστάιν, ντε Μπρέιγ, Σραϊντινγκερ.

Ο τίτλος αυτού του βιβλίου παραπέμπει σε ένα νοητικό τέχνασμα του Λαπλάς. Ο μεγάλος αυτός φυσικός και αστρονόμος, θιασώτης της απόλυτης μηχανιστικής αιτιοκρατίας, στο έργο του *Φιλοσοφικό Δοκίμιο επί των Πιθανοτήτων* (1814), διατύπωσε την υπόθεση πως αν υπήρχε κάποιος «δαίμων», κάποια δίανοια, που θα ελόπτευε το Σύμπαν από κάποιο προνομιούχο αδρανειακό σύστημα, θα μπορούσε όχι μόνο να προβλέψει το μέλλον του, αλλά να ανασυστήσει το παρελθόν του. Ας σημειωθεί ότι και ο Λαπλάς απέρριπτε την ύπαρξη παρομοίων δαιμόνων ή διανοιών και όταν χάρισε ένα αντίτυπο του κυριότερου βιβλίου του *Έκθεση του συστήματος του κόσμου* (1976) στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη, στην παρατήρηση του τελευταίου, ότι στο βιβλίο δεν αναφέρεται πουθενά ο Θεός, ο Λαπλάς απάντησε: «Πολίτη Πρώτε ύπατε, δεν είχα ανάγκη παρόμοιας υπόθεσης».

Ο Αϊνστάιν απέδειξε ότι παρόμοιο προνομιακό σημείο-παρατηρητήριο, ακίνητο ως προς τον απόλυτο χώρο, δεν υπάρχει. Εξόρκισε λοιπόν τον «δαίμονα» του Λαπλάς και τον αντικατέστησε με έναν δικό του, μικρότερο και λιγότερο φιλόδοξο «δαίμονα».

Ο Ευτύχης Μπιτσάκης έχει τη σπάνια ικανότητα να πραγματεύεται με τρόπο απλό και κατανοητό, δύσκολα, ακόμη και τεχνικά επιστημονικά θέματα, ιδίως στον κατ' εξοχήν τομέα της ειδικότητάς του, τη φιλοσοφία της φυσικής. Δεν πρόκειται για εκλαιϊκευση αλλά για καθ' όλα επιστημονική παρουσίαση με εύληπτο τρόπο.

Το χάρισμα αυτό του Μπιτσάκη φάνηκε ήδη από το πρώτο του βιβλίο *Φυσική και Φιλο-*

σοφία, που κυκλοφόρησε σε χρόνους χαλεπούς, με ψευδώνυμο Κώστας Πολίτης και διατρανώθηκε στα ένδεκα βιβλία που έγραψε πάνω σε παραπλήσια θέματα τα τελευταία τριανταπέντε χρόνια: *Το Είναι και το Γίνεσθαι* (1965), *Η Διαλεκτική και η νεώτερη Φυσική* (1974), *Η Φύση στη διαλεκτική φιλοσοφία* (1975), *Le problème du déterminisme en physique* (1976), *Τα εννοιολογικά θεμέλια της κβαντικής μηχανικής* (1979), *Η δυναμική του ελάχιστου* (1979), *Physique et matérialisme* (1983), *Τι είναι Φιλοσοφία* (1984), *Το αιεθαλές δέντρο της Γνώσεως* (1992), *Le nouveau Réalisme Scientifique* (1997) (Ελληνική έκδοση, *Ο Νέος Επιστημονικός Ρεαλισμός*, Gutenberg, Αθήνα 1999) και τέλος ο *Δαίμων του Αϊνστάιν* (2000).

Στον *Δαίμονα του Αϊνστάιν* το χάρισμα του Μπιτσάκη να πραγματεύεται τεχνικά πολλές φορές θέματα με τρόπο εύληπτο και κατανοητό, αναδεικνύεται ακόμα πιο καθαρά απ' ότι στα προηγούμενα βιβλία του. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην ανάπτυξη των πολύ δύσκολων θεμάτων που αναφέρονται στην κβαντική μηχανική, την αρχή της αβεβαιότητας και άλλων εξίσου απαιτητικών, κατορθώνει να μην προσφεύγει, όσο είναι φυσικά δυνατό, σε μαθηματικές εξισώσεις και τύπους. Όπως θα έλεγε και ο Ροϊδης, «δεν μας βυθίζει εις ερεβώδη αλγεβρικά σκότη επί τη προφάσει να μας διαφωτίσει».

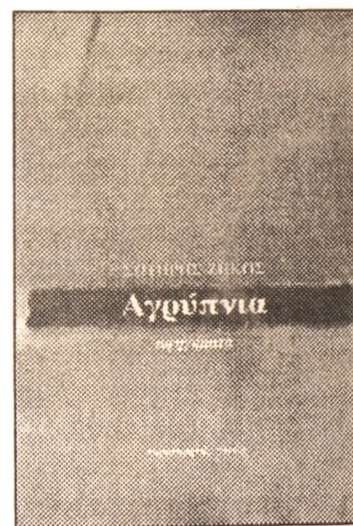
Δημ. Σαραντάκος

Σωτήρης Ζήκος

Αγρύπνια

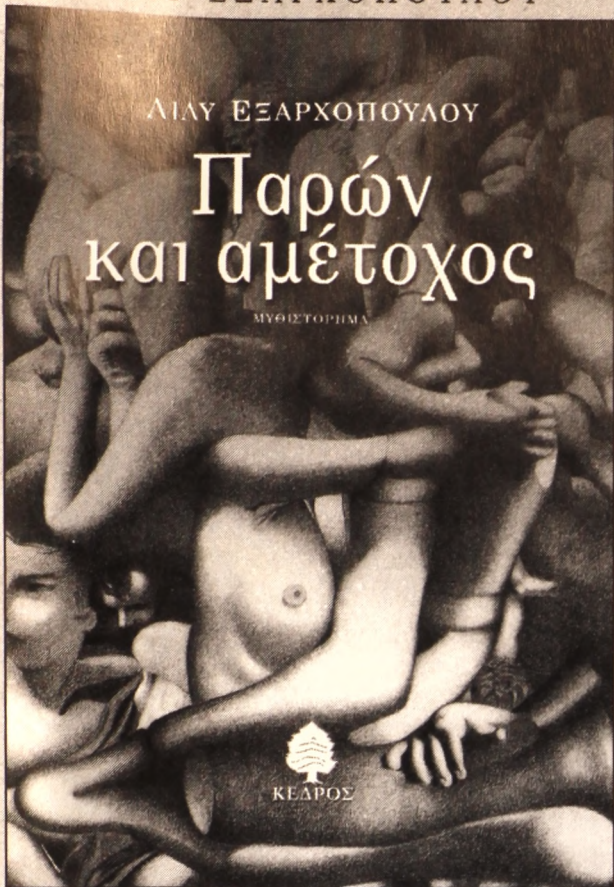
Εκδόσεις Παρατηρητής, σελ. 160.

Πέντε ιστορίες που συμβαίνουν νύχτα. Οι τίτλοι τους: «Η νύχτα είναι αλήθεια», «Οι αόρατοι», «Όνειρος», «Προ των Πυλών», «Αγρύπνια». Ιστο-

ρίες με διαφορετική αφηγηματική δομή η κάθε μια, που τις διατρέχουν όμως τα ίδια υπόγεια ρεύματα. Σαν παραλλαγές στο ίδιο θέμα: νύχτες αγρύπνιας. Υπάρχει πάντα ένας άντρας και μια γυναίκα που υπήρξαν κάποτε ερωτευμένοι. Και ένας τουλάχιστον τρίτος παράγοντας... παράγοντας που ακόμη τους συνδέει: οι παλιοί φίλοι, ένα παιχνίδι μεταξύ «αόρατων», ένα άρρωστο παιδί, η οργάνωση μιας απόδρασης από μια παράξενη φυλακή, το πένθος δυο αντρών για την ίδια νεκρή αγαπημένη. Ιστορίες ερωτικές ή μάλλον μετα-ερωτικές, που αφηγούνται μετά το τέλος της εποχής του έρωτα, έναν έρωτα που ποτέ δεν πεθαίνει.

ΔΙΑΔΥ ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ Ε Δ Ρ Ο Σ

Την εποχή της μεγάλης φοιτητικής μετανάστευσης μια οικογένεια αυτοδημιούργητων της δεκαετίας του '60, στέλνει τους δυο γιους της στη θατσερική Αγγλία. Ο μεγάλος επιλέγει ατομικές λύσεις, ο μικρός αναζητά συλλογικά ιδανικά.

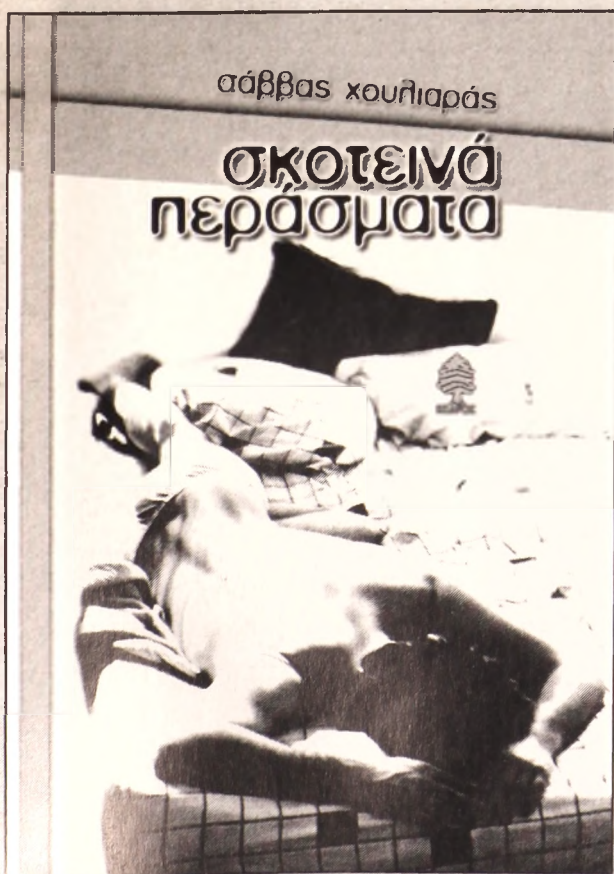
Η επιστροφή στην Ελλάδα μετά το πέρας των σπουδών σημαδεύεται από την αρρώστια του πατέρα που δημιουργεί μια σειρά παρενεργειών στη «στρωμένη» ζωή τους.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΚΑΡΟΣ-ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

«Κείμενα γραμμένα για τις αγάπες και τα γούστα μιας μικρής παρέας που θέλησε να ζήσει στο περιθώριο της οικονομίας και της επίσημης πραγματικότητας, πραγματώνοντας όσο και όπως μπορούσε την τέχνη, ασκώντας μάλλον, με ιδιαίτερο ζήλο και με αλόγιστο κέφι, το επιτήδευμα της ζωής. Κείμενα που μιλούσαν γι' αυτούς που σημάδεψαν τη νιότη μας, που μας έκαναν αυτό που είμαστε: Ν. Καρούζος, Τ. Κέρουακ, Ν. Μένλερ, Τζέρυ Λη Λιούις, Τ. Πόλοκ, Μ. Ντύλαν, Σ. Μπέκετ, Ο. Μπάροουζ, Μ. Λόουρυ, Β. Ναμπόκοφ, Α. Μπρετόν, κ.ά.»

Γ.-Ι. ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗΣ

ΣΑΒΒΑΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Ο Αντρέας Γεωργιάδης βρίσκεται φυλακισμένος στα έγκατα ενός νησιού του Αιγαίου. Ο Πέτρος Γεωργιάδης, ο αδελφός του, δέχεται τηλεφώνημα από τον αστυνομικό του νησιού ότι ο Αντρέας βρέθηκε νεκρός. Έτσι αρχίζει μια ιστορία μυστηρίου και αστυνομικής πλοκής. Οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, τα δύο αδέλφια, σε κεφάλαια που εναλλάσσονται μάς δίνουν την εξέλιξη της ιστορίας, που η πλοκή της διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη, περιμένοντας τη λύση του μυστηρίου.

www.kedros.gr * kedros@otenet.gr

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Υ Ν 5 3 0 Τ Ο Μ Ο Ι

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

45 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΠΛΑΤΩΝ

33 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

53 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

17 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΟΜΗΡΟΣ

12 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 46, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38.44.458-38.40.524, FAX: 33.03.098

e-mail: kaktos@otenet.gr <http://www.kaktos.com>